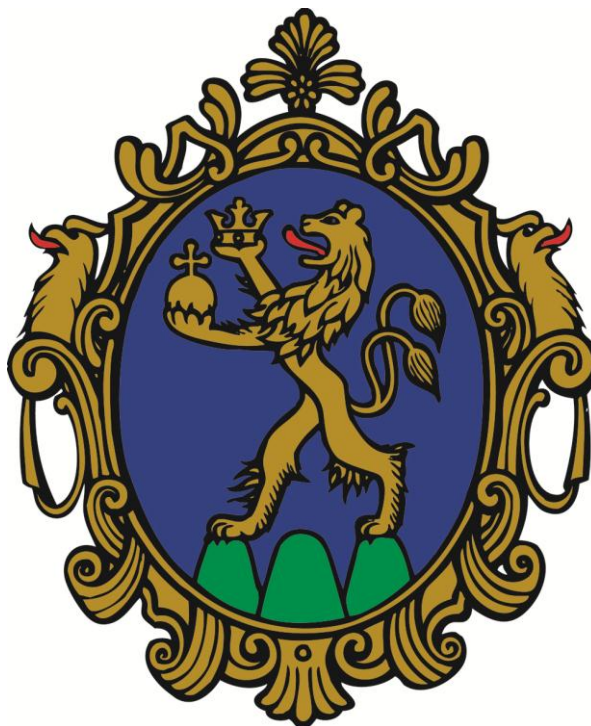

**PEST MEGYEI
TERÜLETFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ**

**JAVASLATTEVŐ FÁZIS
II. kötet**

Egyeztetési anyag

2013. április

Tartalomjegyzék

1.	BEVEZETÉS.....	4
1.1	A TERÜLETFEJLESZTÉS INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK, VALAMINT TERVEZÉSI GYAKORLATÁNAK MEGVÁLTOZÁSA, A MEGYEI ÖNKORMÁNYZATOK MEGVÁLTOZOTT FELADATAI.....	4
1.2	A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI TERVEZÉST BEFOLYÁSOLÓ ORSZÁGOS SZINTŰ TERVEZÉS.....	4
1.3	A MEGYEI TERVEZÉS ALAPJA A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ.....	5
1.4	EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS PARTNERSÉG PEST MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI FELADATAI ELLÁTÁSÁBAN	5
1.5	KÖZPONTI TERVEZÉSI SZAKMAI KOORDINÁCIÓ, TÁMOGATÁS A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ KIDOLGOZÁSÁHOZ	7
1.6	A MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ KIDOLGOZÁSÁNAK SZAKASZAI.....	7
2.	PEST MEGYE POZÍCIONÁLÁSA	9
2.1	Előszó	9
2.2	MAGYARORSZÁG, A BUDAPEST METROPOLISZ TÉRSÉG ÉS PEST MEGYE KAPCSOLATA.....	10
2.3	PEST MEGYE ÉS BUDAPEST EGYÜTTMŰKÖDÉSE	13
2.4	PEST MEGYE A METROPOLISZTÉRSÉGBEN, PEST MEGYE POZÍCIÓI AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN.....	14
2.5	EURÓPAI HÁLÓZATOKBA SZERVESÜLÉS	14
2.6	„PORTOK”, (LÉGI, KÖZÚTI ÉS VÍZI KIKÖTŐK) MINT A KERESKEDELEM NEMZETKÖZI KAPUI.....	15
2.7	KULTURÁLIS SZEREPEKÖRÖK	17
2.8	A METROPOLISZTÉRSÉG NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSE	20
2.9	MÁRKAÉPÍTÉS	23
2.10	PEST MEGYE POZÍCIÓI A HELYZETFELTÁRÁS ÉS SWOT ELEMZÉS MEGÁLLAPÍTÁSAI ALAPJÁN.....	24
2.11	PEST MEGYE VÁRHATÓ POZÍCIÓJA A 2014-2020 UNIÓS KÖLTSÉGVETÉSI CIKLUSBAN	28
3.	PEST MEGYE LEHETSÉGES JÖVŐ FORGATÓKÖNYVEI	31
3.1	MÓDSZERTANI ELÉGTELENSÉG	31
3.2	FORGATÓKÖNYVEK	32
3.2.1	Tendencia (szokásos ügymenet) forgatókönyv	32
3.2.2	„Idill” forgatókönyv	34
3.2.3	„Középpontban az Alkotó” (emberközpontú fejlesztés)	35
3.2.4	„Alapvető fordulat” forgatókönyv.....	37
3.2.5	Integritás és integráció, a forgatókönyvek és a jövőkép kapcsolata	38
4.	PEST MEGYE JÖVŐKÉPE 2030.....	41
5.	PEST MEGYE FEJLESZTÉSPOLITÁKÁJAK ÉRTÉKVÁLASZTÁSAI	43
6.	PEST MEGYEI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÁTFOGÓ, STRATÉGIAI ÉS HORIZONTÁLIS CÉLJAI	45
7.	A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE.....	46
8.	PEST MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK ÁTFOGÓ CÉLKITŰZÉSEI	47
8.1	TÁRSADALMI MEGÚJULÁS – TESTBEN ÉS LÉLEKBEN EGÉSZSÉGES, ÖNMAGA SORSÁÉRT FELELŐS EGYÉN, EGYÜTTMŰKÖDÉS A KÖZÖSSÉGEK, VALAMINT AZ EGYÉN ÉS KÖZÖSSÉGEK KÖZÖTT	47
8.2	GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA; AZ ÉRTÉKTEREMTŐ KÉPESSÉG NÖVELESE A TÉRSÉG ADOTTSÁGAIRA ÉPÍTVE	49
8.3	TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA; A LOKÁLIS ÉS MAKROTÉRSÉGI ÉRDEKEKET KISZOLGÁLNI TUDÓ, FENNTARTHATÓ KÖRNYEZET	50
8.4	A PEST MEGYEI DUNA STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSA ÉS A HOMOKHÁTSÁG TÉRSÉGÉNEK KOMPLEX FEJLESZTÉSE.....	51
8.4.1	Pest Megyei Duna stratégia megvalósítása	51
8.4.2	Homokhátság térségének komplex fejlesztése	51
9.	A MEGYE FEJLESZTÉSÉNEK HORIZONTÁLIS CÉLJAI	52
9.1	TERÜLETI KOHÉZIÓ.....	52
9.2	TÁRSADALMI KOHÉZIÓ, SZOCIÁLIS FELZÁRKÓZTATÁS	53
9.3	FENNTARTHATÓSÁG, KLÍMA ÉS ENERGIAPOLITIKA	53

9.4	PARTNERSÉG, EGYÜTTMŰKÖDÉS.....	55
9.5	A TÉRSÉGI IDENTITÁS ÉS PEST MEGYE PROFILJÁNAK ERŐSÍTÉSE.....	56
9.6	HATÉKONYSÁG	57
9.7	ÉRTÉKMEGŐRZÉS, ÉRTÉKTEREMTÉS	58
10.	ÁTFOGÓ CÉL: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS TESTBEN ÉS LÉLEKBEN EGÉSZSÉGES, EGYÜTTMŰKÖDŐ EGYÉN ÉS KÖZÖSSÉGEK	59
10.1	STRATÉGIAI CÉL: A SZOCIÁLIS BIZTONSÁG MEGERŐSÍTÉSE, A KÖZÖSSÉGEK MEGÚJÍTÁSA, A CSALÁDI ÉRTÉKEK ELŐTÉRBE HELYEZÉSE, „CSALÁDBARÁT” MEGYE, A TÁRSADALMI BIZALOM ERŐSÍTÉSE.	59
10.2	STRATÉGIAI CÉL: AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK INTÉZMÉNYESÍTÉSE A TÉRSÉGI SZEREPLŐKKEL, A MEGYE BELSŐ INTÉZMÉNYFEJLESZTÉSE, MENEDZSMENT SZERVEZETÉNEK FELÁLLÍTÁSA.	66
10.3	STRATÉGIAI CÉL: EGÉSZSÉGES TÁRSADALOM, A MEGYE LAKOSSÁGA EGÉSZSÉGI ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA, KIEMELT HANGSÚLYT FEKTETVE AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA ÉS A PREVENCIÓRA	70
10.3.1	A sport fejlesztésének megyei célkitűzései	73
10.4	STRATÉGIAI CÉL: KREATÍV, TUDÁSALAPÚ TÁRSADALOM, KORSZERŰ GYAKORLATI TUDÁS BIZTOSÍTÁSA, AZ OKTATÁS INTÉZMÉNYRENDSZERÉNEK INFRASTRUKTURÁLIS ÉS TARTALMI MEGÚJÍTÁSA, A KULTÚRA, KULTURÁLIS ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSE ÉS FEJLESZTÉSE, A TÉRSÉGI ÉS HELYI IDENTITÁS ERŐSÍTÉSE	75
11.	ÁTFOGÓ CÉL: GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA AZ ÉRTÉKTEREMTŐ KÉPESSÉG NÖVELESE A TÉRSÉG ADOTTSÁGAIRA ÉPÍTVE.....	79
11.1	STRATÉGIAI CÉL: A GAZDASÁG TELJESÍTMÉNYÉNEK, HATÉKONYSÁGÁNAK ÉS STABILITÁSÁNAK ERŐSÍTÉSE; TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG; A TECHNOLÓGIA ÉS TUDÁS INTENZÍV, VALAMINT A FOGLALKOZTATÁST ERŐSÍTŐ HAGYOMÁNYOS ÁGAZATOK KIEGYENSÚLYOZOTT FEJLESZTÉSE	79
11.1.1	Prioritások	79
11.1.2	A gazdaságfejlesztés területi célkitűzései	82
11.1.2.1	A kis- és középvállalkozások a szerepének növelése a foglalkoztatásban és a hozzáadott érték termelésében	82
11.1.2.2	A helyi gazdaság erősítése	84
11.1.2.3	Befektetés-ösztönzés	85
11.1.2.4	A foglalkoztatás bővítése	87
11.1.3	A gazdaságfejlesztés ágazati célkitűzései.....	91
11.1.3.1	Járműgyártás.....	92
11.1.3.2	Elektronikai iparágak, híradástechnika	92
11.1.3.3	Mezőgazdaság és élelmiszeripar	93
11.1.3.4	Erdőgazdaság	95
11.1.3.5	Turizmus.....	96
11.1.3.6	Egészségipar.....	99
11.1.3.7	Építő- és építőanyag ipar	101
11.1.3.8	Kereskedelem	103
11.2	STRATÉGIAI CÉL: GAZDASÁGI HÚZÓTÉRSÉGEINK INNOVÁCIÓS TELJESÍTMÉNYÉNEK, VERSENYPÉSSÉGÉNEK, EXPORTJÁNAK NÖVELESE	106
11.2.1	K+F+I.....	106
11.2.2	Infokommunikációs technológiák (IKT)	108
11.2.3	Kreatív ipar	109
11.2.4	Gyógyszeripar, biotechnológia.....	110
11.2.5	Gépipar.....	111
11.3	STRATÉGIAI CÉL: MAKROREGIONÁLIS LOGISZTIKAI FUNKCIÓK ÉS A RÁSZERVEZHETŐ ÉRTÉKTEREMTŐ KÉPESSÉG ERŐSÍTÉSE KIEMELTEN AZ MO MENTÉN A LISZT FERENC NEMZETKÖZI REPÜLTŐTÉR TÉRSÉGÉBEN.	114
11.3.1	Logisztika	116
11.4	STRATÉGIAI CÉL: A FEJLŐDÉSBEN ELMARADOTT SZOBI ÉS NAGYKÁTAI ILLETVE A LEMARADÓ ASZÓDI, CEGLÉDI ÉS RÁCKEVEI TÉRSÉGEK GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FELZÁRKÓZTATÁSA	118
11.4.1	Növekedés és foglalkoztatás a leszakadó térségekben.....	118
11.4.2	Térségi specializáció Pest megye hátrányos és leszakadó térségeiben	122
11.4.2.1	Ipoly mente	122
11.4.2.2	Gauga mente.....	124
11.4.2.3	Tápió mente.....	126
11.4.2.4	Dél-Pest megye	129
11.4.2.5	Ráckeve térségének déli része	132

11.4.3	Az országos vidékpolitika funkciója a vidéki térségek fenntartható fejlődésének biztosítása.	133
11.4.4	A „Nemzeti Fejlesztés 2020” munkaanyag agrárgazdaságról szóló célkitűzéseinek Pest megyére is releváns megállapításai:	134
11.4.5	Az OTK az élelmiszergazdaság és élelmiszeriparra vonatkozó Pest megye esetében is releváns meghatározásai	135
12.	ÁTFOGÓ CÉL: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA A LOKÁLIS- ÉS MAKROTÉRSÉGI ÉRDEKEKET KISZOLGÁLNI TUDÓ, FENNTARTHATÓ KÖRNYEZET	137
12.1	STRATÉGIAI CÉL: PEST MEGYE TÉRSÉGÉNEK NEMZETKÖZI ÉS ORSZÁGOS MULTIMODÁLIS KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE A TRANSZFER SZEREP ELLÁTÁSA ÉS HÁLÓZATOS TÉRSTRUKTÚRA KIALAKULÁSA ÉRDEKÉBEN	137
12.2	STRATÉGIAI CÉL: A TÉRSÉG KOHÉZIÓJÁNAK JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN A MEGYE BELSŐ KÖZLEKEDÉSI KAPCSOLATRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE, Kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést	140
12.3	STRATÉGIAI CÉL: TERVEZETT, KOORDINÁLT TÉRSÉGFEJLESZTÉS, POLICENTRIKUS TELEPÜLÉSI STRUKTÚRA, TAKARÉKOS TERÜLETHASZNÁLAT, ÉPÍTETT ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKEK MEGÓVÁSA ÉS FEJLESZTÉSE	143
12.3.1	A megye hosszú távon kívánatos térszerkezetének kialakítása.....	144
12.3.2	A területi (területfejlesztési- és rendezési) tervezés megújítása, eszközrendszerének összehangolása a koordinált, komplex térségfejlesztés és területhasználat megteremtése érdekében.....	145
12.3.3	A terület felhasználás tervezésének követelményei Pest megyében	146
12.3.4	Városok és térségük együtt tervezése, a várostérségi tervezés meghonosítása Pest megyében:	147
12.3.5	Pest megye várostérségei szerepe a növekedésben, fenntartható és kompakt városszerkezetek kialakítása.	149
12.3.6	A lakásállomány állapota és a lakáskörülmények fejlesztése Pest megyében.....	150
12.4	STRATÉGIAI CÉL: ENERGIAGAZDÁLKODÁS, VÍZGAZDÁLKODÁS, KÖZMŰFEJLESZTÉS ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM A TÉRSÉGEK ÉS TELEPÜLÉSEK FEJLŐDÉSÉNEK SZOLGÁLTATÁBAN	153
12.4.1	Az energiagazdálkodás fejlesztésének célkitűzései.....	153
12.4.2	A vízgazdálkodás fejlesztésének célkitűzései	156
12.4.3	A környezet védelme, zaj- és rezgésvédelem célkitűzései.....	159
12.4.4	Talaj- és földvédelemmel összefüggő célok	159
12.4.5	Hulladékgazdálkodás.....	160
12.4.6	A még biológiailag aktív felületek és a védett területek hálózatoságának erősítése	161
12.4.7	A megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése.....	163
13.	STRATÉGIAI CÉL: PEST MEGYEI DUNA STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSA ÉS A HOMOKHÁTSÁG KOMPLEX FEJLESZTÉSE	166
13.1	PEST MEGYEI DUNA STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSA	166
13.2	HOMOKHÁTSÁG KOMPLEX FEJLESZTÉSE	169
13.2.1	A tanyás térségek fenntartható fejlesztése	170
14.	A KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉNEK KÜLSŐ ÉS BELSŐ KOHERENCIÁJA	172
15.	IDEGEN KIFEJEZÉSEK MAGYARÁZATA	176
16.	ÁBRAJEGYZÉK	181
17.	KÉSZÍTŐK, KÖZREMŰKÖDŐK NÉVSORA	182

1. BEVEZETÉS

1.1 A területfejlesztés intézményrendszerének, valamint tervezési gyakorlatának megváltozása, a megyei önkormányzatok megváltozott feladatai

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 2012. január 1. napján hatályba lépett módosítása következtében a megye vált a területfejlesztés legfontosabb területi szintjévé.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 27. § (1) bekezdése szerint a megyei önkormányzat területi önkormányzat, amely törvényben meghatározottak szerint területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat lát el. A megyei önkormányzat képviselő-testülete a közgyűlés.

A törvény alapján a területfejlesztés vált a megyék (megyei önkormányzatok) egyik legfontosabb feladatává. Fenti törvényi változások eredményeként a korábbi öt területi szint helyett (kistérség, megye, régió, kiemelt térség, országos szint) alapvetően két területi szint került meghatározásra, a megyei és az országos. Ennek megfelelően a korábban a térségben működő Pest Megyei Területfejlesztési Tanács, a Közép-magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács és Budapesti Agglomerációs Fejlesztési Tanács megszűntek, jogutódjuk Pest Megye Önkormányzata illetve a két utóbbi esetében Budapest Főváros Önkormányzata és Pest megye közösen lettek. Ezzel a megye hosszú- és középtávú fejlesztését megalapozó és meghatározó dokumentumok kidolgozása is a megyei önkormányzat feladatává vált.

A fenti változások az eddigi területfejlesztési gyakorlat jelentős átalakítását igénylik. A változások érintik a területfejlesztés tervezését is. A megújított területfejlesztési szabályozások szerint a megyéknek két tervi műfajban kell területfejlesztési tervezést végezni: (1) koncepciót kell készíteni, majd ezt követően (2) programozni.

1.2 A megyei területfejlesztési tervezést befolyásoló országos szintű tervezés

A 2014-20-as fejlesztési ciklusra való tervezési felkészülés központi szinten is hasonlóan történik, mint a megyékben: a tervezés az Országos Fejlesztési Koncepció (OFK) és az Országos Területfejlesztési Koncepció (OTK) kialakításával indult el, és ezek alapján készülnek el az uniós előírások szerint készülő tervdokumentumok (az úgynevezett Partnerségi Szerződés és a kapcsolódó Operatív Programjai).

A megújított OTK tartalma, a megújított OFK-val együtt összefoglalja minden fontos hazai politikai és szakpolitikai dokumentum releváns üzeneteit (különösen: Növekedési Terv, Új Széchenyi terv, Nemzeti Reformprogram, Geostratégia, Vidékstratégia), valamint irányt mutat, mint egy „vezérfonal” orientálja a következő 20 év ágazati és területi fejlesztési törekvéseit.

Az új OFK és az OTK lesz az alapja a 2014-20-as időszak hazai és uniós fejlesztésének. Ez alapján készül majd el a Partnerségi Szerződés (a korábbi Nemzeti Fejlesztési Tervnek, illetve Nemzeti Stratégiai Referenciakeretnek megfelelő, az uniós forrásfelhasználásunk központi tervdokumentuma) és az ahhoz kapcsolódó uniós finanszírozású Operatív Programok. 2013. június 30-ig kell az uniós tervdokumentumokat lezárni, és az EU Bizottsághoz egyeztetésre benyújtani.

Pest Megyei Önkormányzat kiemelt feladata a területfejlesztési koncepció elkészítése

Az új OFK és OTK lesz az alapja a 2014-2020-as időszak hazai és uniós fejlesztéseinek

A formálódó OTK célkitűzéseit is figyelembe véve megfogalmazásra kerülő megyei koncepciók folyamatosan beépülnek a 2014-20-as hazai kormányzati koncepciókba.

A megyei elképzelések és a 2014-20-as forrásfelhasználás pontos kapcsolata azonban csak a későbbi tervezési fázisban konkretizálódik, amikor a megyei programok és az operatív programok kidolgozására kerül sor.

1.3 A megyei tervezés alapja a megyei területfejlesztési koncepció

A megyei területfejlesztési koncepció hivatott arra, hogy a megye egészének tervezési alapjait lerakja. Ezért a koncepció úgynevezett teljes tervezés, mely kiterjed:

- a megye társadalmi, gazdasági és környezeti területi alrendszerére egyaránt, beleértve a vidéki térségekkel kapcsolatos témaköröket;
- a megye fejlődése szempontjából fontos témákra, ágazatokra;
- a megyei szinten és a központi szinten kezelhető témákra és ágazatokra egyaránt;
- az önkormányzat és a közsféra tevékenységeivel befolyásolható témákra és ágazatokra, de emellett számba veszi a gazdasági szereplők, a vállalkozások, a civil szervezetek, egyházak és egyéb társadalmi szervezetek felelősségi körébe tartozó feladatokat.

Jelen területfejlesztési koncepció a területfejlesztési koncepciók és területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet szerinti tartalommal került kidolgozásra, figyelembe véve az országos tervezési folyamatokért felelős szervek iránymutatásait.

A megyei területfejlesztési tervezés a következő (2014-20-as) Európai Unió költségvetési időszak forrásfelhasználását is orientálja. Az új területi tervezési rendszerben a megyei területfejlesztési koncepció az OTK megújításához kötődik. A megyei területfejlesztési koncepció ezért az OTK tartalmával összhangban kerül kialakításra. A megyei területfejlesztési koncepciók elfogadása ezért csak az OTK elfogadását követően történik meg. A korábbi szabályozásokkal szemben a megyei szintű területfejlesztési tervezés egyrészt a területfejlesztés szereplőinek és érintettjeinek érdemi partnerségével, ugyanakkor szélesebb központi tervezési szakmai koordinációval, támogatással és ellenőrzéssel folyik.

1.4 Együttműködés és partnerség Pest megye területfejlesztési feladatai ellátásában

Pest megye gazdasága, társadalma és értékei sokszínűek. Közösségei, települései fejlettsége, külső és belső kapcsolatai, a jövedelem, a gazdasági profil, a közmű és közszolgáltatások, vagy a közlekedési infrastruktúra tekintetében egyaránt jelentősek a területi különbségek –a megye nem egy Budapest körüli egységes funkcionális várostérség. A területi rétegzettség miatt különös kihívást jelent a megye fejlődését meghatározó trendek és folyamatok megfelelő reprezentációja, az egyes területek fejlődési lehetőségeinek körültekintő tervezése, a fejlesztési célok és eszközök térségi adottságoknak megfelelő programozása. További sajátos körülménynek tekinthető a metropolisztérség városhálózata, tehát Budapest, Pest megye és a szomszédos megyék térszervező erővel bíró városai szoros és sokrétű kapcsolatrendszere, és a Pest megyei kistérségek abban elfoglalt sajátos pozícióinak, szerepének viszonylagos jelentősége.

A megyei koncepció jelentősége nagy: hosszú távra jelöli ki a megye fejlesztésének irányait, ugyanakkor orientálja a következő uniós költségvetési időszak forrásfelhasználását is

A tervezés törekedett a partnerség és a szubszidiaritás elvének széles körű alkalmazására

A partnerségi elv szellemében, a társadalmi és gazdasági partnerek, valamint a közösségek aktív részvételének érdekében Pest Megye Önkormányzata Partnerségi Tervet készített a jövőbeni versenyképességet meghatározó tényezők feltárása, a környezeti, társadalmi kihívások jobb megértése, és a megfelelő válaszok meghatározása érdekében. A terv a következő konkrét célokat határozta meg: a társadalmi és gazdasági partnerség megteremtése a megyében; a megyei fejlesztési koncepciót megalapozó helyzetértékelés, valamint a megye jövőképe közös elkészítése az érintettek bevonásával; valamint a 2014-2020 fejlesztési ciklus stratégiájának és fejlesztési programjának közös elkészítése. További célok: a területfejlesztés középszintjének megjelenítése és pozícionálása, Pest Megye Önkormányzatának tervezési, monitoring és koordinációs képességének – kompetenciáinak – folyamatos bővítése, a térségek és települések együttműködését támogató szerepvállalás.

A tervezés folyamata

A partnerségi terv alapján a tervezési folyamat intézményes keretek között szerveződött, annak során nyílt és zárt, strukturált és strukturálatlan egyeztetési formákat egyaránt alkalmaztunk a közösségek és a gazdasági, társadalmi szereplők hatékony megszólítására és bevonására. A partnerség kereteit a következő együttműködések biztosították: az önkormányzat hivatalán belül területfejlesztési szakmai munkacsoportot állítottunk fel, részt vettünk a megyei kistérségi társulások ülésein, szakértői munkacsoportot állítottunk fel területfejlesztési és ágazati szakértők bevonásával, stakeholderi kört alakítottunk ki a térségi szereplők bevonására, gazdasági kerekasztal együttműködést indítottunk el a Pest Megyei Kereskedelmi és Iparkamarával, kialakítottuk a stratégiai együttműködés feltételeit Érd Megyei Jogú Város Önkormányzatával, és Budapest Főváros Önkormányzatával. A társadalmi párbeszéd további fórumait teremtették meg: a közös munkát megalapozó Vitaanyag közzététele és véleményezése, kistérségi fórumok megtartása Érden, Cegléden Pomázon és Kistarcsán, a megyei területfejlesztési koncepciót megalapozó helyzetértékelés közzététele, a szomszédos megyei önkormányzatokkal, a LEADER munkacsoportokkal megtartott egyeztetések.

Mind a helyzetfeltáró anyag, mind a koncepció célrendszere széles szakértői közreműködői háttér bevonásával készült, a megyei önkormányzat hivatala és a Pest Megyei Területfejlesztési Nonprofit Kft. koordinálásával és aktív szakmai hozzájárulással, a Pro Régió Kft. minőségbiztosítási feladatellátás terén nyújtott segítségével.

A tervezés során építettünk a tervezésbe bevont partnerek által tett javaslatokra, a véleményezési eljárások során beérkezett írásos hozzászólásokra, az egyes tematikus kérdőíves adatgyűjtések eredményeire.

A partnerség szereplői: helyi és megyei önkormányzatok, gazdasági érdekképviselők, a térségben meghatározó vállalatok, vállalkozások; egyetemek, szakmai szervezetek, a turizmus ernyőszervezete, a mezőgazdaság, vidékfejlesztés intézményei (Agrárkamara és LEADER-csoportok); az egészségügy, az oktatás és a foglalkoztatás intézményei; szakminisztériumok, Nemzeti Tervezési Hivatal, a Regionális Fejlesztési Ügynökség; Pest Megyei Kormányhivatal; civil szervezetek.

Az elkészült anyagok széles körű, 45 napos társadalmi- és szakmai egyeztetésére kerül sor a következő időszakban, illetve 30 nap áll a Nemzetgazdasági Minisztériumot vezető miniszter rendelkezésére annak véleményezésére. A beérkezett vélemények feldolgozása és a szükséges átvezetések, kiegészítések megtételét köve-

A tervezési folyamat önmagában is fontos, hiszen a térségi szereplők bevonásával tud csak valós igényekre épülni, s a megvalósítás is csak partneri együttműködés esetén lehet sikeres

tően várhatóan a júniusi ülésén tárgyalja Pest Megye Közgyűlése a koncepciót, az Országos Fejlesztési Koncepció elfogadását követően.

Ezzel párhuzamosan megkezdődik a helyzetértékelés és a koncepció alapján a megyei fejlesztési stratégia és a programok kidolgozása, amelyeknek illeszkedniük kell a régió operatív programjához is.

1.5 Központi tervezési szakmai koordináció, támogatás a megyei területfejlesztési koncepció kidolgozásához

A megyei területfejlesztési koncepció kidolgozásához szükséges szakmai iránymutatást és módszertani segítséget a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Fejlesztési Koordinációs Főosztálya, valamint a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal biztosította. Ez a koordináció biztosítja az országban készülő területfejlesztési koncepciók szerkezeti és tartalmi egységességét, az országos és a megyei dokumentumok egymásra épülését.

A megyei tervező munkát a szakmai iránymutatáson túl a kormányzati szervek és a Központi Statisztikai Hivatal a területi folyamatok elemzéséhez és értékeléséhez nélkülözhetetlen adatbázisok biztosításával, a VÁTI a Területi Információs Rendszer (TEIR) hozzáférhetővé tételével, speciálisan a megyei fejlesztési tervezést segítő tartalmak feltöltésével, a megyei tervezésben részt vevők képzésével segíti.

A tervezéshez iránymutatást adtak az azért országos szinten felelős tárcák és az NTH, adatokat a KSH és a VÁTI

1.6 A megyei területfejlesztési koncepció kidolgozásának szakaszai

A megyei területfejlesztési koncepció kidolgozása a tartalmi követelményeknek megfelelően két szakaszból, a helyzetértékelés és a koncepció kidolgozásából áll.

A **helyzetértékelés** tárgya volt:

- a megye társadalmi, gazdasági stb. viszonyainak felmérése,
- a megye területén zajló folyamatok vizsgálata,
- a beavatkozást igénylő területek azonosítása (földrajzi és tematikai értelemben egyaránt).

A helyzetértékelés célja az volt, hogy alapját és kiindulási pontját képezze a megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő fázisának, majd pedig a megyei területfejlesztési stratégia és az operatív programok kidolgozásának.

A megyei dokumentumok elkészítése során figyelemmel kell lenni az EU-nak a 2014-2020-as programozási időszakra vonatkozó jogszabályaira. A helyzetértékelésnek alapvetően két fókuszot kellett szolgálnia. Egyrészt, hogy a tematikus célkitűzések figyelembe vételével kellő alapot adjanak programok kidolgozására. Másrészt beazonosíthatók legyenek olyan területek, helyszínek ahol komplex, több alapról finanszírozható programok megvalósíthatók.

A helyzetértékelés figyelembe vette a korábban készített koncepcionális-stratégiai elemzésekben leírtakat, adatbázisa az elemzéshez kapcsolódóan statisztikai alapú, idősoros elemzést tett lehetővé. A helyzetértékelésben bemutatásra került a 2007-2012 közötti időszakban felhasznált EU-s források területi megoszlása is, erre vonatkozóan szakmailag megalapozott elemzést tartalmaz.

A minőségbiztosítási eljárás során megfogalmazott vélemények és javaslatok figyelembevételével a helyzetértékelés átdolgozásra, kiegészítésre került. Ez az anyag képezi az új megyei területfejlesztési koncepció alapját.

Jelen dokumentum a helyzetértékelésben tett megállapításokat figyelembe véve mutatja be a fejlesztés lehetséges és kívánt irányát

A **koncepció** része: Pest megye pozicionálása, a fejlesztés lehetséges forgatókönyveinek értékelése, a megye kívánatos jövőképének megfogalmazása, valamint a jövőkép elérésének szolgálatába állított koncepcionális területfejlesztési és ágazati célkitűzések rendszerének meghatározása a „NEMZETI FEJLESZTÉS 2020” tervezési dokumentumban megfogalmazott országos fejlesztési célrendszer figyelembevételével. Bár a koncepció, műfaji sajátosságából adódóan alapvetően a jövőkép, az annak eléréséhez vezető utak, célok, irányok kijelölésének dokumentuma, és általában kevesebb konkrétumot tartalmaz, jelen anyagban ettől némiképpen eltérünk, és egy kicsit már a stratégiai tervezésre jellemző, konkrétabb cél-és feladat meghatározásig jutottunk. Ennek egyik oka az, hogy az egyes tervezési folyamatok a rendelkezésre álló szűkebb időtartamok miatt egymásba csúsztak. Másik oka, hogy a párhuzamosan folyó települési-, megyei- és országos szintű tervezés jobban egymásra tud épülni, az EU-s célkitűzések is jobban meg tudnak jelenni az anyagban, illetve a későbbi programozási munkákhoz nagyobb segítséget nyújt, továbbá a koncepció üzeneteinek jobb megértését szolgálja.

2. PEST MEGYE POZÍCIONÁLÁSA

2.1 Előszó

Nincs egyszerű helyzetben az, akinek ma 20 évre előre kell jövőképet és fejlesztési koncepciót készítenie. Többségében azt sem látjuk előre, hogy egy év múlva mi várható, mert a világban és szűkebb környezetünkben egyaránt jelentős mértékű átrendeződések vannak folyamatban.

Szinte minden mozgásban van; globális változások indultak meg a természeti környezetben a klímaváltozás hatására, átrendeződőben vannak a világgazdasági-, ezzel együtt a hatalmi pozíciók, a világhálónak, a mobil eszközöknek köszönhetően sokszorosára gyorsul az információ-áramlás és a kommunikáció, ennek hatására soha nem látott mértékű kapcsolati háló van kiépülőben és még hosszasan sorolhatnánk.

A hazai példa is mutatja, hogy a globális gazdasági érdekek, többek között a nemzetközi bankszektor, a külföldi tulajdonú közműszolgáltatók, a multinacionális kereskedelmi hálózatok profittörekvései sok esetben nincsenek tekintettel az egyének és a közösségek érdekeire, a gazdaság pedig automatikusan nem segíti a területi különbségek mérséklését, a területi kohéziót.

Mivel a nagy rendszerek gyökeres átalakuláson mennek át, az ezzel együtt járó bizonytalanság és a fokozott kiszolgáltatottság miatt is újra megnő a jelentősége a helyi-, a lokális-, az emberközeli szinteknek; a családnak, a helyi közösségeknek, a nemzetnek.

Úgy gondoljuk, hogy fentiek miatt is érdemes leporolnunk és a gyakorlatban alkalmazva valódi tartalommal megtöltenünk azokat a korábban sűrűn hangoztatott uniós elveket, mint decentralizáció, partnerség, szubszidiaritás.

Véleményünk szerint hazánkban előremutató döntés született akkor, amikor a területfejlesztési feladatokat a megyei önkormányzatok szintjére delegálták. Nemcsak azért, mert a szükséges döntéseket itt demokratikusan megválasztott, a térség érdekeit képviselni tudó helyi politikusokból álló testület hozhatja meg, hanem azért is, mert erről a szintről már jól láthatóak az összefüggések, ugyanakkor még nem áll túl távol a valódi folyamatoktól, a gazdasági- és társadalmi szereplőktől, az intézményektől ahhoz, hogy azokkal képes legyen együttműködve alakítani a térség jövőjét.

A globális folyamatokon túl Pest megye jövőjének megtervezését az a tény is meghatározza, hogy Magyarország legösszetettebb társadalmi-, gazdasági- és térszerkezeti adottságú, legnagyobb lélekszámú megyéje, szorosan kapcsolódva a fővároshoz és a hat környező megyéhez.

Ha az országon belüli pozícióját vizsgáljuk, első ránézésre, felületesen szemlélve Pest megye egésze irigylésre méltó helyzetben van, hiszen a statisztikai adatok tükrében Magyarország egyik legfejlettebb megyéje. Magas a működő vállalkozások száma és az általuk előállított érték, viszonylag jó a munkahelyekkel való ellátottság és elfogadhatóak a jövedelmi viszonyok, kedvező a korstruktúra és a képzettségi szint, az átlagnál jobb a nagytérségi közlekedési kapcsolatok, és nem utolsósorban itt van a főváros a megye „közepén”, annak minden lehetőségével.

A gazdasági válság 2008-as kezdetekor azonban a korábban tapasztalható fejlődés megtorpant és a megyén belül is sokkal árnyaltabbá vált a helyzet, jelentősen nőttek az egyes térségek pozíciójában meglévő különbségek.

Pest megye a maga fejlett és kevésbé fejlett térségeivel, gazdasági – társadalmi problémáival és lehetőségeivel leképezi az ország egészének helyzetét

Pest megye Magyarország legösszetettebb társadalmi, gazdasági és térszerkezeti adottságú, legnagyobb lélekszámú megyéje

A helyzetfeltárás alapján sajnos kijelenthető, hogy a megyén belüli területi kohézió megteremtésének célja távolodni látszik, az agglomerációs térség és agglomeráción túli területek gyorsuló ütemben elszakadóban vannak egymástól.

Bizonyos kivételektől eltekintve (a gyorsforgalmi utak közvetlen környezete) a megyehatár menti területek ugyanolyan fejlettséget (lemaradást) mutatnak, mint a velük szomszédos megyékben lévőek.

Különösen kedvezőtlen ilyen megállapítást tenni akkor, amikor a következő uniós költségvetési ciklusban 10-15 kilométeren fog múlni a támogatásintenzitás jelentősebb módosulása, vagy akár egy beruházás támogathatósága is, hiszen Pest megye fejlett régióknak minősül a támogatások szempontjából, annak ellenére, hogy az egy főre eső GDP messze az uniós átlag alatt van.

Fentieket is figyelembe véve, amint azt Pest megye fejlesztéspolitikai értékválasztásában kiemeltük, a megyei koncepcióban megfogalmazott célokat bár a munka során mindvégig szem előtt tartottuk az EU 2020 stratégia tematikus célkitűzéseit nem csupán az Európai Unió forrásokra építve szeretnénk megvalósítani.

Úgy gondoljuk, hogy az EU-s és a hazai költségvetési forrásokat kiegészítő forrásokként kell kezelnünk, emellett kiemelten szeretnénk építeni a programok megvalósítása során a gazdasági szereplőkkel való aktívabb együttműködésekre, a privát szektor befektetéseinek vonzására, azok orientálására.

Nehéz, sőt valószínűleg lehetetlen ebben a helyzetben egy, a teljes Pest megyére egyaránt jellemző jövőképet megfogalmazni, koncepciót készíteni, a megállapítások igazságát még a megyén belüli szereplők is megkérdőjelezhetik, hiszen az ő szemszögükből a kép más-más részlete domborodik ki. A koncepciót ezért nem lehetséges részleteiben olvasni és a teljes környezetéből kiemelt részekre bontani. Mind a helyzetfeltárás mind a célrendszer elemeinek megalkotásakor e kettősséget figyelembe véve készült Pest Megye Területfejlesztési Koncepciója.

2.2 Magyarország, a Budapest metropolisz térség és Pest megye kapcsolata

Pest megye pozicionálását meghatározza, hogy nemzetközi összehasonlításban milyen kategóriába sorolható a térség; nemzetközi megközelítésben Pest megye és Budapest egy integrálódó, többközpontú metropolisztérséget alkot. Ez az alapvető besorolás független attól, hogy a térség határai tisztázottak, illetve magukban foglalják a hazai területfejlesztésben csapágyvárosoknak nevezett városokat, várostérségeket

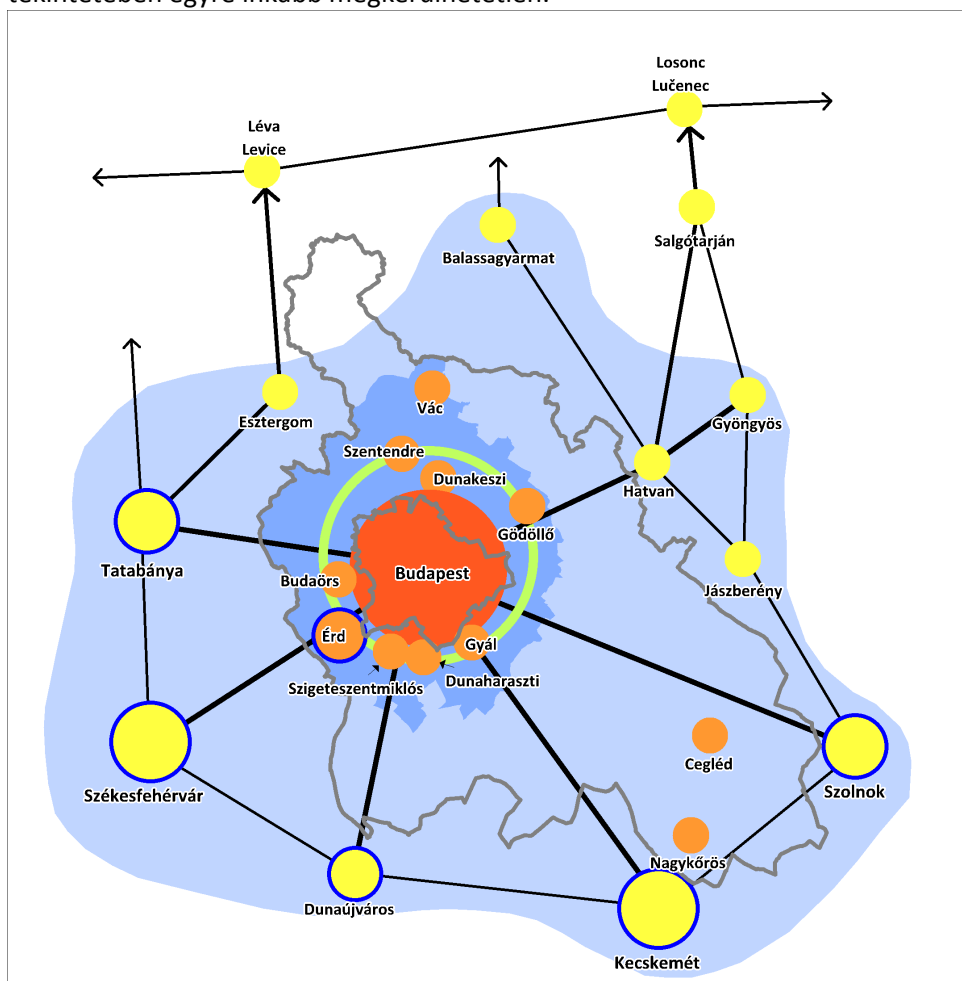
A metropolisztérség kérdése azért fontos, mert a nemzetközi gazdaságban egyre nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az integrálódó várostérségeknek. A demográfiai és gazdasági előrejelzések szerint az elkövetkező évtizedben folytatódni fog a nagyvárosi népesség számának és részarányának növekedése, valamint a gazdasági növekedés koncentrációja. Budapest és Pest megye metropolisztérsége a világ 600 olyan metropolisztérsége közé tartozik, amely a 2010 és 2025 közötti időszakban, a világ GDP (bruttó hazai termék) növekedésének várhatóan 65%-át állítja majd elő. Továbbá, azon 440 feltörekvő metropolisztérség között tartják számon, amely a globális gazdasági növekedés 47%-át fogja produkálni. További fontos változás, hogy növekedésnek nem a legnagyobb városok, a tízmilliós lélekszámú megalopoliszok, hanem az olyan „középsúlyú” metropoliszok lesznek a motorjai, mint amilyen Budapest és Pest megye (a csapágyvárosokkal) együtt.

Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy a hazai területfejlesztés nem fogalmazhat meg sajátos célokat a területi kohézió és a növekedés szétterítése tekintetében.

Az uniós források csökkenése és a fejlett régióba tartozás a megye fejletlenebb térségei számára jelenti a legnagyobb problémát

Pest megye meghatározó része egy integrálódó, többközpontú várostérségnek, mely térség elemei csak együtt lehetnek sikeresek a várostérségek versenyében

tében, Magyarország sajátos helyzetének és adottságainak megfelelően. Sőt, a funkcionális várostárségek iránuló fókusszal a készülő országos területfejlesztési koncepció alapvetően korszerűnek tekinthető. Kérdésként merül fel azonban, hogy a gazdasági teljesítmény területi koncentrációja – amely Európát, Észak-Amerikát éppúgy jellemzi, mint Ázsiát, vagy Afrikát – milyen mértékig tekinthető szükségszerű adottságnak, amelyhez célszerű alkalmazkodni, amennyiben az elsődleges célok a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés. Ez egyelőre kérdés, de bizonyosan kijelenthető, hogy a nemzetközi vállalati stratégiákban a nemzetgazdaságok versenyképességének vizsgálata mellett (helyett) egyre inkább előtérbe kerülnek a nagyvárosi metropolisztárségek. Magyarország, valamint Budapest és Pest megye versenyképességének megítélése mind szorosabban összefügg és a metropolisztárség stratégiai pozicionálásának feladata a hazai gazdaság tekintetében egyre inkább megkerülhetetlen.

A metropolisztárség szerkezete, csapágyvárosok, térségi központok (1. ábra)

Budapest és Pest Megye Területfejlesztési Koncepciójának közös javaslata

A gazdasági növekedés nem önmagában jön létre. Az Európai Unió keleti országai, így Magyarország, illetve azon belül a metropolisztárség fejlődését elsősorban az határozza meg, hogy milyen mértékben képes integrálódni az értékteremtés globálisan szerveződő folyamataiba, továbbá mennyiben képes összefogni Közép-Európa keleti, valamint a Délkelet-Európa feltörekvő országait egyes ágazatokban, illetve kulturális és társadalmi, makro-régiós szinten. E cél elérésében előnyt jelent számára földrajzi elhelyezkedése, gazdasági nyitottsága, valamint külgazdasági

A nemzetközi trendek alapján a jövőben még inkább a Budapestnek Pest megyével alkotott várostárségéhez hasonló térségek lesznek a fejlődés motorjai

kapcsolatrendszerének sajátossága, meglévő adottságai és az elmúlt évtizedekben megszerzett viszonylag jó pozíciói.

A térség országai, metropolisztérségei, versenyeznek egymással a jobb pozíciók érdekében. Ez a verseny ugyanakkor nem változtat azon, hogy Kelet-Közép-Európa közös érdeke a mind szorosabb integráció, a jobb értékláncbeli pozíciók, valamint az endogén innováció erősítése. A metropolisztérségek felértékelődése ugyanis nem akadályozza meg, sőt, éppen ellenkezőleg, tovább erősíti azt a folyamatot, amelynek eredményeként egyre inkább kelet felé helyeződik át a globális gazdasági növekedés centruma. A legfontosabb kelet-közép-európai „együttműködő versenytársak” – Budapest és Pest megye mellett – Bécs, Varsó, Felső-Szilézia, valamint a kisebb lélekszámú Prága, Krakkó, Wrocław, Bukarest, Szófia.

A metropolisztérségek sajátos funkcionális szerepet töltenek be nemzetgazdasági és nagyrégiós szinten. A háztartások vásárlóereje, egyes gyorsan növekvő fogyasztói szegmensek mellett egyedi előnyt jelent a vállalkozások kiemelkedően nagy száma, koncentrációja és sokfélesége – a nemzetközi versenyképességet meghatározó klaszterek jelenléte. Ezek a klaszterek nemzetközi méretekben is jelentősnek mondható szerepet tölthetnek be egy nagyobb régió gazdaságában. Például a nemzetközi kereskedelemben; ez a „fordítókorong”, vagy KAPU szerep, amely kiterjed a javak és szolgáltatások, valamint a tudás közvetítésére, szervezésére, és így jelentősen bővíti a helyi termelő és szolgáltató tevékenységek iránti keresletet. Míg a klaszterek másik csoportja alkotja a nagyobb régió innovációs és növekedési potenciálját szervező, reprezentáló, kutatásfejlesztési és tudás-intenzív üzleti szolgáltatásokkal ellátó csomópontjait – a HUB-okat.

Ezek a központok – és a mögöttük álló vállalati, egyetemi és intézményi szereplők által alkotott klaszterek – alapvető befolyással bírnak a tágabb körzetek, térségek, régiók életére, versenyképességére. A milliós népességgel bíró metropolisztérségek egyedi adottságai, illetve önmagában a mérete, meghatározó tényezőnek tekinthető, de nem elégséges feltétele a sikernek. Különösen nem Európa keleti részén, ahol a gazdasági integráció előrehaladása folyamatos, a határok átjárhatósága, a határok eltűnése, az egyes gazdasági tevékenységek koncentrációja, folyamatosan új lehetőségeket teremt. Térségi központi szerepre azok a nagyvárosi térségek pályázhatnak sikerrel, ahol a vállalkozások száma, koncentrációja, összetétele kiemelkedő, s mindenekelőtt rendelkezésre áll az a humán háttér, fizikai és üzleti infrastruktúra, amely alkalmassá teszi a metropoliszt arra, hogy a globális versenyben megfelelően erős márkaértékkel és belső integritással rendelkezzen a kemény versenyhez. Ezt a versenyt a befektetésekért, illetve a magas hozzáadott értékű termelés, szolgáltatások, technológia, szakember és menedzsment letelepedéséért vívják a jelenlegi és a feltörekvő új erőközpontok.

Budapest és Pest megye, mint városrégió, európai metropolisztérség, valamint a metropoliszhoz gravitáló („csapág”) városok együttes gazdasági ereje, fejlettsége, társadalmi és kulturális sokszínűsége, és mindenekelőtt a hazai K+F és innováció rendkívüli koncentrációja következtében a térség képes arra, hogy részt vegyen az európai központok (HUB) versenyében. Elsősorban fekvési energiáinak köszönhetően – a Duna mentén a fejlett európai magterületekhez közel helyezkedik el, s több európai szintű közlekedési folyosó keresztezi –, a Kárpát-medence kitüntetett helyén foglal el huzamosabb idő óta központi pozíciót. Versenypozíciót tovább erősíti az a specifikus előny, amit számára európai integrációjának mélysége jelent, a sokrétű – nyelvi, kulturális és történelmi – kapcsolódás; a térségben kedvezőnek mondható demográfiai folyamat (növekedés), a viszonylag magas népsűrűség, a képzett munkaerő, az erőteljes vállalkozási dinamika, az átlagon

Egyre inkább kelet felé rendeződnek át a globális növekedés centrumai

A népesség koncentrációján kívül a vállalkozások száma, összetétele, „sűrűsége” a humán erőforrás minősége, a fizikai és üzleti infrastruktúra határozzák meg egy térség versenyelőnyét

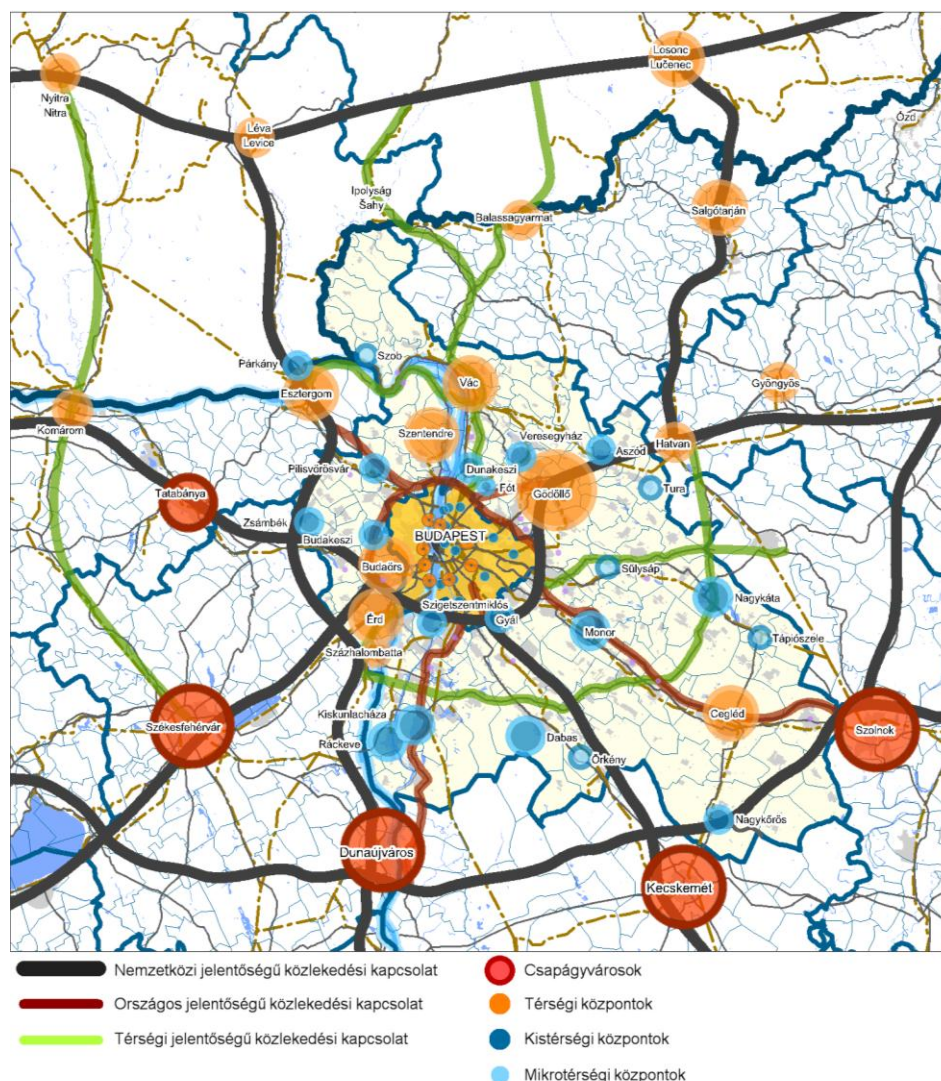
felüli jövedelem és hozzáadott érték, az oktatás és a felsőoktatás; és további számos „puha” versenyképességi faktor.

A lehetséges pozíciószerezés azonban nem garantált, a közép-európai térségben a délnémet-ukrán tengelyen különösen a Bécs-Pozsony várospár által fémjelzett CENTROPA, illetve a feltörekvő balkáni tengelyen Belgrád és Bukarest jelenthetnek versenytársakat, a Kapu és Központ szerepre alternatívát. Az elmúlt években tapasztalt megtorpanó fejlődés pedig figyelmeztetés a jövőre nézve.

2.3 Pest megye és Budapest együttműködése

Pest megye elkötelezett annak érdekében, hogy a Budapesttel kialakítandó stratégiai együttműködés keretében felvállalja a nemzetközi léptékben is versenyképes KAPU, HÍD szerepeket; elhelyezkedéséből adódóan az Európa nyugati és keleti, valamint északi és déli gazdasági térségei közötti kapcsolatokra vonatkozóan, és együtt tegyék lehetővé a Központ, HUB szerep kiteljesedését, megerősödését. **Csak egymással együttműködve lesz képes a korszellem kihívásainak tartósan megfelelni a körzet, és a nemzetközi versenyben, az európai integráció lehetőségeit is kihasználva kívánt, vágyott pozícióit kiépíteni.** Ehhez az időnként egymást versenytársnak tekintő két szomszédos entitásnak össze kell hangolni célkitűzéseit fejlesztő energiáit, és koordinálni kell fejlesztési lépéseit.

Pest megye Budapesttel való együttműködésének egyenrangú felek közötti párbeszédre kell alapulnia

Térségi központrendszer (2. ábra)

Ez a célkitűzés összeegyeztethető a nemzetgazdaság kiegyensúlyozott területi fejlődésével, valamint a területfejlesztés és befektetés-ösztönzés harmonikus eloszlására irányuló országos célokkal továbbá biztosítani tudja majd az ország egészének versenyképességét Európa keleti szektorában a kárpáti-balkáni földrajzi körzetekben.

Pest megye Budapesttel egységbe szerveződve egy Metropoliszteret alkot, azaz mai terminusz technikusszal élve egy nagyvárosi régiót. Az együttműködés résztvevői autoritásuk megtartásával ötvözik, kombinálják értékeiket, kiegészítik kapacitásaikat és közösen jelennek meg a városok, nagyvárosi térségek, HUB-ok piacán. Ehhez a kapcsolathoz társulhatnak azok a térségek, körzetek, amelyek nyilvánvalóan e térkoncentrációnak a szereplői, mint pl. a nyugati oldalon Etyek-Bicske térség Fejér megye peremén, vagy Komárom megyének a keleti szegélyén lévő térrészei, amelyek a geográfiai, morfológiai adottságok következtében e népesség és gazdasági koncentráció irányába gravitálnak. Ugyanígy a megye keleti szegélyein is beazonosíthatóak a szervesülő térrészek vagy más irányba orientálódó területek.

Pest megye Budapesttel együtt alkot egy nagyvárosi régiót

2.4 Pest megye a metropolisztérségben, Pest megye pozíciói az együttműködésben

A Budapesti Metropolisztérben, így Pest megye számára is kedvező folyamatnak tekinthető a közép-európai kohézió és gazdasági együttműködés erősödése; amely lehetőséget nyújt a metropoliszrégióknak a Kárpát-medencei térségre, más módon a Dunai Régióra, vagy Kelet-Közép-Európa egészére kiterjedő kulturális, felsőoktatási, innovációs és szolgáltató központi szerepek betöltésére. Pest megye értelmezésében a metropolisztérség, mint HUB, a kelet-közép-európai térség olyan szolgáltató központja, amely a régió egészét képviseli a globális gazdaságban.

Pest megyében megvannak az alapfeltételek arra, hogy a fejlődés következő lépcsőfokára lépjen

Pest megye helyzetértékelése alapján sajátos versenyelőnyökkel és értékes adottságokkal rendelkezik. Ilyen például a magas minőségű szolgáltatást nyújtó, valamint megbízható és kiszámítható kapcsolati, elérhetőségi, közlekedési feltételek, illetve a feltételeket hordozó multimodális (közúti, vasúti, hajózási kapcsolódást biztosító) infrastruktúra nagy részének megléte, a versenyképes kistérségek és a kutatásfejlesztés koncentrációja, a kistérségi határokon átnyúló, városhálózatokra épülő valódi regionális innovációs rendszer – a megfelelő mérethatékonyság – amely alapvető jelentőséggel bíró versenyképességi tényezőnek tekinthető.

Budapest és Pest megye esetében nagy jelentőséget tulajdoníthatunk a belső kapcsolati hálózat fejlesztésének, a városhálózatban rejlő potenciál maximális kihasználásának, hogy a térség gazdasági és innováció potenciálja, szaktudása, valamint életminősége fizikai és virtuális értelemben is elérhető legyen az itt működő vállalkozások és itt dolgozó emberek számára. Beleértve a metropolisztérség részét képező, de a megye határán kívül fekvő, önálló térségüket is szervező városokat, az ún. „csapágyvárosokat” is.

2.5 Európai hálózatokba szervesülés

A térbeli kapcsolódás legfontosabb tengelyét jelenleg a Nyugat-Európát (Dél-Németország és Észak-Olaszország) Kelet- és Délkelet-Európával és az Unión kívüli európai (Ukrajna, Oroszország) és ázsiai (Törökország) országokkal összekapcsoló közlekedési folyosó jelenti (M1-M5). Ugyanakkor a fővárost és az M1-M5 tengelyt övező koncentráció oldása tekintetében nagy jelentőséggel bíró változásnak te-

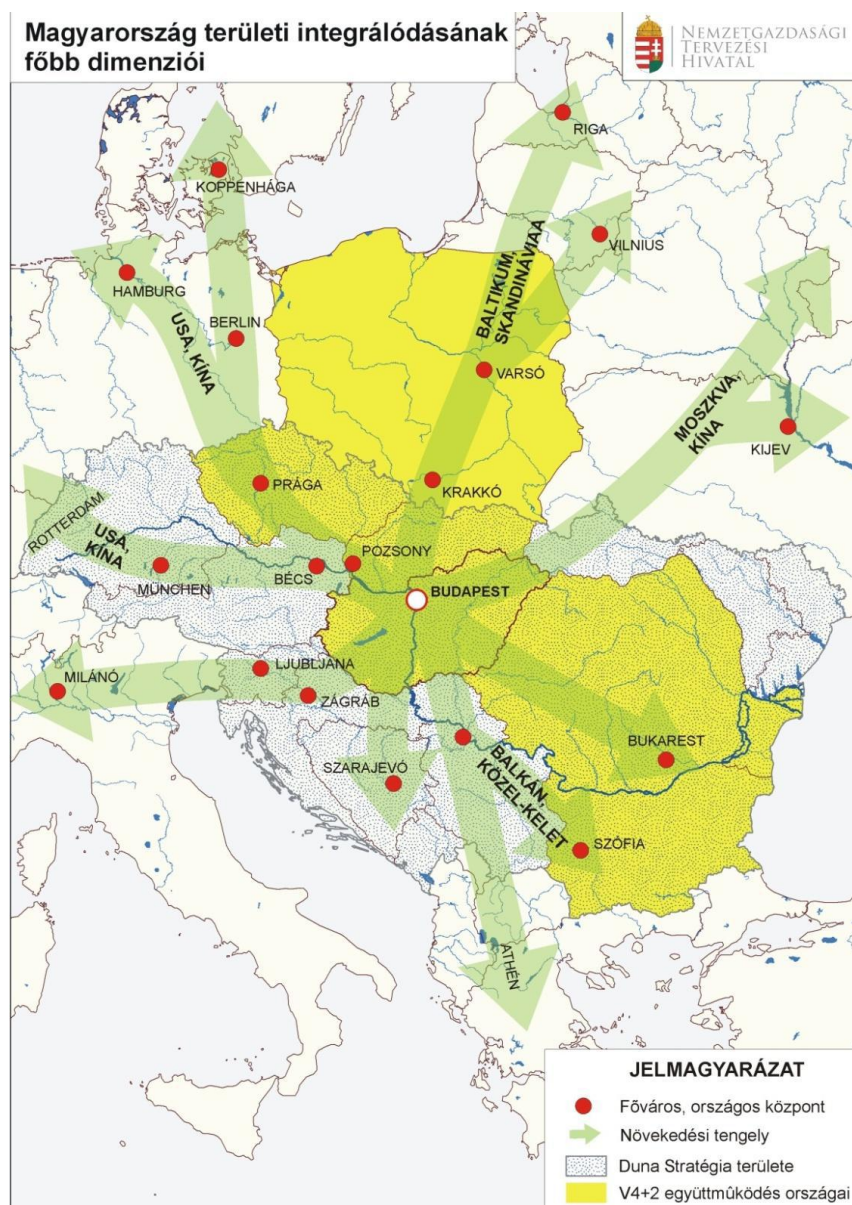
Előny jelent a transzkontinentális útvonalak jelenléte és koncentrációja

kinthető az európai 5. számú korridor (M8), amely a Barcelona-Kijev tengely mentén biztosíthat eddig kihasználatlan hozzáférést Európa fejlett térségeihez.

(Az M8 Veszprém-Szolnok közötti szakasz ütemezett megvalósítása a megye tranzitforgalomtól való részleges mentesítése mellett, az ország középső vonalában e nagyjelentőségű TEN-T útvonalakat összekapcsoló hálózati elemmel a központi gazdasági zóna déli irányba való kiterjesztését is támogatná).

További fontos lehetőségnek tekinthető a transzkontinentális kapcsolati szerepre is alkalmas M11 gyorsforgalmi út ütemezett megvalósítása, azon belül az Esztergom – Párkány határon átnyúló potenciális multimodális gazdasági zóna; valamint az M2 autótút Ipolyság és a Felvidék (Losonc) irányába történő fejlesztése.

2.6 „Portok” (légi, közúti és vízi kikötők), mint a kereskedelem nemzetközi kapui

Magyarország kapcsolati tengelyei (forrás: Nemzeti fejlesztés 2020) (3. ábra)

Rendkívüli előny lehetne a sokféle közlekedési csatorna összpontosulása (víz, közút, vasút, légi kikötő), azok megfelelő kihasználása esetén

A nagytérégi pozíciót meghatározó – megváltoztató – kapcsolatnak tekinthető a Duna, és így fontos lehetőséget hordozhatnak a folyót, annak hajózhatóságát, kikötőit, illetve hajóparkját érintő összehangolt fejlesztések, a Duna nemzetközi hajózási, kulturális-társadalmi és üzleti kapcsolati szerepének kihasználása.

Fontos lenne a korszellemnek megfelelő nemzetközi személyhajó-állomás kialakítása, a víziút regionális gazdasági és turisztikai hasznosítása és a nemzetközi kereskedelembe való jobb, teljesebb bekapcsolódás érdekében kikötők és kapcsolódó logisztikai létesítmények építése és üzemeltetése.

Ugyancsak meghatározó jelentőséggel bír a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér regionális elosztó központi szerepe, cargo- és személyszállítás vagy regionális szempontoknak megfelelően.

Amennyiben egyszerűsítéssel kívánunk élni, akkor ezek a „kikötők”, portok és ezekhez hasonló más közvetítő és csereterek meghatározóak lehetnek Pest megye kereskedelmi szerepvállalása szempontjából. Nem csupán mint logisztikai, hanem az ezt erősítő kereskedő szerep is ezekben a portokban mint kereskedelmi centrumokban bontakozhat ki (nagyvásártelep, termék-tőzsde).

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió kiemelt jelentőségűnek tartja Magyarország jövője szempontjából a nagytérégi központ csomóponti szerepkör erősítését; a makro-régiós kapcsolati, logisztikai szerep felvállalásával pedig hangsúlyozza a Budapest, Pest megye és „csapágyvárosok” alkotta metropolisz erősítésének szükségét.

Pest megye álláspontja szerint ez a jövőkép megalapozott, ugyanakkor az erős nemzetközi verseny miatt minőségi változásokra van szükség annak érdekében, hogy a térséget alkotó települések, az itt működő intézmények, vállalkozások, az itt élő emberek közös munkával létrehozzák azt a teret, amely biztosítja a támogató üzleti környezetet, a kiemelkedő életminőséget, valamint a kedvező telephelyi adottságokat, amely megkülönböztető erővel bír. Külön is hangsúlyozva, hogy a metropolisztérség versenyképessége nem csak az infrastruktúrán múlik, vagy a jelenleg meglévő, hazai összehasonlításban viszonylag kedvező adottságokon – hanem a működő és új alapítású vállalkozások számán, sokféleségén, működése hatékonyságán, az itt élő emberek képzettségén, kreativitásán, együttműködési képességén, illetve a metropolisztérség belső integritásán, erős kapcsolati hálóján és beágyazottságán a nemzetközi értékkeremtés folyamataiba.

Amint a válságból kifelé tartva immár kezd láthatóvá válni: a tőke szerepe átértékelődik, a humán tőke felértékelődik, ismét fontossá válik az alkotó ember. A kilábalás önszerveződő kis és középvállalkozások által történhet meg. Ez igényli új együttműködési, társas formák kialakulását, szövetkezések, csoportosulások stb. létrejöttét, létrehozását. Ehhez az állami-kormányzati szerep megváltozása szükséges, hogy az eddig jellemzően intervenció, beavatkozó irányítás helyébe az orientáló-ösztönző szereppel bíró irányítás lépjen.

Mindennek az is a feltétele, hogy a gazdaság szereplői, a befektetők által megkívánt „lágymű” fejlesztési tényezők (a humán és társadalmi környezet, a megfelelő ismeretekkel, készségekkel rendelkező és kellően nyitott, befogadó, kezdeményező, kreatív, vállalkozó szellemű, kockázatvállaló, önértékeléssel, öntudattal, társadalmi tudattal rendelkező humán tőke) is rendelkezésre álljanak; és folyamatosan újratermelődjének.

Ebben nagy lehetőségek kínálóznak részben a fővárosból történt kiköltözések okán, részben a külső távolabbi körzetekből Budapest vonzereje hajtotta beköltö-

A Duna és a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, mint portok meghatározó tényezői lehetnek Pest megye fejlesztésében

A hálózatok sűrűsége miatt az OTFK szintén fontosnak tartja a csomóponti szerep erősítését

Pest megye a csomóponti szerep kihasználásán túl a humántőke hozzáadott értékének növelésével kívánja a további fejlődést beindítani

zések okán. Ugyanakkor mindkettő egyaránt veszélyt is jelent a megyei körzetekben szunyadó értékes kultúrák esetleges eróziója, identitásvesztése miatt. A nagyfokú migráció és a piaci kereslet folyamatos változásai, kihívásai miatt ezért is kiemelten fontos a humán erőforrás fejlesztése, a kultúra és a helyi identitások megőrzését szolgáló kezdeményezések.

2.7 Kulturális szerepekörök

Pest megye területfejlesztési koncepciójának alapvetése, hogy Pest megye és a metropolisztérség fejlesztésének általános célja a versenyképesség erősítése. A koncepció fogalomhasználatában azonban a versenyképesség nem csak azt fejezi ki, hogy a megye gazdasága, illetve az itt működő vállalkozások milyen teljesítményt mutatnak fel más térségekhez, országokhoz mérten; hanem azt is, hogy az üzleti és a tágabban vett lakókörnyezet, az itt élő emberek alkotó ereje és a közösségek együttműködései milyen mértékben támogatják a megye (és a metropolisztérség) kiegyensúlyozott fejlődését.

Pest megye helyzetértékelése – különösen a kistérségi versenyképességre, valamint innovációs képességre vonatkozó vizsgálatok, továbbá a közintézményekre vonatkozó ágazati értékelés – alapján megállapítható, hogy a megye kulturális teljesítménye különleges figyelmet érdemel e tekintetben. Az itt található értékek s az itt élő emberek tehetsége a megye legfontosabb megkülönböztető erővel bíró tulajdonságai közé tartoznak; a kultúra helyi, sajátos jellemzői kimutathatóak a települések, a gazdaság és a közintézmények működésében, beleértve nem csak a közművelődés, de az oktatás intézményeit is. Egyes kulturális centrumok, például Szentendre, jelentősége a kulturális ágazatban (vagy éppen a turizmusban) elvitathatatlan.

Magyarország számára a metropolisztérség fejlődése szorosan összefügg a nemzetgazdaság versenyképességének kérdésével; mint ahogy Pest megye és Budapest együttműködésének, illetve a csapágyvárosokra is kiterjedő metropolisz partnerségi kapcsolatainak újragondolását is alapvetően egy versenyképességi stratégia keretei között szükséges megtenni. A Pest megyei közösségek értéktelítő képessége ugyanakkor jelentősen túlmutat a gazdasági teljesítményben megfogható, megmutatkozó tényezők körén.

Pest megye kultúrája rendkívül sokszínű. A településeken belül kimagasló arányt képviselnek a nemzetiségi – német, szerb, szlovák – gyökerű közösségek; de jelentősnek mondható az egyházi és felekezeti sokszínűség is; az évszázadok során e közösségek között kifejezetten egyedi munkamegosztás, multikulturális kapcsolatrendszer alakult ki. Az elmúlt évtizedek, valamint a nagyarányú betelepülés, illetve népességcsere ellenére ez a sajátosság ma is jellemző a megyére, nagy hatással van a gazdaságra, s még inkább az életminőségre, a települések nyújtotta vonzerőre. A sokszínű kulturális háttér ma is élő tartalommal bír; a mindennapokban kimutathatóan jelen vannak a sajátos kultúra tárgyiasult elemei, értékrendje és szerzett tapasztalatai, közösségi élménye.

A 187 közösség identitása, kultúrája még mindig jelentős kohéziós erővel bír, az igen jelentős mobilitás, népességcsere ellenére. Különösen kézzelfogható ez az erő a nehéz gazdasági helyzetben lévő kulturális központi városok, illetve az iskolavárosok esetében. A metropolisztérség kiegyensúlyozott fejlődésének – decentralizációjának – egyik garanciája, a kultúra kohéziós ereje. Az erős, autonóm közösségek léte különbözteti meg Pest megyét a világ nagyvárosaira gyakran jellemző, szerves előzmények nélkül létrejött kertvárosi lakóövezetektől.

Pest megye a humántőke tekintetében képes hozzáadott érték felmutatására kulturális és táji sokféleségével

A versenyképesség növelésének, mint alapcéljának első pillére az élő közösségek és egészséges egyének jelenléte

Az elkövetkező évtizedben várhatóan még inkább felértékelődik a kultúra szerepe, a kulturális javak és értékek megőrzésének jelentősége. Pest megye pozícióját alapvetően befolyásolni fogja a kulturális örökség, s még inkább az, hogy ez az örökség továbbra is élő és szerves része marad-e a közösségi életnek; azaz meghatározó tényezője a közösségek integritásának, stabilitásának és megújulási képességének. A kultúra olyan erő, amely képes ellensúlyozni a globalizáció és a szuburbanizáció negatív hatásait, pontosabban összekapcsolni a helyi és a globális trendeket, egyedülálló módon képes továbbá biztosítani az emberek részvételét a közösség ügyeiben, valamint innovatív módon kihasználni az adott település értékeiben rejlő lehetőségeket – „térképet” adhat a világhoz, a településhez, és önmagunkhoz.

A területfejlesztés számára a kultúra persze nem csak érték, örökség és közös nyelv; hanem egy sokszínű szolgáltató szektor (kreatív ipar, kulturális ipar), illetve intézményrendszer (közművelődés és múzeumok), valamint turisztikai vonzerővel bíró események (fesztiválok és egyéb programok) sorozata. Pest megye fejlődésére nagy hatással van e szolgáltatások és események minősége, az intézmények és vállalkozások teljesítménye; méghozzá a kapcsolódó tevékenységek igen széles körében, a kézművesipartól, az ipari formatervezésen keresztül, az előadóművészetén át a digitális játéktechnológiáig bezárólag. A kultúrában és a kreatív iparban működő vállalkozások és intézmények munkahelyeket teremtenek, a szolgáltatások sokszínűsége bővíti a helyi gazdaságot, a vállalkozások beszerzései, valamint a javak és a tudás megosztása hozzájárul más ágazatok működéséhez, erősíti a térségi innovációt és a térségi marketinget. Nem csak helyi léptékben, a helyi gazdaságban; éppen ellenkezőleg, a metropolisztérség egésze azért lehet különleges a jövőben, mert Pest megye kulturális sokszínűsége és a közösségek sajátos adottságai és egyedi szükségletei sajátos értéktöbbletet, innovációs lehetőséget hordoznak.

A szellemi tőke fejlesztésének és folyamatos megújításának táptalajt jelent a kulturális értéktöbblet, amit Pest megye nyújt

Pest megye jó adottságokkal rendelkezik a kultúra területén. Ami azt jelenti – az adottságot, mint kifejezést ebben az esetben úgy kell érteni, hogy a nemzetiségi és felekezeti közösségek, az épített örökség, valamint a sokszínű és intenzív kulturális élet megfelelő alapot jelent újabb vállalkozásoknak, nagyobb léptékű fejlesztési terveknek. Kedvező adottságnak lehet tekinteni azt is, hogy a megye decentralizált városhálózataból következően egy arányaiban sűrűn elhelyezkedő intézményi hálózat érhető el az itt élő emberek számára, nem beszélve az évi mintegy ezer fesztiválról, kulturális eseményről. Ezek az adottságok kiemelt jelentőséggel bírnak akkor, amikor a családok már nem annyira „álmaik otthonát”, sokkal inkább „álmaik szomszédságát” keresik; azaz egy olyan teret és közösségeket, ahol biztosított a hozzáférés a kulturális javak és szolgáltatások széles, ugyanakkor egyedi választékához.

Az adottságok meglétén nem változtat, de komoly kockázatokat hordoz az, hogy az intézmények működése jelenleg bizonytalan, a kulturális ágazat forráshiányos, a kulturális ágazat nagyobb részét fenntartó önkormányzatok alulfinanszírozottak. A kultúra hatásának erősítése, vagy akár csak megtartása érdekében jelentős forrásbevonásra van szükség – célzott befektetésre a turizmusban, a helyi gazdaságban, a közoktatásban – és általában szükség van a városok térségi szolgáltató szerepének megerősítésére. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a változás nem csak a források bővítését jelenti, a megye ugyanis nem hasznosítja jól adottságait, ezért alapvető szerkezeti változásokra is szükség lehet. A kreatív iparban például indokolt megfontolni a célzott vállalkozásfejlesztést, a klaszterek, valamint az induló vagy telephelyet kereső vállalkozások kiemelt támogatását; a térségi marketing

erősítését; a közoktatásban pedig az alapvető ismeretek és készségek mellett a kulturális kontextus oktatásának hangsúlyosabbá tételét.

Pest megye sajátos településszerkezete (a kisvárosok dominanciája) miatt a mérhetetlenség alapvető kihívást jelent helyi és területi szinten is. A helyi önkormányzatok, illetve a közösségek finanszírozási képessége ráadásul igen jelentős mértékben eltér és a területi fejlettségbeli különbségek miatt a helyi gazdaság sem képes azonos módon részt vállalni a kultúra működési feltételeinek megteremtésében. Különösen problémás, akut a helyzet azokban a kistérségekben, ahol a gazdasági leszakadás folyamatosan csökkenti a térségi kulturális központi szerepből következő feladatellátás anyagi bázisát, a civil közösség önszerveződő képességét. Ugyancsak komoly kockázatot hordoznak a térszerkezetben meglévő közlekedési gondok, a városközpontok elérhetőségének problémája, a különböző területek, ágazatok közötti kapcsolatok időnként teljes hiánya. A kulturális ágazaton belül a tőkeigényes szakterületeken, például a kulturális örökségvédelemben a helyzet kifejezetten rossznak tekinthető.

Pest megyei sajátos erősség ugyanakkor a közösségek és intézmények kiterjedt hálózata, az intézmények közötti együttműködés intenzitása, a háttérszolgáltatások és együttműködési platformok viszonylagos fejlettsége, a nemzetiségi alapon szerveződő nemzetközi kapcsolatok, az inspiráció és a szakértelem elérhetősége és mindenekelőtt a főváros viszonylagos közelsége. Komoly fejlődési lehetőséget jelenthetnek a közösségek számára, ha a kulturális örökség és a helyi identitást hordozó kultúra nagyobb teret nyer a közoktatásban, a helyi gazdaság és a turizmus fejlesztésében, a közösségi terek működtetésében. Megfontolást érdemel, hogy a területfejlesztés területi szintje nagyobb szerepet kapjon az örökségvédelemben. Az intézményrendszerrel kapcsolatban pedig megállapítható, hogy a közművelődés és a múzeumi intézmények a jövőben egy olyan inkubációs szerepet tölthetnek be – kifejezett vállalkozásfejlesztési célokat is felkarolva – amely a jelenleginél lényegesen nagyobb nyitottsággal lenne képes összekapcsolni az örökséget a megújulással, a kreatív ipar trendjeivel; még közelebb hozva egymáshoz a helyi identitás megőrzését és az innovációt.

A kultúra érték; egyben forrása a civil közösségek önszerveződésének, biztonságot és perspektívát nyújt a családoknak, a közösségeknek pedig lehetőséget ad arra, hogy az elmúlt évtizedek alatt megroppant kezdeményező erejüket és megújulási képességüket visszanyerjék. Pest megye számára a kultúra különös jelentőséggel bír, mert a jövőben vonzó, szerethető hely kíván lenni széles rétegek számára, ahol a közösségi terek és a közös ügyek fontosak az itt élő embereknek; sőt, jövőbeni versenyképességét határozza meg az, hogy milyen életminőséget nyújt azok számára, akik anyagi helyzetüktől függetlenül is igénylik a kulturális szolgáltatásokat, értékeket, eseményeket, a sokszínűséget, az élhető, emberi léptékű környezetet. Külön is hangsúlyozva, hogy Pest megyében a népesség mobilitása már az elmúlt 20 évben is motorja volt a területi fejlődésnek, s várhatóan ez így lesz az elkövetkező évtizedben is. A kulturális szolgáltatások és a közösségek kohéziós ereje pedig várhatóan még nagyobb szerepet játszik majd a mobilitás erősítésében, illetve a népesség megtartásában; végeredményben egy olyan Pest megye létrejöttében, ahol az emberek teljesítménye, az innováció, az ipar, valamint a kulturális sokszínűség együtt, egymást erősítve fejlődnek.

A gazdasági válság érzékenyen érinti a kulturális feladatellátást, ami a leszakadó térségekben fokozottan jelentkezik

Az örökségvédelmi intézményrendszer ebben az újraértelmezett szerepkörben inkubációs szerepkört is betölt

2.8 A metropolisztérség nemzetközi versenyképességének erősítése

A metropolisztérség nemzetközi versenyképességének kulcsa a világgazdasági folyamatokhoz, a feltörekvő kelet-közép-európai térséghez, valamint az értékre-remtés folyamatának kontinenseken átívelő áramához történő szerves kapcsolódása, a térség, benne Pest megye érdeke pedig az, hogy ebben a struktúrában (értékláncokban) kedvezőbb pozíciókat érjen el, illetve új szegmensekben jelenjen meg.

E versenyképességi stratégia csak akkor lehet sikeres, ha az integráció az erős és kiegyensúlyozott belső kapcsolatokon, valamint a gazdaság és a helyi közösségek szerves együttműködésén, a társadalmi kohézió erősítésén alapul. Nagy jelentőséggel bír ezért Pest megye térbeli kapcsolódása Budapesthez, valamint a környező funkcionális várostérségekhez; az országos területfejlesztési koncepció pedig fontos előrelépést tett a Budapest és Pest megye, valamint az ún. csapágyvárosokat is magába foglaló metropoliszrégió nevesítésével, annak jelentőségének és sajátos szerepkörének leírásával. A térség egésze, s azon belül Pest megye a technológia és az innováció, valamint az endogén növekedés magterülete; integrációja és integritása, és különösen a Pest megye kistérségei közötti kapcsolati háló erősítése országos közérdeknek tekinthető.

Pest megye térszerkezete több tekintetben is sajátosnak mondható más európai metropoliszokkal összehasonlítva. A morfológiai, történeti és művi környezetalakítás okán sem egységes terület, Pest megye fejlődését valóban jelentősen befolyásolta a lakónépesség kiáramlása a fővárost övező térbe, terekbe, körzetekbe. Az összetett, sokszínű, sokidentitású eklektikus teret átszövik és mindig is átszöttek a gazdaság és a társadalom fejlődését meghatározó térségi pólusok, a gazdasági és intézményi városközpontok, a vállalkozás övezetei. Ezek révén a kistérségek jól körülírható technológiai és gazdasági profillal rendelkeznek, melyek meghatározzák azt a struktúrát, amely a Pest megyei, illetve az immár szervesülő Metropolisz teret jellemzik:

Sem Pest megye, sem a Metropolisz tér nem gyűrűs, hanem sugaras-küllős szerkezetű. Ez a kocsikerékre hasonlító szerkezet teszi egyben lehetővé azt a makrotérségi szervesülést, kisugárzást, amit oly kívánatosnak tartunk. Az infrastruktúra-axisokon, főutak és vasutak alkotta „gyors” tengelyeken az urbanizáció uralja a téralakítást, míg a küllők közötti „lassú” zónákban a mezőgazdaság és a turizmus, a természetközeli vagy vidéki (néha nosztalgikus), ágazatai találhatnak kihívásokat (ma még kellően ki nem aknázott) lehetőségeket. Ezzel a leegyszerűsítéssel könnyebben megragadható a tér, hiszen az egyes körzetek identitásait is ezek a „küllők” képesek megjeleníteni. Az így kialakuló, kialakítható „identitáskörzetek” nem csak a belső társadalmi kohéziót szolgálják, hanem egyben a tereket márkásítva a befektetők számára is világos kínálati üzeneteket szolgáltatnak: márkásítják az egyes – tengelyekre szerveződő – térszegmenseket.

Pest megye központjai várostérségükben térszervező erővel bírnak; s együtt egy olyan integráló városhálózatot alkotnak, amely szervesen kapcsolódik Budapesthez, valamint az ország versenyképességét meghatározó ökoszisztémához (gazdasági rendszer). Ezen belül közvetítő, potenciálisan térségi integráló szerepet tölthetnek be és közvetíthetnek a belső mag, illetve a csapágyvárosok felé. E központok között országos jelentőséggel bíró pólusképző térségek is megtalálhatóak (Gödöllő - Veresegyház; Budaörs - Érd - Százhalombatta), ahol a népesség, a gaz-

A Wekerle-tervben megjelenő Kárpát-medencei vezető és integráló szerepkör csak erős Központi Régióval elképzelhető

A versenyképesség növelésének fontos eszköze a térszerkezet javítása

Pest megye térszervező szerepkörrel bíró városai a hozzájuk csatlakozó kistérségekkel együtt gyakran a megyehatáron túl is vonzerővel bírnak

dasági erő és az innovációs teljesítmény együttesen meghaladja számos magyar nagyváros hasonló mutatóit.

Megkülönböztető erővel bír az a tény, hogy Pest megyei kistérségek (nem függetlenül Budapesttől) alkotják Magyarország egyetlen, a kistérségi (és megyei) határokat jelentős mértékben átlépő regionális innováció rendszerét. Különös tekintettel az Érd/Százhalombatta térségtől, Budaörs, Pilisvörösvár, Szentendre, Dunakeszi kistérségeig tartó vállalkozási övezetre, amelyben a technológiai vállalkozások, és egyéb tudás-intenzív üzleti szolgáltatások, valamint a képzett munkaerő koncentrációja található. A versenyképességi pólusokhoz, illetve vállalkozási övezethez képest markánsan eltérő lehetőségeket mutatnak Pest megye déli, délkeleti kistérségei, sajátos versenyelőnyökkel és kihívásokkal, megoldandó problémákkal.

Fontos szerepet töltenek be Pest megye kiemelt gazdaságfejlesztési térségei, valamint a kilenc csapágyváros és Budapest közötti térben elhelyezkedő települések. Integrált város- és térségfejlesztésen alapuló, valamint a helyi gazdaságra is kiterjedő megerősítésük alapvető célkitűzés. Aktív szereplői a több lábon álló gazdasági aktivitást és a humán erőforrások koncentrációját létrehozó; valamint az innovációs teljesítményeket és tudást a külső nagyvárosokba közvetítő városhálózatnak.

A térszerkezet alapvető jelentőséggel bír az elsődleges erőközpontnak tekinthető Budapest kitörési, átalakulási-újrátöltési ambícióit illetően. Meghatározza a csapágyvárosi integrált városkörzetek lehetőségeit, kitörésének koordinált irányait, másodlagos erőközponti lehetőségeit és a velük szembeni kihívásokra adható releváns válaszokat.

Pest megye robusztus szerepet tölt be Magyarország fejlődésében népessége, az emberi erőforrások és általában a „puha” versenyképességi tényezők, valamint gazdasági teljesítménye, a feldolgozóipar és a szolgáltató ágazatok részesedése miatt. Sok szálon kapcsolódik a nemzetgazdaság fejlődését meghatározó technológiai és feldolgozóipari vállalatokhoz, szolgáltatásokhoz, innovációs értékláncokhoz. Pest megye számos kistérsége élen jár a tudás generálásában és fogyasztásában; aktívan hozzájárul a metropolisztérség nemzetközi pozíciójának erősítéséhez, valamint hozzájárulhat a jövőben egy megkülönböztető erővel bíró márka megteremtéséhez. Amennyiben az elemi kistérségek a térszervezési logika mentén képesek lesznek ötvöződni, további potenciálok, energiák szabadulhatnak fel, és hatékony márkásítás válik lehetővé.

A metropolisztérség versenyképességét jelenleg meghatározó ágazatok – az élettudományok (gyógyszeripar, biotechnológia, orvostechikai eszközök gyártása), az IKT ipar, a kereskedelem a logisztika, a kreatívipar/kulturális ipar és a turizmus – mindegyikében jelentős az aránya a Pest megyei vállalkozások által előállított értéknek. A nemzetgazdasági növekedés és munkahelyteremtés alapját képező feldolgozóiparon belül a Pest megyei vállalatok (telephelyek) teljesítménye és részaránya kiemelkedő (az ország egyik legjelentősebb ipari agglomerációja itt található), és további hozzáadott értékkel bírnak azok a logisztikai és üzleti szolgáltatások, amelyek az országban működő exportorientált feldolgozóipari beruházások működését támogatják.

Pest megye szorosan kapcsolódik a fővároshoz, ugyanakkor közvetlenül az ország egészéhez is. A metropolisztérség kapcsolatrendszere összetett; valóban gerincét képezi az ingázó népesség, amely a megyében lakik és a fővárosban vállal munkát és fordítva. A gazdasági, kulturális és társadalmi kapcsolatok azonban jelentősen

Budapest és Pest megye kistérségei együtt alkotják Magyarországot egyetlen jelentős regionális innovációs rendszerét

A Pest megye ipari versenyképességének gerincét adó ágazatok erősítése, a szolgáltató szektor fejlesztése jelentheti a gazdaság dinamizálásának alapját

rétegzettebbek, mint azt korábban feltételezték. Ugyanakkor törékenyebb is, az elmúlt évtized megmutatta, hogy Vác, Aszód, Nagykáta és Cegléd kistérségeiben a feldolgozóipari munkahelyteremtésen alapuló fejlődés megtorpant, a gazdasági aktivitás leépülésével jól láthatóan megtört a helyi gazdaság integritása, és gyengültek a térségek közötti kapcsolatok is. Az integráció nem visszafordíthatatlan, és a „csapágyvárosok” kedvező hatása sem fejti ki hatását automatikusan.

Pest megye fejlődését jelentős mértékben meghatározza a kistérségeken, megyehatárokon átnyúló kapcsolatrendszer, ez jelenti endogén növekedésének egyik motorját, s ez jelenti egyik fontos vonzerejét az elérhető erőforrások, különösen a szakképzett munkaerő mellett. Fontos és még nem kellően értékelt a széttelepülés a képzett rétegek kiköltözése megyei térségekbe, ami egyfajta új vállalkozói és értelmiségi réteggel energetizál számos szerencsés kistérséget, települést, várost. Ez a kapcsolati háló nem konzerválja, hanem elősegíti a nemzetgazdaság koncentrációjának csökkentését, a Budapesten összpontosult innováció, valamint szolgáltatások kitelepülését, a metropolisztérség integrációját, valamint a társadalom kiegyensúlyozott fejlődését akadályozó centrum-periféria viszonyának oldását a Budapest - Pest megye - csapágyvárosok kapcsolódásai mentén, illetve az ország egészében. Perspektivikusan a metropolisz térség magja lehet az ország nagytérségi térszerkezete újrászerveződésének.

A Budapest körüli elrendeződés oldása a jelenlegi koncentrikus rendszernek négyzethálózatos átalakításával, a térszervező városok, polisz-központok közvetlen és intenzív nemzetközi bekapcsolódásával történhet meg. A változás kiinduló pontját a „kör négyszögesítése” jelenti, ami a metropolisztérségben a csapágyvárosi 60-80 km-es ellipszisen belül kialakítandó négyzetháló (kelet nyugat és dél) jelenti. Ez a sugaras-gyűrűs öröklött struktúra átalakítását eredményezi a német vagy északolasz tér „halásháló” struktúrára emlékeztető módon. A kapcsolati tér területe, illetve fizikai összeköttetése átlépi Pest megye határait, kiterjed a metropolisztérségre; ugyanakkor meghatározó városközpontjain (pólusain) keresztül szervesen építhető fel, nem Budapest „köré”, hanem a jelenleg is létező valós kapcsolati irányok mentén.

Ez a célzott szerkezet a táj morfológiai adottságai miatt automatikusan bevonja az európai térszerkezet-alakítás gondolkodásába gondolati térként a kelet-szlovák teret, Alföldet, ami a Centropa 2 avagy Eurorégió program iniciátora lehet, hiszen Kelet-Szlovákia kieseik a Bécs-Bratislava érdekáramokból.

Pest megye a maga területén a vákuumtérben újratöltendő közvetítő-városi gyűrűben nem a gyűrűs, radiális logika szerint, hanem axiálisan kívánja kialakítani azokat az összetett „identitás-körzeteit” melyek urbanizált „ún. gyors (infrastruktúrával jól ellátott) urbanizált és a velük kölcsönkapcsolatban álló „lassú” azaz agrár, vagy/és szabadidő-rekreációs zónákból szerveződnek. Nem egyetlen entitásként, hanem részentitások összességeként kínálva és identifikálva magát a Metropolisz Régiót.

Pest megye érdeke Budapest sikeressége; Budapest pedig akkor lehet képes önmagát a jelenleginél jelentősen jobban pozicionálni, ha kész a környezetével a polisz-típusú együttműködésre; ami elnevezésében és tartalmában is meghaladja a „Budapest és agglomerációja”, illetve a „Budapesti Agglomeráció” megközelítést. Budapest e többközpontú városhálózatba helyezve sokkal inkább képes újra-gondolni versenyképességét, városfejlesztési célkitűzéseit, környezetéhez való sajátos viszonyát, valamint a dekoncentráció és a külső kerületek fejlődésének problémáit. A munkamegosztásban a térség szereplői különböző módon, de

A koncentrikus térszerkezet megyehatáron átlépő hálós átalakítása további kapcsolódási pontokat hoz létre a nagytérségi térségben

Budapest ezer szálon kötődik környezetéhez, a fővárost körülölelő kisvárosi hálózattal együtt motorja a fejlődésnek

együtt vesznek részt. Nem csupán Budapest kiszolgálása a szerepük, hanem olyan kölcsönkapcsolat kialakítása, mely a szereplők sokaságának hasznára és érdekében működtethető.

Másrészt, a metropolisztérség külső városait, ipari termelési és innovációs központjait tekintve a metropolisztér új szerkezete megszüntetné az alá-fölérendelés, a függőség szemléletét és értelmezését; a „Budapest-függőséget”, amely az önálló specifikus erősségeken alapuló erős nemzetközi versenyképesség megteremtésére törekvő csapágyvárosok szerepkörének, identitásának meghatározását akadályozza. A metropoliszrégióknak így koncepcionálisan esélye lehet az 5-ös európai korridort is kihasználva az északi és keleti térrészek integrálására, Kassa-Losonc irányában egy „CENTROPA 2” kialakítására, Eger – Miskolc – Kassa irányában; Dél felé Székesfehérvár – Veszprém - Balaton és az ajkai „kristály”- tengely (7-es /8-as) irányában. A metropolisztérség átfogja Nógrád, sőt Esztergomon túl Komárom megyét. Koncepcionálisan Dél-Szlovákiára is van vonzása, amelynek pólusa az Esztergom – Párkány várospár lehet.

A Pest megyei városhálózat intenzív fejlesztésén alapuló többközpontú metropolisztérség koncepciója összhangban van a fenntarthatósági célkitűzésekkel. Összhangban az országos területfejlesztési koncepcióval nem igényel jelentős mértékű zöldfelület- és iparfejlesztést, a négyzethálós struktúrán belül pedig továbbra is meghatározhatóak a zöldövezet („green belt”), valamint az axiális kapcsolódások közötti rekreációs övezetek és a védett területek. Reális alapot biztosít az ingatlanfejlesztés és a befektetés-ösztönzés hatásos befolyásolására, a spontán folyamatok hatékony ellenőrzésére, irányítására.

A metropolisztérség, és azon belül **Pest megye elsőszámú területfejlesztési prioritása a kiemelkedően jó életminőséget biztosító környezet megteremtése. Európai szinten versenyképes metropoliszrégió csupán a vonzó élettér, természeti-, épített- és társadalmi-gazdasági környezetben jön létre.** A „humán értéktöbblet” csak ezen a táptalajon képes megmutatkozni. Ehhez a Dunakanyar adottságai éppúgy hozzájárulnak, mint az átlagon felüli népsűrűség, a város vagy körzet egyetemei, vonzó lakó- és rekreációs térségei, az erős kapcsolati tér, a technológiai parkok, a vidékies, jó ökológiai állapotú természeti környezet, valamint a magas hozzáadott értéket előállító szolgáltató és feldolgozóipari cégek jelenléte. Ezzel teremthető meg a 4-5 milliós népességgel bíró térség a Budapest Metropolisz Régió komplex, összetett tőkevonzó képessége.

2.9 Márkaépítés

A metropolisztérség versenyképességét, belső kohézióját és az európai térben elfoglalt pozícióit jelentős mértékben meghatározza az egyes térségek, valamint a tér egésze által megtestesített márka „bevezetése”, elfogadottsága és ismertsége. Az imázs erősítésének szerves része Pest megye pozicionálása, illetve a megye egyes gazdasági, turisztikai és kulturális térségeinek márkaépítése.

Pest megye jelenlegi helyzetét, valamint az ún. „csapágyvárosok” viszonyát a metropolisztérséghez alapul véve kijelenthető, hogy a térség egységes és önálló márkaként történő meghatározása és népszerűsítése Lényeges körülménynek tekinthető, hogy ebben az esetben nem egyszerűen technikai kérdésként, azaz marketing és kommunikációs feladatként merül fel a térség egységes és önálló márkaként történő meghatározása és népszerűsítése. A jelenlegi helyzetben ugyanis az érdekeltek – a metropolisztérség területi és települési önkormányzatai, vállalkozásai stb. – számára a térség által megtestesített nagyobb egység nem bír identitás-

Pest megye a városhálózat intenzív fejlesztésén alapuló többközpontú metropolisztérség fejlesztését támogatja

Pest megye több mint a főváros rekreációs övezete, de ez jelenleg nem jelenik meg identitásképző erőként

képző erővel, hiányzik koherens jelentéstartalma, kohéziós ereje; és a térség nem, vagy csak hiányosan jelenik meg a településfejlesztési stratégiákban és az országos fejlesztéspolitika alapidokumentumaiban.

A metropolisztérség márkaerejének javítása Pest megye érdeke. A megye elismertsége és érdekérvényesítő képessége, pozícionálása, jelentős mértékben múlik azon, hogy a megye által nyújtott életminőség, gazdasági teljesítmény, és egyéb kedvező adottságok, élmények; másrészt a funkcionális várostérségek, fejlesztési pólusok, a helyi identitás/helyi gazdaság – vagy éppen a főváros városfejlesztése – ne csak önmagukban jelenjenek meg. Hanem egy olyan, részleteiben folyamatosan gazdagodó perspektíva részeként, amely 4-5 milliós piac erőforrása-it és lehetőségeit fogja át, kiegyensúlyozott módon, a gazdasági teljesítmény szétterülését, a helyi közösségek bekapcsolását, a decentralizált városhálózat hatékonyságát tartalmazó jövőkép alapján. A térség, azon belül Pest megye, európai szintű versenyképességét végeredményben e harmonikus, előrettekintő perspektíva elfogadottsága, belső kohéziós ereje és külső elismertsége, határozza majd meg.

A metropolisztérség márkaerejének, valamint a megye pozíciójának erősítése szükségszerűen egy olyan folyamat, amely szorosan összekapcsolódik a partnerség erősítésével, a gazdasági és a térszerkezeti koncepció megújításával, az érdekeltek – különösen a főváros, a megye és a szomszédos városok – közötti viszony újragondolásával. A márkaépítésnek szerves részét képezi a többközpontú városhálózaton belüli együttműködések fejlődése, a koherens kezdeményezések és célok megfogalmazása, és különösen az, hogy a stratégia tervezésébe és végrehajtásába az érintettek széles köre kapcsolódik be. Ilyen értelemben maga a partnerségi viszony az, amely lépésről-lépésre változtatja meg a metropolisztérség belső és külső kapcsolatrendszerét, értéktartalmát – identitásképző erejét. Ez a folyamat önmagában is innovációs értékkel bír, amely igényli a régi és esetleg új piacokon a bevezetést, az alapelképzelés megismertetését a célcsoportokkal és célpia-cokkal.

A márka értékét az erős közösségi és kulturális tartalom adja. Éppen ezért fontos hangsúlyozni, hogy a megyében sajátos települési és kistérségi gazdasági és kulturális identitáskörzetek léteznek; másképpen, Pest megye megfelelő pozícionálása, és a térségi márkaépítés erősítése a metropolisztérséget erősíti. Az egyes identitáskörzetek sajátos, megkülönböztető erővel bíró jellemzői egyben jelentős fejlődési potenciált hordoznak; egységes és koordinált területi menedzsment közreműködése mellett az egyes kistérségek, identitáskörzetek marketingtámogatása közvetlenül is hozzájárulhatna a hozzáadott érték növekedéséhez; különösen a turizmus, az örökségvédelem területén és általában a helyi gazdaságban, beleértve a helyi közszolgáltatásokat is.

2.10 Pest megye pozíciói a helyzetfeltárás és SWOT elemzés megállapításai alapján

Pest megye jövőjének szempontjából az egyik legfontosabb tényező az emberi erőforrások minősége. A megye népessége lassuló mértékben, de növekedést mutatott az elmúlt évtizedekben köszönhetően a vonzóbb életminőségnek és kedvezőbb életkörülményeknek. A megye teljes lakónépessége növekedett, de legnagyobb mértékben az agglomeráció települései voltak a Budapestről ki, valamint a más megyékből beköltözők célpontjai. Ezekben a településeken kedvező korösszetétel alakult ki, a népességsűrűség valamint a vállalkozások számának növekedése egyaránt megfigyelhető volt. A lakosság szám hirtelen változása erő-

Pest megye, mint márka, akkor tud sikeresen megjelenni, ha elismertsége megnő, szervező ereje pedig megkerülhetetlen lesz

Az emberi erőforrás minősége Pest megye agglomerációs övezetében magasabb, mint a peremterületein

sen megterhelte a befogadó települések szociális, egészségügyi és oktatási infrastruktúráját. Az elmúlt időszak fejlesztései emiatt részben a hiányzó ellátórendszer pótlására illetve fejlesztésére koncentráltak. Valamennyi fejlesztés ellenére továbbra sem megoldott minden településen, vagy nem a szükséges létszámmal méretezett a bölcsődei és óvodai ellátórendszer. A népességnövekedés nem egyformán érintette a megye területét, az Ipoly mentén és a Börzsöny kistérségeiben országos szinten is magas előregedés jellemző. Várhatóan továbbra is a belföldi migráció célpontja lesz Pest megye, mely elsősorban az agglomeráción belüli települések lakosságszámának növekedésében jelenik meg, kivételt csak a Galgavölgy és az Ipoly-mente néhány települése jelenthet.

Pest megye lakosságának végzettsége a képzett betelepülő munkavállalóknak is köszönhetően javuló tendenciát mutat. A végzős középiskolások aránya jelentősen eltolódott a gimnáziumi oktatás irányába. Mindez azt eredményezte, hogy ma az ország gimnazistáinak 25%-a Pest megyébe jár. Ugyan a szakképzés területén is létszámnövekedés tapasztalható, a régió belül léteznek hiányszakmák (kőműves, ács, villanyszerelő, gépi forgácsoló).

Budapest közelsége miatt a képzések széles köréből válogathatnak a továbbtanulni szándékozók. Azonban a diploma sem garancia minden esetben a sikeres elhelyezkedésre, amit bizonyít, hogy a diplomás munkanélküliek aránya magasabb az országos átlaghoz képest.

Pest megye a jelenben és várhatóan a jövőben sem azért lesz vonzó a befektetők számára, mert magas támogatások szerezhetőek meg a letelepedéshez, vagy olcsó a munkaerő. A tudás, a képzett és innovatív munkaerő az, ami megkülönbözteti (megkülönböztetheti) a megye lakosságát. Az esélyeink jók egy makroregionális tudásközponttá válásra, köszönhetően a felsőoktatás koncentrációjának, a kedvező korstruktúrának és a továbbtanulni szándékozók magas arányának. Szükséges tovább növelni a felsőoktatásban végzettek arányát (közben meg kell szüntetni a felesleges szakirányokat), segíteni kell a nők számára a munka világába való visszatérést a gyermekek megfelelő elhelyezésével, vagy az alternatív foglalkoztatási formák lehetőségével. Növelni kell a gazdaság és szakképzés kapcsolatát, hogy bármely iskolarendszerben végző szakember piacképes tudás birtokában legyen. A gyakorlati helyek arányát vissza kell állítani, illetve újjá kell építeni, melyben a térség nagy munkáltatóival való partnerség kialakítása adhat lehetőséget. A következő uniós ciklusban elérhető források várhatóan megmozdíthatják az ilyen irányú fejlesztéseket.

A helyzetfeltárás során egyértelműen megállapítást nyert, hogy a világgazdasági válság legnagyobb vesztese Pest megye volt Magyarországon. A térségi adatokból látható, hogy a legnagyobb mértékű visszaesés a szentendrei, budaörsi, érdségi térségben volt, ahol jellemzően multinacionális cégek vannak jelen a munkaerőpiacon. Bár a 2011. év óta javuló tendencia figyelhető meg, két nagyon fontos észrevételt szükséges megtenni. Az egyik, hogy elsősorban a fizikai munkaerő iránti kereslet élenkült meg (88%), a másik, hogy recesszió idején a multinacionális vállalatok gyorsabban építik le pozícióikat, mint a hazai cégek. Fentiek miatt a magyar kis és középvállalkozások megerősítése - összhangban az országos célokkal - a megyében is elengedhetetlenül fontos.

Pest megye az országos átlagot meghaladó módon nyitott gazdasággal rendelkezik. A viszonylag fejlett gazdasági infrastruktúrában működő hazai cégek folyamatos versenyhelyzetben vannak egymással, amely lehetőséget nyújt a menedzsmentkultúra, a pénzügyi tudatosság fejlesztésére és a nemzetközi értékláncokba

A megyei munkaerő már nem tekinthető olcsónak, az újabb fejlesztések a képzett, innovatív humán infrastruktúra bázisán jöhetnek csak létre

A vállalkozás fejlesztés során elsődleges cél a magyar KKV-k erősítése

A régióra jellemző nemzetközi versenyben a legtöbb magyar vállalkozás nem tudja megmérteni magát

való betagozódásra. Mindezek ellenére általánosságban hiányoznak a termelési és jövedelemtermelő képesség fenntartható növekedésének alapjai. A szükségstől elmarad a nemzetközi piacra lépő KKV-k aránya, hiányosak a vezetési és vállalatirányítási ismeretek, kedvezőtlen a termelési, tulajdonosi és tőkeszerkezet. A termelés, feldolgozás és szolgáltatás nem épül egymásra, nem hoz létre olyan megkülönböztető erőt, amely piaci előnyt jelenthet. Alacsony a hazai vállalkozások K+F ráfordítása és hiányzik az egyetemekkel való együttműködés.

A pozicionálás során figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy Magyarország, mint felzárkózó ország, elsősorban az egységnyi kibocsátásra jutó munkaerőköltséggel versenyez a termelési telephelyekért, valamint az innovációs és szolgáltató központokért vívott versenyben. Pest megye ugyanakkor a főváros közelsége és a vállalkozássűrűség miatt a bérköltségek tekintetében, továbbá a vállalkozásfejlesztések kapcsán elérhető uniós támogatások kedvezőtlenebb támogatási intenzitása miatt is versenyhátrányban van az ország más vidékeivel szemben. Látható, hogy a külföldi tőke számára már nem elsősorban az olcsó munkaerő miatt vagyunk vonzóak.

A nemzetközi térben Pest megye rendelkezik azokkal az értékekkel, melyek előnyösek lehetnek a feldolgozóipar magas hozzáadott értékű, magas technológia- és tudástartalmú szegmensei számára, ahol magas a szolgáltatástartalom, rövid a technológiai ciklus, és így a vállalati teljesítményben különleges szerepet tölt be a gyors és rugalmas alkalmazkodás képessége. A feldolgozóipar strukturális szerkezete várhatóan közelít a magas termelési költséggel jellemezhető országok feldolgozóiparához, ahol jelentősen nagyobb szerepe van az erős kapcsolati térnek, a klasztereknek, konzorciumoknak és más együttműködéseknek, a versenytársak és partnerek jelenlétének, valamint a szellemi tulajdonnak, a piac fizikai és virtuális közelségének, az explicit és rejtett innovációs aktivitást támogató üzleti és intézményi környezetnek.

Megállapítható, hogy Pest megye mezőgazdasági szektora nem teljesít azon a színvonalon, melyre a hagyományok, a meglévő tudás és a hatalmas piac megléte predesztinálnák. A közép-magyarországi régió a lakosság szám és az egy főre eső élelmiszer kiadások alapján a legnagyobb hazai fogyasztói piac. Ezért különösen fájdalmas, hogy egy-két kivételtől eltekintve mind az állatállomány, mind a zöldség és gyümölcstermelés tekintetében folyamatos csökkenést figyelhetünk meg 2000-től fogva Pest megyében. Az egy gazdaságra jutó termőterület (0,9 ha) jelentősen elmarad az országos átlagtól (1,5 ha) ami a birtokszerkezet elaprózottságát mutatja. Amennyiben a szereplők közötti integráció erősebb lenne, talán pótolhatná ezt a hátrányt, de a szövetkezetek aránya is majdnem felére csökkent 1998-hoz képest. Jellemző továbbá a foglalkoztatottak számának drasztikus csökkenése, a bruttó átlagkereset kis mértéke és a termelők átlagéletkorának növekedése.

A legszükségesebb erőforrás a kiváló termőföld, amely ugyan arányaiban nem éri el a tradicionális agrármegyék átlagot meghaladó minőségű földterületeinek mennyiségét, de mégis jelentősnek és jó minőségűnek mondhatók.

Pest megye K+F teljesítményének jelentős részét a mezőgazdasághoz köthető kutatások jelentik (Gödöllő), ezért a Szent István Egyetem által jelentett innováció lehetőségét alkalmazni kell. Korszerű technológiák használatával, az öntözés arányának javításával az integráció javításával egyszerre lehet és szükséges is javítani Pest megye pozícióját úgy, hogy közben a klímaváltozás hatásaira is megtörténik a felkészülés. A feldolgozóipar további csökkenését meg kell állítani sőt további

Az unióból érkező források tovább fognak csökkenni

Pest megye mezőgazdasága alulteljesít a hatalmas fogyasztói piac megléte, jó termőterületei és meglévő hagyományai ellenére

A mezőgazdasághoz köthető K+F rendelkezésre áll, a termelőkkel való kapcsolata azonban hiányos

kapacitásokkal kell növelni úgy, hogy a termelők számára megszűnjön a kiszolgáltatottság.

Pest megye jellegzetessége, hogy körülöleli Budapestet, ezért természeti-települési sokszínűsége egyedülálló Magyarországon. A dombsági és középhegy-ségi területeken jellemzően magas erdősültséggel, a síkvidéki területeken jó és kiváló termőfölddel rendelkezünk. A megyét keresztülszeli legnagyobb folyónk a Duna, amely azonban kellő számú híd nélkül inkább elválaszt, mint összeköt. A Duna azonban erőforrás is. Egyrészt egy nemzetközileg ismert folyó, melynek „márkaértéke” van, másrészt kihasználatlan szabadidős, sport, turisztikai kapacitásokkal rendelkezik. Pest megye közgyűlése az elsők között kíván a Duna stratégiával, mint fejlesztési lehetőséggel tervezni, amely egy közvetlenül a megyére vonatkozó koncepció megfogalmazását jelenti a nemzetközi trendekkel összhangban.

Az elmúlt években kifejezett javulás következett be a térségre jellemző környezeti állapotban. A vezetékes ivóvízellátás minden településen, a vezetékes gázszolgáltatás egy település kivételével mindenütt elérhető. A közműháló záródása is megfigyelhető, sőt a napjainkban további jelentős csatornázási munkálatok történnek (Érd, Nagykőrös, Galgámente). Pest megye, amíg hazai forrásokból tehetne, szintén támogatta az egészségesebb környezet megvalósításáért szükséges ivóvíz és csatornakereskedelmi beruházásokat. A települési szilárd hulladék már csak ellenőrzött módon kerülhet elszállításra és elhelyezésre, valamint megkezdődtek a települési hulladéklerakók rekultivációi. Meg kell említeni a hulladékhasznosítás és a szelektív gyűjtés arányát, mely elmarad a tervezettől. A következő években már csak a folyó beruházások kifutása miatt fog további javulás bekövetkezni a csatornázottság, vagy hulladék rekultiválás tekintetében, ugyanis azok az uniós források, melyekből döntően finanszírozva lettek a beruházások, megszűnnek.

Amikor a környezet állapotáról és elért eredményekről van szó, említést érdemel az a tény, hogy Pest megyében is az épületállomány a legnagyobb energiafogyasztó. A döntően családi házas beépítés mellett az épületek 90%-a igen rossz épületfizikai állaggal is rendelkezik. A zöld energiák termelése nagyon fontos, de a legolcsóbb energia az, ami nem kerül felhasználásra, vagyis legnagyobb energiamegtakarítási potenciált az épületek korszerűsítése jelentené.

A megye kettősségét az is mutatja, hogy míg az agglomerációban a további koordinálatlan szuburbanizációt, a kapacitásproblémák elmélyülését szükséges megakadályozni, addig az agglomeráción túl a szükséges felújítások elmaradása okoz problémát.

Pest megye a magisztrális közlekedési kapcsolatok koncentráltága miatt abban a kedvező helyzetben van, hogy az alap adottságai rendelkezésre állnak egy következő fejlődési szint eléréséhez. A mennyiség és kiépítettség azonban nem áll egyenes arányban a szolgáltatás minőségével. A részletes elemzést a helyzetfeltárásunk bemutatja, - annak megállapításait itt nem kívánjuk megismételni - azonban fontos kiemelni, hogy a minőségi problémák mellett, működtetési, együttműködési, intézményi, szabályozási hiányosságok okozzák az összkép elkeseredésre okot adható mivoltát. Előzőek megszüntetése jelenti Pest megye közlekedési rendszerének legnagyobb tartalékát, melyek javítása sok esetben jelentősebb infrastruktúra beruházás nélkül kivitelezhető.

Valóban megoldásra vár viszont a közlekedési hálózatok sugaras (Budapest központú) szerkezetének átalakítása a harántoló viszonylatok kialakításával, felújításával és előtérbe helyezésével. A kapcsolatok ilyen irányú átalakítása a térszerke-

A Duna stratégia tágabb perspektívába fogja helyezni a megyei fejlesztési lehetőségeket

Jelentős uniós források felhasználásával kialakításra kerültek a hulladékbe fogadó telepek, a fejlesztés következő lépését az ezekre alapozott kiegészítő tevékenységek jelenthetik

A közlekedési kapcsolatok minősége nem megfelelő, annak ellenére sem, hogy az alap kapacitások rendelkezésre állnak

zetre rendkívül kedvező hatást gyakorolhat és Pest megye további fejlődésének kulcsát jelenthetik.

Talán úgy tűnhet, hogy a koncepció készítésén és célterületén túlnyúló megállapítást teszünk azzal, ha foglalkozunk a nemzetközi repülőtér fontosságával. Mégis fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a MALÉV megszűnése nem csupán egy szereplő kiesését jelentette a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér működéséből. A 2012-es évben az üzleti utasforgalom – a MALÉV megszűnéséből eredően - várhatóan 14-25%-kal csökken. A legnagyobb veszélyt pont az utasok struktúrájának megváltozása jelenti. Üzleti utasok ritkán utaznak diszkont légitársasággal. Budapest és Pest megye üzleti elérhetőségének viszonyai romlottak, az üzleti központ szerepkör hátrányba került, mely veszélyezteti Magyarország törekvését a makroregionális vezető szerepkör elérésében.

Sok szó esett már az agglomeráció és azon túli területek különbözőségéről, ezért néhány gondolatban bemutatjuk a legjellemzőbb hátrányokat. A népesség összetételének (korosztályok, képzettség, aktivitás) tekintetében kimutatható hátrányban van az Ipoly-mente, Aszód és Nagykáta kistérsége. Átlag alatti vállalkozássűrűség jellemzi a Szobi, Nagykáta, Ceglédi, Aszódi, Monori, Gyáli, Dabasi kistérségeket. Ezekben a kistérségekben magasabb a mezőgazdaság, ipar és építőipar aránya, alacsonyabb a szolgáltató szektor aránya. Különösen Cegléd, Nagykőrös, Abony térségére jellemző a hagyományos mezőgazdaság és élelmiszeripar útkeresése. Mivel ezek a térségek Pest megyén belül nem megfelelő közlekedési kapcsolattal rendelkeznek, ezért elmaradtak a külföldi működő tőke beruházások is. A legkedvezőtlenebb közlekedési kapcsolatok az Ipoly mentét jellemzik, de a centrum elérhetősége gondot jelent a Ráckevei és Nagykáta kistérségben is. A hátrányos térségekkel kapcsolatban általánosságban kijelenthető, hogy a munkaerő jelentős része alacsonyan iskolázott, vagy elavult képzettséggel rendelkezik. Ezt a folyamatot erősíti, hogy a mivel a piacképes képzettséggel rendelkezők elvándorolnak a településekről, tovább csökken az aktív keresőképes lakosság aránya. A folyamat a települések demográfiai megújuló képességének esélyét is visszaveti.

A nemzeti légitársaság jelentős szereplője lenne a multimodális közlekedési rendszernek

Az agglomeráción túli térségek kevésbé fejlettek vállalkozássűrűség, népesség összetétel, közlekedési kapcsolatok, képzettség tekintetében

2.11 Pest megye várható pozíciója a 2014-2020 uniós költségvetési ciklusban

Magyarország Kormánya a 1011/2013. (I. 16.) Korm. határozatban úgy rendelkezett, hogy a 2016. évi NUTS rendszer felülvizsgálatával párhuzamosan fogja újra napirendre venni Pest megye önálló régióvá válásának lehetőségét. A döntés az igénybe vehető területfejlesztési forrásokat jelentősen befolyásolja, a következőképpen való felkészülést mind az állami, mind a privát szektor szereplőinek meg kell kezdeniük.

Pest megye nem lesz önálló régió a következő uniós költségvetési periódusban

A 2014-2020 közötti uniós költségvetési időszakban a Közép-Magyarországi Régió (KMR) a „Fejlettebb régiók” kategóriába fog tartozni, amelyekben az egy főre jutó GDP mértéke több mint 90%-a az EU 27 tagországa átlagának. Ennek eredményeképpen az időszak forrásfelhasználását szabályozó rendeletervezetek alapján 75%-os közösségi támogatás visszaesés várható Pest megyében. Továbbá a fejlettség okán a támogatásokat finanszírozó alapok más struktúra szerint fognak finanszírozást nyújtani, hiszen a támogatásoknak összhangban kell lennie az alapok céljaival. A három alap:

- ERFA (Európai Regionális Fejlesztési Alap) célja a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítése az Európai Unióban. A cél elérésének érdekében segít kiküszöbölni a régiók közötti egyenlőtlenséget, támogatja a regionális és helyi fejlesztéseket.

- ESZA (Európai Szociális Alap) célja, hogy az emberi erőforrások fejlesztése is megtörténjen. Segít bővíteni a lakosság foglalkoztatási lehetőségeit, támogatja az oktatás színvonalának emelését, valamint a szegénység által fenyegetett rétegek helyzetének javításából is részt vállal.
- A Kohéziós Alap a transzeurópai szállítási hálózat és a környezetvédelem területén végzett befektetéseket támogatja.

Az új költségvetési ciklusban kevesebb ERFA és több ESZA típusú támogatás vehető igénybe, amely jelentős változást fog jelenteni Pest megyében is, ugyanis leginkább azt az ERFA alapot fogja érinteni a csökkenés, mely alapból a KMR-ben leginkább az agglomeráció és azon túli területek, tehát Pest megye kötöttek le forrásokat (56%-ban).

Az NFÜ által végzett vizsgálat alapján, melyben a 2007-2013 között ténylegesen felhasznált támogatásokat vetítették rá a következő pénzügyi ciklusban elérhető támogatási struktúrára, látható, hogy Budapesten volt a legnagyobb és az agglomeráción kívüli területeken volt a legkisebb forráskihasználás, sőt a jövőben elvárt arányoktól Budapest önállóan is jelentősen elmaradt. Az agglomeráción túli térségekben igénybe vett ERFA források jelentős hányada közlekedésfejlesztésre, környezetvédelem és kockázat-megelőzés célokra lettek fordítva, melyek 2014 után várhatóan nem fognak rendelkezésre állni a megyében. Ugyanakkor az ESZA típusú beavatkozások, mint a humán erőforrás fejlesztés, az alkalmazkodóképesség és foglalkoztatás javítása, valamint a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi beilleszkedését szolgáló támogatások alacsony volumene az agglomeráción túl azt mutatja, hogy Pest megye nehezen fogja teljesíteni az új pénzügyi ciklusban a célként rögzített belső kohézió erősítését. Az új szabályozási tervek alapján kijelenthető, hogy Pest megye agglomerációs települései és külső térségei eltérően fogják tudni igénybe venni az uniós forrásokat.

Az igénybe vehető uniós pályázati források csökkenése és struktúrájának megváltozása mellett a mindenkor kiírt pályázatok finanszírozási arányának megváltozása a harmadik fontos módosítás. A régióban kiírt pályázatok már jelenleg is magasabb saját erőt kérnek a projektgazdától mint a Konvergencia régiókban. Várhatóan a 2014-2020 ciklusban az önrész összege tovább fog növekedni, nem csak a gazdasági, hanem az önkormányzati szereplők esetében is. A megnövekedett és hiányzó saját erő pótlására szükség lesz megfelelő hitelkonstrukciók, vagy állami finanszírozású önerőalap létrehozására.

Pest Megye Önkormányzata 2002 év szeptemberében döntött arról, hogy szükségesnek tartja önálló régió kialakítását. Önálló régióként Pest megye GDP értéke 56% a 27 uniós tagállam NUTS 2 régióinak átlagához viszonyítva, tehát a „kevésbé fejlett” régiókhoz tartozna és továbbra is elérné a fejlettségéhez ténylegesen illeszkedő támogatási struktúra forrásait. Az önállóság nem célja, hanem eszköze az EU támogatások maximalizálásának, hiszen Budapesttel kötött megállapodás alapján várhatóan sikerül hosszú távú együttműködést kialakítani, melyben a két fél nem alá és fölérendeltségi viszony alapján, hanem együttműködő partnerekként tudja összehangolni területfejlesztését és hatékonyan felhasználni az elérhető uniós forrásokat.

Pest Megye Önkormányzata tudatában van az agglomeráció és attól távolabbi területeinek fejlettségbeli eltérésének és álláspontja szerint, a forráshoz jutás szempontjából továbbra is önálló régió megteremtése lenne a valódi megoldás a megye számára, azonban a 2014-2020 ciklusra való felkészülést azokkal az eszközökkel szükséges megtenni, melyek a jelenlegi szabályozás alapján elérhetők és

A fejlett régiókra vonatkozó forrás felhasználási szabályok Pest megye egészét hátrányosan érintik és rontják a belső kohézió javításának esélyeit

A megye álláspontja szerint továbbra is az önálló régióként történő lehatárolás lenne a legkézenfekvőbb megoldás a térség kiegyenlített fejlesztése érdekében

felhasználhatók. Pest megye a bemutatott hatások tompítására, a kevésbé fejlett térségeinek felzárkóztatására több fronton harcolva próbál forrásokat előteremteni.

Az egyik fontos eszköz a partnerség erősítése Budapesttel és a környező megyékkel. Az eddig megszokott operatív programokon felül, új típusú területfejlesztési eszközök fognak teret nyerni Magyarországon is. A nagyobb területek (megyék) szintjén alkalmazható Integrált Területi Befektetés (ITI) és az - akár járási területek együttműködésével - alulról szerveződő Községi Irányítású Helyi Fejlesztés, (CLLD), eszközök alkalmazásával remélhetően meg lehet akadályozni a periférikus régiók leszakadását. Ezeket az eszközöket önállóan nem, csak összefogással lehet alkalmazni.

A partnerség jegyében csatlakozott Pest megye a Rába-Duna-Vág EGTC-hez, mely az országhatáron átnyúlva fogja össze Komárom–Esztergom megye, Győr-Moson-Sopron megye, Nagyszombat megye, határ menti fejlesztéseit. Pest megye belépésével remélhetően Nyitra megye is csatlakozik az együttműködési csoportosuláshoz. A csatlakozással Pest megye kifejezett célja, hogy a Börzsöny hegység északi részének határ menti településeinek helyzetét javítsa.

Szintén a partnerség erősítés céljából történt a Duna-Tisza Közi Homokhátsági Térségi Fejlesztési Tanács újjáalakítása. A Bács-Kiskun és Csongrád megyével történő együttműködéssel az éghajlatváltozással a Duna-Tisza közén jellemzően megjelenő kiszáradás problémájának kezelése is példaértékű projekteket generálhat.

Pest Megye Önkormányzata el kívánja érni, hogy Magyarország Kormánya az agglomeráción kívüli térséget nyilvánítsa egységesen szabad vállalkozási zónává, vagy más módon kezelje kiemelten támogatott gazdasági övezetként. A fejlődésben lemaradó térségekben lévő településeken megvalósuló fejlesztések így az uniós forrásokon felül plusz adókedvezményekben és fejlesztési támogatásokban részesülhetnek.

Pest megye további tárgyalásokat folytat abban a tekintetben is, hogy az új költségvetési ciklusban a fejlett és fejletlen régiók közötti forrásátcsoportosítás megvalósítható legyen, valamint ezek a források kifejezetten Pest megyére legyenek allokálva. Továbbá a Kohéziós Alap támogatásai részben az ERFA források helyébe lépve nagyobb arányban legyenek lehívhatóak, hiszen vannak átfedések a kétféle uniós alap célterületei között. Ebben az esetben a közép magyarországi régió nagyobb mértékben részesülne a Kohéziós alaptól és az alap forrásaiból nem csak a nemzetközi közlekedési TEN-T hálózat fejlesztése történhetne meg.

A belső kohézió javítása, a leszakadó térségek fejlődése érdekében egyedi megoldásokat kell találni és erősíteni a partneri együttműködéseket

3. PEST MEGYE LEHETSÉGES JÖVŐ FORGATÓKÖNYVEI

Az eddig használatos tervezési módszertan jellemzően a jelen helyzet meghosszabbításán alapszik. Visszatekintően elemezve a folyamatokat, majd azokat előre vetítve egy (egyetlen) numerikus-lineáris jövő kerül meghatározásra és rögzítésre. Ez lesz aztán az alapja a cél és feladat-meghatározásnak. Csakhogy a világ a valóság nem így alakul.

A koncepció tervezésekor a jövő több lehetséges forgatókönyve került meghatározásra

3.1 Módszertani elégtelenség

Ez a módszer alig támaszkodik az emberi vágyak, szükségletek, emóciók általi „torzító” információkra, azaz a térségi szereplők motivációit, ambícióit, törekvéseit figyelmen kívül hagyva egy ideál terv készítésére szerszámozódik fel, ezáltal nem egy reális-optimális jövő-célt definiál. Technokrata beavatkozó tervtípus módszertani továbbélése, mely jellegéből adódóan nem integráló.

Ezért az ilyen tervezésmethodika nincs kölcsönös viszonyban a valósággal, így nem lesz hatékony eszköze az irányításnak, különösen nem ilyen turbulensen és gyorsan változó környezetben. Egy(etlen) jövő kiválasztása, a maga hibalehetőségével ezen kívül két másik problémát is felvet:

1. ezernyi (azaz minden más) jövőlehetőséget kizár, elvet,
2. amennyiben a változó környezet, változó világ igényelné a gyors, instant alkalmazkodást, nincs kéznél a változáshoz szükséges forgatókönyv, azaz a megye relatív lemarad.

Tudásmenedzselés

Ezen a problémán segít az ún. szcenárium-tervezés (továbbiakban forgatókönyv tervezés), mely magában hordozza a szükséges kaméleoneffektus lehetőségét, a gyors alkalmazkodás lehetőségét és „amidőn-akkor” (when-if) típusú gyors reagálás képességét.¹ Mivel a mai hazai metodika nem teszi lehetővé, így ilyen tervstruktúra nem volt előállítható, mégis Pest megye fejlesztési munkacsoportja a jobb, teljesebb „ujjbegy-érzék”² és csoport-tanulási folyamat megteremtése érdekében előállított különböző forgatókönyveket. Ezek olyan absztrakciók, melyek nem teljes jövőforgatókönyvek, azonban alkalmasak arra, hogy sokszor feltett kérdésekre / felvetésekre választ adjanak, illetve elemezzék azok realitását egy integrált komplex térségfejlesztési koncepció tükrében, illetve azt megalapozandó.

A jövőre vonatkozó tudás forrásai

Számos tudásra, információra van ahhoz szükség, hogy a (bizonytalan) jövőre vonatkozó releváns információkat előállíthassuk.

Ezek lehetnek:

- belső, azaz a szakértő csoportnál lévő információk,
- külső, azaz harmadik felektől szerezhető információk,
- a klienstől, azaz a megyétől beszerezhető / kapott információk,

¹ A Shell azért tudott gyorsan reagálni arra a jelenségre, hogy az OPEC korlátozza a termelést, mert szemben a korábbi doktrínával, hogy minél nagyobb szállítóképességű tankhajókat kell gyártatni, volt homlokegyenest másfajta szcenáriója is a tarsolyában. Volt a tankhajóflottára vonatkozóan is több változata, de „készült a VÁRATLANRA” is!

² „Fingerspitz-gefühl”

mindezek lehetnek:

- az embereknél / személyeknél meglévő tudások, ismeretek-információk,
- dokumentált információk és tudások, ismeretek (újság, adatbázisok, beszámolók, tanulmányok, piackutatások, staff papírok, előzményanyagok stb.).

A bemutatott forgatókönyvek a munkacsoport szellemi összeolvadásának eredményeként kerültek felvázolásra, mint a további megbeszélések alapját képező gondolatvázlatok. Ez egyben lehetővé tette, hogy olyan elemi forgatókönyveken a továbbiakban már ne kelljen vitázni, melyről az alkotó párbeszéd során kiderült, hogy nem integráltak, így merevek, sérülékenyek és meg sem tudják oldani egy ilyen összetett komplex térnek a problémáit, mint Pest megye. Ráadásul, a cél nem csupán a meglévő akut problémák kezelése volt, hanem egyfajta „preventív”-kezeléssel a kínálkozó lehetőségek és kihívások kihasználása. Amint valljuk: „A jövőt nem megjósolni, hanem megteremteni kell!”

3.2 Forgatókönyvek

3.2.1 Tendencia (szokásos ügymenet³) forgatókönyv

Összefoglalás

Amennyiben a jelenlegi irányítási, kormányzási – menedzselési struktúrák, módszerek fennmaradnak, a duális tér problémái erősödnek, növelve a tér belső feszültségeit egyben rontva a térség-termék(ek)nek és a térségben meglévő szellemi kapacitás helyzetbe hozását, belső potenciáljaik jobb, teljesebb és hatékonyabb kihasználását, újratermelését.

A beköltözők, a népességnövekedés „letapossa”, elhasználja a területet, mint alvóhely (szálláshely). A megye felhasználja, feléli, erodálja képességeit, romlik a tér élhetősége ez által vonzereje. Közösségek és a közösségek közti kölcsönkapcsolatok hiánya a harmónia megteremtésének esélyét is csökkenti. A hatóerők olyan különbözőségeket eredményeznek, melyet hatékony kontrol, kormányzás nélkül csupán a spontán fejlődéssel nem lehet kezelni. Hatékony, rugalmas és értő-lényeglátó menedzselés hiányában a térség tovább veszít pozíciójából, versenyképességéből, élhetőségéből.

Részletes tendenciavázlat

Pest megye, mint városrégió lemaradásban van - relatív és abszolút értelemben egyaránt – a kelet-európai régiók versenyében. Csökken a közép-magyarországi régió jelentősége, mert nem tudta pozícionálni önmagát. A városrégió, mint olyan valójában nem működő egység, mert nem együttműködő a két önálló autoritással rendelkező szereplője.

Miközben a térségben a kettősség megmarad, azaz a főváros (annak is a belső kerületei) pozíciói, versenyképessége relatív javul, a megyei tér egésze gyengén prosperál és ugyanakkor a spontán, koordinálatlan fejlődés új „szigeteket”, kedvező pozícióval rendelkező körzeteket eredményez. Ezáltal belső verseny, talán inkább csak leszakadás jelenik meg.

A közellátás tovább polarizálódik, vannak „szerencsés” körzetek és lemaradók, illetve leromlik, ami éppen ezekben a lemaradó térségekben speciális problémákat jelent, konzerválja, illetve növeli a magterülettel fennálló függőséget.

A haladás iránya alapján megrajzolható hosszú távú prognózis nem a vágyott jövőképet vetíti előre

A forgatókönyvben Pest megye és Budapest továbbra is „elbeszél” egymás mellett

³ business as usual

Annak ellenére, hogy az ország népességének 35 %-a él e térségen belül, a népesség belső átalakulása, átrendeződése új képet mutat: megfordulóban van a megyébe a beköltözés, részben a nagyvárosba visszatelepülés okán, részben fennmarad a kiköltözés, illetve a távolabbi térségekből is folytatódik még beköltözés. Mindezek a spontán be és kitelepülések, a duális népesség-összetétellel hozzájárulnak a környezet romlásához egyes térségekben, egyben a társadalmi béke, harmónia időleges felborulásához és a meglévő infrastruktúrák túlhasználatához, avagy másként szemlélve egyes térrészekben az életminőség, élhetőség relatív romlásához. Ennek eredményeként lelassul, majd megáll a népességnövekedés, fennmarad a kulturális szövet (hagyományok, identitás, mindennapi kultúra) szét szakadása (bebírók, őslakosok). A képzett kiköltözőkből akkumulált kezdeti előny megmarad, a térrészek közti különbség ugyanakkor stagnál vagy nő (innováció).

A ráhordó infrastruktúra fejlődik, különösen a közösségi közlekedés, egyelőre nem hálózatként (a harántoló - struktúra nem épül ki).

A mobilitás megmarad, sőt a be- és kiköltözők száma a munkaalkalmak diszparitása miatt növekszik. Különösen az egyre inkább besűrűsödő, urbanizálódó „aktív” avagy „gyors” zónákban, azaz a fő axisok (közlekedési-szállítási) infrastruktúrával jól ellátott sávjában, míg a köztes vagy „lassú” zónák „elnéptelenednek”, vagy csak nagy társadalmi költséggel tarthatóak fenn. A DK-i térrészek bekapcsolódása reális perspektíva. Budapest előregszik.

Megmarad a KKV-ék szerepe a foglalkoztatásban, amint az összeszerelő, beszállító ipar túlsúlya is. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak bár kevesebben lesznek, de hatékonyabban fognak gazdálkodni, esetleg a termékszerkezetben változás következik be és a tevékenység inkább vállalkozás-jelleget ölt, ami annyit jelent, hogy a „termény”, termelés mellett megjelenik a „termék”, a márka fogalma. Az élelmi-szeriparban fejlődés várható, mint ahogyan a takarmánytermelésben is.

A szolgáltatóipar egyes ágazatai, mint pl. az „alkonyipar” kitelepülnek egyes térrészekbe (ÉK, ÉNy). A szolgáltatás export szigetszerűen nőhet, különösen az egészségügyi szolgáltatások területén. A megye gyarmatosodik, „kolonizálódik” (lásd még OTK-ban felvázolt szerep). A magterülettel fennálló függősége visszafordíthatatlanná válik. A szakképzés féloldalas és alulpozicionált marad, annak ellenére, hogy Budapest számos termelési funkciót kitelepít. A logisztika, elsősorban a raktározás még működőképes marad, bár várható, hogy nagyobb távolságra a mag-térségtől, más térrészekbe települ át. A barnamező-kérdés fennmarad, amint az ipari parkok kérdése is megmarad, akuttá válik (egymagában nem vonzó).

A turizmusban rejlő növekedési kapacitások kimerülnek, így az ebből adódó fejlődés is megáll, elérve a kapacitások szegélyét. A termálfürdők, a kapcsolódó szolgáltatások a költség-fogyasztás szakadék miatt „lepukkannak”, lelakódnak. A geotermál energiahasznosítás leáll, stagnál. A megújuló energiákkal kapcsolatos vállalkozás spontán és kis volumenű marad. Szentendre, Vác fejlődése nem dinamizálódik, annak ellenére, hogy a Duna Régió Stratégiában lehetőségek vannak.

Az épületállomány lelakódik, erodálódik. A védett területek beépítése (műemléket is beleértve) folytatódik. Az urbánus struktúrák, a közterek, közösségi területek fizikailag és erkölcsileg is elavulnak, ezzel az élettér degradálódik, veszít vonzerejéből.

További forgatókönyvek

A munkacsoport részben a GYELV elemzés alapján, részben a többször, több fórumon felvetett problémák megoldására illetve beazonosított lehetőségek men-

A közösségi közlekedés nem fog egységes hálózatot alkotni

A logisztikai központok továbbköltöznek, a képzési struktúra változatlan marad, hozzáadott érték alig keletkezik a termelési folyamatok során

tén határozott meg néhány egymástól eltérő jövőlehetőséget. Mindegyik forgatókönyv feltételezi, hogy a jelenlegi folyamatokba **BEAVATKOZIK** az irányítás, azaz a fejlődés egy menedzselési folyamat részeként alakul.

A csoportmunka eredményeként a következő három forgatókönyv került felvázolásra. Ezek és a beavatkozás nélküli tendencia-forgatókönyv képezték az alapját, más dokumentumokkal együtt a végső, részletesen kidolgozott jelentős változást, fordulatot felvázoló evolutív jövő-forgatókönyvnek.

Az egyes elemi szempontot kiemelten kezelő forgatókönyvek jelentős egyszerűsítést és absztrakciót tartalmaznak. Mindenki saját információmélysége mentén továbbgondolhatja, értelmezheti a forgatókönyvet, annak érdekében, hogy érzékelhető legyen annak dinamikája, felhajtóereje és ezen keresztül realitása, mint a megye versenyképességét biztosítani képes egyszerű megoldás.

A munkacsoport úgy gondolja, hogy komplex összetett kérdésekre nincsenek egyszerű válaszok.

3.2.2 „Idill” forgatókönyv

Versenyképessé válni a helyi /lokális gazdaság fejlesztésével

A lokális piacra (3,5 - 5 millió fő) építve, önszerveződéssel elősegíteni az endogén energiák kihasználását, különösen a mezőgazdaságban és a turista-iparban. A helyi termékek kinőhetnek magukat megfelelő termék és brand-menedzseléssel. Ebben a megközelítésben a megye egységes, „nagy” összefüggő homogén és voluntarista tervezése helyett az irányítás inkább menedzselés jellegű, ösztönző-támogató, mely a lokális, „kis” kezdeményezéseket támogatja (small is beautiful). Ez lényegében az önszerveződésre épít, amely rugalmasan követi a kereslet változásait. Egyben erősíti a megye összetett, azaz heterogén jellegét, az eltérő identitáskörzetekben eltérő tértermékeket és egyéb szolgáltatási és fogyasztási termékeket hoz helyzetbe, márkásít, kihasználva és egyben helyzetbe hozva a térrészek rejtett spirituális értékeit, kézműves kultúráját, termékeit.

Mindez jellemzően a metropolisz térnek „Új Piac”-ként való felfogásával megteremthető KERESLET teremtéssel, innovatív, piac-konform viselkedéssel, marketinggel stb. A térszegmensek adottságainak specializált kihasználásával, a termelési és szolgáltatási kultúrákra építve. Ezt emberek, nemzetiségek, kultúrák újrafelfedezésével lehet előmozdítani és a piac illetve a korszellem igényei szerinti újratöltésével és kommunikálásával lehet fellendíteni.

Ehhez alkalmazkodva tudatos területhasználatot kell megvalósítani, illetve kihasználhatóvá kell tenni a helyszínek adottságait. A struktúrákat inkább horizontálisan, azaz húr mentén szerveződővé, harántolódóvá, kapcsolódóvá kell alakítani a jelenlegi inkább tengelyes szerkezettel szemben. Decentralizált, lokális energiaellátó rendszerek, energiaszolgáltatás kialakítására, ezek helyzetbe hozatalára kell törekedni (tanyavillamosítás, megújuló energiaellátás). Mindez feltételezi és erősíti a kistérségi identitásterek belső funkcionális együttműködését, önszerveződéseit.

Ez elsősorban egy „vidékfejlesztési logikát”, megközelítést, így stratégiát feltételez, szemben a policentrumok, azaz középvárosok erősítésével szemben. Fő cél a működőképes és márkákkal rendelkező mezőgazdaság megteremtése, dinamikus háttér a nagy városrégió gazdaságának, és egy természetközeli-vidéki idegenforgalom. A megvalósításban a közösségépítés, identitásépítés is jelentős szerepet kap. A társadalmi kohézió szintén jelentős összetevője, de egyben jelenleg gyenge pontja is a stratégiának.

A folyamatokba való beavatkozás esetén esély mutatkozik a kívánt jövőkép elérésére

Az önszerveződések irányított menedzselése a turisztika és mezőgazdaság számára teremtheti meg a fejlődés lehetőségét

A kevésbé fejlett vidékies térségek fejlesztése prioritás a középvárosokkal szemben

3.2.3 „Középpontban az Alkotó” (emberközpontú fejlesztés)

Versenyképesség közösségek, együttműködések és humán kapacitás fejlesztésével

Ahhoz, hogy a kívánatos jólét, a megfelelő minőségű oktatás, egészségellátás, a szociális infrastruktúrák stb. megteremtődjenek, amelyek aztán tovább energetizálják a humán tőkét, a megfelelő termelési struktúra és az azt lehetővé tevő humán alapok szükségesek. Ehhez a humán tőkét, a társadalmi tőkét, az intézményi tőkét szükséges alkalmassá tenni a fellendülés megteremtésére. Mert végeredményben minden dolgok mértéke és kiindulópontja az EMBER. A maga tudásával, készségeivel, ismereteivel, társas kapcsolataival, hálózataival és informális és formális rendszereivel, „törzseivel”.

Ebben a jövőstratégiában a fókuszpontot a megye népességének versenyképes tudása, együttműködése az azt lehetővé tevő struktúrák intézmények stb. létrejötte, megteremtése jelenti. Ezek azok a gyökerek, amelyekből kinőhet a megfelelő termelési struktúra (termékek, szolgáltatások, márkák sokasága és egyben a szellemi, innováció újratermelés folyamata). Ehhez a térben lévő talentumokra (a kiköltözési hullámmal éppen a sikeres körzetek példája mutatja számos ilyen „talentum” jelent meg) vállalkozói attitűdre, hozzáértésre (entrepreneurship), megújult, újratöltött mindennapi kultúrára, hagyományokra és ezeket éltető közösségekre van szükség.

A megyében ehhez újra kell gondolni és szervezni az oktatást-képzést és nevelést hatékony nevelési központokkal (közvetítővárosok). A nyelvismeret megszerzését támogatni szükséges. Olyan tudás, ismeret kínálatot kell biztosítani amilyenre kereslet prognosztizálható az „Új Gazdaság” igényeit figyelembe véve a közeli és emberöltőnyi jövőben egyaránt.

Intenzív felzárkóztató programokra van szükség, készség szintű képzésekkel, szemléletformálással és a munkaetika-kultúra elterjesztésével, honosításával, külföldi „stage”-ok (vándor segéd) támogatásával. A vállalkozói hozzáértés, a kockázatvállalási kedv és mérlegelés, az innováció és kreativitás fejlesztésével alkalmassá kell tenni az egyéneket, hogy piaci körülmények között is képesek legyenek prosperálni. Az alkalmazotti attitűdöt, a beosztotti gondolkodást meg kell tudni haladni. Profi, a globális piacnak kitett vállalkozásokra, ehhez pedig hozzáértő vállalkozókra, van szükség legalább a népesség 8 %-ában. Ezt kell „termelni”, ilyeneket kell tudni „előállítani”.

A sikerességhez szükséges, hogy a körzetekben a kisközösségek és tájak közösségei közel azonos kultúrával gyorsan értsék egymást, azonos módon viselkedjenek, hogy a gondolatok belső eladását az ún. „belső marketinget” mint társadalmi költséget csökkenteni lehessen. A gyorsabb reagálás jobb versenypozíciókat biztosít.

Annak érdekében, hogy a talentumok a megyét annak egyes önálló identitással rendelkező körzetét válasszák szükséges, hogy vonzó „hard” és „soft” környezettel találkozzanak, ilyen kínálatot tudjon a térszegmens felmutatni. Ehhez a szociális ellátórendszerek, óvoda, bölcsőde, egészségellátás, oktatás stb. a korszellemnek megfelelő minőségben álljanak rendelkezésre. A körzetek környezetét vonzóvá szükséges tenni a kívánatos lakók számára és egyben a „térterméket” megfelelően kell tudni kiajánlani, megismertetni, kommunikálni, brandjét megteremteni és erről a potenciális humán tőkét informálni. (célcsoportok különböző módon, médiumokon keresztül)

Az emberközpontú fejlesztés forgatókönyve a versenyképes tudást, a magasan képzett humántőkét helyezi előtérbe

A megye terméke maga a képzett ember lesz

A kvalifikált munkaerő igényes környezetet és magas szintű ellátórendszert igényel, melyek fejlesztése szükséges

Ekkor a megyemenedzselés azon túl, hogy alapvetően ösztönző-ösztökélő jellegű lesz, biztosítja, hogy olyan együttműködések jöjjenek létre, amely a megye stakeholdereinek, a fejlesztés érintettjeinek és közreműködőinek a koordinálásán alapul (lásd a javasolt menedzselési-irányítási modellt).

A megfelelően megalapozott kínálattal ösztönözni szükséges a befektetéseket, a lokális vállalkozókat éppúgy, mint a külső érdeklődőket, akiknek felkeltettük érdeklődését a térrészek vonzó adottságaival, a különféle „tőkékkel” (humán, társadalmi, intézményi, épített és természeti környezet stb.). Olyan környezetet kell vizionálni és egyben bemutatni, amely vonzást gyakorol azokra a talentumokra, az „Új Gazdaság” szereplőire, akikkel a jól megalapozott megújítás, „lépésváltás” megtörténhet. Egy követő, kiszolgáló, külső irányítottságú rendből át lehet lépni egy kezdeményező, belső irányítottságú rendszerbe. Ezáltal van rá esély, hogy Pest megye ecosisztémája (gazdasági rendszere) a piaci körülmények között, a gyorsan változó kihívásoknak megfelelően középtávon (legkésőbb emberöltőnyi időben) átalakulhat.

X X X

Az eddigi forgatókönyvek különböző időtávokra reális, akár a steril modelltől eltérően egymással párhuzamosan is működtethető tervek. Jellemzően azonban a konszolidálást szolgálják, vagyis a jelen helyzetben meglévő hiányosságok felszámolásával egy új dinamika bevezetését alapozzák meg. Mindegyik végeredményben „belső” logikájú, nemzetállami kontextusban szemléli mind a megye mind a vele összenőtt / kapcsolt (de nem ötvözött) fővárost.

A következő forgatókönyv egy átalakító logikát helyezett a fókuszba midőn a megyét és a vele együttműködésre ítélt fővárost egyaránt egy globális kontextusba illesztve, egy európai ligában versengő szöveggörnyezetben vizsgálta.

Európai versenyképesség igénye

Mind Magyarország, mind Budapest és környéke egy európai mezőnyben versenyez. Európa pedig a nemzetközi vagy világversenyben, melyben jelentős ártrendeződések tapinthatók ki. Vagyis Budapestnek és a vele szoros kapcsolatban álló Pest megyének Európába illesztve kell tudni biztosítani versenyképességét, így nem Nyírséggel vagy Somogygal, Baranyával kell összevetnie képességeit és teljesítményét.

A megye a fejlődési pályáján még nem tart ott, hogy mint nagy városrégió vehessen részt a versenyben, mert az eddigiekben inkább az elkülönülés jellemezte mindkét szereplőt, semmint az együttműködés. Ma még a megye a nem egyenrangú felek közti munkamegosztásban résztvevő, önálló, de együttműködő szereplő. Még ma is nullaösszegű játék részese (legyen az a tömegközlekedés, vagy a lakosság szám stb.), vagyis egyiknek veszítenie kell, hogy a másik nyerhessen.

Amennyiben a megye (önállóan vagy Budapesttel közösen) egy európai szöveggörnyezetben is húzóterség kíván lenni, egy nagyrégiós szolgáltató és irányító központként kívánja alakítani jövőjét, akkor együtt kell működni, mi több ötvöződnie szükséges egy nagyvárosi régióként, metropoliszterségként identifikálva a teljes körzetet.

A Pest megyei versenyképesség rétegzett, összetett, de EU szinten a versengés megkerülhetetlen. Pest megye ezt önállóan nem tudja megnyerni, nem tudja magát önállóan helyzetbe hozni. Nem lehet „jobb világra” várni, melyben esetleg (bármely okból) lesz önálló lehetősége. (Ez csupán részben annak köszönhető,

Egy követő, kiszolgáló, külső irányítottságú rendből át lehet lépni egy kezdeményező, belső irányítottságú rendszerbe

Magyarországnak erős Központi Régióra van szüksége, hogy fejlettségével magához tudja vonzani a Kárpát-medencei makro régiót

hogy minden trend abba az irányba mutat, hogy a hálózatosodó struktúrák a „nyerők”).

Pest megye most „árnyékban van”, azaz a megye láthatósága, megjelenése identifikáltsága gyenge, nincs se önálló, se Budapesttel közös brandje. A gazdaság „globálba megy”, és keresi a számára alkalmas helyszíneket. Pest megye diverz, multikulturális környezetével hatalmas mértékben hozzájárulhat Budapest városrégió versenyképességéhez, amennyiben a városrégió belső adottságait, összetett mikrokozmoszait, egyéni mikroklímáit ki tudja használni, ki tudja ajánlani, láthatóvá tudja tenni az Új Gazdaság szereplői számára. Ez ma a kihívás. Ehhez fel kell ismerni az irányváltóztatási pontot és el kell ismerni, hogy egy megújulásra, egy fordulatra (új policy, doktrína) van/ lenne szükség.

3.2.4 „Alapvető fordulat” forgatókönyv

Versenyképesség a megye szerep újraértelmezésével

A jövő szempontjából alapvető a tehetségvonzás (brain drain), ami eddig is és korábban is a térség jellemzője volt. Ezzel összhangban a humán tőke folyamatos és tartós „szinten tartása”, versenyképessége, az innováció biztosítása érdekében az oktatás és képzés megújításra, újratöltésre szorul.

A helyi innovációs kapacitást nem csupán az oktatási intézmények biztosítják, hanem a cégeken belüli és cégek közötti gondolatcsere, a klaszteresedés, melynek célja a tudások, innovációk eladhatóvá, piacosíthatóvá tétele. A klaszterképzés, együttműködés, hálózatosodás egyik fontos eleme a tudások gyors gyakorlati használhatóvá tételének és egyben újratermelésének. Ezzel könnyebben biztosítható a vállalkozások finanszírozása, csökkenthető a kiszolgáltatottságuk, mérsékelhető a működő-tőke hiány. Ez a koncentráció erősíti a térség tőkevonzó képességét, éppen összetett, de egyben specializált lehetőségeit. Egy ilyen gazdasági környezet alkalmas arra, hogy keresett legyen a tőkebefektetőknek is. Erőforrás vonzást jelent, ami több mint csupán tőke; piacokat nyit és újabb talentumok, vállalkozók és vállalkozások számára is vonzó.

Ehhez hozzáférhetővé kell tenni az információt a térről (mi több: még elő is kell állítani a releváns infókat). Márkaépítésre, brand fejlesztésre és kommunikációra van szükség. Olyan kiszámítható jövővíziót kell tudni kommunikálni, amely vonzóvá teszi a még nem minden területen minőségi teret, térrészeket, körzeteket. Fontos a tér-szervező központok, térségi policentrumok (heteropolis) megszervezése, szervező kapacitásai felfejlesztése, egy ilyen térstruktúra kialakítása. Fontos a központokhoz csatlakozó „polis”-terek, azaz identitáskörzetek összeszervezése, imázsuk, a helyi identitásukat erősítő összetevők (mesék, történetek, előnyök, jövő stb.) kiszámíthatóvá tétele, kommunikálása. Kiszámíthatóvá kell tenni a jövő-környezetet, hogy biztonsággal választhassa a célcsoport. Ennek keretében ki kell használni a Duna (makro) Régió európai Stratégiájában rejlő lehetőségeket. Ezen közben oldani szükséges a Dunakanyar-központúságot. A turizmusban tudatos stratégiára van szükség, mert a magasabb kategóriákban a „pásztor-idill nem játszik”, erre nem lehet építeni, lehet kiegészítő aktivitás a termál és integrált egészségturizmus. Speciális attrakciók helyzetbe hozása, vagy létrehozása erősítheti a desztináció kínálatot.

Az ekoszisztéma alakításánál a „cseretér” vagy „fordítókorong” szerepre lehet építeni, egyfajta kereskedelmi transzfer térségként, szárazföldi „kikötőként” tekintve a körzetre, annak erre alkalmas alközpontjaira. A megye városaira illetve

A forgatókönyv egyszerre tartalmazza az „Idill” és a „Középpontban az alkotó” jövőképet

városkörzeteire építve egyfajta heteropolis-struktúrát létrehozva szövetszerű térstruktúra létrejöttét lehet megkezdni, kezdeményezni.

Erősíteni kell a közösségek szerveződését, a közösségek kultúrájának kifejezését és megerősítését. Az Új Gazdaság igényeinek megfelelően szükséges a hardver, a táji és művi környezet alakítása, vonzóvá, minőségivé tétele. A hozzáférés elérés infrastruktúrát, a központok hálózatba kapcsolódását lehetővé tevő közlekedési szállítási infrastruktúrát EU színvonalúvá kell tenni.

3.2.5 Integritás és integráció, a forgatókönyvek és a jövőkép kapcsolata

A Pest megyei területfejlesztési koncepció jövőképe nem egyetlen forgatókönyvre épít. Az előzőekben bemutatott scenáriók között ugyanis részben átfedés van, egyrészt a forgatókönyvek által vizsgált jelenségek tekintetében, másrészt azért, mert a megyei koncepció értékválasztása a gazdasági és társadalmi kihívások széles körét érinti. A forgatókönyvek a következő megállapításokkal kapcsolódnak Pest megye jövőképehez:

Pest megye fejlődése érdekében indokolt a beavatkozás. A beavatkozás jelen esetben azt jelenti, hogy aktív területfejlesztésre van szükség, de jelenti azt is, hogy az eddigi gyakorlattól eltérő fejlesztéspolitikára. A forgatókönyvek rámutatnak arra, hogy a gazdaság és a közösségek, valamint a társadalmi kohézió aktív támogatása nem eredményezi automatikusan azt, hogy Pest megye a lehető legteljesebben kihasználja az egyébként jónak tekinthető területi és humán adottságait. Beavatkozás nélkül a területi különbségek növekednek; vagy a területi kohézió csak azon az áron valósítható meg, hogy a nemzetgazdaság és/vagy a metropolisztárság összteljesítménye a lehetőségtől elmaradóan növekszik, sőt, akár csökkenhet is.

A forgatókönyvek közös pontja a területi koncentráció, pontosabban a fejlődés területi eloszlásának kérdése és a növekedés közötti viszony. Azok a forgatókönyvek, amelyek a jelenlegi helyzet részbeni konszolidálásán alapulnak, azaz nem változtatnak a belső és a külső kapcsolatrendszeren egyidejűleg, nem képesek összeegyeztetni a növekedési és kohéziós célokat; és/vagy előteremteni a változás anyagi feltételeit. Ehhez nem elégséges a források újraelosztása; de még a kiterjedt és minőségi változást eredményező beavatkozások (ld. „Középpontban az Alkotó”) sem változtatnak lényegesen a megye pozícióján. A belső integritás megteremtése, és humán környezet minőségi javítása mellett a metropolisztárság újragondolásra is szükség van ahhoz, hogy megteremtsük a dinamikus növekedés és a növekedés szétterülésének egyidejű feltételeit. E változás nélkül nagy a veszélye, hogy a közösségek – a „vidék” – fejlesztése befelé forduló gazdaságot hoz létre, és/vagy tovább erősíti a rövid távú eredményekért, fejlesztési forrásokért folytatott versenyt.

Ugyancsak közös pont a forgatókönyvekben a széles gazdasági bázis és a támogató üzleti környezet; amelyek előfeltételei az endogén erőforrásokra épülő helyi gazdaságnak, vagy tágabban a belső kohézióknak éppúgy, mint a külpici bővülésnek, befektetéseknek, vállalkozásoknak. Látható, hogy a széles gazdasági háttérrel és humán intézményi háttérrel alapuló helyi és térségi integritás, valamint a nagytérségi integráció együtt teremti meg a munkahelyteremtés és a fenntartható növekedés alapjait. Önmagában például a helyi gazdaság fejleszthető – ld. „Idill” forgatókönyv –; de a megye térségei csak akkor lehetnek produktívak, ha szorosan és sok szálon kapcsolódnak a technológiai és tudásközpontokhoz, illetve a nemzetközi trendekhez, és nem mondunk le az erős ipari bázisról sem. Megállapítható

Pest megye érdekében szükséges a folyamatokba való beavatkozás erősítve a területi kohéziót

A kohézió mellett azonban a növekedési potenciált is meg kell teremteni

A széles humán intézményi- és gazdasági háttérrel alapuló helyi és térségi integritás együtt teremti meg a fenntartható növekedés alapjait

ugyanaz fordítva is; az integráció sem lehet eredményes, ha a közösségek nyújtotta életminőség, a metropolisztérség belső piacának fejlettsége, illetve a humán intézményrendszer minősége nem teremti meg az endogén fejlődés alapjait. A forgatókönyvek alapján levonható fontos következtetés éppen az, hogy a növekedést és a munkahelyteremtést, valamint a területi és társadalmi kohéziót össze lehet kapcsolni, azaz nem feltétlenül konkurens; sőt, az életminőséget, a biztonságot, a bizalmi tőkét, vagy éppen az „önmegvalósítást” támogató erőfeszítések hozzájárulhatnak a növekedési potenciál bővítéséhez.

A forgatókönyvek értékelése során figyelembe kell venni azt is, hogy a rendelkezésre álló, illetve a jövőben elérhető állami és közösségi fejlesztési források nem fedezik azokat a beruházásokat és fejlesztéseket, amelyeket a települések már ma szükségesnek tartanak, ezért nem tekinthető reálisnak egy olyan forgatókönyv, amely a jelentősebb növekedést kizárólag a forráskihelyezés erősítésével, bővítésével alapozza meg. Sőt, a „szokásos ügymenet” forgatókönyve azt a következtetést fogalmazza meg, hogy a regionális fejlesztés változatlansága akár kedvezőtlen reálgazdasági, környezeti és társadalmi változásokhoz is vezethet. A forgatókönyv ezzel nem azt állítja, hogy az elmúlt évtized pályázati rendszere nem volt hatással a Pest megyei gazdaságra és a közösségek életére; de megfogalmazza azt a következtetést, hogy a továbblépéshez, a koncepcióban megfogalmazott új célok teljesüléséhez a korábban használt eszközök nem elégségesek.

Fontos következtetés az is, hogy Pest megye jövőképe nem lehet „védekező”; a forgatókönyvek megállapításai alapján a területfejlesztés célja nem lehet kizárólagosan a jelenlegi állapot megőrzése, a jelenlegi munkahelyek megtartása, az infrastruktúra karbantartása, a vállalkozások piacvédelme. Egyszerűen azért, mert ha mindez megtörténik, a megye viszonylagos pozíciója akkor is szükségszerűen megváltozik a külső környezet változásának, valamint a belső folyamatoknak köszönhetően. Szinte bizonyosan tovább nő például a mobilitás, elkerülhetetlenül fejlődnek az európai közlekedési kapcsolatok, a kereskedelem, tovább erősödnek a feltörekvő kelet-európai és globális versenytársak – országok, illetve metropolisztérségek –; a forgatókönyvek bemutatják, hogy több alternatíva csak addig jelent megoldást az itt élő emberek igényeire, amíg nem veszünk tudomást e változásokról.

Pest megye azonban képes lépést tartani a változó környezettel. Az „Alapvető fordulat” forgatókönyve éppen arra mutat rá, hogy mi ennek az alapvető feltétele: a hatékonyság. A mostani állapothoz képest lényegesen nagyobb hatékonyság és annak folyamatos fejlesztése a gazdaságban, a természeti erőforrások felhasználásában, a térszerkezetben, a közösségek működésében és különösen az érdekeltek közötti együttműködésekben. A helyi gazdaság és az endogén erőforrások nagyobb kihasználása, valamint az életminőséget és az emberi erőforrásokat meghatározó intézmények és szolgáltatások fejlesztése mellett. A hatékonyság teremti meg a feltételt annak, hogy az itt élő embereknek és az itt működő vállalkozásoknak a megye lényegesen többet nyújtson, pontosabban „többet, jobban, kevesebből”. Ezt a hatékonyságot pedig nem elsősorban a fejlesztésre fordított források mennyisége határozza meg, de még csak nem is a humán környezet fejlesztése, hanem az emberek áramlása és a tudás megosztása.

A metropolisztérség ezért sarkalatos része Pest megye jövőképeknek. A Budapest, Pest megye és a „csapágyvárosok” alkotta metropolisz, amely nem döntés kérdése, hanem természetes fejlődés eredménye; az itt élő emberek mobilitása és kapcsolatrendszere hozta létre. A forgatókönyvek rámutatnak arra, hogy Pest megye számára nem csak alapvető érdek, de valóságos lehetőség is, hogy ez a viszony

A koncepció szetrétné rávilágítani, hogy időben történő beavatkozással, a területfejlesztési eszközök alkalmazásával irányíthatóvá válnak a térségi folyamatok

kiegyensúlyozott legyen és hálózatos, a növekedés térségi csomópontjaival. Ugyanis, legyen szó kézművesiparról, mezőgazdaságról, vagy a hightech iparágak fejlődéséről, a többközpontú metropolisztér és az összekapcsolódó városhálózat az, amely az emberek, közösségek és vállalkozások igen széles rétegei számára képes hozzáférhetővé tenni a tudást, az innovációt és a kreatív alkotóerőt; és így fenntartható módon alapozza meg a növekedést, és annak területi kiegyensúlyozott szétterítését.

4. PEST MEGYE JÖVŐKÉPE 2030

Amikor 2020-ban a következő uniós költségvetési ciklusra való felkészülés kapcsán visszatekintünk majd a jelenleg még előttünk álló hét éves időszakra, akkor azt szeretnénk, ha a jelen koncepcióban megfogalmazott jövőképünk, fő célkitűzésünk, az „**Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest megye**” megvalósulása már elérhető közelségben lenne.

- Pest megye szerves és alkotó módon része a Budapest, valamint a hazai „csapágyvárosok”, a kapcsolódó megye (és ország) határon túli területek alkotta metropolisztérsgnek, amely fejlett termelési és szolgáltató központja az európai gazdasági térnek, s azon belül motorja, illetve csomópontja a fel-törekvő kelet-európai országok gazdasági növekedésének és társadalmi megújulásának. Szorosan beágyazott a nemzetközi gazdaság és társadalom fejlődését hordozó folyamatokba.
- A metropolisztérsg versenyképessége az itt élő emberek tudásán, szorgalmán és kreativitásán, az itt tevékenykedő közösségek együttműködésén, valamint a térség vállalkozásai és a rendelkezésre álló természeti és kulturális háttér által megalapozott – sokszínű, innovatív és dinamikus fejlődő – üzleti környezetén alapszik. Fejlődésében fontos szerepet tölt be a sokrétű kapcsolódás, amely lehetővé teszi az emberek, a tudás, a kulturális értékek, illetve a gazdasági javak intenzív áramlását – közvetítését – helyi, regionális, valamint globális léptékben, és amelyet fejlett üzleti és fizikai infrastruktúra támogat. A metropolisztérsg erős márkaértékkel, kiegyensúlyozott térszerkezettel és az erőforrások hatékony felhasználására vonatkozó képességgel rendelkezik.
- Pest megye aktív résztvevője a metropolisztérsg dinamikus és kiegyensúlyozott fejlődésének. Erős, prosperáló és egészséges közösségeiben él az ország mind nagyobb része, 1,4 millió ember. A megyén belüli térségek megkülönböztető erővel bíró technológiai és gazdasági profillal rendelkeznek; a gazdasági és intézményi városközpontok fejlett vállalkozási övezetet, hatékonyan összekapcsolódó városhálózatot alkotnak. A megye kulturális- és tudásközpontjai, valamint a technológiai-, ipari-, és a növekedési pólusai jelentős mértékben hozzájárulnak a metropolisztérsg növekedéséhez, erősítik nemzetközi versenyképességét és innovációs teljesítményét.
- Gazdasága kiegyensúlyozott; urbánus és vidéki térségeiben is több lábon áll. Hatékonyan kihasználja a helyi adottságokra alapozható, valamint a főváros közelségéből adódó lehetőségeket; biztosítva így a kiterjedt foglalkoztatást, valamint a jövedelmek növekedését. A városhálózat erősíti a gazdaság sokféleségét és elősegíti a kis- és közepes vállalatok fejlődését, így a gazdaság gyorsan és rugalmasan alkalmazkodik a külső környezet kihívásaihoz, valamint a társadalmi, technológiai változásokhoz. Folyamatos megújulásának motorja a kiemelkedő vállalkozási hajlandóság, a tudás-intenzív tevékenységek koncentrációja, valamint a funkcionális várostérségeken is átívelő regionális innovációs rendszer, amely lehetővé teszi a tudás kiterjedt hasznosulását. A megye eredményesen vesz részt a magas hozzáadott értékű termelés, szolgáltatások, technológia, szakember és menedzsment letelepedéséért folytatott versenyben.

Pest megye jövőképe közös víziónk megfogalmazása arról a helyről ahol élni szeretnénk, ahol a következő generációk is minőségi életfeltételeket találnak

Versenyképességünk az itt élő emberek tudásán, szorgalmán és kreativitásán, valamint a sokszínű, innovatív és dinamikus fejlődő üzleti környezetén alapszik

A megyén belüli térségek megkülönböztető erővel bíró technológiai és gazdasági profillal rendelkeznek

Célunk, hogy a jövőben Pest megye gazdasága kiegyensúlyozott, több lábon álló legyen és hatékonyan használja ki a helyi adottságokat

- A társadalomban, a közösségek életében – integritásában – fontos szerepet tölt be a helyi identitás, a helyi gazdaság és a közösségi innováció erősítésén alapuló értékteremtés; amely hozzájárul az életszínvonal emelkedéséhez, valamint a szolgáltatások minőségének folyamatos javításához. A gazdasági fejlődésnek és a közösségek megerősödésének köszönhetően Pest megye elmaradottabb térségeire, településeire is kiterjedően csökkennek a területi és társadalmi különbségek, az oktatás, a munkahelyteremtés eszközeinek, valamint a közösségi alapú innovációknak köszönhetően a hátrányos helyzetű rétegek eredményesen kapcsolódnak be a társadalom és a gazdaság vérkeringésébe. Az életminőség és a tér által nyújtott perspektíva kedvező hatással van a népesedési folyamatokra, a gyermekvállalást támogató intézmények, helyi kezdeményezések és atipikus foglalkoztatási formák által támogatva.
- Pest megyét kiegyensúlyozott és decentralizált közlekedési infrastruktúra, valamint magas minőséget és megbízható elérhetőséget nyújtó szolgáltatások kapcsolják a világhoz. Fontos szerepet tölt be a nemzetközi áruforgalom szervezésében, a nemzetközi ellátási láncok kiszolgálásában; nemzetközi pozícióit a multimodális (közúti, vasúti, hajózási kapcsolódást biztosító) infrastruktúra, és a nagyszámú vállalkozás koncentrációja biztosítja. Értékteremtő képességét jelentősen javítja a metropolisztérségben létrejött - „haláshálóra” emlékeztető – struktúra. A kapcsolati tér területe, fizikai összeköttetése kiterjed a metropolisztérségre; és maximálisan kihasználja az Európa térségeit összekapcsoló korridorokat.
- A térség fejlesztésében érintett köz- és magánszereplők a közösség érdekeit és a fenntarthatósági szempontokat is figyelembe vevő partneri együttműködésének köszönhetően a megye térszerkezete nemcsak az európai léptékben is versenyképes gazdasági struktúra kialakításának, hanem a természeti környezetet megőrzésének, vonzó- és élhető települési lakókörnyezet kialakításának is kiváló kereteket nyújt.

A térségen belüli területi és társadalmi különbségek csökkenését kívánjuk elérni

A megye térszerkezete a természeti környezet megőrzését is lehetővé teszi

5. PEST MEGYE FEJLESZTÉSPOLITIKÁJÁNAK ÉRTÉKVÁLASZTÁSAI

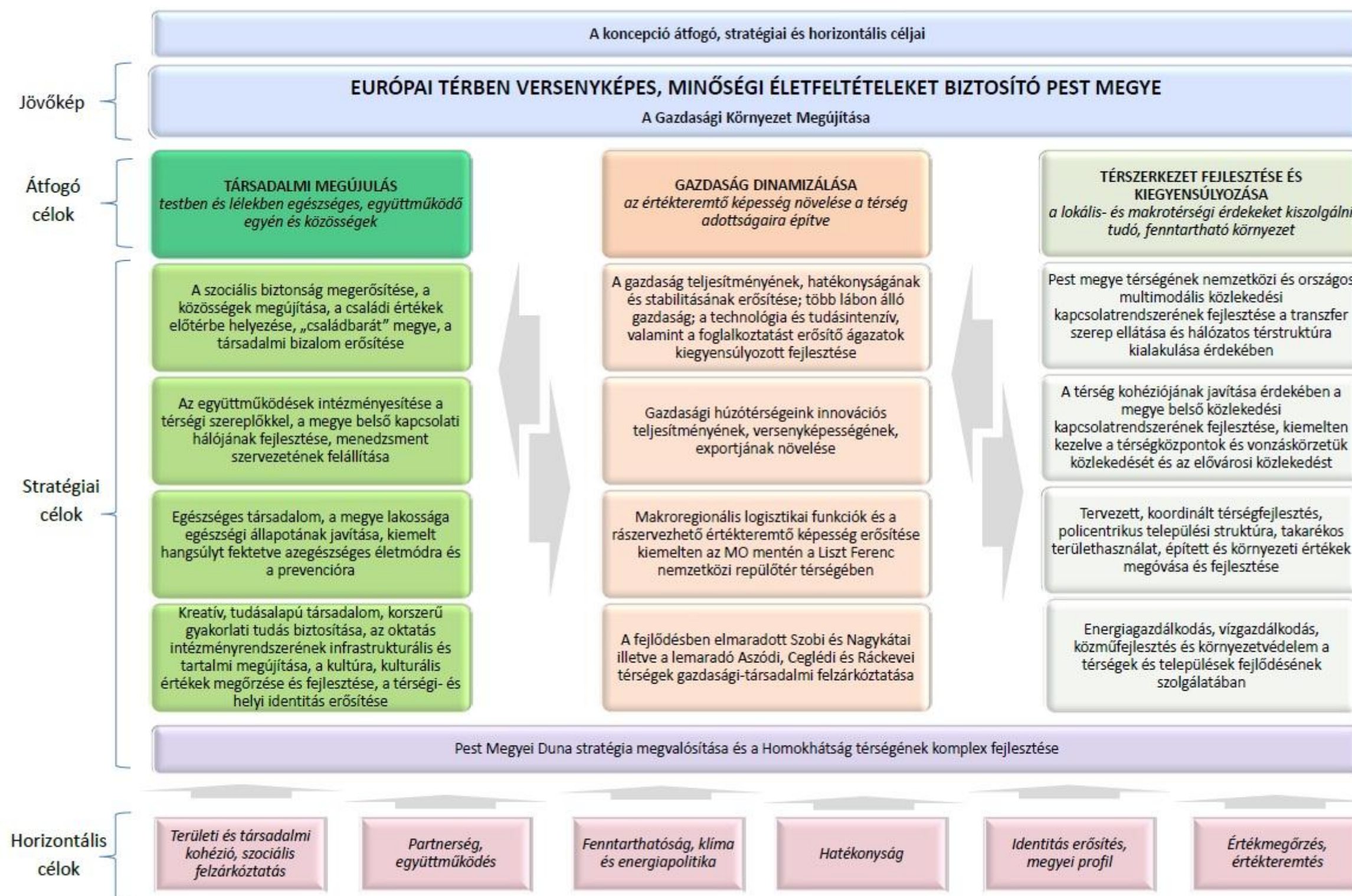
Azt gondoljuk, hogy tudatos értékválasztás mellett, azt a gyakorlatban folyamatosan szem előtt tartva és az abban rögzített elveket következetesen alkalmazva célirányosabb és a megyénkre jobban jellemző fejlesztési koncepció készül, mint ha csupán a szokásos tervezési metódus alapján készítenénk el a jövőre vonatkozó terveinket. Fentieket figyelembe véve az alábbiak szerint fogalmaztuk meg értékválasztásunkat:

- Pest megye fejlesztéspolitikája és fejlesztésirányítása beavatkozás helyett jellemzően ösztönző és orientáló jellegű.
- Pest megye a közsféra forrásaival inicializálja, kezdeményezi, orientálja és ösztönzi a piac szereplőinek fejlesztési magatartását, ezáltal megsokszorozza a fejlesztési forrásokat.
- Pest megye a források szűkösségére figyelemmel elsősorban a meglévő értékek jobb kihasználására, a hatékonyabb használatra helyezi a hangsúlyt.
- Pest megye fejleszteni kívánja az irányítás, menedzsment és a gazdaság szereplőinek alkalmazkodóképességét.
- Pest megye ösztönözni kívánja a rugalmas, alkalmazkodó képes, önszerveződő kis- és középvállalkozások létrejöttét, jobb teljesebb működése feltételeinek megteremtését.
- Pest megye irányítása fontosnak tartja kompetens és hálózatosodott menedzsmentszervezet felállítását és működtetését.
- Pest megye fontosnak tartja, és ezért támogatja a területfejlesztés térségi és helyi érdekeltjeivel, a szomszédos térségek vezetőivel, döntéshozóival történő együttműködések, partnerségek megteremtését.
- Pest megye számára fontos a kreatív osztály megjelenése és megtelepedése elsősorban a megye középvárosaiban, így támogatja ezek bevándorlását, ösztönzi és orientálja az ilyen típusú vállalkozások betelepülését.
- Pest megye szervezi a társadalmi innovációt, előmozdítja a társadalmi megújulást és szemléletváltást.
- Pest megye elősegíti, ösztönzi az önszerveződéseket, a vállalkozók és vállalkozások szerveződéseit.
- Pest megye fontosnak tartja és aktívan segíti a befektetés ösztönzést, a telephely kiválasztást menedzselsi, azok ügyeit hatékonyan intézi.
- Pest megye támogatja körzeteinek identitáskörzetekké fejlesztését, a társadalmi kohézió megteremtése érdekében.
- Pest megye a megye márkásítását, mint többszínű, polifonikus megye előmozdítja, „márkáját” építi, és a marketingkommunikációt irányítja, szervezi.

Értékválasztásunk tartalmazza döntéseinket befolyásoló legfontosabb alaptéziseinket, melyeket megkülönböztető erőként, a „márkaérték” megalapozó dokumentumaként kezelünk

-
- Pest megye elkötelezett a fenntartható fejlődés megvalósítása mellett, ösztönzi a helyi adottságokon alapuló megújuló-energia hasznosítást, megóvja természeti környezetét, és kiegyensúlyozott térszerkezet kialakítására törekszik.
 - Pest megye családbarát megyeként minden eszközzel segíti a családok gazdasági-társadalmi megerősítését, ösztönzi a gyermekvállalást, támogatja a gyermeknevelést.
 - Pest megye kiemelt figyelmet fordít a fejlődésben lemaradó, hátrányos helyzetű térségei társadalmi-gazdasági felzárkóztatására.

6. PEST MEGYEI FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÁTFOGÓ, STRATÉGIAI ÉS HORIZONTÁLIS CÉLJAI

Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció célrendszere (4. ábra)

7. A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERE

A jelen koncepciót megalapozó Pest megyei helyzetértékelés alapján, az elmúlt évtizedben és különösen a 2008 óta tartó gazdasági válság során végbemenő folyamatokat elemezve, a fővárossal és a tágabb környezettel való kapcsolatrendszert értékelve, figyelembe véve a lehetséges jövőképek átgondolása során felvázolt forгатókönyveket, Pest megye a táblázatban szereplő átfogó- és stratégiai célok kitűzésével és azok megvalósításával tartja lehetségesnek a jövőképben vázolt társadalmi, gazdasági és térszerkezeti „célállapot” elérését.

A gazdasági környezet „megújítása”, mint általános cél, tehát azt a következtetést fejezi ki, hogy Pest megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó, valamint stratégiai és horizontális célkitűzései eléréséhez jelentős hatékonyságnövelésre van szükség az endogén erőforrások, valamint a térszerkezeti adottságok kihasználásában, valamint a vállalkozások és intézmények együttműködésében, ami alapvető változást feltételez a gazdaság működésében. Pest megye csak akkor képes helytállni a nemzetközi versenyben, és csak akkor képes fenntartható módon hozzáférhetővé tenni a minőségi környezetet és a biztonságot, erősíteni a közösségeket és a jövőbe vetett bizalmat, ha megteremti ennek gazdasági alapjait; illetve, ha valamennyi célkitűzésében érvényre juttatja azt a törekvését, hogy a gazdasági, társadalmi és területi fejlődéshez alapvető gazdasági szerkezetváltásra van szükség.

Arra a megállapításra jutottunk, hogy a jövőképben felvázolt, „Európai térben versenyképes, és minőségi életfeltételeket biztosító Pest megye” célkitűzés megvalósításának alapja az, hogy a térség gazdasági környezetét megújítsuk, ezért a megyei koncepció alapvetően a versenyképesség és a hatékonyság javítására fókuszál.

Természetesen a gazdasági megújulás nem mehet végbe sem a megye társadalmában megvalósuló megújulás, sem a makro- és mikroregionális térszerkezetben szükséges átalakítások végrehajtása nélkül.

Mindazok a változtatások, amelyeket a koncepció célrendszerén alapulva a következő nagyjából két évtizedben, de azon belül is a 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési időszakban térségünkben végre szeretnénk hajtani, együttesen fogják eredményezni reményeink szerint a térség gazdasági megerősödését, egy egészségesebb és hatékonyabb társadalom épülését és a természeti környezetével összhangban lévő organikus élettér, fenntartható környezet megvalósítását.

A célrendszer struktúrájának felépítése során három nagy átfogó célt határoztunk meg, melyeken belül ágazati és területi stratégiai célokat egyaránt kitűztünk. A stratégiai célok teremtik meg a Programalkotás fázisának gerincét. A horizontális célok olyan jellegű kitűzések, melyeknek jellegüknél fogva szükséges valamennyi stratégiai célt áthatniuk, hatásuk nem korlátozódhat egyetlen szegmensre sem önállóan.

Speciális stratégiai célunk a Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság térségének komplex fejlesztése. A célkitűzés teljesítéséhez mindhárom átfogó célban rögzített kitűzésekből használnunk kell elemeket, de még sem horizontális cél, hiszen nem szükséges, hogy minden döntésünket befolyásolják a célban rögzített szempontok.

A célrendszer Pest megye méretéből, a helyzetfeltárásban bemutatott összetett helyzetéből adódóan nem tud egyszerű lenni

A megye jövőképehez illeszkedő célrendszer átfogó, stratégiai és horizontális célokat tartalmaz

8. PEST MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK ÁTFOGÓ CÉLKITÚZÉSEI

Átfogó célkitűzések

8.1 Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, önmaga sorsáért felelős egyén, együttműködés a közösségek, valamint az egyén és közösségek között

Meggyőződésünk, hogy minden további fejlődés alapja az, hogy gyökeres változások induljanak el a megye társadalmában az egyén, a család és a nagyobb közösségek szintjén egyaránt.

Nélkülözhetetlen a társadalom szerepvállalása azokban az élethelyzetekben, amelyekben az egyén nem képes egyedül boldogulni vagy nem is szükséges egyedül helytállnia. Lehetetlen felsorolni mindazon helyzeteket, amikor az állam, a civil szervezetek, az egyházak vagy akár a piaci szervezetek segítik az előrejutást, háttértámogatást nyújtanak a mindennapi életben való boldoguláshoz. Kijelenthető, hogy a társadalmi intézményrendszer (pl. a közoktatás, közművelődés intézményei, szociális intézmények, egészségügyi intézmények) nélkül a civilizált társadalmak nem tudnak létezni. A társadalmi intézmények megfelelő működtetésének, fejlesztésének, fejlődésének előfeltétele az együttműködés. A szereplők egymásra utaltsága, a szolgáltatást nyújtók és a szolgáltatást igénylők között fennálló sokszor egyenlőtlen „erőviszonyok” következtében jogosan merül fel az igény a partneri, kölcsönös együttműködésen alapuló kapcsolat kialakítására, mind az egyének és közösségek között, mind a különböző közösségek között.

A kölcsönös együttműködésen túl nélkülözhetetlen egy gyökeres szemléletváltás, amelynek során minden egyénben tudatosul, hogy saját élete alakulásáért önmaga a felelős, legyen szó pályaválasztásról, munkaviszonyról, a betegségek megelőzéséről, vagy akár a jövőre való tartalékolásról, a felsorolást a végtelenségig lehetne folytatni.

A legteljesebb egyéni felelősségvállalás mellett is előfordulhatnak olyan helyzetek, amelyek során az egyén önállóan nem tud boldogulni, ezekben a helyzetekben kell a szociális biztonság megteremtésével átsegíteni az arra rászorulókat. Kiemelt célunknak tartjuk a szociális biztonság előmozdítását, amelynek szintén feltétele a párbeszédre alapuló együttműködés megvalósulása és az előítéletek leküzdése. Általános tapasztalatunk, hogy mai társadalmunkban a rászorultság egy szégyellnivaló, megvetendő állapotot tükröz, amely gondolkodást gyökeresen meg kell változtatni. Az önmaga sorsáért felelős egyén fogalmából következik, hogy önhibáján kívül kerül olyan helyzetbe, amelyben a szolidaritást és egyenlőséget valló közösségek segítséget nyújtanak.

A családoknak, mint a társadalom építőköveinek szerepe meghatározó, ezért azok támogatása prioritást élvez koncepciónkban, nemcsak azért, mert megfelelő családpolitika nélkül nem tudunk az egész magyar társadalom létét veszélyeztető természetes fogyás és annak minden következménye ellen tenni, hanem azért is, mert egészséges, jól működő társadalom csak határozott értékrendű, stabil gazdasági háttérű, kiegyensúlyozott érzelmi- és tudati háttérrel biztosító családokból, az azokból felnövekvő egyénekből tud felépülni.

Rendkívül fontosnak tartjuk a közösségek megerősítését, a közösségi értékek középpontba helyezését, az egyéni érdekek és a közösségi érdekek közötti egészséges összhang megteremtését. Tapasztalatunk, hogy ma Pest megye társadalmára, az abban résztvevő egyének, szervezetek működésére is az individualizmus, az

Testi és lelki értelemben is ép társadalom nélkül bármilyen gazdasági fejlődés kudarcra van ítélve, ezért első átfogó célunk a társadalmi megújulás elősegítése

Az egyéni felelősségvállalás erősítése mellett fontosnak tartjuk a szociális intézményrendszer és a közösségi értékek erősítését

A családok támogatása prioritást élvez a koncepcióban, valamint fontosnak tartjuk az egyéni és közösségi érdekek összehangolását

egyéni érdekek előtérbe helyezése és a verseny, a saját pozíciók, az egyéni akaratok, a vélt, vagy valós érdekek mindenáron történő érvényesítése inkább jellemző, mint az egymásért való felelősségvállalás, egymás megsegítése és az együttműködésre való hajlandóság. A felvázolt viselkedésminta okait nem célunk elemezni, bár meggyőződésünk, hogy nem feltétlenül önzésből adódnak, úgy látjuk azonban, hogy ez nagyban rontja a megye társadalma egészségének versenypozícióit, ezzel közvetve az egyének életminőségét is.

A fentiekkel szemben a jövőben az együttműködésekre, azok építésére, azok intézményesítésére szeretnénk hangsúlyt fektetni. Az együttműködések ösztönzésén alapuló társadalomfejlesztésnek már rövidtávon is komoly eredményei lehetnek, hiszen az azonnal ki fog hatni a gazdaságfejlesztésre is. Ezzel egy időben rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a megye, mint irányító szervezet, mint a fejlesztések motorja megfelelő menedzsment szervezetre támaszkodva tudja feladatait ellátni. Felmerülhet sokakban, hogy az intézményfejlesztés inkább eszköz, mint cél. Azt gondoljuk azonban, hogy jelen helyzetben ezen hálózatfejlesztő-intézményesítő munka egyrészt olyan komoly erőfeszítéseket, anyagi és emberi erőforrásokat igényel, ami miatt indokolt a célrendszerben való szerepeltetése, másrészt a továbblépésnek, a minőségi változások elindulásának egyik előfeltétele.

A helyzetértékelés alapján az egyén szintjén elsődleges tennivaló az egészségi állapot javítása, a hangsúlyt a megelőzésre, az egészséges életmódra helyezve, ezzel párhuzamosan az egészségügyi ellátórendszer térben kiegyensúlyozott, lakosság-közei szolgáltatásainak fejlesztésével. Nem csak a testi, hanem a lelki egészségi állapot javítása is célunk, sőt ez utóbbi megelőzi az előbbi. Fentiekkel összefüggésben elengedhetetlen az erkölcsi-etikai fejlődés és nevelés is. Azok a személyek képesek egészséges, jól működő családokat alkotni, társadalmat építeni, akik testi és lelki egészséggel rendelkeznek, vagy valamilyen betegség, fogyatékosság mellett megfelelő ellátásban részesülnek, kiegyensúlyozottak, megfelelő öntudattal és önértékeléssel bírnak.

Rendkívül fontos ezeken túl a piacképes tudással, ismeretekkel való rendelkezés, a képesség a rugalmas alkalmazkodásra, a folyamatos megújulásra.

Kreatív, tudás alapú társadalom csak képességeit kibontakoztatni tudó, korszerű gyakorlati ismeretekkel rendelkező, kultúráját ápoló és őrző, szilárd identitás tudattal rendelkező egyénekből tud épülni, ehhez azonban az oktatási rendszer tartalmi és intézményi racionalizálása is szükséges.

Bár Pest megye demográfiaiilag az ország megyéi közül a legkedvezőbb helyzetű, hiszen lélekszáma folyamatosan nő, a lakosság kor- és képzettség szerinti összetétele viszonylag jónak mondható, mégsem tudja az egyénekben meglévő pozitív adottságokon és energiákon alapulva társadalmi erőforrásainak megfelelően pozicionálni önmagát, éppen a túlzott individualizmus és a belső versengések miatt.

Átfogó célkitűzések

Ösztönözni, építeni szeretnénk az együttműködések minden szereplő között

Az egyén szintjén az egészségi állapot javítása és a folyamatos megújulásra való képesség elsajátítása a legfontosabb

A túlzott individualizmus és belső versengés gátja is lehet a fejlődésnek

8.2 Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve

Átfogó célkitűzések

Pest megye gazdasága versenyképességi pályára való állításának előfeltételei a társadalmi megújulás, a gazdaság és a társadalom hatékony működéséhez szükséges térszerkezet és infrastruktúra kialakítása. Célrendszerünkben ennek a két pillérnek az erősítésével tudjuk megalapozni a gazdasági dinamizálást, a térség adottságaira építő értékteremtő képességet, mint átfogó cél megvalósítását.

Pest megye gazdasága is rendkívül összetett, egyszerre vannak jelen benne a múltat és a jövőt képviselő vállalkozások és ágazatok, a fejlett és a fejletlen térségekre jellemző tevékenységek, a csak néhány főt foglalkoztató, forráshiánnyal küszködő egyéni vállalkozások és a tőkeerős multinacionális nagyvállalatok.

A megye egyes térségeinek adottságai és értékteremtő képességei is nagyban eltérnek egymástól, vannak innovatív termelésre és szolgáltatásokra épülő gazdaságú húzóterseink, ahol a jó adottságoknak köszönhetően a vállalkozás intenzitása is igen magas, és vannak a fejlődésben leszakadó térségeink, ahol az erőforrások szűkösebben állnak rendelkezésre, döntően a hagyományos gazdasági tevékenységek a jellemzők és még a meglévő adottságok sincsenek megfelelően kihasználva.

Meghatározó tényező, hogy a főváros itt van a megye „közepén”, bár közigazgatásilag élesek a határvonalak, a gazdaság ezeket a határokat kevésbé veszi figyelembe. Más megfogalmazással, ahogyan a megye pozicionálásában írtuk, Pest megye a Budapesti Metropolisz Régió szerves része, s ez a gazdaságfejlesztés szempontjából mind az erőforrások, mind a belső piac miatt rendkívüli potenciálokat jelent.

Ezen sokféleség miatt nem lehet a gazdaság dinamizálására egyféle, egyszerű megoldást találni, de éppen ez a sokszínűség jelenti azokat a tartalékokat és erőforrásokat is, amelyek ezt a térséget a többitől megkülönböztetik, amelyekre a fejlesztésben építeni lehet.

A gazdaság dinamizálására vonatkozó célkitűzéseink között ezért egyaránt szerepelnek ágazati- és területi megközelítésű célok.

A megye gazdaságában ma is jelen vannak mind az „új” (technológia és tudás intenzív, az innovációra, a kreativitásra építő) gazdaság ágazatai és szereplői, mind a „rég” (hagyományos feldolgozóiparra, mezőgazdaságra, építőiparra építő) gazdasági tevékenységek. Ráadásul ez a megkülönböztetés régi és új között nem is teljesen helytálló, hiszen az innováció révén bármely, akár hagyományos ágazat is húzóágazattá válhat.

Fentiek miatt, és mivel az egyes tipikus tevékenységek térben is viszonylag jól lehatárolhatóak, egyrészt a megye gazdasága szempontjából meghatározó súlyú és jelentőségű, stratégiai ágazatok fejlesztésére kívánunk kiemelten fókuszálni, másrészt viszont a speciális adottságú és helyzetű térségeink gazdaságfejlesztését szeretnénk komplexen, területi programok keretében megvalósítani, mindkét típusú fejlesztésnél kiemelt hangsúlyt fektetve a befektetés ösztönzésre, a vállalkozásfejlesztésre és a foglalkoztatottság növelésére.

A megye fenn tartható módon akkor tud hosszú távon minőségi életfeltételeket kínálni, ha gazdasága megerősödik és az európai térben is verseny képessé válik

Célkitűzéseink között egyaránt vannak területi és ágazati célok

8.3 Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása; a lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet

Átfogó célkitűzések

Kiegyensúlyozott, fenntartható térszerkezet nélkül, sem mint vonzó élettér, sem mint gazdasági erőközpont nem tud Pest megye a jelenlegi pozícióját javítani.

Talán ez az az átfogó cél, ahol a legnagyobb szükség van arra, hogy túl tudjunk lépni az eddigi, a közigazgatási határokon belül történő gondolkodásmódon, hogy együtt tudjunk tervezni és majd közös terveinket megvalósítani a környező megyékkel, a fővárossal, a megye belső várostérségeinek meghatározó szereplőivel.

Pest megye, a Metropolisz Térség centrális elhelyezkedésénél fogva Magyarország és Közép-Európa térszerkezetének jelentős csomópontja, így különösen annak makrotérségi közlekedési elemeinek, nemzetközi és országos multimodális kapcsolati elemeinek megtervezése és megvalósítása nem megyei hatáskör. A terület kiegyensúlyozottabb fejlődését, annak európai pozícióinak betöltését jobban szolgáló hálózatos térstruktúra kialakítására vonatkozóan azonban határozott elképzeléseink vannak és azt a megye szempontjából is stratégiai célnak tekintjük.

Ugyancsak stratégiai célunk a térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.

Fontosnak tartjuk, hogy a megye belső települési szerkezetében az adottságokra az eddigieknél jobban épülő, munkamegosztásban együttműködő policentrikus települési struktúra jöjjön létre, illetve erősödjön meg. Ehhez szükséges a tér centrális közlekedési rendszerének hálózatosítása a nemzetközi hálózatrendszerhez való kapcsolódása.

Az eddigi területpazarló, zöldterületet felélő, túlburjánzó agglomerációs településfejlődést eredményező fejlesztési tevékenységeket tervezett, koordinált térségfejlesztéssel, takarékos területhasználattal, az épített és környezeti értékek megóvásával és fejlesztésével szeretnénk felváltani.

A megye vidéki területein pedig olyan területhasználatra kell törekednünk, amely mellett továbbra is megőrizhetőek a még jó állapotban lévő ökológiai adottságok, a vidéki táj esztétikai értéke, ugyanakkor, amely lehetőséget biztosít, illetve megteremti a feltételeit a vidék gazdasági- és társadalmi felemelkedésének, a térségi adottságokon alapuló helyi gazdaságok megerősödésének.

A klimatikus változások, a természeti erőforrások szűkös rendelkezésre állása, az energetikai rendszerek sebezhetősége, az energia- és víz költségek ugrásszerű emelkedése miatt egyre nagyobb a jelentősége az átgondolt energia- és vízgazdálkodásnak, a megújuló energiákra történő hangsúlyáthelyezésnek, a decentralizált energetikai rendszerek kialakításának.

Koncepciónkban ezeket a kérdéseket is kiemelten kezelendőnek tartjuk, összefüggésben a közműfejlesztéssel és a környezetvédelemmel.

A megye pozícióját a makrotérségi és a belső hálózati elemek egyidejű, összehangolt, fenntartható módon megvalósuló fejlesztésével lehet javítani

Kiemelt terület a térségi központok és vonzáskörzetük, valamint az elővárosi közlekedés fejlesztése

Átgondolt víz és energiapolitika megvalósítására törekszünk

8.4 A Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság térségének komplex fejlesztése

Pest megye két összetett fejlesztési programot kíván megvalósítani, melyek komplexitásuknál fogva nem sorolhatók be önállóan egy átfogó cél alá sem. Nem nevezhetjük őket horizontális célnak sem, hanem inkább olyan stratégiai célnak, amelyik mindhárom átfogó célból tartalmaz egy vagy több részletet. Mindkét esetben országos célokhoz kapcsolódva, de Pest megye területére vetítve és a helyzetfeltárásban felismert megye specifikus célokra szűkítve kívánjuk alkalmazni a Duna stratégiát és a Homokhátság fejlesztését is.

8.4.1 Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása

A Fejlesztési Koncepció készítésének időtartama alatt döntötte el Pest Megye Önkormányzata, hogy az Európai Unió Duna Stratégiájára ráfűzve és azt a megyei szintre lebontva elkészíti a Pest Megyei Duna Stratégiát. A 2011. évi magyar elnökség alatt elfogadott „Duna régió”-ra vonatkozó uniós stratégia célja, hogy lendületet adjon a legkülönbözőbb helyi problémák kezelését, a gazdasági fejlődés ösztönzését, a közlekedés és szállítás, valamint az energiahálózatok javítását, a környezet védelmét és a biztonság növelését célzó hosszú távú együttműködésnek a Duna folyót övező országok között.

A dunai makrorégióban található az EU legkevésbé fejlett régióinak többsége. Az elmúlt időszak eseményei mutatják, hogy a közép-európai országok egymásra vannak utalva. Nem tudjuk elkerülni az együttműködést, legyen szó az árvizek ügyéről, közlekedésről, vagy az energiaellátás biztonságának garantálásáról. Amikor a konkrét kérdésekről kezdünk el beszélni, egyre jobban látszik, hogyan szövődnek azok a szálak, amelyek ezt a közép-európai jó szomszédságot meg tudják alapozni.

A stratégia 2011-ben határozatlan időre készült, az eltelt idő azonban azt mutatja, hogy várhatóan kiterjesztésre fognak kerülni a kezdetben megfogalmazott célok, sőt források hozzárendelése is elképzelhető a célokhoz kapcsolódó programok megvalósítására. A megyei Duna stratégiában megpróbálunk térségünk érdekeinek megfelelően kapcsolódni az európai tervhez, és komplex módon megfogalmazni programjainkat.

8.4.2 Homokhátság térségének komplex fejlesztése

A Duna-Tisza közti Homokhátság vízháztartási helyzete az utóbbi négy évtizedben folyamatosan romlik, a több ezer négyzetkilométerre kiterjedő területen a fokozódó szárazság súlyos veszteségeket okoz, illetve egyes részeit kifejezetten az elsivatagosodás veszélye fenyegeti. A vízvisszatartás lehetőségei kimerülőben vannak, a vízhiány mértéke olyan, hogy pusztán vízvisszatartással nem lehet az aszályosodást megállítani, még kevésbé visszafordítani.

Homokhátság területén végbemenő, klímaváltozás okozta káros hatások ellensúlyozására szükséges olyan fejlesztési megoldásokat találni, melyek képessé teszik a térséget a megváltozott körülményekhez való alkalmazkodásra.

Pest megye területének déli települései közül több küzd ezzel a problémával, ami miatt Pest megye, Bács-Kiskun megyével és Csongrád megyével együttműködve, közösen kívánnak fellépni a Homokhátságot veszélyeztető környezeti, gazdasági és társadalmi veszély ellen.

A Duna stratégia a tágabb makrorégiót lendületbe hozó, a térség államai fejlesztéseinek összehangolását támogató terv

Több mint húsz megyei települést érint a Homokhátság környezeti problémája, amely veszélyezteti a helyi gazdaságműködését és az ott élők életmódját is

9. A MEGYE FEJLESZTÉSÉNEK HORIZONTÁLIS CÉLJAI

Horizontális célok

A területi- és az ágazati stratégiai célok mellett meghatároztunk az alábbiakban néhány olyan horizontális célt is, amelyek folyamatos szem előtt tartását, és a bennük megfogalmazott célkitűzések megvalósítására történő folyamatos „odafigyelést” elengedhetetlenül szükségesnek tartjuk.

Ezek a horizontális célok olyan értékválasztásbeli-, gazdasági-, környezeti- és szemléletbeli szempontokat jelenítenek meg, amelyeket a megye fejlesztéspolitikájában, a programozásban és majd a megvalósítások során is következetesen érvényre kell juttatnunk.

9.1 Területi kohézió

A metropolisztérség - nem csak Pest megye, hanem beleértve a fővárost és a megyehatárokon is átnyúló, szervesen összetartozó területeket - belső kohéziójának megteremtése, a települések, a kistérségek kiegyensúlyozott és egymást kölcsönösen erősítő fejlődése, anyagi és kulturális gyarapodása, a jobb életminőséget, a helyi boldogulás lehetőségét és a biztonság alapvető feltételeit nyújtó feltételek megteremtése érdekében.

Pest megyén, a régió belül nem erősödött a belső kohézió, sőt ezzel ellentétes tendenciák figyelhetők meg

Pest megye számára a területi kohézió összeegyeztethető a versenyképességi célkitűzésekkel; így a gazdaság dinamizálásával és a térszerkezet újragondolásával. A metropolisztérség újragondolása és szerkezeti átalakítása révén elérhető pozícióváltozás koherens a hátrányos helyzetű térségek felzárkóztatásának céljával, illetve ez utóbbinak megteremti az alapvető feltételeit a belső kapcsolatok erősítésével. A változás azonban jelentős kihívást is jelent – a térségek helyzetének és szerepének újragondolását, az átalakuló térségek támogatását, az intézmények jelentőségének újraértékelését. A főváros közelsége sem jelent automatikus felzárkózást, a szuburbán övezetben is kimutathatóak olyan problémák, amelyek a közszolgáltatások és az infrastruktúra viszonylagos kiépítettsége ellenére a helyi gazdaság alacsony teljesítményét, illetve társadalmi problémákat eredményeznek.

A megyehatáron is átnyúló területi kohéziót, a gazdasági és társadalmi kapcsolatok erősítését, a közös gondolkodást, a közös prioritások meghatározását, a közös projektek megvalósításának segítségét szolgálja a Közép-Duna-völgye menti integrált területi stratégia készítésében való részvétel, a Pest Megyei Duna Stratégia megalkotása, a Homokhátság, a Dunakanyar, vagy a Börzsöny térségének ügyeinek közös kezelése a szomszédos megyékkel.

Fontosnak tartjuk a megyehatáron is átnyúló együttműködéseket és közös fejlesztési programokat

Ezek közül kiemelten fontosnak tartjuk a Duna stratégia célkitűzéseinek megvalósításában való részvételt. Olyan együttműködést kell kialakítanunk a Duna menti térség Pest megyén kívüli lehetséges résztvevőivel, amely során az érintettek érdemben részt vesznek az ágazati- és az integrált területi célkitűzések tervezésében, programozásában és megvalósításában is. Pest Megye Önkormányzatának ebben élenjárónak kell lennie a Duna gazdasági, turisztikai, társadalmi lehetőségeinek hatékonyabb kiaknázása érdekében. A Pest megyére elkészülő Duna stratégia érdemben tud kapcsolódni az Európai Duna Régió Stratégiához, valamint a tervezett Közép-Duna-völgye menti integrált területi stratégiához.

Operatív célok

- A helyi identitás és teljesítmények bekapcsolása a nagyobb térbe – közúti, vasúti, vízi, légi közlekedés és szállítmányozás tekintetében is.
- A helyi innovációs és abszorpciók képesség, specializáció erősítése.

- A területi különbségek kiegyenlítése, az értékteremtés – a kulturális, intézményi, közösségi, a gazdasági aktivitás – decentralizációja.
- Az oktatás és a szakképzés minőségének és tartalmának területi különbségeinek felszámolása.
- A városközpontok, munkahelyek, vállalkozási telephelyek, a közellátások, a kulturális és természeti értékek elérhetőségének egyenletes biztosítása.
- A köz- és vagyonbiztonság területileg kiegyensúlyozott megteremtése, erősítése.

Horizontális célok

9.2 Társadalmi kohézió, szociális felzárkóztatás

A társadalmi kohézió célja a hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása, integrálása a közösség, valamint a tágabban értelmezett értékteremtés világába, az esélyegyenlőség megteremtése, a társadalmi mobilitás erősítése, a társadalmi felelősségvállalás erősítése.

Pest megye népességének összetétele, népesedési folyamatai, sűrű városhálózata, gazdasági helyzete nem változtat azon az alapvető helyzeten, hogy a társadalmi kohézió igen jelentős kihívást jelent a közösségeknek. Viszonylag kedvező adottságai ugyanakkor megteremtik a lehetőségét a cselekvésnek, a közösségek jelentős része még rendelkezik olyan integritással, perspektívával, amely alapvető feltételt jelent a kohéziót szolgáló eszközök alkalmazásához.

Pest megye szerencsés, mert társadalmi összetételénél fogva van kikhez felzárkóztatni a hátrányos helyzetű csoportokat

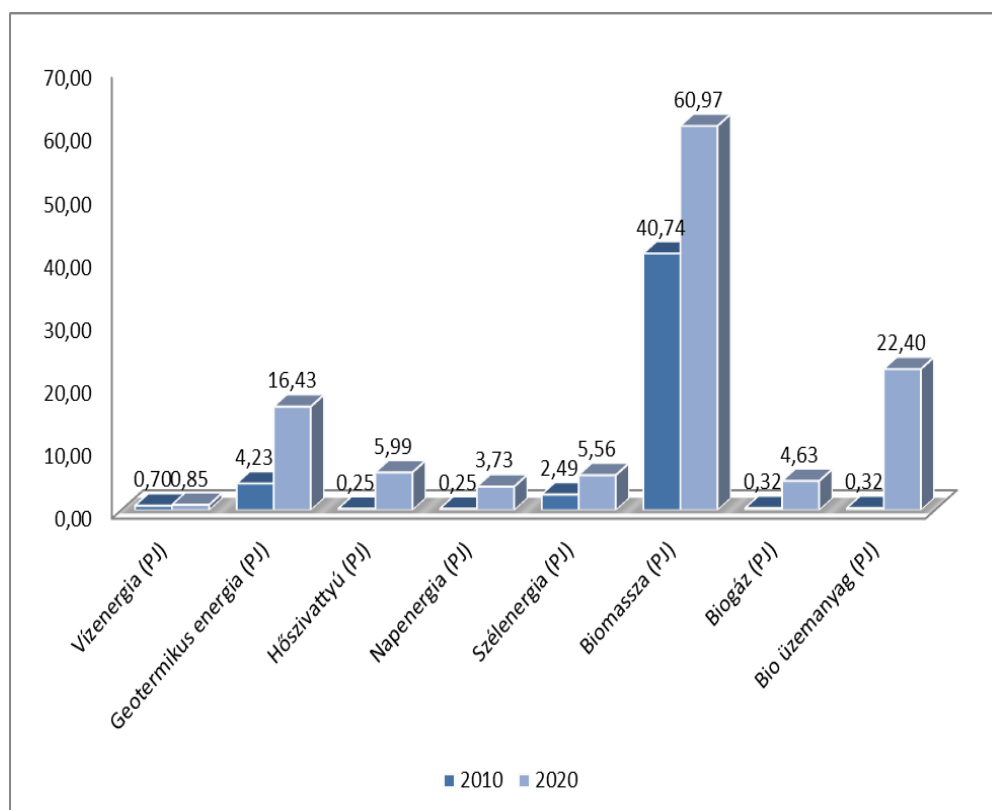
Operatív célok

- A munka világából kiszoruló, az inaktívok számának csökkentése.
- A munkanélküliségben eltöltött átlagos idő csökkentése, a foglalkoztatási lehetőségek, a munkahelyek minőségének, valamint összetételének javítása; a munkában állók képzsének erősítése.
- Az esélyegyenlőség megteremtése a foglalkoztatásban - a szabályozás, helyi legjobb gyakorlatok, a társadalmi felelősségvállalás eszközeivel – különös tekintettel a hátrányos helyzetű rétegek sajátos igényeire.
- Az oktatásból „idő előtt” kimaradó fiatalok számának csökkentése; innovatív oktatási módszertanok, intézmények alkalmazásának, fejlesztésének támogatásával.
- Generációs kihívások – aktív időskor, pályakezdő munkanélküliség – kezelése; a közösség alapú innováció ösztönzése, stratégiai partnerségek kialakítása.
- A leszakadó társadalmi rétegek egészségügyi ellátásának megoldása.
- A telepszerű lakókörzetek felszámolása, illetve azok elfogadható normák szerinti megújítása, szociális település rehabilitációs eszközök alkalmazásával.

Alapvető célunk az esélyegyenlőség javítása az oktatásban és a foglalkoztatásban

9.3 Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika

A fenntarthatóság, klíma- és energiapolitika célja a rendelkezésre álló erőforrások és a fogyasztás egyensúlyának megteremtése; az „ökológiai lábnyom” csökkentése, hulladékszegény illetve újrahasznosításra épülő technológiák alkalmazása és fejlesztése, felkészülés és alkalmazkodás a klimatikus változások kezelésére, a környezet állapotának megőrzése, javítása. A megújuló energiahordozók használatának növelése, gyors és rugalmas alkalmazkodásra képes térszerkezet, gazdasági és közösségi aktivitás fejlesztése.

Horizontális célok

Magyarország valamennyi téma-területen elmaradásban van a vállalásaihoz képest az energiapolitika tekintetében

A megújuló energiahordozók megoszlása 2010-ben és a 2020-ra elérendő célok Magyarországon (5. ábra)

A társadalom, gazdaság, környezet hármassága tekintetében egyre nagyobb hangsúlyt kell helyezni a környezetre. Pest megye társadalma, gazdasága, valamint épített és természeti környezete egymást befolyásoló tényezők, amelyek közül a környezet (természet, táj, épített környezet) fennmaradása nélkül folyamatosan romlanak úgy a gazdaság, mint a társadalom fejlődésének feltételei. Szemléletváltásra van szükség a társadalomban és a gazdaságban a természeti értékek, a tiszta környezet valódi értéként történő kezelése érdekében. Ehhez nem elegendőek a közösségi programok, szükséges az oktatási rendszer reformján keresztül is érvényt szerezni a fenntarthatóságnak. Pest megye jó adottságokkal rendelkezik a környezeti erőforrásokat kímélő, valamint az ember környezetre gyakorolt hatásait csökkentő befektetésekhez. A kezdeményezések, beruházások, technológiák azonban szigetszerűek. Összekapcsolásukkal jelentősen növekedhet a közvetlen és közvetett hatás. Pest megye prioritásként kezeli azt, hogy az eseti beruházások mellett (helyett) a térségi adottságokat és lehetőségeket egységesen kezelő megoldások, valamint egy hosszabb távra tekintő stratégiai menedzsment szemlélet kerüljön előtérbe.

Operatív célok

- A rendelkezésre álló erőforrások és a fogyasztás egyensúlyának megteremtése.
- A környezet takarékosabb használata, az „ökológiai lábnyom” csökkentése.
- Gyors és rugalmas alkalmazkodásra képes térszerkezet.
- Gazdaság és közösségi aktivitás fejlesztése.
- A jövőt is biztosító fejlesztési irányokat megcélzó, új gazdasági modell megteremtése a humán szolgáltatások körére is kiterjedő szemlélettel.

Ha Magyarország önállóbb-
bá/önellátóvá
válk energiahor-
dozók kapcsán,
illetve csökkenteni
tudja energiafel-
használását, azzal
javítani tudja
nemzetbiztonsági
helyzetét is

- „Platformok” köré szerveződő programok generálása, erősítése („intelligens kisvárosok”, „fenntartható települések”, „autonóm tanyagazdaság” stb.).
- A gazdaság és a helyi közösségek nagyobb sokfélesége, a megújuló erőforrások növekvő, és sokrétű felhasználása; a lokális, illetve egyedi megoldások, innovációk adaptív térnyerésének elősegítése.
- Hulladékszegény illetve az újrahasznosításra épülő technológiák elterjesztése.
- Beruházások és befektetések orientációja, az értékteremtés új lehetőségeinek feltárása, „zöld marketing” (márkaérték, védjegy, társadalmi felelősségvállalás) erősítése.
- A szemléletváltás elősegítése a társadalom széles rétegeiben.

Horizontális célok

Feladatok

- Megyei Megújuló Energia Stratégia kidolgozása, hogy a megújuló energiaforrások hasznosítását elősegítse Pest megyében.
- Pest Megyei Bioenergetikai Klaszter létrehozása az integrált mezőgazdasági termékpályák elvével, a biomassza előállítók, elsődleges feldolgozók, és a bioenergia-előállítók között együttműködés felépítésével.
- Helyi energia stratégia (SEAP) támogatása a megújuló energiák helyi adottságokra szabott kombinációjával.
- Helyi Energetikai Befektetések Mobilizálása (MLEI) segítése, hogy a SEAP-ok és a valós befektetések között lévő űr megszűnjön.

9.4 Partnerség, együttműködés

A partnerség, együttműködés erősítésének célja a térségi fejlesztésben érdekelt szereplők – önkormányzatok, intézmények, vállalkozások, tudásközpontok, civil szervezetek és egyének – közötti stratégiai együttműködés fejlesztése; a területi intézményrendszer fejlesztése, a terüleetspecifikus tudás generálása és megosztása.

A partnerségi elv alkalmazása és az intézményrendszer ezzel összhangban lévő fejlesztése teremti meg a lehetőségét annak, hogy a megye gyorsabban és hatékonyabban alkalmazkodjon a társadalmi és gazdasági változásokhoz, megtartsa és megerősítse megyét jellemző sokszínűséget, és kiaknázza e sokszínűségben rejlő innovációs lehetőségeket.

Az endogén energiák mozgósításához feltétlenül szükséges a belső kapcsolatok, a párbeszéd erősítése

Operatív célok

- A szakpolitikák területi megalapozása: különösen az oktatás, a szakképzés, a szociális ügyek, az egészségügy, valamint az innováció területi intézményrendszere tekintetében a helyi igények és területi adottságok, folyamatok feltárása, összehangolása; a helyi és térségi ellátások és szolgáltatások területi beágyazottságának erősítése.
- Projektgenerálás: közfeladatok ellátását érintő kezdeményezések, társadalmi innovációk és gazdasági projektek közös meghatározása; a helyi, kiemelt, vagy nemzetközi jelentőséggel bíró projektek háttérének, hatékonyságának és hatásának erősítése.
- A társadalmi (bizalmi) tőke gyarapítása: a „részvétel kultúrájának” erősítése, a helyi, specifikus tartalom és tudás létrehozásának és megosztásának erősítése.

- A megye, illetve a metropolisztérség márkaértékét, nemzetközi pozícionálását meghatározó közösségi kezdeményezések, a helyi identitás megjelenítését, elfogadottságát támogató együttműködések és eszközök (védjegy, minősítés stb.) térnyerése.

Horizontális célok

Feladatok

- A közösségi kezdeményezéseket támogató platformok szervezése, és az együttműködések kezdeményező fejlesztése (pl. informális mentor kapcsolatok, tematikus pólusok stb.).
- A sajátos helyi és térségi gazdasági és társadalmi folyamatok nyomon követése; az innovációs lehetőségek feltárása különösen a munkaerőpiac, a vállalkozási dinamika, a szociális ellátások, valamint az energetika területein.
- A tudás megosztásával, továbbá a helyi értékelés, benchmarking kereteinek fejlesztésével megteremteni, vagy továbbfejleszteni az együttes tervezés és projektgenerálás helyi és térségi kereteit.
- A helyi kezdeményezések szakmai háttérét, szakmai támogatását, a specifikus tudás megosztását támogató menedzsment és tanácsadási tevékenység; illetve egyes kiemelt területeken az aktív mentorálás, inkubáció, technológia- és szervezetfejlesztés feltételeinek, szervezetének és elfogadottságának megteremtése.

9.5 A térségi identitás és Pest megye profiljának erősítése

A térségi identitás és a megye profiljának erősítésének célja, hogy jelentős mértékben meghatározza a települések nyújtotta jólét, életminőség és biztonság szintjét, illetve fejlesztésének lehetőségét; azaz szorosan kapcsolódik a gazdasági, társadalmi és térszerkezeti célok teljesüléséhez. Különösen szoros a kapcsolata „A szociális biztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése” stratégiai céllal.

Pest megyében az identitás fejlesztése sajátos kihívást jelent – a helyi közösségek, valamint a funkcionális várostérségek és összekapcsolódó városhálózatok (identitáskörzetek) belső kohéziójának gyengesége miatt. A rendkívüli mobilitás, a népesség növekedése, illetve a népességcsere, továbbá a gazdasági és társadalmi változások gyors üteme és nem utolsósorban a főváros „gravitációs ereje” komoly kockázatot jelent a hagyományosan erős nemzeti- és kulturális és gazdasági gyökerekkel rendelkező települések számára. Budapest viszonylagos jelentőségével magyarázható az is, hogy a megye profilja – gazdasági értékteremtő képessége – kevésbé ismert, így a települések és az itt működő vállalkozások, intézmények pozíciója, érdekérvényesítő képessége, valamint márkaereje is elmarad a lehetőségektől.

A be- és kiköltözők számának magas aránya miatt az önazonosság, a gyökerek megtalálása, vagy gyökerek „növesztése” segíti a térségi identitás kialakulását

Az identitás erősítése – a közösségek integritásának fejlesztése – különleges szerepet tölthet be a helyi települések fejlődésében. Hozzájárul a társadalmi tőke, illetve kifejezetten a helyi gazdaság szerepének növeléséhez; a városhálózat szorosabban együttműködő térségei számára pedig megteremti a lehetőségét az érdekelték közötti szorosabb együttműködésnek, az innováció kiterjedt hasznosulásának, a komplex térségi fejlesztéseknek. Az identitás Pest megye értelmezésében egy folyamatosan változó, tudás és értéktartalommal telített kapocs az itt élő emberek között.

A megye profiljának, gazdasági és kulturális teljesítményének fejlesztése, kommunikálása, fontos szerepet tölt be metropolisztérség fejlődésében, s azon belül a megye és térségei sajátos márkaértékkel bíró szerepének megteremtésében. A profil erősítésére lehetőséget nyújt a tudatos szakosodás, a nemzetközi és hazai munkamegosztás fejlesztése; de Pest megye sajátos jellemzői között a kulturális és az innovációs teljesítmény sokszínűsége, az üzleti környezet és humán háttér rétegzettség is különleges jelentőséggel bír; motorja lehet az európai térben is versenyképes fejlődésnek.

A megye profiljának erősítése teremti meg a lehetőséget annak, hogy a megye és közösségei (meghatározó kulturális, rekreációs, mezőgazdasági, vállalkozói és ipari övezetei) valóságos teljesítményüknek megfelelően pozícionálhassák magukat.

Horizontális célok

A megyei profil erősítése segíti a térség belső és nemzetközi pozícionálását is

Operatív célok

- A helyi identitás fejlesztését támogató eszközök, tartalmak és programelemek támogatása.
- A helyi értékek, kulturális és gazdasági teljesítmények nyomon követése és megjelenítése.
- A helyi, regionális média támogatása.
- A helyi közösség fejlesztésének és a helyi gazdaság ügyének összekapcsolása; a vállalkozásfejlesztést, a településfejlesztést és a közösségfejlesztést átfogó komplex programok tervezése.
- A turizmusmarketing, az örökségvédelem és marketing, valamint a vállalkozásfejlesztés, a befektetés-ösztönzés és az innováció területi összehangolása, az identitás erősítését szolgáló eszközök kiemelt támogatása;
- A megyei identitást és a márkaértéket, valamint helyi értéktartalmat kifejező minősítési rendszerek, védjegyek, és egyéb eszközök alkalmazásának ösztönzése, támogatása.
- A közösségi alapú helyi kezdeményezések orientációja, valamint az identitást, profilt kifejező, erősítő partnerségek, tudásközpontok, szolgáltatások kiemelt támogatása.

9.6 Hatékonyság

A hatékonyság növelésének célja a területi adottságok és a rendelkezésre álló erőforrások jobb kihasználása. Pest megye jó adottságokkal rendelkezik a gazdasági növekedéshez, valamint az emberek igényeinek megfelelő életminőség biztosításához.

A fejlődést ugyanakkor akadályozza az igen alacsony hatékonyság, amely rontja a gazdaság teljesítményét, a kilátásokat, az itt felhasznált erőforrások hasznosulását. Megállapítható, hogy a jövőképpen megfogalmazott állapothoz egy alapvető, a társadalom több területét érintő változásra van szükség a hatékonyságban, amelyhez a népesség összetétele és az itt elérhető tudás megfelelő kiindulópontot jelent.

A források beszűkülése miatt még fontosabb az erőforrások ésszerű és hatékony felhasználása

Operatív célok

- A térszerkezetben meglévő erősségek hatékony kihasználása.
- A természeti értékek, nyersanyagok, energiaforrások hatékony kihasználása.
- A kulturális értékek, az emberi értékteremtő képesség lehető legteljesebb hasznosítása.
- A térségbe érkező támogatási források összpontosítása, hatékony kihasználása, a generált (generálható) hozzáadott érték maximalizálása.

- A helyi értékek és Pest megye elismertségének, márkaerejének növelése.
- Jelentősen nagyobb vállalati termelékenység, a befektetések jobb megtérülése.
- Az energiafelhasználás jelentős mértékű csökkentése.
- A szűk keresztmetszetek feloldására való törekvéssel, kis ráfordításokkal meglévő, de hatásukat nem megfelelően érvényre juttató források, erők, készségek, tudások felszabadítása.

Horizontális célok

9.7 Értékmegőrzés, értékteremtés

Pest megye határozottan állást foglal amellett, hogy a meglévő, természeti-, épített környezeti-, kulturális-, közösségi- és gazdasági értékeit meg kívánja védeni, a térség jövőbeni fejlődését azokra építi.

Értékeink egy része természeti adottságokból ered, más része az emberi tevékenység évszázadai alatt tárgyiasult, egy jelentős része azonban az emberből magából ered; az egyének, a családok, a társadalom, a közösségek és a gazdaság szereplői hordozzák azokat. Ezek egy része egyetemes emberi érték, más része sajátos helyi, térségi, megyei "specialitás".

Fontosnak tartjuk, hogy ténykedésünk, a közösségek, a környezetünk, a gazdaság életébe történő beavatkozások során ne feledkezzünk meg arról, hogy melyek a valódi értékek, lehetőség szerint igyekezzünk közösségeinkben konszenzust teremteni azok egységes megítélése terén, s minden cselekvésünk mozgatórugói között legyenek ott azok, mint alapvető motivációk.

Fontosnak tartjuk továbbá a tárgyi és szellemi értékeink jobb megismerését, valamint hatékonyabb, illetve megfelelő hasznosítását; összekapcsolva a társadalmi érdeket és a gazdasági hatékonyságot; hozzájárulva a foglalkoztatás bővüléséhez; erősítve a helyi, térségi innovációt.

Elkötelezettek vagyunk amellett, hogy koncepciónkban megfogalmazott céljaink megvalósítása érdekében tett erőfeszítéseinket az értékközpontúság és az értékteremtő képesség javítása, mint rendező elv alapozza meg.

Operatív célok

- A természeti értékek fenntartható védelme és fejlesztése.
- A gazdasági értékek megőrzése és fejlesztése.
- Az állami, önkormányzati vagyon („portfólió”) módszeres, értékelemzésen alapuló felmérése, az egyes értékek újragondolása és hasznosítása.
- A régészeti örökség megóvása és fejlesztése.
- A műemléki örökség megóvása és hasznosítása.
- Az épített környezet nem védett, de a helyi karaktert biztosító együtteseinek megőrzése.
- A kulturális, közösségi értékek számbavétele, megőrzése és beépítése a helyi kultúrába.

Az identitás erősítése és az értékmegőrzés nagyon szorosan összekapcsolódó horizontális cél, melyek során a családi-, tárgyi-, szellemi-, táji értékek megóvásával a következő generációk számára is értéket adunk át

10. ÁTFOGÓ CÉL: TÁRSADALMI MEGÚJULÁS testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

10.1 Stratégiai cél: A szociális biztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése.

A relatív szociális biztonság alatt azt értjük, hogy létezik egy védőháló, amely az ellen véd, amit a sors hozhat. Valljuk, hogy minden egyén segítségre jogosult azokban az élethelyzetekben, amelyekben önhibáján kívül nem képes egyedül boldogulni, különösen betegség, öregség, rokkantság, árvaság, özvegység, munkanélküliség, hajléktalanság vagy más súlyos körülmény esetén. A szociális biztonságban létezik egy abszolút szintje is, amely azt feltételezi, hogy a társadalom minden tagja részesülhet az alapvető fogyasztási javakban. A felsoroltak elsősorban állami szerepvállalást követelnek meg, azonban megfelelő társadalmi támogatottság nélkül az állami intézményrendszer nem képes betölteni a szerepét. Ez az a terület, ahol talán a leginkább szükség van a civilszféra és az egyházi intézmények jelenlétére, és ez az a terület, amelyre a területfejlesztés egyéb célkitűzései (pl. a gazdaság teljesítményének erősítése, közlekedés fejlesztése, foglalkoztatás elősegítése) eredményességük esetén rendkívül pozitív, erőteljes hatást képesek gyakorolni.

Biztonság, közösség, család. Talán nem ebben a sorrendben, de egyformán fontos ahhoz, hogy léleken egészséges társadalomban éljünk

A közösségek szerepének országosan tapasztalt gyengülése, az egyéni érdekek előtérbe helyezése, a családi értékek háttérbe szorulása az egész társadalom megújulásának akadályát jelenti, amelynek következményei kihatnak a megye és települései fejlődésére, de különösen a lakosság szemléletmódjára. A közösségek megújulásának sokoldalú támogatása – kiemelten a „családbarát” megye létrehozása – a megye fejlődésének, az itt élők szemléletváltásának és pozitív hangulatának nélkülözhetetlen feltétele.

A család a társadalom alapsejtje, természetes építő köve. Csak szilárd kövekből válhat időtálló épület, szilárd családokból erős, egészséges társadalom. Annak érdekében, hogy valóban erős és egészséges társadalom épülhessen olyan változásokra van szükség megyei és települési szinten egyaránt, amelyek segítségével kiküszöbölhetőek a jelenlegi problémák, mint a drámaian alacsony születés szám, a társadalom értékrendjében a családalapítás, a gyermekvállalás jól látható visszaszorulása, a családdal kapcsolatos negatív diszkrimináció jelenléte.

Pest megye „családbarát” megyévé szeretne válni

A társadalmi tőke egyik legfontosabb eleme a társadalmi bizalom, amelynek három típusát szokás megkülönböztetni: az interperszonális bizalmat (a közvetlen környezet, a rokonok, barátok, szomszédok felé), az ismeretlen személyekkel szembeni bizalmat (általánosított bizalom) és a különböző intézményekbe vetett bizalmat (a politikai rendszer, az állam és a civil társadalom felé).

Magyarországon kiemelkedően magas a társadalmi bizalmatlanság, 2006-ban a lakosság 69%-a értett egyet azzal az állítással, hogy az „emberek általában aljasak, önzőek, akik csak ki akarják használni a másikat”. Hasonlóan súlyos kijelentés, hogy „a legbiztosabb nem bízni senkiben”, amellyel a népesség 70%-a értett egyet.⁴

A bizalom erősítésével csökkenthetőek a deviáns magatartásformák, a gazdaság teljesítménye pedig növelhető

Kutatások támasztják alá, hogy a magasabb bizalmi szint hozzájárul a gazdasági növekedéshez, a deviáns magatartási formák csökkenéséhez, az aktívabb civil

⁴ Rigó Róbert: A bizalom eróziója és újjáépítésének szükségessége a 21. században.

társadalom kialakulásához, az emberek jó közérzetéhez, munkahelyi és iskolai teljesítményük javulásához. Integrált társadalomról akkor beszélhetünk, ha a tagjai a bizalom magas együttműködésre képesek. Érték- és normazavar esetén a társadalom tagjainak együttműködése csökken, alacsony a bizalom és a társadalmi tőke szintje, kialakul a dezintegráció (anómia). A bizalom növeléséhez tehát általánosan elfogadott normákra, erkölcsre, értékrendre van szükség, a társadalmi megosztottság csökkentésére.

A társadalmi bizalom növeléséhez alulról kell építkezni, az egyén, a család, a barátság, a szomszédok szintjéről, hogy az egymást követő bizalmi szintek erre épülhessenek. A magyar lakosság harmadának nincsenek barátai és a lakosság negyede hátrányos helyzetű a kapcsolati, társas erőforrások tekintetében.⁵ A szilárd családi háttér és a biztos társas kapcsolatok védettségek nyújtanak a devianciákkal szemben és érzelmi biztonságot nyújtanak, ezért célunk a családok és a kisebb közösségek megerősítése. A családon és baráti kapcsolatokon kívül az ember más közösségekhez is tartozik, legtöbbször tudatos választás alapján, elsősorban olyan közösségekhez, amelyek kultúrájával, szokásaival, értékrendjével azonosulni tud. Nagyon fontos tehát a kultúra ápolása, továbbá a lakóhelyi közösségekben a hagyományok megőrzése. Az oktatási rendszer a társas együttműködési készség fejlesztésével járulhat hozzá a bizalom növeléséhez.

A bizalom intézményi szintjéhez tartozik a döntéshozó és végrehajtó hatalomba, az állami intézményekbe (az oktatás, az egészségügy, szociális ellátórendszer intézményeibe, a hivatalokba) vetett bizalom. Ezen a szinten a bizalom erősítését szolgálja az átlátható, kiszámítható rendszer felépítése, az állampolgár centrikuság, a segítőkészség erősödése, a korrupció felszámolása, a területen foglalkoztatottak megbecsülése.

Operatív célok

- Civilszféra és az egyházak szerepének megerősítése:

A civilszféra és az egyházi fenntartók jelenleg is nélkülözhetetlen szerepet töltenek be a szociális és gyermekvédelmi ellátások területén, még kiterjedtebb szerepvállalásukkal tovább csökkenthető az a szakadék, amely az állami ellátások elérhetősége és az önerőből történő boldogulás között található.

- Területi egyenlőtlenségek csökkenése:

A szociális ellátások valamennyi területén, de különösen a hajléktalan ellátás, gyermekjóléti szolgáltatás, bölcsődei ellátás, gyermekvédelmi szakellátás, pszichiátriai ellátás körében jellemző a területi egyenlőtlenség. Meghatározott településen élő személyek egyáltalán nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán vehetik igénybe ezeket a szolgáltatásokat. Valamennyi ellátás tekintetében alapvető az igény, hogy a rászoruló személyek egyenlő feltételek mellett juthassanak hozzá.

- Szociális felzárkóztatás elősegítése és a szegénység leküzdése:

Az egyének saját erőforrásainak növelése annak érdekében, hogy a megye valamennyi lakosa számára elérhető legyen legalább a minimálisan megkövetelt életforma, az abszolút szociális biztonság.

- Erősebb alapellátás:

Átfogó célok Társadalmi megújulás

A civil közösségek, egyházak komolyan erősíthetik a társadalmi bizalmat

A szociális ellátások terén is csökkenteni kell a területi egyenlőtlenségeket

⁵ Rigó

A lakókörnyezetben elérhető, valamennyi településen kiegyenlített erős alapellátás, amelynek célja a megelőzés. A megelőzésnek kiemelt szerepe van a gyermekvédelmi területen, a végső cél, hogy a gyermekek veszélyeztetett helyzete családjukon belül kezelhető, megszüntethető legyen és csak a legszükségesebb esetben kerüljön sor a szakellátásba történő beutalásra.

- Tartósan nem foglalkoztatott személyek visszavezetésének elősegítése a munka világába

A tartósan nem foglalkoztatott személyek jelenlegi ellátása nem biztosítja a megélhetésüket, mert vagy rendkívül alacsony mértékű juttatásban részesülhetnek, vagy még erre az alacsony szintű juttatásra sem válnak jogosulttá.

- Hajléktalan személyek ellátásának biztosítása:

Az alapellátás területén a népkonyhák és a nappali melegedők befogadóképességének növelése a cél. A hajléktalanokat célzó szakellátások tekintetében a civilszféra jelenlétének köszönhetően néhányan már nem maradnak ellátás nélkül, de még mindig sokan kimaradnak belőle a területi egyenlőtlenségek és a férőhelyhiány miatt. A cél, hogy mindenki részesüljön az ellátásban, aki erre rászorul. A visszaintegrálás hatékonyságának növelése is kiemelkedően fontos, amely azonban szorosan összefügg a szociális terület többi célkitűzésének eredményességével.

- A szociális szakellátás intézményeinek fejlesztése:

A szociális szakellátás területén jelentős a civilszféra szerepvállalása, amely a rengeteg pozitívum mellett sajnálatos negatív következményekkel is jár. A gyakorlatban nem ritka jelenség, hogy működési engedély hiányában nyitja meg a kapuit az intézmény, vagy nem tudja kigazdálkodni a fenntartásához szükséges költségeket és emiatt be kell zárnia. A példaként említett esetekben az állam, mint ellátásra végső soron kötelezett kénytelen átvállalni a feladatokat.

Az állami és a nem állami fenntartásban lévő intézményekben jelentős különbségek tapasztalhatóak a személyi és tárgyi feltételek biztosításában, a nem állami fenntartók javára, ezen különbségek mérséklése indokolt a kiegyenlített színvonalú ellátás érdekében.

A munkaerő elvándorlása, amelynek elsődleges oka a közsférában is alacsonynak számító bérjövödelem, tovább nehezíti a személyi feltételek biztosítását.

A szociális ellátórendszer egyik legsúlyosabb hiányossága, hogy a pszichiátriai betegek ellátására nem áll rendelkezésre elegendő férőhely, nem biztosítottak a személyi és tárgyi feltételek. Férőhely hiányában gyakorlatilag nincs megoldás az ilyen ellátást igénylők helyzetének megoldására, ez a helyzet tarthatatlan, tekintettel arra, hogy rendkívüli mértékben súlyosbíthatja egyes családok helyzetét.

- A gyermekvédelmi szakellátó rendszer gondozási helyeinek fejlesztése:

Hosszú évek óta megoldatlan az ideiglenes hatályú elhelyezést igénylő gyermekek számára a legmegfelelőbb gondozási hely kiválasztása, a jelenlegi ellátórendszer többnyire kényszermegoldások alkalmazását kénytelen bevetni, amely nem szolgálja a gyermekek érdekeit. Ugyanez a helyzet a speciális ellátást igénylő gyermekeknél, egyszerűen nem állnak rendelkezésre a férőhelyek a szükséges mértékben, az elhelyezésért felelős szerveknek azonban nincs mérlegelési lehetőségük, mindenképpen találniuk kell gondozási helyet a gyermekeknek, ezen a területen is maradnak tehát a kényszerű, átmeneti, gyakran az előírásoknak nem megfelelő

Átfogó célok Társadalmi megújulás

Célunk a munka világából kiszorulókat újraintegrálása

A szociális szakellátás megbecsülését személyi és tárgyi oldalról is vissza kell állítani

Fejleszteni szükséges a gyermekvédelmi szakellátás rendszerét is

megoldások. A kamaszkorosztály kiugróan magas beáramlása az ellátórendszerbe szintén állandósult problémának tekinthető.

- Család és munka összeegyeztetésének elősegítése:

a. A munkába való visszatérés támogatása:

A családot érintő megannyi új kihívás közül az egyik legkényszerítőbb, a munka és a család összehangolása. Az édesanyáknak szembe kell nézni az egyre inkább változó világgal, a megváltozott élethelyzetükkel. Meg kell találni a választ számos kérdésre. Van-e munkahely ahova visszatérhet? Folytathatja-e a jelenlegi szakmáját, vagy teljesen újat kell tanulnia? Milyen a helyzet a munkaerőpiacon? Mennyire vált elavulttá a korábbi tudása? Milyen új kompetenciákkal gazdagodott az évek során?

b. Munkahelyek teremtése:

A munkaerő piaci kereslet-kínálat nem egyenletes eloszlású és nem is követte az agglomerációs területeket érintő dinamikus népességnövekedést. Ebből következik, hogy az agglomeráció területén élők napi ingázásra kényszerülnek a munkavégzés érdekében. Az utazással töltött idő feláldozott haszna a családra, helyi egymást segítő közösségekre, saját otthonunk szépítésére vagy akár saját jólétünkre fordítható idő, energia, pénz.

c. Atipikus foglalkoztatási formák megerősítése:

Az atipikus formák elterjedésével olyan munkavállalói csoportokat (kisgyermekes szülők, tanulók, nyugdíjasok) lehet megszólítani és aktivizálni, melyek kevésbé elérhetőek a tipikus munkavégzést kínáló munkaerőpiac számára. Az atipikus formák elterjedésének ez által foglalkoztatás bővítő hatása is van. Az atipikus formák napjainkban ismert formái: részmunkaidő, távmunka, bedolgozói viszony, munkakörmegosztás.

d. Családbarát munkahelyek:

A munka és a családi élet összeegyeztetésénél szintén nagy jelentőséggel bír, ha a munkahelyek különböző szolgáltatásokkal vagy akár a munkaidő rugalmasabb szervezésével segítik a családok életét. Felmérések szerint a munkavállaló nők közel fele családbarát munkahelyen szeretne dolgozni.

e. Családi vállalkozások ösztönzése:

A korábbi megnövekedett adminisztrációs terhek, a gazdasági válság és a beszűkülő piacok számos családi vállalkozást is negatívan érintettek. A családi vállalkozásoknak azonban van létjogosultságuk a gazdaságban. Számuk gyarapodása elősegíti a család és munka összeegyeztetését.

f. Rugalmas gyermekgondozási hálózat kialakítása:

A gyermekek napközbeni ellátása azoknál a családban nevelkedő gyermekeknél jöhet szóba, akiknek a napközbeni ellátásáról szüleik a munkavégzésük, a képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt nem tudnak gondoskodni. A napközbeni gyermekellátás funkciói között található a család és munkahely összeegyeztetésének segítése illetve a negatív szociális, vagy fejlődési eltérések korrekciója. Az agglomerációs térségben a lakosság növekedésével nem növekedett egyenlően a gyermekgondozási hálózat, ezért van szükség a rugalmas gyermekgondozási hálózatok (pl. családi napközik) kialakítására.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

*A munkába való
visszatérés meg-
könnyítésével a
nők helyzete ja-
vulhat különösen*

*Valljuk, hogy
egészséges család-
ok egészséges
embereket fognak
„kitermelni”. A
családok erősítése
társadalmunk
alap bázisát javít-
ja*

- g. Folyamatos segítségnyújtás, tanácsadás a családi élettel kapcsolatos kérdésekben:

A családi élettel és a gyermekneveléssel kapcsolatban számos kérdés merül fel a családok életében. A körülöttünk változó gazdasági és jogi környezet is újabb kihívásokat jelent. Nap, mint nap találkozunk új jogszabályokkal, új támogatási formákkal, de sokszor még a megszokott dolgok, mint a családi pótlék GYES igénylése sem teljesen világosak. Pontosan a családi élet sokszínűsége miatt nem központosítható az információnyújtás, az ügyintézés, és éppen ez teszi lehetővé, hogy a több különböző típusú tanácsadás megférjen egymás mellett, sőt kiegészítse egymás munkáját. Míg a jogsegélyszolgálatot leginkább civil szervezetek, szak-szervezetek, önkéntesek látják el, addig a gyermekjóléti és családsegítő szolgálatokon keresztül az állam nyújt segítséget a családoknak. Különösen nagy segítségre van szüksége a családoknak akkor, ha sérült gyermek érkezik a családba. A családot ért nagyobb erőfeszítések mellett számos speciális ismeretre is szükség van, melyekről nehéz információt szerezni.

- h. Családi életre nevelés, családi közösségek megerősítése:

Erős egészséges társadalomhoz elengedhetetlen, a családdal kapcsolatos szemléletváltást elindítani. Meg kell változtatni a család, nagycsalád, házasság, gyermekvállalás szavakhoz az idő során társult negatív jelentéstartalmakat, és újra előtérbe kell helyezni ezek fontosságát. Napjainkban, ahogy növekszik a válások száma az így felnövekvő gyermekeknek, a fiatal pároknak egyre nagyobb szükségük van a jó példákra, mert senki sem a válás tudatával házasodik.

- A társadalmi bizalom erősítése:

Minden sikeres társadalomnak célja a kölcsönös bizalmon alapuló közösség felépítése, amelyekben az emberek azonosulni tudnak a közös célokkal és értékekkel, és amelyben a saját céljaik korlátozására is hajlandóak a társadalom hosszú távú működése érdekében. Kiemelt célunknak tartjuk ezen szemléletmód kialakítását és a közösségek megerősítését.

Feladatok

- A civilszféra és az egyházi szereplők felé a bizalom erősítése, a civilszervezetek megítélésének javítása, egyenrangú partnerként történő elismerésük előmozdítása, támogatások nyújtása fenntartható működésük érdekében.
- A szociális és gyermekvédelmi szakellátás átszervezése olyan módon, hogy saját lakóhelyén vagy szűk környezetében mindenki számára elérhetőek legyenek a szolgáltatások (figyelemmel a közlekedésben várható változásokra).
- A területfejlesztés más területeire figyelemmel (oktatás, egészségügy, beruházások, közlekedés, foglalkoztatás) annak elérése, hogy mindenki hozzájuthasson legalább a létfenntartását biztosító javakhoz. Célzott, kiszámítható, átlátható támogatási rendszer kialakítása.
- A megelőzést szolgáló programok bevezetése (kiemelten a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésére), kapcsolódó intézményrendszer fejlesztése, a már kialakult hátrányos élethelyzetek esetén a segítségnyújtást célzó programok bevezetése, fejlesztése, tanfolyamok szervezése különös tekintettel a tartósan nem foglalkoztatott személyek részére (a munka világába történő visszavezetés céljából).

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

*Szemléletváltás
szükséges a család
megítélése terén,
különös tekintettel
a gyermekvállalás
és gyermekek
egészséges nevel-
kedése miatt*

*Fontos, hogy a
támogatási rend-
szer célzott, ki-
számítható és
átlátható legyen*

- Hajléktalanság elleni küzdelem eszközeinek megerősítése, a hajléktalanság kriminalizációjának megszüntetése, a hajléktalan személyek emberi méltóságának visszaszerzése, a társadalmi életbe való visszavezetést célzó programok bevezetése.
- Biztonságos működés feltételeinek megteremtése, a személyi és tárgyi feltételek javítása, a szférában dolgozó személyek elismertségének javítása, férőhelyek bővítése, különösen a pszichiátriai ellátások tekintetében.
- A családi környezetben történő elhelyezés elsődlegességének következetes alkalmazása, a szükséges feltételek megteremtése, ahol a családi környezetben történő nevelkedés nem lehetséges valamilyen speciális körülmény következtében, ott a legmegfelelőbb gondozási hely biztosítása (férőhelyek bővítése, személyi és tárgyi feltételek javítása).
- Cél a családok számára a választás valódi lehetőségének megteremtése.
- Civil szervezetek, egyházak, munkaerő közvetítők, munkaügyi központok munkájának összehangolásával segítséget nyújtani az anyasági ellátásból visszatérő szülők számára, hogy a lehető leginkább felkészültek legyenek és sikeres legyen a munkaerőpiacra való visszatérésük
- Pest megye településein beruházásösztönző, munkahelyteremtő programok indításának támogatása, hogy a munkavállalók az utazással töltött idejüket szabadabban használhassák fel.
- Atipikus foglalkoztatási formák szélesebb körben való megismertetésének támogatása, jó példák közzététele, bemutatása. Települési önkormányzatok ösztönzése az atipikus foglalkoztatási formák alkalmazására.
- Családbarát munkahelyek törekvéseinek elismerése, jó példák másokkal való megismertetése. Elbíráláskor a családbarát szempont pályázatokban való megjelenítése.
- A megye gazdaságfejlesztésében meghatározó módon szerepel a családi vállalkozások ösztönzése.
- A családi napközik számának növekedése Pest megyében, az engedélyezési eljárás és az ellenőrzés egységesítése, a jelenlegi szabályozás egyszerűsítése. A nagyobb vállalatok ösztönzése munkahelyi bölcsődék, óvodák létesítésére.
- A jogsegélyszolgálatban aktív szerepet vállaló Pest megyei civil szervezeteket, szakszervezeteket, egyházakat, önkénteseket a lakosság minél szélesebb körében ismertté tenni. A segítségnyújtás során cél: emberi hangon, emberhez méltóan kezelni az egyszerűbb és a bonyolultabb kérdéseket egyaránt, megadni a családok számára, a megfelelő jogi, törvényi segítséget, hogy boldogulni tudjanak az információkkal telített világban.
- Összefogni azokat a civil szervezeteket, egyházi intézményeket, amelyek aktívan bekapcsolódnak a sérült gyermekek gondozásának segítésébe és elérhetővé tenni a nehéz helyzetben lévő családok számára.
- Családdal kapcsolatos pozitív üzenetek, értékek közvetítése a lakosság számára. Civil szervezetek, egyházak általi jegyes oktatások, családi életre neveléssel kapcsolatos képzések népszerűsítése. Az „Év Családja” díj továbbgondolása, ajánlás megfogalmazása a megye települései számára. Erkölc, etika, hittan oktatások ismertebbé tétele. A családdal kapcsolatos mozgá-

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

A beruházás ösztönzés, a munkahelyteremtés nem csak anyagilag fontos a megyei családok számára

Fontos az erkölcs, etika, hittan oktatás, a családi életre nevelés

mak események (Házasság Világnapja, Családok Nemzetközi Napja, Generációk Közötti Szolidaritás Napja) megyei szinten való népszerűsítése.

- Átlátható, kiszámítható ellátórendszerek kialakítása, információk hozzáférhetővé tétele, a közösségek megerősítését szolgáló együttműködési készséget javító programok bevezetése, szemléletformálás.

Átfogó célok
*Társadalmi
megújulás*

10.2 Stratégiai cél: Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

Napjainkra egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a pusztán az egyéni (értve ez alatt egy elkülönült vállalatot, egy települést, egy szakmai csoportot, szervezetet stb.) érdekek keresésére épülő fejlesztéspolitika nem vezet sehová. A világ, a gazdaság, a társadalom hálózatosodása egyre intenzívebb, az egymásra építés és – épülés képessége, a kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés szükségessége egyre égetőbb, azok a szereplők, akik erre nem képesek, elszigetelődnek, a folyamatokból kimaradnak, vagy csak jóval nagyobb befektetések árán, jóval kisebb hatékonysággal tudják azokat követni.

Pest Megye Önkormányzatának partneri kapcsolatrendszerrel kell kiépítenie (újraépítenie) a megye településeivel, azok társulásaival, a környező megyékkel, a fővárossal, a gazdasági élet szereplőivel és a civil szféra képviselőivel egyaránt. A jelenleg folyamatban lévő tervezési folyamat ennek jó apropóját adja, hiszen a térség közös jövőjének megtervezése is csak együttműködésben lehetséges, ennek az együttműködésnek ki kell teljesednie, meg kell erősödni, és a továbbiakban a fejlesztési programok végrehajtása során a gyakorlatban is működni kell.

Irányítás és partneri együttműködés nélkül a területfejlesztés és területfelhasználás tekintetében sem fog megszűnni a területek, települések közötti verseny. Az intézményfejlesztés eszköz, az intézményi kapcsolatok fejlesztésének célja a térségi integritás erősítése, az összekapcsolódó térségek újrapozícionálása, a metropolisztérségre, illetve a megye gazdaságára sajátosan jellemző tudás létrehozása és megosztása, a partnerség erősítése, a területfejlesztést, településfejlesztést és közösségi alapú helyi fejlesztéseket támogató szolgáltatások létrehozása, a térség egészének hatékonyabb képviselete, márkaértékének és pozíciójának erősítése.

Az intézményesített kapcsolatok fejlesztésében nagy hangsúllyal jelenik meg az igény, hogy a területfejlesztés megyei szintje olyan stratégiai jelentőséggel bíró területeken vállaljon szerepet, amelyek kölcsönös kapcsolatban vannak, és amelyek támogatják a területi alapú átfogó programok tervezését és menedzselését, illetve a szükséges stratégiai partnerség létrehozását (pl. megyei befektetés-ösztönzés, a vidékfejlesztés koordinációja, az ésszerű és takarékos területhasználat koordinációja). Szükségszerű, hogy az intézményesített kapcsolatok ésszerűen, hatékonyan és rugalmasan szerveződjenek, olyan közel az emberekhez, közösségekhez, amennyire csak lehetséges. Különös jelentőséggel bír Pest megye önállósága a területfejlesztésben, tekintettel a megkülönböztető erővel bíró sajátosságokra (pl. területi sokszínűség, gazdasági rétegzettség).

Pest megye a Budapest körüli metropolisztérség része, ezért igen szorosan kapcsolódik a fővároshoz. Nagyon fontos ezen stratégiai partnerség erősítése, a kiemelt jelentőséggel bíró ügyekben pedig az együttműködés intézményesítése. Kiemelt figyelemmel kell kezelni azokat a területeket, ahol a felek érdekazonossága megállapítható, és amelyek kifejezetten a metropolisztérség nemzetközi versenyképességével, az európai térben elfoglalt stratégiai pozíciójával kapcsolatosak, vagy a sajátosan többközpontú városhálózat belső hatékonyságával állnak összefüggésben. Alapvető célkitűzésnek tekinthető, hogy a partnerséghez a szomszédos megyék, a megyehatáron kívül elhelyezkedő nagyvárosok, fejlesztési központok és hightech pólusok is csatlakozzanak.

Pest Megye Önkormányzata kapcsolni kíván lenni a megyei települések, a civil szervezetek, a gazdasági szereplők és az állami közigazgatási rendszer között

A kapcsolatok intézményesítésével növekedhet a térség érdekérvényesítő ereje és forrásabszorpciósi képessége

Fontos a Megye és Budapest közötti stratégiai partnerség erősítése és Pest megye menedzsment kapacitásának növelése

A külső partneri együttműködési viszonyok kialakítása mellett, azzal párhuzamosan a megyei önkormányzat belső intézményfejlesztése is rendkívül fontos, hiszen a jogszabályok által is biztosított megyei területfejlesztési, területrendezési, vidékfejlesztési feladatok ellátásához nélkülözhetetlen, hogy a menedzseléshez megfelelő struktúrában rendelkezésre álljanak a szükséges szaktudások, képességek.

Azokat a képességeket és készségeket kívánjuk fejleszteni, amelyek a külső partnerkapcsolatokon keresztül nem érhetőek el, nem vehetőek igénybe, amelyek egy hatékony térségmenedzselési struktúra és szervezet felállításához szükségesek.

Pest megye fejlődését jelentősen erősítheti, ha a területfejlesztés intézményrendszere képes elősegíteni a megye számára kiemelten fontos témákban, esetlegesen ágazatokban a tudás generálását és megosztását, adaptálását (az ágazati és tematikus információk, technológiák áramlását, a legjobb gyakorlatok közvetítését) különösen a KKV szereplők irányába. Számos eszköz képes elősegíteni e cél elérését, támogatni a vállalkozások folyamatos erőfeszítéseit, vagy egyedi projektek indítását (pl. közösségi platformok, tanácsadás, minősítési rendszer, technikai segítségnyújtás, régió-specifikus folyamatok tervezése és elemzése). Mindez alapja lehet célzott partnerségek létrehozásának, intézményesítésének (pl. regionális tudásközpont létrehozása, közreműködés a regionális innováció szervezésében; komplex szolgáltatások létrehozása a termelékenység, energiamenedzsment és energiahatékonyság, helyi közösségi alapú kezdeményezések támogatására; vagy akár csak a közreműködés meghatározott képzetek szervezésében).

Operatív célok

- A metropolisztérség közös nemzetközi pozicionálása, márkaerejének bővítése, versenyképességének erősítése; összekapcsolódó térségek egyedi adottságokon alapuló közös tervezése, fejlesztési központok és hightech pólusok összekapcsolása a vállalkozás és a befektetés-ösztönzés övezeteivel.
- Az EU fejlesztési források hatékony és hatásos felhasználása; az együttműködésen alapuló programok alapjául szolgáló keretek és partnerségek, valamint a közös tervezés fejlesztése.
- A közösségi alapú helyi kezdeményezésekre alapozott programozás fejlesztése; a vidékfejlesztés és a területfejlesztés prioritásainak összekapcsolása, a megyei területi szint, szerepkör, szolgáltatások meghatározása.
- A speciális helyzetben lévő mikrotérségek (pl. Ipoly-mente, Szentendrei-sziget) pozicionálása; a főváros külső kerületei és a megye határos szuburbán közösségei tekintetében a helyi komplex programok, közösségi irányítású helyi kezdeményezések feltételeinek megteremtése.
- A közösségi alapú kezdeményezések, partnerségek, a térségi identitáskörzetek működési hatékonyságának (tervezés, stratégia, menedzsment és együttműködések) erősítése, a településfejlesztés és településmarketing támogatása, az ágazati politikák, ellátások, közszolgáltatások fejlesztésének támogatása, a helyi közösségek számára sajátosan fontos információk bővítése.
- Pest megye fejlődését meghatározó ügyek, témák kiemelt támogatása (pl. zöldenergetika, termelékenység és hatékonyság, új technológiák alkalmazása; „intelligens kisvárosok”, generációs társadalmi kihívások, a szegénység elleni küzdelem, a Pest megyében található génbankra alapozott helyi és vi-

Átfogó célok Társadalmi megújulás

A közösségi alapú kezdeményezések prioritást fognak élvezni a következő uniós költségvetési ciklusban, a közösségnek azonban információáramlás gyorsító szerepe is van

Alapvető célunk a metropolisztérség közös nemzetközi pozicionálása

dékfejlesztési lehetőségek; a sport és iskolavárások identitásképző erejére, kohéziós szerepére alapozott kezdeményezések támogatása).

- Községi, társadalmi innovációk támogatása, erősítése, a társadalmi jólétet és életminőséget meghatározó szolgáltatások fejlesztése, a kulturális örökség megőrzésének és a kultúra értékteremtő képességének támogatása.
- A területfejlesztés, ingatlanfejlesztés összehangolása, a térségi szerepek (pl. logisztika) és a munkamegosztás koordinációja, az üzleti és humán infrastruktúra fejlesztésének nyomon követése, értékelése, összehangolása.
- A megye térségmenedzseri, térségirányítási szerepkörének megfelelő, annak feladatait professzionális szinten ellátni tudó management szervezetének kialakítása; a térségi menedzsment, illetve sajátos szerveződések (pl. szociális szövetkezetek) tevékenységét támogató tanácsadás, képzés.
- Pest megyével, illetve a metropolisztérsséggel kapcsolatos specifikus tudás gyűjtése, elemzése, a régiós folyamatok értékelése a társadalom, a gazdaság, az innováció területén. A tudás generálását és megosztását, „terítését” támogató szolgáltatások, amelyek a megye fejlődését meghatározó szereplők, illetve kezdeményezések számára nagy jelentőséggel bírnak.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

A jövőben szükség lesz egy professzionális, térségmenedzselési feladatot ellátó szervezet kialakítására

Feladatok

- Szemléletformálás, a térségi partnerek közötti bizalom erősítése, az intézményesült együttműködés kialakítása.
- Budapest és Pest megye stratégiai partnerségének megvalósítása, közös versenyképességi stratégiájának kialakítása, valamint az EU források közös tervezése, közös programozás, tematikus együttműködések ösztönzése.
- Pest megye és a szomszédos megyék, továbbá a megyén kívüli térség-szervező városok közötti együttműködés megteremtése, a tervezés egyeztetése, közösségi alapú helyi kezdeményezések közös programozása.

Javaslatok az együttműködés intézményesítésének lehetséges színtereire:

- Regionális tudásközpont létrehozása, ahol lehetővé válik a tervezés, az elemzés, a tanácsadás, a technikai segítségnyújtás, a továbbképzés; a legjobb gyakorlatok és új technológiák megosztása, alkalmazásának elősegítése; a megyére jellemző sajátos folyamatok értékelése, a kockázatok csökkentésének, hatékony kezelésének elősegítése.
- Regionális innováció megvalósítása, különösen a területfejlesztés és az innováció területi menedzsmentjének összehangolása, kiemelten a hightech feldolgozóipar, a növekedési vállalkozások tekintetében; közreműködés innovációs központok létrehozásában, erősítésében.
- Regionális szakképzés bevezetése, amellyel a megye sajátos munkaerő-piaci igényeinek megfelelő szakképzés, a területi eloszlás és a megyei képzések elfogadottságának javítása érhető el.
- Befektetés ösztönzés keretében a terület felhasználás és az ingatlanfejlesztések tervezése, értékelése, kiemelkedő lehetőséggel bíró kezdeményezések támogatása, a megyébe irányuló (új és visszaforgatott) működő tőke növekedésének elősegítése meghatározott szolgáltatásokkal.

Erősíteni szükséges Pest megye és a környező megyék, városok együttműködését

- Turizmusmarketing, örökségvédelem, településfejlesztés céljából a megye és térségei márkaértékének és nemzetközi pozíciószerezésének erősítése; a térségi szereplők tevékenységének összehangolása.
- Tematikus pólusok kialakítása: a megyei önkormányzat, egyes települések, a felsőoktatási és más tudásközpontok, vállalatok és vállalati szövetségek partnerségi alapú együttműködése a termelékenység, a külpiaci versenyképesség és a klaszterek erősítése érdekében; kifejezett új technológiák, „iparágak”, társadalmi, környezeti kihívásokra nagy hatékonysággal választ adó kezdeményezések menedzselésére.
- Területi fórumok szervezése, amelyek a területi együttműködés alapegységét jelentik, a politika, valamint a gazdasági és társadalmi ügyek egyeztetésére, a civil párbeszéd ösztönzésére.
- Helyi kezdeményezések támogatása a térségi programok tervezésének, valamint végrehajtásának elősegítése céljából.
- Integrált területi befektetések feltérképezése és kivitelezése, amelyek a nagyobb területi egységen átívelő komplex fejlesztési programok tervezésének és végrehajtásának nyújtanak keretet. (Pl. ágazatok (logisztika), területi adottságok (Homokhátság), új térszerkezeti kapcsolódások és pozíciók lehetősége (Ceglédi kistérség), térségi kulturális és városközponti szerep (Vác és Nógrád), valamint a Duna jelentette közlekedési és kulturális, gazdasági kapcsolat köthet össze nagyobb területeket a metropolisztérség városhálózatában).

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

A helyi kezdeményezések motorjai lehetnek a területfejlesztésnek

10.3 Stratégiai cél: Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

Átfogó célok Társadalmi megújulás

Pest megye társadalma, lakossága egészségi állapota messze nem kielégítő. Bár a születéskor várható élettartam valamivel magasabb, mint az országos átlag (alacsonyabb, mint a budapesti), az életminőséget meghatározó, egészségesen megélt évek száma ettől messze elmarad. Egy átlagos Pest megyei polgár élete rendkívül stresszes, hiszen a megye aktív lakosságának jelentős hányada (több mint 300 ezer fő) ingázik, mert a megyében kevés a munkahely. Ez önmagában napi 2-3 óra utazást jelent a 8-10 órás munkaidőhöz adódóan. De nem csak munkahelyre ingázunk; a gyermekek jelentős része (különösen az agglomerációból) ingázik a középiskolába, vagy felsőoktatási intézményekbe, a kulturális vagy szórakozási lehetőségek is a fővárosra koncentrálódnak. Mindezeket túl az egészségügyi ellátás elégtelen területi elhelyezkedése miatt a lakosság nagy része azokat a fővárosban kénytelen igénybe venni.

A lelki egészség megteremtése, lelki egyensúly megőrzése mellett a testi egészség megőrzése szintén stratégiai célunk

Mindez, hozzáadódva, illetve fontos részét képezve az egészségtelen életmódnak (mozgáshiány, egészségtelen táplálkozás, szenvedélybetegségek, stb.), oda vezet, hogy a magasvérnyomás-betegség, cukorbetegség, szív-és érrendszeri betegségek, gyomor-és bélbetegségek, daganatos megbetegedések terén a megye sajnos élen jár.

A WHO megállapítása szerint: „Az egészséges népesség a társadalmi célok elérésének kulcstényezője. Az egyenlőtlenség, a társadalmi lejtő meredekségének csökkentése mindenki egészségét és jóllétét javítja. A jó egészség jobb életminőséggel jár együtt, javítja a munkaerő termelékenységét, növeli a tanulási kapacitást, megerősíti a családokat és a közösségeket, támogatja a fenntartható lakóhelyi és a természeti környezetet, hozzájárul a biztonsághoz, a szegénység és a kirekesztés csökkenéséhez.” Az Országos Fejlesztési koncepció értékelése megállapítja: „*a jó egészség önmagában is jelentős egyéni és társadalmi érték, ugyanakkor egyéni és társadalmi erőforrás is. A lakosság jó egészsége a fenntartható gazdasági növekedés záloga. Öntudatos, magukért és utódaikért felelős, és azokért cselekvő polgárok lehetnek csak zálogai a jövő sikeres Magyarországnak.*”

A jó egészség, jobb életminőséget, nagyobb aktivitást, jobb termelési kapacitást is jelent

Fentieket figyelembe véve, bár közvetlenül az egészségügyi fejlesztési programok alapvetően az ellátórendszer fejlesztésére fókuszálnak - és részben tesszük ezt mi is- emellett, az élet számtalan területén tennivalónk van az egészséges életmód megtanulása-, kialakítása- és gyakorlása terén, a szemléletváltoztatás elindításában, ami az egészség megőrzésére, a prevencióra, az egészséges táplálkozásra, a sport, a testmozgás rendkívüli jelentőségére irányítja a figyelmünket.

Mindezek mellett számtalan olyan feladatunk van a területfejlesztésben, amelyek eredményei közvetve javítják az életfeltételeinket, életkilátásainkat, mint például a szükséges ingázások csökkentése munkahelyteremtéssel, vagy a közszolgáltatások, közellátások lakóhelyhez közeli igénybevételeinek feltételeinek megteremtésével, illetve ahol ez nem lehetséges, a tömegközlekedés megszervezésével oly módon, hogy az ellátórendszer elérhetővé váljon.

Léteznek olyan területfejlesztési eszközök, melyek indirekt módon csökkentik a stressz okozta hatásokat

Ugyancsak a WHO állapította meg, hogy ijesztő mértékben növekszik a lelki betegségben szenvedők száma a mai társadalmakban. A genetikai háttérrel túl, a felgyorsult életmód, a gazdasági válság következtében fokozottabb mértékben jelentkező stressz, a támogató emberi kapcsolatok csökkenő száma miatt az egyes életszakaszokban jelentkező lelki terhek elmélyülnek, amely folyamatot tovább

nehezíti a lelki betegségekkel szembeni tolerancia alacsony mértéke, az ilyen eredetű problémák lekicsinyítése, gyakran szégyenletes volta. A lélekben egészséges ember képes a mindennapi életben szükségszerűen jelentkező külső és belső hatásokra megfelelő válaszreakciót adni.

A közép-magyarországi régióban való elhelyezkedés negatív irányban jelentősen befolyásolja a pályázati lehetőségeket a megyei egészségügyi intézmények tekintetében, amely különbségek orvoslása kiemelt célkitűzésünk.

Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztésére irányuló igények, elképzelések, tervek feltérképezésére kérdőíves felmérést készítettünk, 19 Pest megyei egészségügyi intézmény bevonásával. A válaszoló intézmények konkrét elképzelésekkel rendelkeznek a 2014-2020-as évekre vonatkozóan, ötleteiket a célrendszer kialakítása során figyelembe vettük.

Operatív célok

- A jó egészségi állapot eléréséhez Pest megyében is biztosítani kell:
 - az egészség előfeltételeit, a hatékony egészségfejlesztést,
 - az egészség védelmét, a betegségek megelőzését,
 - valamint a beteg emberek gyógyítását.
- Népegészségügyi programok bevezetése, a már működő programok fejlesztése. A rossz egészségi állapot javítására segítséget jelentenek a népegészségügyi programok, amelyek az egészséges életmód követésére hívnák fel a lakosságot figyelmét és segítenék a prevenciót. A prevenció már kisgyermekkorától kezdődően (pl. védőoltások) egészen a felnőttkorig (pl. szűrővizsgálatok) nélkülözhetetlenek a hosszú távú előnyöket tekintve. Az egészséges gyermek jobban teljesít az oktatási intézményben (humántőke termelés), az egészséges felnőtt a munkaerő-piacon képes a helytállásra (egészségügyi ellátások költségei csökkennek), és az egészséges életmód következtében várhatóan megnövekedő élettartam a pénzügyi megtakarításokra, a hosszabb aktivitásra fejtheti ki jótékony hatását.
- Hatékonyan működő egészségügyi ellátórendszer kialakítása, amelynek szolgáltatásai jó minőségűek, tükrözik a kor technikai fejlettségi színvonalát, és amelynek szolgáltatásaihoz közel egyenlő eséllyel fér hozzá a megye valamennyi lakója. A területi ellátási kötelezettség szabályainak megváltoztatása miatt a Pest megyei egészségügyi intézmények negyedében tapasztalható probléma, például a fekvőbeteg területi ellátási kötelezettsége több szakmát tekintve nem azonos a járóbeteg szakellátás területi ellátási kötelezettségével, továbbá egyes szakmák tekintetében nem történt meg a kiejelölés, vagy indokolatlanul bonyolulttá vált a rendszer. Szükség lenne a teljesítmény volumen korlát tényleges forgalomhoz való rendezésére, mert a jelenlegi szabályozás az intézmények nagy részében azzal a következménnyel fenyeget, hogy ellátatlanul maradnak betegek. A háziorvosok kompetenciájának részletes meghatározására irányuló igény ugyancsak felmerült az intézmények részéről. Valamennyi intézmény kiemelt problémaként jelezte a tárgyi eszközök fejlesztésének szükségességét, valamint az infrastruktúra elavultságát. A vidéki intézmények megközelítése aránytalanul sok időt vesz igénybe, ezért a fejlesztés során szem előtt kell tartani a tömegközlekedés jelenlegi helyzetét, a járatsűrítések lehetőségeit is.

Átfogó célok

Társadalmi megújulás

A Pest megyei egészségügyi intézmények konkrét fejlesztési elképzelésekkel rendelkeznek a jövőre vonatkozóan

A területi ellátás szabályainak részleges újragondolása növelhetné az intézmények hatásfokát

- Partnerségi kapcsolatok megteremtése, a társadalom valamennyi alrendszérének és szereplőjének bevonása, az önkormányzatok, a magánszektor, a civil közösségek, a lakosság kezdeményező és cselekvő részvételének megvalósítása, mert a népegészségügyi program egészének sikere elképzelhetetlen a partnerségi kapcsolatok megteremtése nélkül (szem előtt tartva azt is, hogy az egészségügyi ellátórendszer működtetése alapvetően állami feladat).
- A közösségek által a saját problémáikhoz igazodó autonóm egészségfejlesztési tevékenység folytatása (amelyhez a központi állami intézményeknek szakmai segítséget, pénzügyi forrást és egyéb ösztönzőket kell biztosítaniuk).
- A koordinált és egy irányba mutató, az egészség ügyét szolgáló befektetések és programok, akciók közösségi támogatottságának erősítése, amelyek az összbefektetés mértékének növelése nélkül is a lakosság egészségi állapotának javulását eredményezik.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

Feladatok

- Földrajzi, (térségi) és szakterületi ellátás-fejlesztési programok kidolgozása és társadalmi együttműködéssel történő megvalósítása a területi és szakmai hozzáférési aránytalanságok csökkentésére, a hatékonyság és a minőség javítására.
- Az elfogadott programok mentén az egészségügyi ellátórendszer további fejlődésének elősegítése, fejlesztési források felkutatása, uniós pályázati lehetőségek maximális kihasználása, a közép-magyarországi régióban való elhelyezkedésből adódó hátrányok csökkentése, a hátrányok orvoslására irányuló lehetőségek feltérképezése.
- Az egészségügyi ellátórendszer alappilléreit jelentő, háziorvosi ellátás, járóbeteg ellátás és kórházi ellátás összehangolt fejlesztése. Kiemelt figyelemmel a háziorvosi praxisok szükséglet alapú tervezésére a földrajzi lefedettség érdekében, a területi ellátási kötelezettségre és a teljesítmény volumen korlátra vonatkozó szabályok felülvizsgálatának ösztönzése, támogatása, segítése.
- Az intézmények közötti és a megyehatáron átnyúló együttműködések javítása a hatékonyság növelése érdekében. A betegek igényeinek leginkább megfelelő intézmények közötti átjárhatóság fokozása.
- A jelenlegi fekvőbeteg ellátás kapacitásának megőrzése mellett az egyes speciális ellátási formák fejlesztése, új módszerek meghonosítása, különösen az egynapos ellátás iránti megnövekedett igényhez való alkalmazkodás,
- A tömegközlekedés fejlesztése annak érdekében, hogy az egészségügyi intézmények jobban elérhetőek legyenek.
- Az egészségügyi ellátás igénybevételének elmulasztásához vezető okok (félelem, jövedelemhiány, időhiány, életvezetési problémák) kiküszöbölése, de legalább csökkentése.
- A beteg utak folyamatos figyelemmel kísérése.
- Az egészségügyi és szociális ellátórendszerhez való hozzáférés biztosításának - az intézmények elérhetőségének – javítása. A szociális és az egészségügyi ellátórendszer közötti átjárás fejlesztése, kiemelt figyelemmel a pszichiátriai betegek ellátására, amely mindkét ellátórendszerben megoldatlan.

A háziorvosi rendszer fejlesztése nem követte a népesség folyamatos növekedését

Egyre nő az igény az egynapos ellátások iránt

- A prevenció erősítése, kiemelt hangsúlyt fektetve az alkohol- és drog prevencióra, egészséges életmódra nevelés, a szűrővizsgálatok szerepének növelése. Korszerű megelőzésre irányuló programok bevezetése, korai diagnosztikai eszközök fejlesztése, szűrővizsgálatokhoz nélkülözhetetlen eszközök beszerzése, népegészségügyi programok népszerűsítése, kiterjesztése, egészségtudatos életmód kialakítása, szemléletformálás.
- A prevenció kiterjesztése a lelki és érzelmi zavarokra is, illetve a már kialakult zavarokban szenvedők megfelelő gondozására irányuló programok terjesztése, a lelki egészség fontosságának elismertetése minél szélesebb körben, a lelki egészségre törekvés alapvetővé tétele.
- Az egészségügyi humán erőforrás további fejlesztése, megbecsülésének növelése, olyan munkafeltételek teremtése, amelyek az egészségügyi személyzet elvándorlását csökkentik (pl. alkalmazottak által használt szociális helyiségek állapotának javítása, lakhatási problémákban segítségnyújtás, valamennyi foglalkoztatott munkabérének rendezése).
- A műszerezettség fejlesztése, a műszerpark átlagos életkorának az európai átlaghoz (5-7 év) való közelítése. Kiemelt figyelemmel a röntgengépek digitalizálására, egyéb orvosi eszközök és gépek folyamatos pótlására vagy cseréjére.
- A megye valamennyi egészségügyi intézményében, a jelenleg döntő többségében elavult infrastruktúra felújítása. Az elhasználódott, sokszor 30-40 éves közműhálózat, a veszélyessé vált épületek felújítása, karbantartása, beleértve a közvetlen környezetet is, halaszthatatlan. A fenntartási költségek csökkentése céljából energiatakarékos megoldások (pl. hőszigetelések, klímaberendezés, nyílászárók cseréje, vezetékek felülvizsgálata, szennyvízelvezetési problémák orvosolása, elektromos hálózat cseréje) bevezetése, korszerűsítés.
- Az egészségügyi intézményekben a kórtermek és a várótermek komfortosítása, a betegek ápolásával összefüggő tevékenységek színvonalának növelése, beleértve a tisztálkodási lehetőségek fejlesztését, a vizesblokkok bővítését, az ételmezés megreformálását, a családbarát szemlélet érvényesítését.
- Az átlagéletkor és a daganatos megbetegedések számának növekedése, a kórházi ellátás jelenleg tapasztalható személytelensége és ridegsége miatt, továbbá az egyre fokozódó igény miatt ki kell alakítani a megyei hospice ellátás rendszerét (kórházi bázisra, a civil és egyházi szervezetekre építve).
- A megye északi térségében létre kell hozni a demens idős ellátás szubspecializált egységét, döntően az idős korban megjelenő mentális zavarokban szenvedők ellátása érdekében. (AIDA és SARA projektekben leírtak szerint).

Átfogó célok Társadalmi megújulás

Az egészségügy, mind humán erőforrás, mind infrastruktúra tekintetében vesztese volt az elmúlt éveknek

Az egyes intézmények rendkívül elhanyagolt közmű és fizikai infrastruktúra mellett működnek

10.3.1 A sport fejlesztésének megyei célkitűzései

A különböző felmérések szerint a magyar emberek fizikai és mentális egészségi állapota nagyon kedvezőtlen, sajnos jellemző, hogy a vezető halállokként szereplő betegcsoportban az 1000 főre jutó betegek arányát tekintve a világ élvonalában vagyunk. Ezeknek az ijesztő tendenciáknak a megváltoztatásában a testedzésnek, a sportnak kiemelkedő szerepe van. A sport társadalmi célja nem lehet más, mint lehetőség szerint megfelelő felszereltséggel és szervezettséggel biztosítani a rendszeres testedzés lehetőségét, illetve a fiatal korosztályokban elültetni és elmélyíteni a testedzés és az egészséges életmód iránti igényt.

A sport nem csak hobbi, hanem fontos eszköze az egészség megőrzésének már gyermekkortól kezdődően

A sport kulturális érték is, mely számos területen tetten érhető. Eseményei turisztikai vonzerőt jelentenek. Rendezvényei felkeltik a figyelmet, szabadidősport programjai szó szerint megmozgatják társadalmunkat, miközben a sport szociális hálót teremt a legelesettebbeknek is. A sport értéke nem csupán a versenyeredményekben jelenik meg, hanem abban a készítésben is, amit a versenysportolók sikerei jelentenek a közösség, elsősorban a gyermekek számára.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

Operatív célok

- Az egészséges testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres sportprogramok megvalósítása a megye településein.
- A sportolási lehetőségek legszélesebb körének biztosítása a helyi adottságokra alapozva.
- A sport szerepének növelése az egészségmegőrzésben, a betegségek és szenvedélybetegségek megelőzésében.
- Az óvodai és iskolai testnevelés feltételeinek biztosítása, diáksport versenyek rendezése.
- A sportlétesítmények korszerűsítése és közösségi szabadidős használatra történő megnyitása.
- Az iskolai sportlétesítmények közcélú hasznosításának lehetővé tétele.
- A közösségek integritásának és a térségi identitás erősítése.
- A sportbeli hagyományok támogatása, nemzetközi versenyek támogatása a sikeres sportágakban.

A sport szerepének növelése rendkívül fontos az egészség megőrzése szempontjából

Feladatok

- Szélesíteni szükséges az egészségfejlesztő, szabadidős mozgásformák kínálatát, valamint diáksport működtetése és finanszírozása feladatkörében támogatni kell a helyi önkormányzatok sporttal kapcsolatos feladatainak ellátását.
- Együtt kell működni a települések egészségügyi intézményének és a sportot irányító szervének rendszeres közös programok szervezésével, ahol szemléletesen bemutatják a lakosságnak az egészség és a sport viszonyát, függőségét. Ötleteket adnak a szabadidő sportos eltöltéséhez, a helyes táplálkozáshoz és életmódhoz.
- Segíteni kell az óvodákat, az iskolákat a sporttal összefüggő pályázatok figyelésében és lebonyolításában, hogy feltételeiket javítani tudják. A különböző rendezvények, sportversenyek szervezésével elő kell segíteni a fiatalok szabadidejének hasznos eltöltését, élményeket, sikereket kell adni nekik, mely kihat az életük más területeire is.
- Az iskolai és települési sportlétesítmények rendszeres nyitottá tétele szabadidős használatra lehetővé teszi, hogy olyan gyerekek és felnőttek is rendszeresen mozogjanak, sportoljanak, akik azt családi viszonyaik, vagy fogyatékosságuk, esetleg betegségük miatt nem tudják mindennapjaik részévé tenni a sportot.
- Fontos feladat a kapcsolattartás a sportági szövetségekkel, segíteni munkájukat, részt vállalni helyi, megyei, hazai és nemzetközi rendezvényeik szervezésében, lebonyolításában.

10.4 Stratégiai cél: Kreatív, tudáslapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése

Átfogó célok Társadalmi megújulás

Pest megye lakosságának iskolai végzettségét az ezredfordulón az országos átlaghoz közelebb álló értékek jellemezték, sőt a felsőfokú végzettségűek aránya elmaradt az országostól. Az elmúlt tíz évben a képzettségi mutatók javulását tapasztalhatjuk, a felsőfokú intézmények hallgatói létszámnövekedésének és a fiatal képzett munkavállalók betelepülésének köszönhetően.

Másrészt megállapítható az is, hogy a Pest megyében, illetve a metropoliszrégióban élő emberek közül az oktatásban résztvevők száma (aránya) a legalacsonyabbak között van, összehasonlítva a feltörekvő, versenytársnak tekinthető kelet-európai országokkal, térségekkel.

A felsőfokú képzésben végzettek száma tekintetében, négy megye és Budapest előzte meg Pest megyét 2010-ben. Budapest közelsége és a képzési kínálat bősége miatt indokolt elvárás lehet, hogy Pest megye e téren vezető szerepet foglaljon el a megyék között.

A megye sajátos adottságai nem hátrányt, hanem előnyt kell, hogy jelentsenek. Ehhez azonban mindenki számára meg kell teremteni a minőségi tudás elérését, a készség, képesség fejlesztésének a lehetőségeit, ezért nagy jelentőséggel bír, hogy a megye térségközpont városai, mint fejlesztési pólusok megerősödjenek az oktatás, kultúra, sport fejlesztéseinek keresztül.

Rendkívül fontos, hogy mind a felsőfokú-, mind a szakmai képzésből kikerülő fiatalok a piac igényeinek és elvárásainak megfelelő végzettséggel és szaktudással rendelkezzenek, hiszen ellenkező esetben csak a pályakezdő munkanélküliek népes táborát növelik.

A korábbinál nagyobb hangsúlyt kell fektetni az élethosszig tartó tanulásra, a felnőtt oktatásra, hiszen az iskolai képzésben szerzett ismeretek hamar elavulnak. Az állami szerepvállalás megkerülhetetlen a felnőttképzésben. A felnőttképzés a leszakadó társadalmi rétegek, illetve a strukturális átalakuláson átmenő térségek munkavállalóinak felzárkóztatásának is fontos eszköze. Megállapítható azonban, hogy a versenyszféra termelékenységének növekedése, versenyképességének fenntartható erősítése sem képzelhető el másként, csak úgy, ha a vállalkozások a jelenlegi szinthez mérten jelentősen több forrást fordítanak képzésre, szervezetfejlesztésre.

Az oktatás és kompetenciafejlesztés tartalma alapvetően szakmai és szakpolitikai kérdés. Egyes témák azonban sajátos jelentőséggel bírnak a Pest megyei területfejlesztés számára. Egyrészt a gazdasági és pénzügyi ismeretek oktatása (az iskola-rendszerű képzésben és a felnőttképzésben, valamint a vonatkozó ismeretek általános terjesztésében); másrészt a helyi identitás, tudatosság erősítése a településeken, a kisebb térségekben és a megye egészére kiterjedően, amelynek fontos eszköze az oktatás tartalmi megújítása és a kulturális területtel való összekapcsolása.

A stratégiai célhoz szorosan kapcsolódóik a Népfőiskolák és a helyi értéktárak, megyei értéktárak megteremtése. A Népfőiskolák célja sajátos pedagógia módszerekkel választ adni a társadalmi, gazdasági, kulturális kihívásokra, amelyekkel a megyében élők szembesülnek. A helyi értéktárak életre hívása erősíti identitástu-

A Központi Régió lemaradt az oktatásban részt vevők számát tekintve más nagyvárosi régiókhoz képest

A képzesekbe való „beruházás” a cégek és magánszemélyek számára sem megkerülhető, újra nyomatékosítani szükséges a „élethosszig tartó tanulás” fontosságát

datunkat, közösségi kapcsolatainkat, hiszen egy-egy településen általában sokkal több a figyelemre méltó érték, mint amit a helyi közösségek, ott élő emberek annak vélnék.

Operatív célok

- Az intézményrendszer bővítése, infrastruktúrafejlesztések, a térségi munkamegosztás figyelembevételével.
- Hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek lehetőségeinek a bővítése, támogatásuk elősegítése.
- Az oktatás tartalmi megújítása.
- A gazdasági növekedést elősegítő oktatási területek fejlesztése.
- A kreatív térség kialakítása, tekintettel arra, hogy a megye gazdasági szerepe szükségessé teszi a térség képzett munkaerővel való ellátását.
- A belső és külső kapcsolati háló fejlesztése. Az együttműködések erősítése a megye települései, térségei között, a szomszédos megyékkel, azok településeivel, Budapesttel illetve a határon átvélő együttműködések támogatása a metropolisztérség nemzetközi pozíciójának erősítése érdekében.
- A kultúra fejlesztése.
- Országos célokkal összehangolva járásonként egy-egy Népfőiskola életre hívása.
- Településenként, helyi értéktár bizottságok alakulásának segítése.
- Megyei értéktár bizottság létrehozása.

Feladatok

1. Az intézményrendszer fejlesztése érdekében:
 - Az óvodai nevelés, alapfokú oktatás megszervezése oly módon, hogy a lakóhelyén, vagy szűk környezetében mindenki számára elérhető legyen.
 - Pedagógiai szakszolgálat (nevelési tanácsadó, logopédia, gyógytestnevelés) megszervezése úgy, hogy a lakóhelyén vagy szűk környezetében mindenki számára elérhető legyen.
 - Iskolaközpontok kialakítása.
 - Középfokú és felsőfokú képzés bővítése.
 - A kulturális szolgáltatásokhoz és a közművelődés lehetőségeihez való hozzáférés támogatása, a területi különbségek csökkentése érdekében a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés javítása.
 - A turizmusban kapcsolódó épített örökségi helyszínek bővítése és érték-kibontakoztató helyreállítása az alulhasznosított, illetve elhanyagolt – *ugyanakkor jelentős helyi értéket képviselő* - létesítmények fejlesztése, a vallási turizmushoz kapcsolódó egyházi létesítmények és azok környezete megújításának támogatása.
 - Egymással szoros munkakapcsolatban és munkamegosztásban működő iskolarendszer kialakításának ösztönzése.
2. A hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek lehetőségeinek megteremtése érdekében:

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

Az oktatás tartalmi megújítása az egyik legfontosabb terület

Sokat kell tennünk a mindenki számára elérhető óvodai ellátás érdekében

- felzárkóztató és tehetséggondozó programok támogatása,
- pályaorientáció támogatása,
- alapfokú művészeti oktatás támogatása.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

3. Az oktatás tartalmi megújítása céljából:

- Helyi identitástudat fejlesztésének a támogatása a tananyagfejlesztésben (helytörténet, helyi gazdaság, lakosság, hagyományok, kulturális örökségvédelem, helyi természeti adottságok, természet- és környezetvédelem stb. megjelenése a tanórán).
- Oktatási és kulturális szolgáltatások körének szélesítése a helyi közösségek számára.
- Iskolakapun kívüli tevékenységeken keresztül a helyi oktatás, kultúra, sport együttműködési lehetőségek, fejlesztések közös tervezés alá vonása (sport, diák fesztiválok, múzeumok, könyvtár-látogatás stb.).
- A gazdag helyi, térségi és nemzeti tudat, önbecsülés és összetartozás erősítése a közösségi művelődés eszközeivel.

4. A gazdasági növekedést, az élethosszig tartó tanulást elősegítő oktatási területek fejlesztése érdekében:

- a tényleges gazdasági igényekre alapozott szakképzés, különösen a technikai és szakiskolai képzés fejlesztése,
- a távoktatás támogatása,
- olyan továbbképzési programok bevezetése, amelyeknél a célcsoportot elsősorban a nők és a hátrányos helyzetűek alkotják,
- a legfiatalabb korosztály, a pályakezdő álláskereső támogatása,
- TISZK központok bevonása a helyi vállalkozások támogatásába,
- TISZK központok szerepkörének bővítése a felnőttképzés irányába,
- K+F tevékenységek támogatása,
- nyelvoktatás, informatikai képzés támogatása,
- egyes szakterületek továbbképzését segítő programok bevezetése,
- átképzési programok bevezetése a hiányszakmák szem előtt tartásával,
- vállalkozói képességek fejlesztésére irányuló képzések rendszeresítése.

A szakképzést a gazdaság igényeinek megfelelően kell alakítani

A vállalkozói képességek, a vállalkozói kedv erősítése is célunk

5. A kreatív térség megvalósítása céljából:

- A növekvő fiatal népesség illetve az átmenetileg foglalkoztatottak letelepedési szándékát ösztönzi, lehetőségeiket növeli a képzési kínálat sokszínűsége.

6. A belső és a külső kapcsolati háló fejlesztése érdekében az együttműködés kiszélesítése:

- Határon átnyúló együttműködések támogatása (testvérvárosok stb.), közös, összehangolt kulturális és oktatási programok szervezése, sajátos, nemzetiségi értékek megjelenítése a közös kultúra, közös nyelv alapján.
- Regionális együttműködések kialakítása szakképzés regionális elvek alapján, a jó minőségű felsőoktatás és posztgraduális képzés, valamint a K+F területén az együttműködés kiszélesítésének a támogatása, kö-

zős kulturális és oktatási programok szervezése, nemzetiségi értékek megjelenítése a közös kultúra, közös nyelv alapján, civil szervezetek munkájába való bekapcsolódás támogatása, helyi társadalmi, civil kezdeményezéseken alapuló közösségek, programok támogatása.

Átfogó célok
Társadalmi
megújulás

7. A kultúra fejlesztése érdekében:

- A kulturális szolgáltatásokhoz és a közművelődés lehetőségeihez, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés támogatása, a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a területi különbségek csökkentése.
- A kultúra területei; a közművelődés, kulturális ipar és a kreatív ipar ágazatai, valamint a gazdaság közötti kapcsolatok bővítése, a területek közötti átjárhatóság feltételeinek javítása.
- A közművelődési és kulturális intézmények inkubációs és innovációs központi szerepének erősítése, kapcsolatainak fejlesztése, illetve átalakítása az oktatás, a helyi vállalkozásfejlesztés, valamint turizmusfejlesztés területeihez kapcsolódóan.

A kulturális javakhoz való hozzáférést mindenhol lehetővé kell tenni

11. ÁTFOGÓ CÉL: GAZDASÁG DINAMIZÁLÁSA az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

A koncepció írásakor – figyelembe véve Pest megye összetett helyzetét – nem tudunk tisztán ágazati-, vagy területi szempontú megközelítésből receptet adni a gazdaság dinamizálására. Az Országos Fejlesztési Koncepcióval összhangban olyan megközelítést alkalmaztunk inkább, ahol megjelennek a területi stratégiai célok és megjelennek azok az ágazati célok, melyek a helyzetértékelés alapján kiemelten fontosak Pest megye gazdaságfejlesztése szempontjából.

11.1 Stratégiai cél: A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő hagyományos ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.

Megyei fejlesztési eszközeinkkel azt a kedvező táptalajt szeretnénk megteremteni mely vonzó a cégek számára

A gazdasági teljesítmény erősödését – a termelés, a vásárlóerő, az innováció és a tudástartalom növelése, a versenyképességet javító piaci pozíciók és lehetőségek kihasználása és kiszámíthatósága – jelentős szerkezetváltás kíséri, illetve alapozza meg.

A termelési költségek, különösen a munkaerő alacsony szintjén alapuló hagyományos termelési, üzleti modellek helyett előtérbe kerülnek a térség egyedi gazdasági- és innovációs ökoszisztémáján alapuló, vagy ahhoz szorosan kapcsolódó tudás intenzív tevékenységek, és/vagy erőteljes lokális tartalommal bíró termékek, szolgáltatások. Az ipari szerkezetváltás folyamatos, az új beruházások tekintetében egyre nagyobb arányt képviselnek a high-tech feldolgozóipari cégek, az új alapítású, tudásközpontokhoz kapcsolódó vállalkozások, az exportorientált, illetve a nemzetközi értékláncokhoz szorosan kapcsolódó termelés, szolgáltatások. A tudás és a termelékenység kiterjedt hasznosulása az Új Gazdaság térnyerésén alapul, különös tekintettel az IKT ipar és a kreatív ipar klasztereinek közvetlen, valamint kisugárzó szerepére. Az innováció megteremti a hagyományos- és az új iparágak közötti átjárhatóságot, illetve megújítja a szolgáltató szektor ágazatait, beleértve a közszolgáltatásokat. A gazdaság és az intézmények, közösségek közötti partnerség erősödésével javul a beruházások és ráfordítások hatékonysága, összetétele, az infrastruktúra fejlesztésétől a szakképzésig, felsőoktatásig bezárólag; előtérbe kerülnek a hosszú távú megtérülést ígérő befektetések.

Az innováció megteremti a hagyományos és az újjgazdaság közötti átjárhatóságot

11.1.1 Prioritások

A térség gazdasági teljesítményének erősítése, a beruházási ráta jelentős növelése, a növekedési potenciált hordozó befektetések, ráfordítások nagyobb aránya, az innovációs teljesítmény növelése, új piaci szegmensek feltárása és kiaknázása.

A termelékenység növekedése; a vállalkozói készségek fejlődése, az innováció és a tudás hasznosulásának erősödése, a technológia és a külföldi működő tőke importja.

A gazdaság stabilitásának, kockázattűrő képességének javítása; a tevékenységek nagyobb diverzitása, a vállalkozói aktivitás és készségek erősítése, a térségben elérhető sajátos geostratégiai előnyökre, erőforrásokra, tudásra alapozott tevékenységek erősítése, a foglalkoztatás és a helyi gazdaság jövedelemtermelő képessége tekintetében meghatározó tevékenységek fejlesztése, megújítása.

A gazdaság, illetve vállalkozási infrastruktúra fejlesztésének koncentrációja a meglévő övezetek és a feltörekvő pólusok mentén: Budapest körüli logisztikai gyűrű;

Pest megye dél-keleti részén új ipari övezet; valamint K+F+I pólus a Zsámbéki-medencében, és a veresegyházi/gödöllői várospárban.

Pest megye gazdasági, ipari és innovációs teljesítménye, és a vállalkozások nagy száma alapján kijelenthető, hogy a megye stagnálása esetén a nemzetgazdaság egésze sem léphet növekedési pályára.

Pest megye gazdaságában az országos fejlesztési koncepcióban felsorolt ágazatok nagyobb része jelentős szerepet tölt be: autó és járműipar; elektronikai iparágak; híradástechnika; egészségipar; gyógyszeripar; orvosi berendezések és eszközgyártás; turizmus; mezőgazdaság; élelmiszeripar; építő- és építőanyag ipar; logisztika; gépipar, szerszámgyártás; környezetvédelmi ipar.

Erős pozíciókkal rendelkezik a megye, ezért a növekedés szempontjából különösen ígéretes a gyógyszeripar, az informatika, valamint a logisztika. Cél: növekedési potenciál maximális kihasználása. Az európai szintű fejlesztő központi és gazdasági csomóponti szerep erősítése, logisztikai szolgáltatások kiterjedt fejlődésének támogatása (ellátási lánc menedzsment), multimodális csomópont és további infrastrukturális fejlesztések, koordinált ingatlanfejlesztés, K+F+I erősítése, hightech pólusok, ipari parkok és vállalkozási övezetek, innovációs központok, egyetemi-ipari kapcsolatok fejlesztése. A pólusok kisugárzásának –a tudás térségi „hasznosulásának” – támogatása.

A növekedési pályán lévő ágazatok kilátásai szoros kapcsolatban vannak az országos K+F+I stratégiával – egységes és megújított K+F+I támogatási rendszer, a felsőoktatási intézmények és az akadémiai kutatóhelyek stabil alapkutatás finanszírozásának megteremtése, a közvetlen piaci hasznosítást célzó innováció kiemelt támogatása, a támogatási rendszerhez szükséges szervezetfejlesztések támogatása a felsőoktatási intézmények és az alapkutatást végző kutatóhelyek esetében. Pest megye sajátos vonása a regionális innovációs rendszer megléte, a kistérségeken átnyúló innovációs kapcsolatok, a tudás generálása és hasznosulása, a hightech és a tudás intenzív ipar és szolgáltatások, üzleti szolgáltatások nagy száma. Ezek az erősségek nem csak a gazdaságot erősítik, de kedvező környezetet nyújthatnak az ipari szerkezetváltáshoz, az újraiparosításhoz; és különösen a hightech, vagy akár hagyományos ágazatokhoz tartozó, de nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások sikeréhez. „Kiemelten szükséges kezelni az európai kompetencia központokhoz, mint a CERN, az ESA, az EMBO, az ELI, az ITER, az ESS valamint kutatóegyetemi szövetségekhez (pl. LERU) való csatlakozást.” (Innovációs és kockázati tőke-programok).

A megye legjelentősebb foglalkoztatója a feldolgozóipar (a kereskedelem, gépjárműjavítás, és a szállítás, raktározás előtt), közel 50 ezer fő foglalkoztatottal; erőteljes exportorientációval, és exportnövekedéssel. A feldolgozóiparban zajló szerkezetváltás (különösen járműgyártás beszállítói és az elektronika tekintetében) jelentős kockázatot jelent a megye növekedése szempontjából. Egyes kistérségekben igen komoly leépítés ment végbe – Vác és Aszód; a korábban települt költségérzékeny feldolgozóipari kapacitások felszámolása azonban megyeszerte jellemző, például Ceglédi kistérségben. A hazai piaci értékesítés folyamatosan csökken.

Az ipari szerkezetváltás céljai: beruházási fordulat, a feldolgozóipar technológiai és innovációs teljesítményének erősítése, beszállítói pozíciók és különösen a feldolgozóipari értékláncokhoz kapcsolódó szolgáltatások erősítése (klaszterfejlesztés), a leépült, de erős termelési kultúrával rendelkező térségek újraiparosítása, aktív befektetés-ösztönzés és inkubáció. A beruházási fordulathoz a hazai vállalkozások mellett a stratégiai pozíciókat és erőforrásokat kereső külföldi tőke is fontos.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A növekedési pólusok koncentrált fejlesztése, tovább erősítése tudja a térséget egy következő fejlettségi szintre hozni

A feldolgozóipar szerkezetváltása illetve térségszervezése Vác, Aszód és Cegléd térségében társadalmi-gazdasági válsághelyzetet okoz

Cél a diverzifikált befektetési szerkezet kialakítása – kisebb, rugalmasabb, hightech feldolgozóipari tevékenységek telepítésének szelektív ösztönzése – a külföldi működő tőke, az újra befektetett tőke, és az újraszerveződő metropolisztérben áthelyezett tevékenységekre tekintettel –; a főváros közelsége, a fejlesztési források szűkössége, és meglevő szűk keresztmetszetek miatt előtérbe kell helyezni az egyedi, specifikus versenyelőnyökön alapuló befektetés ösztönzést.

A feldolgozóiparhoz hasonló súllyal bír a kereskedelem – a kiskereskedelem és gépjárműjavítás – jelentős mértékű hatékonysági problémákkal, és csökkenő piaccal, jövedelmezőséggel. A főváros és a megye együttes vásárlóereje ellenére az ágazatban nincs jelentős innovációs potenciál, és folyamatos a helyi gazdaság és szolgáltatások piacvesztése, a kiskereskedelmi aktivitás koncentrációja.

Cél a technológiai fejlesztés, termelékenység erősítése, a szabályozás hatásának folyamatos nyomon követése, értékesítési csatornák létrehozása, fejlődése, piaci pozíciót befolyásoló együttműködések és klaszterek támogatása – általában a verseny, a szereplők és a kiskereskedelmi forgalom diverzifikációja.

További sajátos növekedési szegmensek – új piacok, valamint innovációs lehetőségek: zöldenergetika (geotermális potenciál, energiahatékonyság, decentralizált energiatermelés), a helyi gazdaság megerősítése, kiépítése; intelligens közlekedés-fejlesztés, intelligens (kis)város; e-gazdaság és e-kereskedelem, a népesség digitális kompetenciáinak fejlesztése. Pest megye növekedési stratégiájának fő területei: A beruházási és befektetési döntések ösztönzése, orientációja, növekedési portfólió kialakítása; innováció és termékfejlesztés; új piacok nyújtotta lehetőségek (földrajzi, illetve új technológiai és keresleti szegmensekben). A növekedési szegmensek révén Pest megye – illetve a metropolisztérség – Európa regionális csomópontja, üzleti szolgáltató központja, amely erősen kapcsolódik a távol-keleti gazdaságokhoz, és az Európába irányuló termék és szolgáltatás-export áramába. E szerepét erősíti, hogy nemzetközi vállalatok döntési, és szolgáltatói központjai vannak jelen a térségben, valamint növekvő számú technológiai és tudás intenzív üzleti szolgáltató vállalkozás, menedzsment, szakképzett munkaerő, „kreatív osztályhoz” tartozó réteg. A változó igényeknek megfelelő életminőséget a korszerű gazdasági és személyi szolgáltatások versenyképes kínálata, a helyben működő gazdaság biztosítja.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A növekedés lehetőségét a beruházás és befektetés ösztönzés teremtheti meg

11.1.2 A gazdaságfejlesztés területi célkitűzései

11.1.2.1 A kis- és középvállalkozások a szerepének növelése a foglalkoztatásban és a hozzáadott érték termelésében

A növekedési kilátásokat jelentősen rontják a duális gazdaság szerkezeti problémái, és különösen a kis- és közepes méretű vállalkozások alacsony szintű versenyképessége, a fizikai állótőke és a menedzsment-ismeretek alacsony szintje, piaci és növekedési stratégiájának korlátai. A KKV vállalkozások legnagyobb része alapvető termelékenységi problémákkal küzd, aktivitása nem lépi túl a megyehatárt, kapcsolatrendszere kiterjedt, de azok intenzitása (bizalmi tőke alacsony szintje miatt) gyenge. Növekedését gátolja a szakképzett munkaerő hiánya, a finanszírozási háttér hiánya – vagy az üzleti modell önmagában is akadály a megújulásnak.

További problémát jelent, hogy a Pest megyei vállalkozások jelentős hányada a mikro vállalkozások kategóriájába tartozik, 10 főnél kevesebbet foglalkoztat, igen alacsony (alig több mint 4000 az ennél nagyobb KKV-k száma). A sok esetben családi vállalkozásként működő, többnyire a 90-es évek elején létrehozott cégeknél komoly gondot jelent a közeljövőben bekövetkező generációváltás a cégek vezetésében.

Sok vállalkozásnak vannak a megyében telephely gondjai, döntően a lakóövezetekben működő és ott bővülési lehetőséggel nem rendelkező, illetve a lakófunkciókkal egyre kevésbé összeegyeztethető tevékenységek miatt. Ezen többnyire önmagától nem tudnak változtatni, mivel az ipari parki kitelepülés általuk nem megfinanszírozható.

A KKV szektor szerkezet és teljesítménye az országos átlagnak felel meg, a megyében, és hangsúlyosan a főváros közvetlen szuburbán övezetében is (beleértve a főváros külső kerületeit). Ez az oka, amiért a gazdaság szerkezetét tekintve a metropolisztárság szuburbán települései nem feltétlenül fejlettebbek a távolabbi térségekhez képest. A térségi fejlettség ugyanakkor jó korrelál a vállalkozások számának, arányának növekedéséhez, illetve azok nemzetgazdasági ágazati hovatartozásához.

A megyei KKV szektornak is nagyobb szerepet kellene vállalnia a szakember utánpótlás-képzésben, a szakmai gyakorlat megszerzése terén. Ennek feltételrendszerének kialakítása, a motivációk megteremtése is fontos feladatunk.

Pest megye az ország legvállalkozás-intenzívebb térsége (a megyében közel 90 ezer működő vállalkozás van), ami alapvetően térszerkezeti okokkal magyarázható. A vállalkozások részben a budapesti piac, részben a főváros innovációs kapacitásaira épülnek. A regionális csomóponti szerep fejlődésével – az új alapítású vállalkozásokkal, stratégiai partnerségek révén és a működő tőke beáramlásával – KKV szektor külgazdasági orientációja, valamint középvállalatok növekedési kilátásai erősödnek; a metropolisztárság pozícionálása és márkaereje mind nagyobb jelentőséggel bír. A Pest megyei KKV szektor jövőbeni üzleti teljesítményének, növekedésének alapja a kreativitás és a rugalmasság, amellyel kihasználja a helyi, hazai és a nemzetközi gazdaság piaci réseit és vásárlóerejét, és az alkalmazkodás, amellyel a fogyasztói és az üzleti kereslet változására, a beszállítói lehetőségekre reagál.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A gazdaság szerkezete erősen duális jelleget mutat Pest megyében

A helyzetfeltárás is rámutatott, hogy a hazai KKV-k többsége nem képes külső segítség nélkül növekedési potenciált felmutatni

A megye az ország leginkább vállalkozás intenzív térsége. A helyi KKV szektor növekedésének alapja a kreativitás és rugalmasság

Operatív célok

- KKV-barát gazdasági környezet és a foglalkoztatás fejlesztése, innovatív foglalkoztatás-ösztönzési programok, innovációs aktivitás ösztönzése, a vállalkozások innovációs potenciáljának nyomon követése, mérése, az innovációs folyamatokat támogató szervezetrendszer megerősítése.
- Felnőttképzés és szakképzés erősítése, különös tekintettel a szakmai gyakorlat megszerzésének támogatására, partnerségi alapú szervezésére, a területi szakképzés rendszerére.
- A vállalkozások üzleti modelljének fejlesztése – a technológiai, valamint képzési és szervezetfejlesztési ráfordításainak jelentős emelése, partnerségek, értékesítési csatornák, kockázatvállalás és kockázatkezelés gyakorlatának fejlesztése.
- A vállalkozások termelési-technológiai fejlesztéseinek támogatása.
- A forrásokhoz jutás segítése pénzüpi- és támogatási konstrukciókkal, illetve azok kombinált hozzáférhetővé tételével.
- Beszállítói kapcsolatok, stratégiai partnerségek, értékláncokhoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése; direkt és indirekt külgazdasági orientáció.
- Vállalkozási ismeretek oktatása/vállalkozói kedv, hajlandóság növelése, képzése; innovációs szolgáltatások vásárlása.
- Térségi vállalkozói parkok, inkubációs parkok létrehozása, fejlesztése, a meglévő ipari parkok jobb kihasználása együttműködve a települési önkormányzatokkal.
- A termelékenység jelentős erősítése; a piaci orientáció változásának elősegítése (jövedelmező piaci rések, export, növekedési piacok), a vállalkozások alkalmazkodási, adaptációs képességeinek fejlesztése.
- A gazdaság sokszínűségének fejlesztése; külső és belső kapcsolatainak erősítése (hálózatosodás, szállítói / szolgáltatói kapcsolatok, exportorientáció), a horizontális és vertikális integrációk elősegítése, innovációs aktivitás növelése.
- Management ismeretek fejlesztése, kiemelten kezelve a kisvállalkozások generációs vezetőváltásának problémáját.

A KKV fejlesztés szorosan összekapcsolódik az endogén innováción, a belső erőforrásokon alapuló növekedés feltételeinek megteremtésével; a KKV szereplők nagyobb része ugyan nem képes a növekedésre, a szélesebben értelmezett innovációs aktivitásukkal, valamint az innováció alkalmazásával, a javak, a tudás és az alkalmazottak áramlásán keresztül azonban hozzájárulnak a növekedési szegmensek eredményességéhez, illetve a nemzetgazdaság teljes tényezőhatékonyágának növekedéséhez. Különösen kedvezőtlen esetben, a termelékenység növekedésének hiányában, az elérhető támogatási források ellenére, a szereplők többsége további piacvesztést szenved el (mivel piaci helyzete nem teszi lehetővé a költségek növekedésének érvényesítését); amely csökkenti a versenyt, az innováció hasznosulását, a növekedést – a versenyszféra munkahelyeinek számát. A versenyképesség erősítésének, illetve a tartós, fenntartható növekedésnek fontos része a gazdaság belső integritásának erősítése, megteremtése.

Átfogó célok Gazdaság dinamizálása

A vállalati belső képzések, a felnőttképzés arányának növekedése lesz az egyik kulcsa a térség versenyképességének

11.1.2.2 A helyi gazdaság erősítése

A Pest megyei gazdaság erőteljes csökkenésének, a leszakadó térségei gazdasági visszaesésének egyik tényezője a helyi gazdaság gyengesége, illetve annak leépülése. A megye sajátos helyzetét jellemzi, hogy a központi régió koncentrált és erős piaci kereslete ellenére, a kis- és nagykereskedelmi csatornák, illetve üzleti modell megváltozásával, valamint az erős nemzetközi versenynek kitett agrár- és élelmiszeripari termelés visszaesésével a megyei vállalkozások igen jelentős pozíciókat vesztek, különösen az értékeesebb szegmensekben.

Az agrárium jelenlegi teljesítménye az országos átlag alá csökkent. A trend a helyi gazdaság más szegmenseiben is megfigyelhető, így a szolgáltatások széles körében, a feldolgozóipari kapacitások leépülésében, a helyi termékek iránti kereslet csökkenésének, a (döntően távol-keleti termékek kontrollálatlan dömpingje miatti) fokozott piaci versenynek, illetve önmagában a csökkenő vásárlóerőnek köszönhetően. Pest megyében a helyi gazdaság, és tágabban a kistérségek, közösségek, települések és funkcionális várostérségek integritásának, diverzitásának, az általuk nyújtott életminőségnek egyik alapvető feltétele, a helyi gazdaság megújítása – a helyi élelmiszer, kézművesség, szolgáltatások, a főként (könnyű) ipari kapacitások és az építőanyag piacának újrászerveződése –; a természeti erőforrások és értékek, a decentralizált energiatermelés és a tudás szerepének újraértékelésével.

A cél nem a múltbeli szerepek visszaszerzése, hanem egy olyan működőképes modell kialakítása, amely megtalálja a helyi identitás és a helyi piac szerepét az új, változó környezetben, különös tekintettel arra, hogy a helyi gazdaság teljesítménye legalább akkora kihívás a főváros közvetlen környezetében, mint a hagyományos vidéki térségekben.

Operatív célok

- A helyi gazdaság jövedelemtermelő képességének erősítése, kiemelt tekintettel az agrár- és élelmiszertermelésre, a könnyű- és építőipari termelésre, a turizmusra.
- A közösségi irányítású fejlesztések szerepének bővítése, megyehatárokon átnyúló együttműködések, és szakmai háttér erősítése.
- A helyi kreativitás és rugalmasság, vállalkozási hajlandóság erősítése.
- A helyi érték pozicionálását, márkaértékét és minőségének elismertségét támogató kezdeményezések, tevékenységek erősítése (minősítési rendszerek, egyesületek és közösségek szerepvállalása, helyi védjegy).
- Intézmények beszerzéseinek, a helyi vállalkozások vásárlásainak orientálása; társadalmi felelősségvállalás.
- Belső értékláncok kialakítása a megtermelt és előállított érték helyben tartása érdekében.
- Addicionális növekedési lehetőségek kihasználása a nagyobb piac (akár nemzetközi kereslet) számára is értékes helyi termékek – például a kézművesipar – értékesítési csatornáinak fejlesztésével, adekvát üzleti modellek és stratégiák népszerűsítésével, tudástranszfer támogatásával.
- A finanszírozást döntően a helyi pénzintézetekre építve, innovatív pénzügyi termékek, takarékpénztárak nagyobb szerepvállalása, állami garanciavállalás,

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A helyi gazdaság, a kistermelők vesztek legtöbbet a pozícióikból

Célunk a helyi gazdaság jövedelemtermelő képességének növelése

illetve helyi partnerségek és minősítés, mikro hitelezés fejlesztése; a helyi vállalkozások értékelésének módszertani fejlesztésén alapuló kamatcsökkentés.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.1.2.3 Befektetés-ösztönzés

Erőteljes gazdasági növekedés, a termelékenység egyenletes és fenntartható növekedése és ez által a foglalkoztatottság szintjének számottevő javítása elképzelhetetlen a megyében megvalósuló befektetések szintjének növekedése, működő tőke erőteljes beáramlása nélkül.

A gazdasági válság, az elmúlt időszak támogatáspolitikája, valamint az elégtelen megyei befektetés ösztönzési tevékenység együttes eredőjeként az egyébként számos szempontból kiváló adottságokkal rendelkező metropolisz régió részét képező Pest megyében a befektetések szintje mind a külföldi, mind a hazai tulajdonú vállalkozások beruházásai terén jelentősen visszaesett. Célunk ennek a folyamatnak a megállítása és megfordítása a megye újrapozicionálásával, az erősségeinkre építő aktív befektetés ösztönzési politikával.

A stratégiai befektetők megjelenésével a Pest megyei gazdaság új piacokon, és növekedési szakaszban lévő piaci szegmensekben jelenhet meg, a megyében működő hazai vállalkozások is jobban tudnak integrálódni a nemzetközi gazdaságba, így bővül a gazdaság értéktéremtő képessége, sokszínűsége, kapcsolódása a fejlett és feltörekvő piacokhoz. Különös jelentőséggel bír a hightech feldolgozóipar letelepítése, új, illetve jelentősen megújult klaszterek, vállalati koncentrációk erősítése, tekintettel az importált technológia, tudás viszonylagos jelentőségére, valamint a hazai vállalkozások gyenge abszorpciók képességére, illetve a hazai innovációs rendszer nemzetközi összehasonlításban megállapítható gyengeségeire.

Pest megye pozíciója azonban jelentősen megváltozott; a termelési költségek, azaz az olcsó munkabérre, valamint támogatásra alapozott beruházások tekintetében nem képes versenyezni más termelési lokációkkal, sem az országhatáron kívül, sem pedig belül.

Önmagában már az a kedvező tény sem elegendő vonzerő a befektetések ösztönzése szempontjából, hogy a megye a budapesti metropolisz régió része, valamint az sem lenne az, ha a nemzeti adó- és támogatáspolitikai, a jól működő belső piac, a kiszámítható és hosszútávon stabil országos társadalmi-gazdasági környezet rendelkezésre állna.

Amennyiben a megye kedvező geográfiai-, logisztikai-, természeti-, demográfiai adottságait nem tudjuk tudatos befektetés ösztönző politikával kiegészíteni, nem számíthatunk számottevő növekedésre ezen a téren sem.

A megye gazdaságának duális jellege sem kedvez a szerkezetváltásnak, még a hazai innovációs teljesítmény erőteljes növekedése mellett is valószínűsíthető, hogy a vállalkozások többsége nem képes belépni a távozó vállalatok helyére. Így különös jelentőséggel bír a kisebb, rugalmasabb vállalkozások technológiai vállalkozások, feldolgozóipari szolgáltató vállalkozások tudatos és proaktív letelepítése. A megváltozott célcsoport sajátos kihívást jelent a befektetés-ösztönzés számára: a teljes értékláncok és/vagy klaszterek eredményes megszólításához cselekvőképes területi szintre, a fejlesztési területek (technológiai és ipari parkok) fejlesztését a regionális támogatások és fejlesztés rendszerével összekapcsoló integrált menedzsmentre van szükség. A feladatnak része a márkamenedzsment, a térségek nemzetközi pozicionálása, a sajátos adatok gyűjtése és értékelése, valamint az innováció területi rendszerének irányítása, általában mindaz, ami segíti a helyben

A megye sokat veszített beruházási vonzerejéből, célunk ennek a folyamatnak a visszafordítása

A hightech feldolgozóipar letelepedése jelenti a következő fejlődési fázist a megye életében

Pest megye növekvő gazdasági teljesítménye nélkül az egész Magyarországra elvárt GDP növekedés sem tartható

elérhető erőforrások, stratégiai előnyök jobb hasznosítását, növeli a hatékonyságot; illetve meggyorsítja, átláthatóvá teszi a befektetési döntéseket, csökkenti azok kockázatait.

Fontos kiemelni, hogy a befektetés-ösztönzés – önmagában – csak eszköz. A technológia és a tudás importja, az új piacokra történő nyitás és a termelékenység növelése – a gazdaság növekedésalapjainak megteremtése – ugyanakkor részben endogén erőforrásokon (innováció) alapul, részben pedig a hazai vállalkozások nemzetközi beágyazódásával is elérhető. Az aktív fejlesztéspolitika hatékonysága múlik azon, hogy a támogatáspolitikai megfelelően értékelje az ágazati és területi folyamatokat, biztosítva a befektetés-ösztönzés, a területfejlesztés és az innováció területi szintje, valamint a térségmarketing közötti átjárhatóságot, összhangot.

Cél a feldolgozóipar magas hozzáadott értékű, magas technológia- és tudástartalmú szegmenseinek letelepítése, illetve a már működő vállalkozások további fejlesztéseinek támogatása. A feldolgozóipari értéklánchoz kapcsolódó szolgáltatások letelepítése; például a technológiai szolgáltatások (K+F+I, mérnöki szolgáltatás, ipari formatervezés stb.); a feldolgozóipari szolgáltatások (beszerzést, működést, karbantartást, javítást, gyártásfejlesztést, monitoring és ártalmatlanítást támogató szolgáltatások); valamint fogyasztói/ügyfélkapcsolati szolgáltatások; beszállítói kapcsolatok bővítése.

Operatív célok

- Megyei (térségi) befektetés ösztönző, szervező gazdasági társaság felállítása és működtetése.
- Területi adatbázis létrehozása a potenciálisan befektetésre alkalmas területekről.
- A „zöld technológiákat” fejlesztő vállalatok letelepítése; az intelligens városok fejlesztésében aktív technológiai és szolgáltató cégek letelepítése, pilot-projektek indítása.
- Nemzetközi szolgáltató központok letelepítése támogatása – „rural sourcing”,
- Az új belépő vállalkozások és a gazdaság, valamint az intézmények közötti kapcsolatok kezdeményező fejlesztése, a stratégiai együttműködések erősítése, kiemelten egyetemi vállalati kapcsolatok. A külföldi és hazai tulajdonú vállalkozások, szolgáltatók közötti „határ” oldódása; az átjárhatóság megteremtése; nem csak a technológia és tőkeellátottság tekintetében, hanem piaci orientációban, üzleti modellben és vállalati kultúrában is. A regionális innovációs rendszer fejlesztése.
- A területfejlesztést és befektetés-ösztönzést támogató területi információk, profilok, szakképzési és munkaerő-piaci, illetve általában az üzleti környezetre vonatkozó információk transzparens elérhetősége. Információk: a termelési és üzleti folyamatok egyedi megtervezéséhez szükséges adatok, amelyek az optimális üzemméret, a „shop floor” és a logisztika mellett a szervezet és technológia megfelelő kialakítására is kiterjednek; a potenciális beszállítók értékelése, minősítése, a helyben elérhető szakemberállomány, középvezetők, a szervezet gyors felépítését befolyásoló tényezők, a célpiacok gyors elérhetőségét befolyásoló adottságok, a helyben beszerezhető anyagok és eszközök.
- Térségi marketing; az életminőséget meghatározó információk, kulturális teljesítmények, turisztikai attrakciók – élmények és szolgáltatások elérhetőségének megjelenítése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Pest megye célzott befektetés-ösztönző politikát kíván megvalósítani

Fontos lenne megyei befektetés-ösztönzési társaságot működtetni

- A térségi szolgáltatásokat megújító, innovációs értékkel bíró befektetések ösztönzése az egészségiparban, a felsőoktatásban, a turizmusban.
- A vállalati és intézményi tudásközpontokból – Budapest és hightech pólusok – kiáramló spinoff, vagy spinout vállalkozások letelepítésének ösztönzése.

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

11.1.2.4 A foglalkoztatás bővítése

A Pest megyei munkaerőpiacot olyan egyetemleges kihívások jellemzik, mint pl. a pályakezdők nagyarányú munkanélkülisége, az ötvenévesnél idősebb korosztályok inaktivitása, illetve kiszorulása a munkaerőpiacról, a betanított munka iránti igény csökkenése, a költségérzékeny feldolgozóipari termelés leépítése, áthelyezése. További sajátosságai a megyei foglalkoztatottságnak az aktív, családos foglalkoztatottak nagyobb aránya, az agrárium és általában a helyi gazdaság teljesítményének, sokszínűségének, az országosnál nagyobb arányú visszaesése, a szolgáltató szektor (és így a belföldi kereslet) nagyobb súlya.

*Az átlagot megha-
ladó gazdasági
visszaesés a fog-
lalkoztatás terén
is érezte a
hatását*

A Pest megyei munkaerőpiac éveken keresztül jobban teljesített az országos átlagnál; elsősorban a versenyszféra teljesítménye, a munkaerőért folytatott térségbeli verseny, a Budapest jelentette lehetőségek miatt; illetve azért, mert a viszonylag alacsony munkanélküliség ellenére, a térségben élő népesség demográfiai összetétele és átlagon felüli mobilitása, valamint a térség vásárlóereje és/vagy elhelyezkedése jelentős vonzerővel bírt az idetelepülő vállalkozások számára. Az intézmények, helyi önkormányzatok bővülő feladatellátása, az infrastruktúra fejlesztése, és az építőipar is hozzájárult a magas szintű foglalkoztatáshoz. A Pest megyei munkaerőpiacon jelentős számban vannak jelen a megyehatáron túli területről ingázó munkavállalók is. A megye gazdaságának országos átlagot is meghaladó visszaesése miatt a viszonylagos pozícióelőny megszűnt, a munkanélküliség közelít az országos átlaghoz, a strukturális problémák a legtöbb térségben azonosak, mint az ország más részein. Különös kihívást jelent az újabb leszakadó térségek megjelenése, egy sor nagyfoglalkoztató vállalat kivonulása, vagy a foglalkoztatottak számának csökkenése, általában az építőipar válsága és a helyi gazdaság teljesítményének csökkenése. (Vác, Aszód, Nagykáta, Cegléd). A teljesítmény csökkenése erősíti a fővárosba irányuló mobilitást, illetve az ingatlanpiac összeomlása által egy olyan vidékre irányuló társadalmi mozgás, kereslet megjelenését eredményezi, amely kifejezett perspektíva nélkül keres lakóhelyet a vidéki térségekben. A munkaerőpiac jelenlegi trendjeit figyelembe véve, jelentősebb strukturális változás nélkül, azaz jelenlegi gazdasági és fejlesztéspolitikai keretek között, nem várható jelentős változás a foglalkoztatásban, figyelembe véve a foglalkoztatottak mintegy harmadát felvevő budapesti munkaerőpiac potenciális kihívásait is.

*Strukturális válto-
zás nélkül jelentő-
sebb javulás nem
várható*

Cél, hogy javuljon a Pest megye térségében élő emberek számára a metropolisztérség és azon belül a helyi gazdaság jelentette perspektíva, a munkával elérhető jövedelem és a szociális biztonság; a kereslet-kínálat összhangját, és a munkaerő piaci változásokra gyorsan, rugalmasan reagáló foglalkoztatási környezet alakuljon ki, új munkahelyek teremtésével bővüljön a foglalkoztatás és csökkenjen a munkanélküliség.

*Célunk, hogy a
következő húsz
évben legalább
százezer új mun-
kahely jöjjön létre
a megyében*

Cél, hogy az endogén tényezőkre épülő gazdaságfejlesztés, valamint a képzési rendszer piaci igényeknek megfelelő átalakításának köszönhetően a megyében mintegy százezer új munkahely teremthető, a Budapestre ingázók száma pedig 20 év alatt 25 %-kal csökkenjen; a metropolisztérségen belüli mobilitás kiegyenlített és sokszínűbb legyen, a jelenleginél dinamikusabb módon kapcsolva össze a térség fejlesztési pólusait, növekedési és vállalkozási zónáit. További cél, hogy a

nemzetgazdaság egészére kiterjedő változásnak köszönhetően a kiegyensúlyozott, kétirányú mobilitás erősödjön a metropolisztérség és a nagyvárosok, fejlesztési központok, hightech pólusok viszonylatában is.

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

**Cél, hogy a metropolisztér nemzetközi csomóponti szerepének növekedése – a térség jelentős újjászervezése – jelentősen megújítsa a munkaerőpiacot; meg-
alapozza a lehetőségét a munkahelyteremtésnek és a sokszínűbb foglalkoztatási
lehetőségeknek,** a munkajövedelmek fenntartható növekedésének, és különösen a társadalmi mobilitást, a kohéziót erősítő munkaerőpiacnak. Mindez perspektívát jelenthet az itt élő és a beáramló népességnek, beleértve a munkaerőpiacról kiszorult rétegeket éppúgy, mint a tágabb régióból, illetve a nagyvilágból ideköltöző műszaki- és humán értelmiségi, menedzsment réteget, a kreatív osztályt. Pest megye a szomszédos megyékkel szoros együttműködésben olyan közös projekteket valósítson meg, amelyek növekedési pályára állítják az egyes térségeket, valamint szorosabban összekapcsolják a térségi munkaerőpiacot.

Operatív célok

- A megyével határos ipari agglomerációk, klaszterek (járműgyártás stb.) és nagyfoglalkoztatók által kínált foglalkoztatási lehetőségek összehangolása, a beszállítói vertikum és kapcsolódó szolgáltatások Pest megyei fejlesztése (kiemelten a hátrányos helyzetű térségekben).
- Agglomerálódó technológia és tudás intenzív térségek összekapcsolása, a munkaerő iránti igények és a kínálat, a munkaerő piaci intézkedések összehangolása (különösen az M0 és az M1 tengely mentén).
- „M1-technológiai övezet”: a Tata, Tatabánya, Oroszlány metropolisztérség és az Érdtől a Budaörsi kistérségig – Zsámbék tengelyre szerveződő innovációs pólustérség összekapcsolása.
- Az ipari, technológiai parkok fejlesztésének összekapcsolása.
- Egészségipar és wellness; megyehatárt átlépő integrált piac létrehozása, egységes szolgáltatáskínálat (különösen az Aszódi, Nagykáta és Ceglédi kistérségekben).
- A helyi gazdaság, valamint a közösségi alapú helyi kezdeményezések összehangolt fejlesztése; rétegzett módon (az aprófalvas tanyáktól a szuburbán településekig bezárólag). Kiemelten kezelve az agrár és élelmiszergazdaságot, valamint az építőipart, mint a viszonylag nagy tömegű alacsonyabban képzett munkaerőt felvenni képes ágazatokat.
- A munkaerő piaci kereslet és kínálat közelítése, különös tekintettel a nagy növekedési potenciállal bíró tevékenységek munkaerő iránti igényének gyors és rugalmas kielégítésére.

A nagy visszaesést átélő mezőgazdaság és építőipar szívja fel legkönnyebben a képzetlenebb munkaerőt

Fejlesztéspolitikai feladatok

- A munkaerő piaci monitoring, a piac számára elérhető információk kvalitatív és kvantitatív bővítése; gazdasági szerkezetváltás előrejelzése, „korai riasztás” feltételeinek megteremtése.
- Az üres álláshelyek feltárására, bejelentésére irányuló módszerek bővítése, a munkáltatókkal való együttműködés minőségének, hatékonyságának javítása.

- Befektetési, fejlesztési szándékkal jelentkező munkáltatók feltérképezése, információk biztosítása.
- A térségi munkaerő-piaci sokkok enyhítése, munkahelymegtartás támogatása.
- Foglalkoztatást elősegítő szolgáltatások fejlesztése.
- Társadalmi partnerség erősítése.
- A munkaerő-piacon jelen nem lévő inaktív emberek gazdasági aktivizálása.
- Fejletlenebb kistérségek infrastrukturális fejlesztése, a térségi elérhetőség javítása.
- Városi, elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése, a harántirányú közlekedés feltételeinek javítása.
- Képzési, oktatási rendszer hatékonyságának javítása, hiányszakmák képzése, minőségi oktatás biztosítása. A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása. Munkahelyi képzések.
- Kis- és középvállalkozások fejlesztése, a vállalkozási hajlandóság fenntartása, erősítése, a vállalkozások versenyképességének javítása, foglalkoztatásban betöltött szerepének stabilizálása.
- „Családbarát Pest megye”: óvodák, bölcsődék, családi napközik, orvosi rendelők, a helyi ellátások és szolgáltatások fejlesztése, munkavállalás helyi támogató feltételeinek javítása, szociális gazdaság fejlesztése.
- Hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű munkavállalók elhelyezkedési esélyeinek elősegítése, különös tekintettel az alacsony iskolai végzettségűekre, a pályakezdőkre, a tartósan álláskeresőkre, a nőkre, a romákra, az 50 év felettiekre.
- Hátrányos helyzetű célcsoportok, rétegek munkaerő-piaci integrációja.
- A gazdaságban megvalósuló fejlesztések többsége a piaci szereplők által kerüljön megvalósításra, a támogatáspolitikai inkább orientáló feladatot töltsön be, a támogatások nagyobb részt visszatérítendő konstrukciókon keresztül legyenek allokálva, hogy azok többszörösen is ki tudják fejteni pozitív hatásukat.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Feladatunk a hátrányos helyzetű munkavállalók munkához jutásának segítése

Foglalkoztatáspolitikai eszközök

- Komplex munkaerő-piaci szolgáltatások fejlesztése.
- Munkahelyvédelmi akciótervek kidolgozása.
- Meglévő, és új térségi foglalkoztatási paktumok kötése, támogatása; vállalkozásfejlesztési információs és tanácsadó pontok létrehozása.
- Vállalkozások telephelyfejlesztésének támogatása, ipari parkok és inkubátorházak fejlesztése.
- Komplex képzési programok célcsoportnak megfelelően (pl.: pályaaorientáció, felzárkóztatás, vállalkozás indításával kapcsolatos tréningek stb.).
- Szakképzés fejlesztése.
- Gyakornoki programok indítása, munkatapasztalat szerzés támogatása.
- Információáramlás biztosítása, munkaerő-piaci adatok közzététele.

Célzott képzési programok indítása is szükséges

-
- Munkahelyteremtő beruházások támogatása.
 - Munkahelyteremtő klaszterek és agglomerációk kiemelt támogatása.
 - Térségi, kistérségi közfoglalkoztatási programok szervezése.
 - Szociális szövetkezetek létrehozása, fejlesztése, menedzserek képzése.
 - Az EU közösségi források összehangolt, a kohéziós és versenyképességi célokat harmonikusan támogató felhasználása, az emberi erőforrások fejlesztésének kiemelt támogatása.
 - Pest megye kistérségeinek sajátos helyzetének és fejlődésének elismertetése, pozícionálása.

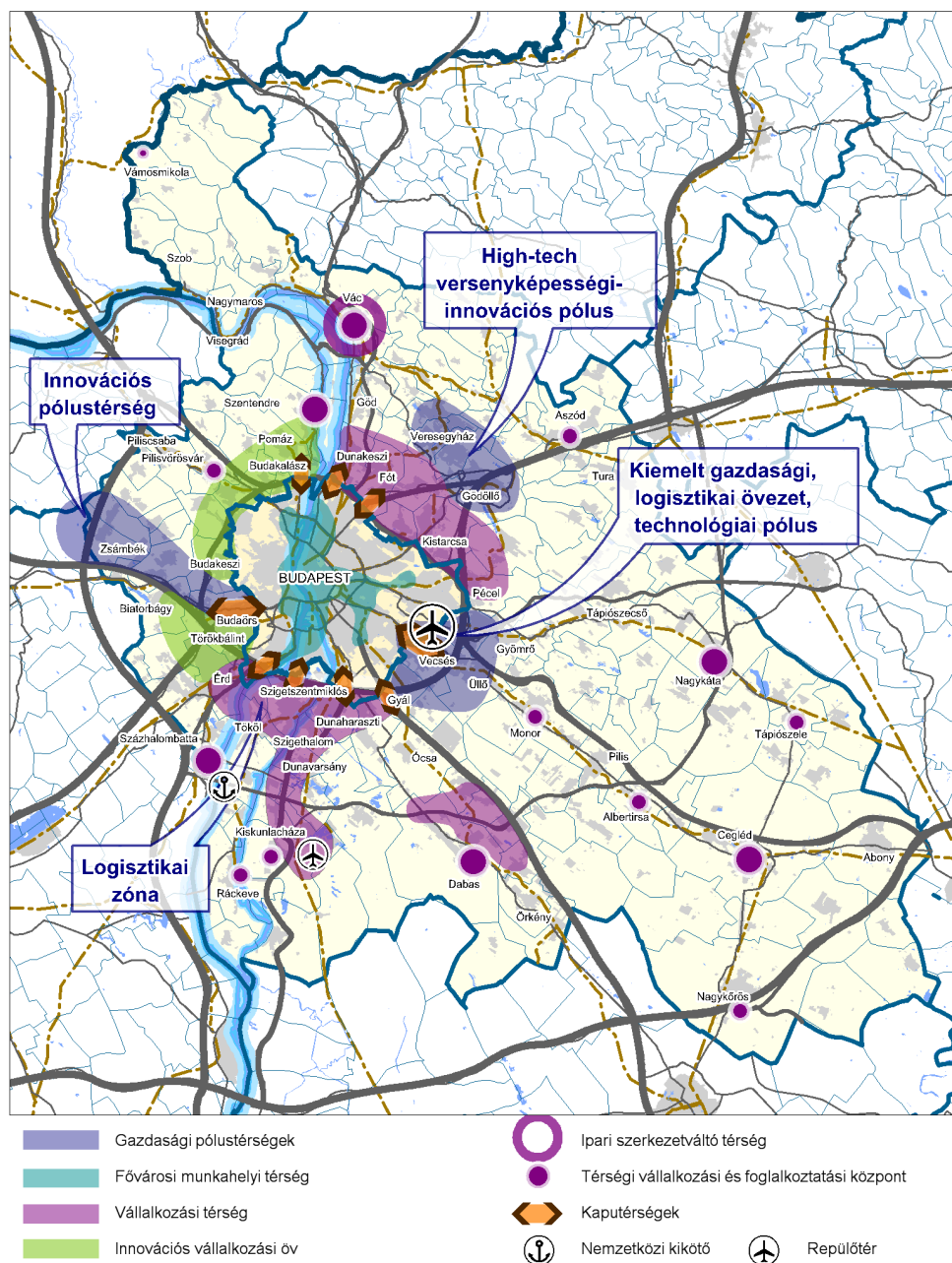
Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.1.3 A gazdaságfejlesztés ágazati célkitűzései

Ahogy országunk gazdaságában, úgy Pest megyében is jelen vannak olyan ágazatok, olyan kiemelkedő teljesítménnyel és a gazdaságon belüli részarányával bíró tevékenységek, amelyek fejlesztése, erősítése segítheti a foglalkoztatási helyzet javítását, az előállított termelési érték növelését, az export kapacitások bővítését.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A gazdaságfejlesztés a meglévő fejlődési pólusokra alapozva vehet lendületet

Budapest és Pest Megye Területfejlesztési Konceptiójának közös javaslata

A gazdaságfejlesztés speciális célterületei Pest megyében (6. ábra)

Budapest és Pest Megye Területfejlesztési Konceptiójának közös javaslata

A Pest megyei ipar, feldolgozóipar részaránya kiemelkedő a nemzetgazdaságon belül. A térségi városközpontok, gazdasági centrumok organikus gazdaságának alapját képezi, amely részben a hagyományos termelési előzményekre támaszkodik, de jelentős az új alapítású, zöldmezős működő tőkeberuházások aránya is. A gyógyszeripar kivételével az ágazatok működése nem kapcsolódik közvetlenül

Budapesthez. A feldolgozóipar komoly szerepet játszott korábban elmaradott térségek felzárkóztatásában, ugyanakkor a nemzetközi verseny, a költségek emelkedése, és más hazai régiók felzárkóztatásához nyújtott kedvezmények miatt megtört a növekedés lendülete, majd erőteljes leszakadáshoz vezet a termelési telephelyek sorozatos felszámolása, az érintett térségekben (Vác, Aszód, Nagykáta, Cegléd). Különleges kihívást, egyben lehetőséget jelent a hightech feldolgozóipar, azaz a termelési kultúrára, mérnöki szaktudásra és innovációra, a piac és az innováció közelségére alapozott, a metropolisztérség K+F+I kapacitását kihasználó vállalkozások letelepítése, kisebb, rugalmasabb külföldi és hazai közép vállalatok klasztereinek fejlesztése.

11.1.3.1 Járműgyártás

Magyarország számára alapvető fejlesztési irány: kiemelt szerepe van az ipari bruttó kibocsátásban, a kivitelben, a foglalkoztatásban, a beruházásokban, valamint a K+F kiadásokban. A járműgyártás részesedése és kibocsátása csökken, de még így is a harmadik legjelentősebb feldolgozóipari ágazat Pest megyében. A vállalkozások beszállítók, ígéretes növekedési szegmensek jelenléte nem jellemző, ezért ipari szerkezetváltásra van szükség.

Pest megyében (is) jelentős kihívást jelent bizonyos szakmákban a képzett munkaerő hiánya, a munkaerő-mobilitási hajlandósága.

Operatív célok

- A szervezett egyetemi és K+F háttér megteremtése, az ipari specifikus szakképzés megteremtése.
- A háttériparágak, a feldolgozóipari értéklánchoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése; szerepének újragondolása.
- A gépjármű javítási szolgáltatások kiemelkedő teljesítményére alapozott innovációs lehetőségek feltárása; az értékesítés és a gyártás közötti szakadékot áthidaló kezdeményezések ösztönzése (karbantartás, gépfelújítás stb.).
- A szakképzés gyakorlati részének erősítése, vállalati partnerség megteremtése.
- Innovatív klaszterprogramok indítása és összekapcsolása a befektetés-ösztönzéssel, kisebb, de rugalmas erős közép vállalatok letelepítésével.
- A járműipar szempontjából releváns logisztikai fejlesztések gyorsítása, az ellátási lánc menedzsment fejlődésének elősegítése.
- Új, illetve hazai fejlesztésű, növekedési potenciállal bíró járműgyártás ösztönzése, támogatása.
- Elektromos járművek fejlesztésének támogatása.

11.1.3.2 Elektronikai iparágak, híradástechnika

A „számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása” ágazat, termelését tekintve a legnagyobb súllyal bír a Pest megyei feldolgozóiparban. Részesedésével jelentős mértékben hozzájárult, hogy Magyarország regionális elektronikai termelőközponttá vált, azonban kilátásai, exportteljesítménye hullámzó. A hazai hozzáadott érték, a hazai beszállítás és K+F alacsony aránya miatt kifejezetten költségérzékeny Pest megyei elektronika erősen kitett a telephelyekért folytatott erős hazai és nemzetközi versenynek, e tekintetben nem kivétel, a célállomáshoz (a termék végső piacához, a fogyasztóhoz) közeli intermodális logisztikai központban végzett

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A járműgyártás annak ellenére, hogy Magyarország egyik sikertörténete, nem rendelkezik kellő számú Pest megyei beszállítóval

Az alacsony hozzáadott értékű összeszerelés jellegű munkák K+F tevékenységgel kiegészülve, csökkenthetik a szegmens költségérzékenységét

összeszerelési, konfigurális tevékenység sem – a potenciális hazai logisztikai csomópontok számának erőteljes és fejlesztéspolitikailag támogatott bővülésével. A jövőben meghatározó lehet a hazai cargo repterek fejlesztése, illetve elhelyezkedése.

Operatív célok

- A nagyobb hozzáadott értéket jelentő tevékenységek letelepítése.
- A K+F tevékenység és intenzitás erősítése, adekvát mérnök és szakmunkásképzés.
- A kutatóhelyekkel, tudásközpontokkal való együttműködések támogatása.
- Az egyes termékek végső konfigurálásához kapcsolódó iparági sajátosságok kihasználására létrehozott szolgáltatások fejlesztése; általában a feldolgozóipari értéklánchoz kapcsolódó szolgáltatások fejlődésének támogatása, klaszterek létrehozásának ösztönzése.

11.1.3.3 Mezőgazdaság és élelmiszeripar

Pest megye jó természeti adottságokkal, tekintélyes termelési tradíciókkal, és nagy kiterjedésű, jó ökológiai állapotú mezőgazdasági területekkel, jelentős vízkészletekkel rendelkezik.

A 3 milliós régiós, és az ennél jóval nagyobb külső piacokon igény van (lenne) a jó minőségű, Pest megyében előállított mező- és élelmiszer-gazdasági termékek iránt. A megye természeti adottságai különleges minőségű és értékes termények előállítását teszik lehetővé. Rendelkezésre áll a termeléshez szükséges munkaerő, valamint a jelentős szellemi és innovációs kapacitást hordozó, világviszonylatban is elismert Gödöllői Szent István Egyetem (SZIE) kutató- fejlesztő-oktatási bázisa is.

E pozitív adottságok ellenére a megye agrártermelése, azon belül is a magasabb hozzáadott értékű zöldség- és gyümölcs-termelés, valamint az élelmiszer-feldolgozás drasztikusan visszaesett az elmúlt évtized során.

Ennek okai között van, többek között az elaprózott birtokrendszer, a rendezetlen földtulajdon-viszonyok, az együttműködések hiánya az élelmiszer-lánc mentén, az alacsony termelői részesedés a megtermelt értékekből, az elmaradott infrastruktúra, a kutatásban meglévő pozíciók kihasználatlansága és nem kis mértékben az árukínálatukban nem a magyar termékeket preferáló áruházláncok túlzott piaci térnyerése.

Az élelmiszeripar kibocsátása trendszerűen nő, sajátos növekedési szegmenseknek köszönhetően (üdítőital, állati takarmány és állatgyógyászat), amelyek telepítése a kelet-közép-európai elhelyezkedéssel, logisztikai központi szereppel áll összefüggésben; e kedvező folyamatok azonban nem érinti a vidéki élet alapját képező agrártermelést és szolgáltatásokat.

Operatív célok

- A földtulajdon- és birtokviszonyok mielőbbi rendezése, életképes gazdálkodási formák és egységek működési feltételeinek megteremtése.
- Versenyképes, magas hozzáadott értékű termelésen alapuló agrár- és élelmiszer-gazdaság megteremtése.
- A vidéki inaktív népesség mind szélesebb körének bevonása a termelésbe.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A mezőgazdaság rendelkezik mindazon feltételek leg többjével, mely szükséges a növekedés beindításához

A szántóföldi növénytermesztés helyett (ahol az adottságok lehetővé teszik) szükséges a nagyobb hozzáadott értékű termelést preferálni

- Az egyes tájegységek termőhelyi adottságaira és termelési tapasztalataira, hagyományaira építő fejlesztés.
- A mennyiségi termelés helyett a minőségi, magas hozzáadott értékű és feldolgozottsági fokú, egészséges élelmiszerek előállítása.
- Alternatív értékesítési csatornák erősítése, megteremtése.
- Innovatív értékesítési platformok és szövetkezők támogatása.
- Versenyképes vállalkozási környezet megteremtése.
- Termékpályák megszervezése, a termelési és feldolgozási kapacitás bővítése kötődjön termékpálya programokhoz.
- Termelői integrációk kialakítása, az együttműködés képességének fejlesztése.
- A gazdálkodást segítő, fejlesztő vagyonelemek pótlása.
- Tudatos fogyasztói magatartások kialakítása, élelmiszerek vásárlási és felhasználási ismeretének bővítése.
- Az innovatív technológiák létrehozása és elterjedése érdekében a termékpályákhoz kötött innovációs lánc szervezése (kutatás, oktatás, tanácsadás, információ biztosítása).
- LEADER program keretében az egymással összefüggő, helyi erőforrásokat felhasználó, komplex térségi gazdaságfejlesztési programok támogatása és a szabályozási keretek felülvizsgálata.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A termelői integrációk, együttműködések javíthatják az ágazat versenyképességét

Feladatok

- Átlátható és hosszútávon kiszámítható támogatási rendszer működtetése.
- A hazai agrár- és élelmiszer piac jogszerű védelmének alkalmazása.
- A térségi adottságokra épülő élelmiszergazdaság kiépítése.
- Az EU szabályozás alakításában a hazai fogyasztók, gazdálkodók és a vidék érdekeinek érvényesítése a hatósági eszközök életszerű alkalmazása.
- A piacok visszaszerzése, új piacok meghódítása a metropolisz vásárlóerejére alapozva.
- A közellátás élelmiszer-beszerezésének hazai, lehetőség szerint helyi termékre való áttérése (oktatási, egészségügyi intézmények stb.).
- A hazai segélyezés hazai termékekből történő ellátása.
- Mikro logisztikai fejlesztések, a termelő és fogyasztó közvetlen kapcsolatának támogatására.
- A hazai termékeket megkülönböztető, speciális, térségi termékvédjegyek elterjesztése és a fogyasztók között ismertté tétele.
- A közvetlen értékesítési csatornák bővítése.
- Az élelmiszerlánc rövidítése a közvetlen termelő-fogyasztó kapcsolat szervezésének támogatásával.
- A SZIE, valamint országos mezőgazdasági kutató intézetek jelenlétére alapozva a termelőkkel, fogyasztókkal, piaccal való kapcsolaterősítés.

A metropolisztér-ség belső piacát visszaszerezni tudatos célkitűzésünk

- Helyben előállított termékek feldolgozását, felhasználását biztosító program (közétkeztetés) szakmai, szabályozási és pénzügyi támogatása.
- Faluvállalatok létrehozásának támogatása.
- Megyei ágazati tudásbázis létrehozása, menedzselése, legjobb megoldások gyűjtése, megosztása, az élelmiszerlánc résztvevőinek szakmai képzése, képességeik fejlesztése.
- Öntözéses gazdálkodás fejlesztése.
- A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek nyomon követhetősége alapfeltétel az átlátható termékpályák megteremtéséhez, az élelmiszer lánc átfogó, folyamatos ellenőrzéséhez.
- A fogyasztók informálásával, oktatásával, attitűdváltásával növelni kell a termékek eredetének megismerésére vonatkozó elvárást, biztosítani kell a nyomon követési rendszer használatához szükséges ismereteket.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.1.3.4 Erdőgazdaság

Pest megyében több mint 160 ezer hektár erdőterület található, és mennyisége az utóbbi évtizedben jelentősen emelkedett. Az erdő szerepe többértékű Pest megyében is. Az ökológiai rendszer fontos eleme, a vadgazdálkodás helyszíne, fontos gazdasági anyag- és energiaforrás, munkahely, turisztikai lehetőség. A megyében regisztrált vállalkozások közül több mint 1700 a fa-, papír- és nyomdaiparban tevékenykedik, munkát adva több mint hétezer embernek. A klímaváltozás a természetes erdőövek eltolódásához vezet. A mérsékelt övi erdők alsó határán várható változásokra vonatkozó eddigi kutatások elsősorban a vegetációs övek felső határára összpontosultak, ugyanakkor a valóban komoly problémákat előidéző szárazsági határ eltolódása aránytalanul csekély figyelmet kapott. A probléma nemzetközi, de a jelenség Magyarországot különösen sújtja. Magyarországon az összes domináns, és egyben a gazdaság számára is fontos fafaj alsó elterjedési határa – a szárazsági határ – átszeli az országot és Pest megye területét is, azaz a klímaváltozás valamennyi faj élőhelyét befolyásolja.

Az erdő nem csak a rekreáció színtere, hanem munkahely, nyersanyag és energiaforrás is, melyek megőrzése és fejlesztése az egész megyében kiemelt fontosságú

Operatív célok

- Erdőterületek mennyiségi és minőségi megőrzése, az erdősültség növelése.
- Fenntartható erdőgazdálkodás megvalósítása a tájgazdálkodás sokoldalú lehetőségének kihasználása.
- Az erdő minél több helyben élő számára biztosítson munkahelyet, a megfelelő ökológiai állapot fenntartása mellett.
- Törekedni kell az erdőből származó javak (termények, alapanyagok, tűzifa stb.) minél nagyobb mértékű helyben történő hasznosítására (élelmiszer feldolgozás, faipar, helyi biomassza energetikai célú hasznosítása).
- Vadgazdálkodás és az arra épülő vadhús feldolgozás a megye érintett térségeiben.
- A klímaváltozásra való hatékony felkészülés, az erdőövek eltolódásának veszélyeire való tekintettel az őshonos fafajok telepítési öveinek felülvizsgálata, a széles ökológiai tűrőképességű fajták telepítésének támogatása.
- Klímaváltozás hatásainak csökkentése, városi térségek klíma-védelmének segítése.

Az erdőknek a klímaváltozás hatásainak csökkentésében is nagy szerepük van

- Ökológiai hálózat (puffer területeinek) erősítése.
- Magánerdők szerepének növelése.
- Invazív fajok elleni védekezés; elterjedésük megállítása és visszaszorítása.

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

Feladatok

- Erdőterületek, erdőtelepítések növelése:
 - a felhagyott – természetvédelmi szempontból nem értékes – mezőgazdasági területeken,
 - korábbi tarvágással kialakult lejtős területeken,
 - korábban művelés alá vont, de már nem hasznosított, vagy nem gazdaságosan művelhető ártereken, vízpartokon, völgyekben,
 - utak, gazdasági területek mellett környezetvédelmi (szélnyomás, zaj, levegőtisztaság védelmi, erózió, defláció megakadályozási) célból,
 - ökológiai hálózat erősítése, biodiverzitás megtartása érdekében,
 - talajok vízgazdálkodásának javítása érdekében,
 - települések, külterületi gazdasági területek klímájának javítása érdekében,
 - rekreációs területek növelése érdekében,
 - vadgazdálkodás segítése érdekében.
- A klímaváltozás miatti természetes erdőövek eltolódására, várható változások nagyságára vonatkozó kutatások végzése.

Fontos feladatunk az erdőterület további növelése

11.1.3.5 Turizmus

Pest megye számára a turizmus stratégiai ágazat; amely a legtöbb kistérségben fontos addicionális beruházási és jövedelemtermelési lehetőséget biztosít a vállalkozások és a munkavállalók számára. A megye turisztikai forgalma növekszik, relatív részesedése (pozíciója) is javul; a szállóhelyek forgalma egyenletesen követi a kapacitások növekedését. A jelentős részesedéssel rendelkező küldő országok köre bővül, beleértve Európán kívüli országokat is. Az ágazat jövedelemtermelő képessége ugyanakkor jelentős mértékben koncentrált (Visegrád közvetlen környezete); a jelenleg meghatározó attrakciók, a kulturális turizmus központjai, a nagy látogatottságú események a látogatóhoz mérten jelentősen alacsony bevételt generálnak. Jelentős változásra van szükség annak érdekében, hogy a változó igényeknek, az erősödő nemzetközi versenynek a jövőben is megfeleljen a Pest megyei turizmus; térségi adottságoktól függően szálláshely-kapacitásokra, attrakciókra, a szolgáltatások minőségének fejlesztésére, valamint a szolgáltatás tartalmát és az értékesítést, kommunikációt érintő fejlesztésekre, innovációra. A Pest megyei turizmus szorosan összekapcsolódik Budapesttel, mint desztináció (nemzetközi) és az érkező vendégek tekintetében.

A turizmus, bár több mutatóban javulást tudott felmutatni, lehetőségeihez képest alul teljesít

Kiemelt cél a Dunakanyar „területének” és kínálatának bővítése, a folyó mindkét partjának bevonása. Szentendre és Vác kulturális központi szerepének, szolgáltatásainak erősítése, a terület fizikai kapcsolatainak megteremtése (Vác térségében Duna-híd) – a „nagy” Dunakanyar térségének integrált és egységes identitáson alapuló pozícionálása, nemzetközi versenyképességének javítása. A megye megkülönböztető értékkel bíró értékeinek pozícionálása, összekapcsolása, fejlesztése. Kastélyok, általában a kulturális, a családi, a rekreációs, és a konferencia turizmus fejlesztése.

A Dunakanyar a megye egyik természeti gyöngyszeme, de lehetőségei nem kellően kihasználtak

Operatív célok

A tartózkodási idő folyamatos csökkenése a kereskedelmi szálláshelyeken, valamint a magánszálláshelyek vendégforgalmának az elmúlt években tapasztalt csökkenése indokolja a beavatkozást. A térség szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi növekedésével és azok területi szétterítésével a megyébe érkező vendégek, az általuk eltöltött vendégéjszakák és az átlagos tartózkodási idő is nő, ami meghatározó jelentőségű a turizmus kedvező gazdasági hatásainak maximalizálása érdekében.

- Vendégérkezések, vendégéjszakák és átlagos tartózkodási idő növelése.

A nyárra és hétvégékre koncentrálódó turizmus enyhítése a turizmus gazdasági fenntarthatóságát jelentősen növeli, így az a turizmus tervezés egyik meghatározó eleme kell, hogy legyen.

- Az erős szezonális oldása.

A jelenleg erőteljesen a megye északi részére, illetve a Duna jobb partja felé bil-lent turizmus szétterítése a megye kevésbé frekvenciált területeire a megye egé-szének érdeke. A még feltáratlan, illetve nem kellően feltárt turisztikai lehetősé-gek kihasználásával növelhető azon térségek és települések köre, ahol a turizmus gazdasági tényezővé válik.

- Turizmus területi koncentrációinak csökkentése.

A rekreációs szabadidő eltöltés lehetőségei nincsenek megfelelően kiaknázva Pest megyében. A kerékpározás, a horgászat, a lovaglás lehetőségei, a termál adottsá-gok egy része kihasználatlan, a szolgáltatások hiányosak, hiányzik a komplexitás. Hiányzik az összefüggő kerékpárút hálózat és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatások. A vízi szolgáltató központok kevésbé nyitottak a nagyközönség felé. A part menti kikötőhelyek és szolgáltatások növekvő, de még mindig kisszámúak és alacsony színvonalúak. A Duna vízfelülete alulhasznosított, a fürdőlétesítmények rossz álla-potúak.

- Aktív és szabadidős szolgáltatások fejlesztése.

Pest megyét a fővároshoz való közelsége a hivatásturizmus (konferenciák, szemi-náriumok, tréningek) kézenfekvő célterületévé teszi, amely megfelelő infrastruk-túrák kiépítésével tovább erősítendő, elsősorban a meglévő és újonnan létreho-zandó kereskedelmi szálláshelyekhez kapcsolódóan.

- Hivatásturisztikai szolgáltatások fejlesztése.

A szoft infrastruktúra megléte és jó színvonala a tényleges vonzerők mellett jelen-tős különbséget tud tenni a turisták időtöltésének színvonalasabbá tételében, így azok fejlesztése meghatározó jelentőséggel bír. A megyének nincs önálló turishti-kai arculata-identitása. Pest megye marketingszervezete megszűnt. Az újonnan létrehozott helyi és térségi TDM szervezetek még nem rendelkeznek erős arculat-tal és marketingkommunikációs tevékenységekkel.

- Szoft infrastruktúra és marketing kommunikáció erősítése.

Kínálatti szereplők összefogásának és együttműködésének szintje alacsony (vállal-kozások, önkormányzatok, civil szervezetek). A megye szereplői a fővárost sok helyen inkább versenytársnak, mint együttműködő partnernek tekintik; nem fel-ismertek a főváros közelségéből kiaknázható előnyök. Ezért a turizmus elemi ér-deke a vállalkozások, a civil szervezetek és az önkormányzatok közötti együttmű-

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

*A megyében eltöl-
tött tartózkodási
idő, a vendégj-
szakák számának
növelése alapvető
célkitűzésünk*

*Komplex szolgál-
tatások nyújtásá-
val, az ágazat
szélesebb célkö-
zönséget tud von-
zani*

kódések erősítése. E nélkül mind a termékfejlesztés, mind pedig a promóció komoly akadályokba ütközik.

- Együttműködések erősítése a turizmus szereplői között.

A megfelelő létszámú és versenyképes képzettséggel rendelkező munkaerő megléte a turizmus, mint szolgáltató szektor továbbfejlődésének alapvető feltétele, így erre megfelelő hangsúlyt kell fektetni. Az önkormányzatok, TDM szervezetek és vállalkozások munkatársainak sok esetben nem kielégítő a marketing és turizmus szakmai felkészültsége és tapasztalata.

- Turizmus szereplőinek továbbképzése.

Feladatok:

- Tudatos vonzerőfejlesztés.
- Szálláshely kapacitások növelése.
- Programkínálat szélesítése.
- Egész évben nyitva tartó attrakciók fejlesztése.
- Egész éves programkínálat növelése.
- Egész éves szálláshelykínálat növelése.
- Konferenciaturizmus erősítése.
- Vonalas és tematikus infrastruktúrák fejlesztése, elsősorban a kerékpározás, a túrázás-természetjárás, valamint a lovas túra útvonalak vonatkozásában.
- Keresztirányú közlekedési kapcsolatok erősítése, hidak létesítésével a Duna jobb és bal partja közötti átjárhatóság fokozása.
- Jelenlegi vonzerők fejlesztése, új vonzerők kialakítása.
- Duna vízfelületének jobb kihasználása: hajóállomások, jacht kikötők számának, sportegyesületek nyilvánosság számára is nyitott szolgáltatásainak bővítése, menetrendszerinti hajóforgalom bővítése.
- Termál- és strandfürdők, gyógy turisztikai szolgáltatások fejlesztése.
- Összefüggő kerékpárút hálózat kiépítése, kiegészítő szolgáltatások ösztönzése.
- Lovas túra útvonalak fejlesztése.
- Fedett lovardák kialakítása.
- Tematikus- és túraútvonalak fejlesztése.
- Meglévő kisvasúthálózat fejlesztése.
- Egész évben nyitva tartó témaparkok létrehozása.
- Meglévő szállodák konferenciakapacitásainak növelése.
- Meglévő konferencia helyszínek minőségi kínálatának fejlesztése.
- Új szállodák konferenciakapacitásainak kialakítása – egyedi és különleges kínálatok létrehozására való törekvés.
- Megfelelő arculati koncepciók kidolgozása Pest megye egésze, illetve az emblematisztikus térségei számára.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A turizmusban érdekelt szereplők szakmai felkészültségét és együttműködési képességét is javítani szükséges

Pest megyében viszonylag koncentrált turisztikai kínálat található, ezt szükséges jobban kihasználni

- A létrejött Turisztikai Desztinációs Menedzsment szervezetek (TDM) továbbfejlesztése.
- Desztinációs marketing tevékenység fejlesztése: elsősorban e-marketing, PR, kültéri hirdetések.
- Információs látogatóközpontok fejlesztése.
- Kitáblázottság növelése egységes arculat mentén.
- Többnyelvűség (minimum angol) biztosítása a bemutatóhelyeken és a vonzerőknél.
- Turisztikai szereplők együttműködéseinek és partnerségi kapcsolatainak erősítése.
- Jelenleginél tudatosabb és szorosabb együttműködés a fővárossal.
- Helyi és térségi TDM szervezetek számának növelése, rendelkezésre álló források növelése.
- Szakmai tréningek tartása.
- Tanulmányutak szervezése.
- Nyelvi képzések bővítése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Kistérségi tematikus hangsúlyok Pest megye turisztikai fejlesztésében:

- Duna-kanyar: kulturális- és örökség, aktív, öko-, illetve egészségturizmus fejlesztése.
- Duna (a Duna-program alapján): hidak és vízvédelmi gátak építése, öko- és aktív turizmus fejlesztése, a kapcsolódó hajós infrastruktúra létrehozása.
- Gödöllő és térsége: lovasturizmus, kulturális és örökségturizmus, események, aktív turizmus.
- Börzsöny-Pilis: ökoturizmus, aktív turizmus, falusi turizmus.
- Ráckeve: vízi és aktív, termál- és örökségturizmus (kiemelten építve a szerb kisebbség hagyományaira – „Déli Szentendre”).
- Tápióság (kiemelten Tápiószentmárton): egészségturizmus, örökségpark, a térség egészében aktív és ökoturizmus, falusi turizmus.
- Cegléd: egészség- és aktív turizmus.

11.1.3.6 Egészségipar

Pest megyében számos olyan adottság áll rendelkezésre, amelyek az egészségipar, mint a jövő egyik ígéretes területe fejlesztésének jó alapjául szolgálhatnak, ilyenek az egészséges természeti környezet, a meglévő termálvíz- készlet és az azon alapuló gyógyászati tevékenységek, az egészségügyi ellátó rendszer relatíve fejlettsége. A piac egyre bővül, a szolgáltatások iránt egyre nagyobb kereslet mutatkozik bel- és külföldről egyaránt. Az egészségtudatos életmód terjedése, illetve az elöregedés egyaránt jó lehetőségeket teremtenek az egészségipar fejlesztéseinek. Pest megye demográfiai folyamatai, térszerkezete, népsűrűsége, a városok nemzetiségi gyökerei és az organikus gazdaság szerkezete sajátos, megkülönböztető erővel bír, jellemzőnek tekinthető. A viszonylag fiatal népesség, valamint a hagyományos városközpontok robusztus szerepe a térségi intézményrendszerben – a kulturális és egészségügyi szolgáltatások fejlesztésében, a sportélet szervezésé-

Az elmúlt években jelentős számú, a termálvízre alapuló beruházás valósult meg, melyek kihasználtsága nem mindig váltotta be a hozzájuk fűzött reményeket, fenntartásuk pedig költséges

ben – jelentős mértékben hozzájárulnak a többközpontú metropolisztérség fejlődéséhez, a szorosabban értelmezett elővárosi szerepeket meghaladó értékteremtő képesség erősítéséhez.

Az egészségipar fejlesztése Pest megyében – különösen a Ceglédi és a Nagykátai kistérségben – azt jelenti, hogy az adott térségekben a gazdasági és intézményi háttér több lábon álló, egymást kiegészítő, egymás fejlődését kölcsönösen támogató, az üzleti érdeket és a közösség céljait kiegyensúlyozottan képviselő rendszerre jöhet létre; amely képes kihasználni a területben lévő adottságokat, és átlépni a megyehatárt. Ez a sajátos egészségipari rendszer magába foglalja az egészségügyi ellátásokat és szolgáltatásokat, a prevenciót, a wellness, a balneológia szolgáltatásait és a rekreációt, a turizmus további kapcsolódó szegmenseit (ökoturizmus, lovas turizmus), a helyi gazdaság ökológiai jellegének erősítését, a biogazdálkodást, a gyógynövénytermesztést, az extenzív állattartást, valamint a mentálhigiénia erősítését támogató kezdeményezéseket.

Ez az „ökoszisztéma” komplex program keretében fejleszthető; jelentős mértékben hozzájárul a térségi erőforrások hatékony felhasználásához, a területi kohézióhoz, valamint a munkahelyteremtést és társadalmi kohéziót is erősítené a tevékenységek sokrétű lehetősége. A program szorosan kapcsolható a közoktatás ágazati céljaihoz, az innováció területi rendszeréhez, valamint a közösségek megerősítésének céljaihoz; továbbá alkalmas arra, hogy erősítse az identitást, és újrateremtse a térségek márkaértékét, erős térségi pozícióját, szerepét. Az elmúlt években megépített infrastruktúra megfelelő alapot kínál a továbblépéshez, ugyanakkor az építmények amortizációja, a szolgáltatások fejlődésének megtorpanása egyben jelentős kockázatot is hordoz.

Operatív célok:

- Cél, a gyógyító és gyógyuló Magyarország megteremtése az egészségügyi szolgáltatások és ellátás, egészséges életmód, kiemelten a sport és az egészséges táplálkozás, valamint a rekreáció ösztönzésével; az ország elismert egészségipari-központjának létrehozása.
- A Pest megyei gyógyítás és gyógyító tudásgazdaság erősítése; az egészségipar és a termál- és egészségturizmus fejlesztése, gyógyfürdők és szolgáltatásaik, gyógyvizek hasznosítása; kapcsolódó szabadidő gazdaság fejlesztése, a határos megyékkel összehangolt, integrált, területileg kiegyensúlyozott szerkezetben, munkamegosztásban.
- Az iskolavárosok kiemelt szerepének, a közoktatás, a sport és a tehetséggondozás intézményrendszerében elérhető kapcsolatok; közösségfejlesztési és prevenciós lehetőségek maximális kihasználása.
- Az egészségiparhoz kapcsolódó szakképzés komplex fejlesztése, a tudásanyag és a tudás megosztásának bővítése, a menedzsmentismeretek és vállalkozási, valamint gazdálkodási képességek fejlesztése, technológiák és új üzleti modellek adaptálása, az egészségipari szolgáltatások helyi (tudás) háttérének fejlesztése.
- A térség egészségügyi alap- és szakellátó rendszerének fejlesztése, összehangolása, megyehatárokat átlépő módon; egészségügyi ellátás és egészségügyi szolgáltatások javítása, bővítése, prevenció, rehabilitáció, szűrőprogramokon történő részvétel erősítése. Az egészségügyi, gyermek- és idősügyi ellátással, szociális ellátással, mentálhigiénéjével összefüggő közösségi szolgáltatások biztosítása, bővítése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Az egészségipar nagy hozzáadott értéket képes generálni, továbbá szűken vett ágazati szerepkörén túl is indukál fejlődést

Az egészségiparnak jó lehetőségei vannak a leszakadó térségekben is

- Alkonygazdaság és segítséggel élők gazdaságának erősítése; közösségi innovációk térnyerésének támogatása.
- A turisztikai vonzerők fejlesztése, a nemzeti kulturális és épített örökség megőrzése és örökségturizmus bővítése.
- A településfejlesztések, ingatlanfejlesztések összehangolása, orientáció biztosítása.
- Az egészséges táplálkozás, egészséges életmód, rekreáció, a sportot, a mozgást, az egészséges életet lehetővé tevő közösségi terek biztosítása, az egészségtudatosság ösztönzésére irányuló társadalmi és településfejlesztési programok megvalósítása.
- Sokszínű és életképes agrártermelés, az egészséges életmóddal, az élelmezési és élelmiszerbiztonság céljával, a vidéki gazdaság létalapjainak biztosításával összefüggő mezőgazdasági művelés térnyerése, gasztronómiai kultúra javítása.
- Szabadidős, rekreációs és sportgazdaság fejlesztése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.1.3.7 Építő- és építőanyag ipar

A válság előtt a Pest megyei építő- és építőanyag ipar nagymértékben hozzájárult a megye gazdasági teljesítményének növekedéséhez; arányait tekintve nagyobb szerepet töltött be a termelésben és a foglalkoztatásban, mint az más hazai térségekre jellemző. Átlagon felüli teljesítményét – a fő gazdasági ágak tekintetében a Pest megyei építőipar országon belüli részesedése a legnagyobb – erősítette az új építésű lakásépítkezések száma, az építési beruházások viszonylagosan nagy aránya, valamint a teljes vertikum tekintetében az építési alapanyagok előállítása – mészkő, homok, kiemelten a kavicsbányászat (Pesti-síkság, Dunaharaszti, Dunavarsány, Bugyi, Dabas, Délegyháza, Kiskunlacháza, a Csepel-szigeten, Szigetszentmiklós), nem fém ásványi anyagok gyártása.

Az építőiparban foglalkoztatottak aránya a fejlettebb térségekben volt a legnagyobb, ezért a válság általi visszaesés kiemelten érinti a kevésbé fejlett kistérségeket

A beruházások és az építőipari kereslet visszaesése jelentős mértékben hozzájárult a Pest megyei GDP átlagot meghaladó visszaeséséhez, a munkanélküliség növekedéséhez. Az építőipari alkalmazottak száma 2008-ban még megközelített a 30 ezer főt, 2011-ben már 8 ezer fővel volt alacsonyabb, 2012-ben várhatóan tovább csökken. A kereslet csökkenése mellett a piacvesztés is rontja a teljesítményt; a helyben rendelkezésre álló nyersanyag és évtizedes termelési kultúra ellenére az ágazat alapvető versenyképességi, hatékonysági problémákkal küzd; az alkalmazott technológiák, a rendelkezésre álló eszközök, a folyamatok hatékonysága (termelékenység, energiafelhasználás, készletek és eszközök), a költségszint tekintetében. A térségben működő vállalkozások közül jelentősnek mondható sikereket csak a technológiai fejlesztést és együttműködést, a hightech termékeket és a nemzetközi exportorientációt erősítő szereplők mutattak fel; amely értelemszerűen nem jelent automatikusan perspektívát a képzetlen munkavállalók nagy tömegeinek. Az innováció és a tőkeerő ugyanis – a nemzetközi trendeket és versenytársakat alapul véve, például a cementgyártásban – elfogadhatatlanul alacsony. A hátrány így nő, a minimális üzemmeléti hatékonyság és a szakképzett munkaerő elvándorlása pedig várhatóan megnehezíti a vállalkozások (újra-) belépését a piacra, a bekövetkező gazdasági fellendülés idején.

Magyarország kevés természeti kincse közül az építőipari alapanyagok nagy mennyiségben állnak Pest megyében rendelkezésre

- A megye építőanyag-iparájának fejlesztése, különös tekintettel a rendelkezésre álló nyersanyagforrásokra való fokozottabb építésre.
- A térségi cementgyártás jövőjének újragondolása, átszervezésének menedzselése, együttműködve az érintett szomszédos megyékkel (Komárom-Esztergom), érdekeltekkel.
- Az építés és különösen az alapanyaggyártás hatékonyságának, energiahatékonyságának erősítése, a fajlagos költségszint jelentős csökkentése a technológiai fejlesztések ösztönzésével és a tudástranszfer támogatásával (tanácsadó mérnöki feladatok, területi tudásközpont, területi és ágazati partnerség, KKV tanácsadás).
- A vállalkozói és menedzsmentismeretek bővítése, az építőipari szakképzés bővítése, területi szintjének szervezése.

Pest Megyei Területfejlesztési Kon koncepció– egyeztetési anyag

- CO₂-kibocsátás csökkentése, a bányaterületek rekultivációja, a hulladék kezelése; általában a termelés és az építkezések helyi közösségre és globális környezetre gyakorolt hatásának csökkentése.
- A klímaváltozás hatását is kiemelten figyelembe vevő alternatív építőanyagok, építési módok kifejlesztése, a hagyományos építőanyagok felhasználásának támogatása, bio-házak, passzívházak kifejlesztésének, építésének kiemelt támogatása.
- A lakásépítés-, felújítás, korszerűsítés támogatása, ennek következtében az építőipar rendelési állományának növelése.
- Technológiai szakosodás, környezetbarát technológiák és más „feltörekvő szegmensek” fejlesztésének ösztönzése, mintaprojektek támogatása a kiemelt beruházásoktól a helyi gazdaság, kistélepülések elérését lehetővé tevő önkéntességi alapú projektekig bezárólag.
- Értéklánc-alapú klaszteresedés, együttműködések, nemzetközi beágyazottság erősítése.
- A belső, helyi erőforrások (építőanyagok) használatának felkutatása és alkalmazása, fenntartható tájgazdálkodás biztosítása.
- A megyei épített örökségállománynak védelme és karbantartása. A kulturális örökség fenntartásából, üzemeltetéséből, felújításából és hasznosításából fakadó feladatok támogatása.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.1.3.8 Kereskedelem

Pest megye gazdaságában jelentős pozíciót foglal el a kereskedelem, annak valós gazdasági súlyát azonban nehéz értékelni, több okból is. Az egyik ok az elégtelen és nem megfelelő bontású statisztikai adat. A másik ok a multinacionális szereplők jelentős részaránya és ebből adódóan az általuk biztosított adatok beszámíthatósága. A harmadik a távol-keleti érdekeltségű nagy-és kiskereskedelem rohamos, kontrollálatlan, a hatóságok által szinte követhetetlen térhódítása. A negyedik a hazai kiskereskedelmi üzletek túlélésre berendezkedett, adóelkerülő magatartása és még folytathatnánk a felsorolást. Néhány tendencia azonban nyomon követhető és az azokból adódó célok, feladatok azokból kiolvashatóak:

Az elmúlt két évtizedben a megyében egyrészt a piaci igényekre adott válaszként, másrészt a munkahelyek elvesztése miatti önfoglalkoztatás egyik lehetséges megoldásaként megjelent a kiskereskedelmi üzletek tevékenysége.

Ezzel párhuzamosan, a 90-es évek végétől egyre másra kezdtek nyílni a multinacionális bevásárlóközpontok, döntően a forgalmas, multimodális kapcsolódási pontokon, illetve a fővárosba vezető főbb sugárirányú autópálya bevezető szakaszokon, valamint az M0 mentén. Ezek jó parkolási lehetőséget, szinte folyamatos nyitva tartást, széles árukínálatot, gyors hitellehetőséget, valamint szórakozási-, éttermi lehetőségeket is biztosítanak, olyan egyéb szolgáltatások bevonásával, mint gyógyszertár, optikai szaküzlet, mobil telefon-szolgáltatók, posta stb.

A nagyobb bevásárlóközpontok, plázák mellett a települések belterületein az agglomerációban szinte mindenhol, illetve a távolabbi nagyobb településeken is szintén külföldi tulajdonú, kisebb, diszkont láncok fiókjai nyíltak meg, szűkebb árukínálattal, kedvezőbb árakkal.

A megye kereskedelmének legnagyobb szele a multinacionális cégek kezében összpontosul

A legutóbbi évtized fejleménye a távol keleti üzletek térhódítása, benyomulva egy olyan piaci szegmensbe, ahol nem a minőség, hanem az ár az elsődleges szempont.

Mindehhez kapcsolódik még az elektronikus kereskedelem gyors térnyerése, ahol szintén nem a hazai tulajdonú forgalmazók magyar termékei jelentik a fő piacot.

Mindezek a folyamatok gyökeresen átrendezték a vásárlási szokásokat, a piaci erőviszonyokat és részesedéseket. A hazai tulajdonú kereskedelmi láncok jelentős része bezárt. Ezzel egy időben a települések belterületein működő hazai tulajdonú kiskereskedelmi egységek lehetőségei rendkívüli módon beszűkültek, egy részükre a napról-napra élés, más részükre az akár éven belüli többszöri bezárás, üzemeltető váltás, újraindítás kétségbeesett erőfeszítése a jellemző. Van néhány olyan terület, ahol a hazai KKV-k túlsúlya meg tudott maradni, pl. az autóalkatrész kereskedelem, és a gépjármű-javítás, a húsboltok, pékségek stb. Mivel a kereskedelem meghatározó szerepet képvisel a termelési-értékesítési láncban, ezért annak tulajdonosi viszonyai, azok motivációi nagymértékben kihatnak a hazai gazdaság, így Pest megye gazdaságának termelési szektorára is.

Fentieket is figyelembe véve az alábbi főbb célokat fogalmaztuk meg Pest megye kereskedelmi szektora vonatkozásában:

Operatív célok

- A hazai tulajdonú kereskedelmi láncok, hálózatok megerősödésének segítése.
- A kereskedelmi forgalomba kerülő termékek fokozottabb minőségellenőrzése, szigorúbb fogyasztóvédelem.
- A kiskereskedelmi üzletek kulturált vevőkiszolgálást lehetővé tevő infrastruktúrája javításának támogatása.
- A megyei termékek, megyei különlegességek piacra jutásának támogatása.
- A helyi piacok megújítása, építése, a piaci értékesítés feltételeinek megteremtésének támogatása.
- Az ágazati koncentráció előrehaladásának, illetve a koncentráció kedvezőtlen hatásainak mérséklése. A hazai tulajdonú KKV vállalkozások helyzetének (számának és részarányának) stabilizálása, különösen a hazai gazdaságba jobban beágyazott szegmensekben.
- A termelékenység és a szolgáltatások minőségének folyamatos emelése, valamint a foglalkoztatás bővítése, a beruházási aktivitás erősítése, és az innováció ösztönzése; különös tekintettel az új üzleti modellek, értékesítési csatornák, és piaci stratégiák térnyerésére.
- A helyi, illetve hazai értékteremtés szempontjából előnyös integráció – beszerzés-optimalizálás, valamint értékesítési társulások – támogatása, például az élelmiszeriparban, illetve a helyi gazdaság számára fontos szegmensekben.
- Az innováció erősítése, különös tekintettel az IKT technológiák, rendszerek és platformok alkalmazására (CRM, ügyviteli és vállalatirányítási rendszerek, kontrolling; fogyasztói és üzleti e-kereskedelem, elektronikus piacterek).
- A kiskereskedelmi szolgáltatások térbeli hozzáférhetőségének, valamint minőségének biztosítása, különösen a vidéki, illetve az „elmaradott” és a

Átfogó célok Gazdaság dinamizálása

A hazai tulajdonú kiskereskedelmi egységek egyik napról a másikra élnek

A fogyasztóvédelmi ellenőrzések kiterjesztésével és prevenciós ellenőrzésekkel a külföldi feketeimportból származó áruk behozatalát csökkenteni lehetne, ezzel a könnyűipar ismét munkalehetőséghez jutna

„lemaradó” térségekben; illetve különös tekintettel a kereskedelem szerepe a foglalkoztatásban.

- A kiskereskedelmi ingatlanfejlesztések, beruházások, valamint a település- és térségfejlesztési stratégiák összehangolása, a közösségi tér és szolgáltató funkciók integrálása; a kereskedelmi ingatlanok újrahasznosításának, reorganizációjának tudatos és proaktív tervezése. A kiskereskedelmi ingatlanfejlesztés és a hosszú távú településfejlesztési (infrastrukturális és közösségi) célok összekapcsolása.
- A nagykereskedelmi szolgáltatások fejlődésének, folyamatos megújuláson alapuló versenyképességének és komparatív előnyének erősítése a megye sajátosan kedvező adottságai és a nagyszámú vállalkozás alkotta klaszter nyújtotta előnyökre alapozva; különös tekintettel a City-logisztika jelentőségére illetve egészében a logisztika fejlettségére, valamint az ágazatok közötti szinergiahatásra.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A hazai KKV-k kereskedelmi tevékenysége erősítendő

11.2 Stratégiai cél: Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése.

Célunk a megye magas vállalkozás sűrűséggel rendelkező, nagyszámú hazai KKV-t is tömörítő, a nemzetközi munkamegosztásba is bekapcsolódó térségei innovációs teljesítményének, termelékenységének és értéktérítő képességének erősítése. A növekedési potenciállal rendelkező közép- és nagyvállalatok és az innovatív kisvállalatok térnyerésének támogatása; az exportorientáció, a beszállítói kapcsolatok és az értékláncokhoz kapcsolódó szolgáltatások erősítése; a nyílt innovációs partnerségek és a stratégiai együttműködések bővítése. Fontosnak tartjuk a kreatív tevékenységek támogatását a versenyképesség, a hatékonyság és a külgazdasági kapcsolatok erősítése érdekében. Kiemelt területként kezeljük a technológiai parkok, innovációs központok, a tudásközpontok és a vállalatok, vállalkozások közötti együttműködések erősítését, a spinoff és spinout aktivitás ösztönzését, a vállalkozói egyetemek létrehozását, a versenyképesség erősítését.

11.2.1 K+F+I

Pest megye gazdasági teljesítményének és térszerkezetének egyik megkülönböztető erővel bíró sajátossága az innovációs teljesítmény területi megoszlása és kapcsolatrendszere, amely kistérségi versenyképességi és innovációs vizsgálatok alapján az egyetlen valóban regionális, azaz kistérségi határokat átlépő regionális innovációs rendszert alkotja. Budapest és Pest megye együtt az ország K+F teljesítményének négyötödét hozza létre.

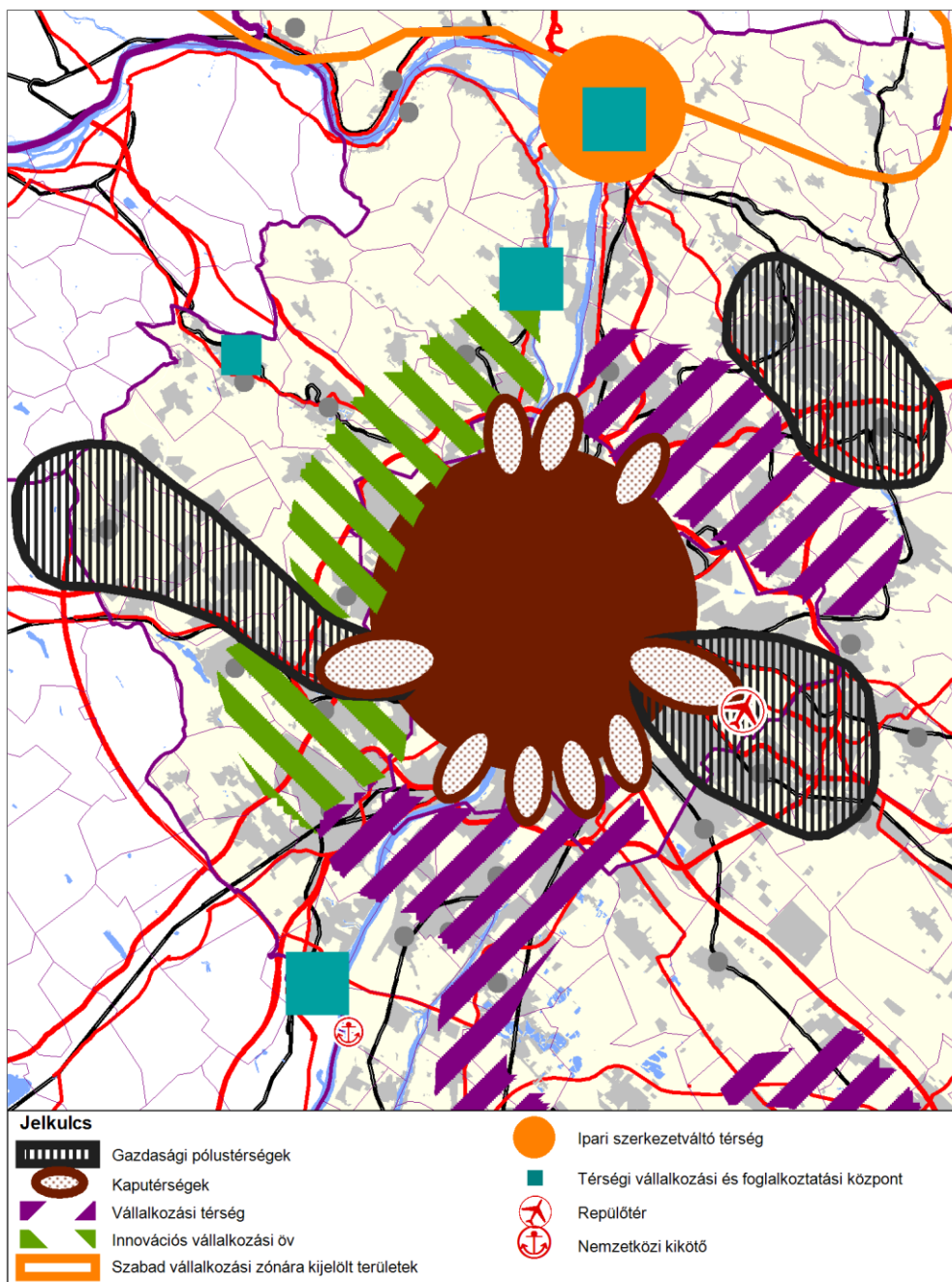
A Pest megyei innovációra jellemző, hogy a kifejezett K+F ráfordítások tekintetében a megye teljesítménye elmarad az országos átlagtól; 2000 és 2010 között, a GDP-hez mérten 0,4 és 0,5% között ingadozott, miközben az országos átlag alulról közelítette az 1%-ot. Az innovációs teljesítményt komplexebben megközelítő mérések alapján azonban a Pest megyei térségek teljesítménye jelentősen meghaladja az átlagot, kifejezetten élenjáró a Gödöllői és Veresegyházi kistérségek esetében (hightech pólus). Az eltérés alapvetően két tényezővel magyarázható: a budapesti K+F és tudásközpontok viszonylagos jelentőségével (amelyet a megye gazdasága, például a megyei hightech feldolgozóipar is felhasznál); illetve a feldolgozóipar országos átlagtól jelentősen elmaradó részarányával a GDP tekintetében; a szolgáltató szektor innovációs teljesítményét ugyanis kevésbé reprezentálja a KSH K+F mérése. A többtényezős vizsgálatokon alapuló mérések szerint Pest megye vállalkozói övezete, és különösen a Budaörsi kistérség (fejlesztési központ) élenjár a tudás generálásában és fogyasztásában – köszönhetően az általános társadalmi és gazdasági teljesítménynek, valamint a tudásintenzív termelő és szolgáltató tevékenységek jelenlétének.

További potenciált jelent a helyben lakó népesség kedvező összetétele, képzettsége és társadalmi státusza, foglalkozása. A Pest megyei vállalkozások számát, valamint a megye gazdasági teljesítményének részarányát alapul véve kijelenthető, hogy Pest megye több kistérsége is a hazai innováció és technológia pólusa, a megye kiterjedt vállalkozói övezete pedig nagy hatékonysággal képes növekedésre konvertálni a helyi, budapesti, valamint a vidéki K+F és hightech központokban létrehozott innovációt, valamint a külföldi működő tőke és az import révén érkező tudást. A helyi gazdaság gyengeségei, valamint a hagyományos iparágak versenyképességi – termelékenységi – problémái ugyanakkor azt mutatják, hogy az innováció csak korlátozottan terjed túl az újgazdaság határain.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Vállalkozások körében úgy tartják, hogy a stagnálás már önmagában lemaradást jelent, ezért Pest megye a fejlesztési források legnagyobb arányát a gazdaság húzóágazataira kívánja koncentrálni

A K+F szektor jövőjét az országos viszonylatban kedvező népességi struktúra, a képzett és önmagát is képző munkavállalók tudják megteremteti

A gazdaságfejlesztés speciális célterületei (8. ábra)

Operatív célok

- A megyei innovációs teljesítmény növelése.
- A K+F ráfordítások, valamint a K+F vállalkozások, szolgáltatók számának bővítése.
- A regionális innovációs rendszer hatékonyságának és kisugárzásának erősítése – a tudás kiterjedt hasznosítása.
- A növekedési ágazatok helyi és metropolisztérségben elérhető K+F+I háttérének fejlesztése.
- A nem innovatív ágazatok megújulása, az együttműködésen alapuló verseny erősítése.

- A technológia és a tudás adaptálásának gyorsítása, a versenyszféra szervezetfejlesztési, képzési és marketingkiadásainak emelése.
- A jelentős növekedési potenciállal rendelkező startup, spinoff és spinout cégek támogatása.
- Közösségi (társadalmi) innovációk térnyerése.
- A vállalkozások közötti, valamint a vállalkozások, egyetemek és intézmények közötti stratégiai partnerségek fejlesztése, a jelenlegi (kiterjedt) kapcsolatrendszer elmélyítése.
- A hosszabb távú megtérüléssel kecsegtető kezdeményezések elfogadottságának növelése, különös tekintettel a pénzügyi közvetítésben.
- Az egyes szegmensek célzott, pénzügyileg támogatott finanszírozásának bővítése – a kockázati tőkeprogramoktól az innovációs voucher kezdeményezéséig.
- A vállalkozások innovációs potenciáljának mérése, az atipikus innovációs formák értékelése (kiemelten a kreatív ipar, turizmus, építőipar) az ágazati és térségi sajátos folyamatok nyomon követése.
- Az innováció és az innovációs menedzsment szempontjából fontos humán erőforrás megtartása, bővítése.
- Az innováció területi intézményrendszerének erősítése, a régió-specifikus tudásbázis és szolgáltatások bővítése.
- A feldolgozóipari értékláncokhoz kapcsolódó szolgáltatások integrált fejlesztése.
- A Pest megye integrált technológiai és ipari parki hálózat, valamint az innovációs és inkubációs központok telepítése.
- Kísérleti (pilot) projektek kiterjedt alkalmazása – speciális ingatlanfejlesztések, living laboratory stb.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Kiemelten támogatandó a vállalkozások és egyetemek közötti partnerség erősítése

11.2.2 Infokommunikációs technológiák (IKT)

Az IKT ipar meghatározó szerepet tölt be Pest megye gazdasági teljesítményében, a gazdasági húzóerőségek, illetve a vállalkozási övezet fejlődésében. Nemzetközi összehasonlításban is számottevő az informatikai vállalkozások és foglalkoztatottak száma, valamint erőteljes a telekommunikációs vállalatok központjainak jelenléte, illetve általában a tudás intenzív tevékenységek és azon belül a tudás intenzív üzleti szolgáltatások aktivitása. Pest megye és Budapest számára az IKT, vagy azon belül az informatika nagy lehetőséget hordoz; motorja lehetne egy regionális csomóponti, szolgáltató szerepnek; amelyhez azonban erősebb szakosodásra, több vállalkozásra, megfelelő piaci orientációra (agresszív, a nemzetközi gazdasági, technológiai központokat, piacokat támadó stratégiákra), valamint megfelelő üzleti modellek térnyerésére lenne szükség. Az informatika jelenleg olyan fejlődési pályán van, amely nem feltétlenül képes megtartani az IKT szektor jól képzett és mobilis szakembereit; vagy nem képes megújítani szaktudásukat, versenyképességüket.

A Pest megyei IKT szektor több szálon kapcsolódik a gazdasághoz, mint például az ugyancsak IKT iparhoz sorolt elektronikai ipar teljesítménye. A Pest megyei vállalkozások, vagy az itt élő emberek IKT fogyasztása ennek ellenére nem haladja meg

Az IKT szektor Pest megye és Budapest gazdaságában komoly lehetőségeket hordoz

jelentősen az országos átlagot, illetve a vásárolt IKT multiplikátor hatása nem eredményezett áttörést a hagyományos iparágakban, a közintézmények működésében – a termelékenységben, az ügyfélkapcsolatokban, értékesítési csatornáknban, innovációban. A „digitális szakadék” Pest megyében is létezik; és nem csak a leg-hátrányosabb rétegekre korlátozódik.

Az informatika Pest megyei erősségei: adatbiztonság és adatmentés, térinformatika, 3D és játékfejlesztés. A metropolisztársaság márkaértékkel bíró szakosodással bír például a filmgyártáshoz kapcsolódó informatikai háttérmunkák tekintetében.

Operatív célok

- Az IKT szektor fejlődésére és folyamataira vonatkozó benchmark információk gyűjtése, értékelése.
- Az IKT szektor képzése, szakképzés és felnőttképzés ösztönzése.
- A szolgáltatás-export támogatása, fejlett piacok részarányának növelése.
- A stratégiai partnerségen, vállalkozásfejlesztésen alapuló stratégiák arányának növelése (a tranzakció-alapú, például szerződéses fejlesztéssel szemben).
- Az IKT klasztereinek, együttműködéseinek fejlesztése, az intézményi szektor számára nem látható közösségi platformok és kezdeményezések erősítése; a multiplikátorhatás erősítése.
- A kockázati tőkebevonáson és exit stratégián alapuló startup és növekedési stratégiák gyakoriságának, arányának növelése.
- A kereskedelmi platformok és az e-közigazgatás erősítése.
- A digitális írástudatlanság felszámolása, az írástudás erősítése.
- Közöségi platformok térnyerése és fejlesztése a közöségi innovációk, a társadalmi kohézió, vagy például a helyi gazdaság erősítése érdekében.
- A KKV és a vállalati termelékenység javítása, az IKT technológiák és rendszer kiterjedt alkalmazása.
- Az informatikai oktatás modern eszközrendszerének megteremtése és az alkalmazások használat-orientált megjelenésének támogatása.

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

*Fontos az IKT
szektor szakember
utánpótlásának
biztosítása*

11.2.3 Kreatív ipar

A Pest megyei kreatív ipar szorosan összekapcsolódik a fővárossal, sokszínűségével jelentős mértékben hozzájárul a térség nemzetközi versenyképességének, pozíciójának erősítéséhez, a kreatív ipar innovációs aktivitásához. A kreatív ipar ágazati: elektronikus és nyomtatott sajtó, reklám- és hirdetési ipar, film és videó, szoftver-készítés és digitális játékfejlesztés, építészet, könyvkiadás, zene, előadó-művészet, képzőművészet, iparművészet, formatervezés és divattervezés, művészeti és antik piac, kézművesség. Pest megyében más-más módon és mértékben, de sajátos jelentőséggel bír a regionális média, a szoftverfejlesztés, az építészet, az előadó művészet, az iparművészet, a képzőművészet, a kézművesség, a metropolisztársaságban a filmgyártáshoz kapcsolódó 3D és egyéb háttérmunkák; erősségnek tekinthető továbbá a kiterjedt közművelődési és kulturális intézményrendszer, amely a sűrű városhálózatnak és a városközpontok számosságának köszönhetően rendkívülinek mondható.

*A kreatív iparban
több olyan szeg-
mens megtalálha-
tó, ahol a hazai
KKV-k meg tudnak
jelenni*

A Pest megyei kreatív ipar több szegmense is jelen van a nemzetközi piacokon, illetve szorosan beágyazott a nemzetközi trendekbe. Nem csak a filmgyártásban, de például a kézművesiparban is jellemző a KKV szereplők kiterjedt aktivitása, illetve törekvése, hogy ott legyenek a nemzetközi vásárokon, közvetlenül is elérjék a határon túli fogyasztói piacot. A kreatív ipar sokat tehet azért, hogy a helyi identitás markáns szerepet kapjon a közösségek életében, de oly módon, hogy az erősítse a gazdaság és a település integritását, pozícionálását, versenyképességét; amely tehát nem falakat húz, hanem lebontja a „silókat” elválasztó falakat. A kreatív ipar fejlődését gátolja a duális gazdaság, a kifejezetten nemzetközi trendekbe beágyazott és a helyi közösséget szolgáló intézményrendszer elkülönülése, a művészetoktatás körüli bizonytalanság és finanszírozási nehézségek, a Pest megyei térségek és a települések alacsony márkaértéke, identitásának, valamint a védjegy, illetve minősítési rendszerek elfogadottságának hiánya. Az itt elérhető kulturális háttér, életminőség, a főváros közelsége és a metropolisztérség ereje ugyanakkor erős versenyképességi tényezőnek bizonyulhat.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Az erős kulturális háttér versenyképességi előnnyé válhat

Operatív célok

- A helyi és szakmai közösségi kezdeményezések, együttműködések és platformok erősítése.
- A co-creativ és nyílt innovációs rendszerek térnyerése.
- A helyi védjegy, a területi minősítés és az országos szabályozás összehangolása, kiépítése.
- A kreatív ipar sajátos üzleti modelljének megfelelő szakmai és vállalkozási képzési tartalom, a közoktatás helyi specifikus tartalmának bővítése.
- A kreatív ipar innovációjának támogatása, specifikus inkubáció és tanácsadás hálózatának kiépítése; szakmai és információ háttérszolgáltatások bővítése.
- A kulturális, centrumvárosok és az iskolavárosok (Szentendre, Vác, Cegléd) kiemelt támogatása, összekapcsolása, a kreatív ipari előremutató szakosodási lehetőségeinek bővítése.
- A közművelődés intézményrendszerének további erősítése, a jól működő hálózati, szakmai háttérszolgáltatásokkal ellátott rendszerre alapozott új kezdeményezések indítása; a kreatív ipar szegmensei közötti átjárhatóság erősítése.
- A metropolisztérség nemzetközi központi szerepének megerősítése, visszaszerzése, a kreatív ipar nemzetközi jelenlétének bővítése, általában a külgazdasági orientáció, partnerség, beágyazottság erősítése – a tevékenységek jelenleginél szélesebb körében.
- A kreatív ipar térségi szakosodásának, komparatív előnyének mérése, nyomon követése elismertetése, és megjelenítése.
- Regionális jelentőséggel bíró piacterek offline és online platformok fejlődésének támogatása.
- A filmipar, mint a kreatív gazdaság egyik kulcsiparágának további támogatása.

11.2.4 Gyógyszeripar, biotechnológia

Magyarországon a gyógyszeripar, a biotechnológia és az orvosi berendezések és eszközök gyártása a kiemelt, jó növekedési képességgel rendelkező, nagy hozzáadott értékű ágazatok közé tartozik. A gyógyszeripar egészére jellemző a magas

A gyógyszeriparban alkalmazottak száma folyamatosan növekszik

K+F költség, és a kiemelkedő tőkeintenzitás. Pest megye számos gyógyszeripari vállalkozásnak, illetve jelentősebb termelő kapacitásnak, valamint magas hozzáadott értékű szolgáltató tevékenységnek, fejlesztő központnak nyújt telephelyet. Ezek a vállalkozások szoros kapcsolatban vannak a budapesti tudásközpontokkal, vállalati K+F központokkal, illetve döntési központokkal; kiemelten a Veresegyházi-Gödöllői kistérségben, valamint a Budaörsi kistérségben működők. Az iparág erősen exportorientált, de magas a hazai értékesítés aránya is. A telephely szerinti adatok szerint a gyógyszergyártásban az alkalmazottak száma évről-évre nő, 2011-ben elérte az 1800 főt. A „hightech” gyógyszeripari bázis a humántechnika, állatgyógyászat, növényvédelmi technológiákban is egyaránt jelentős fejlődési lehetőséggel bír. A megye, illetve a szomszédos térségek, régiók kedvező feltételeket és környezetet biztosítanak a kísérleti-, illetve tömeges alkalmazásra.

A fejlesztéspolitika területi szintje csak kevésbé befolyásolja közvetlenül a gyógyszeripar teljesítményét, például a K+F ráfordítások nagyságát. Ugyanakkor a Pest megyei gyógyszeriparban rejlő közvetett előnyök kihasználásában jelentősebb szerepet játszhat; az egyes térségek megfelelő pozicionálása, a gyógyszeripar helyi, indirekt kisugárzása, a piaci résekre irányuló vállalkozások megtelepedése, és így a további munkahelyteremtés lehetősége tekintetében. Az iparágra jellemző tudásintenzitás lehetőséget ad a kisebb piaci szegmenseket célzó vállalkozások alapítására, a humán gyógyászat, vagy akár az állatgyógyászat területén innovációs aktivitásra; a termelési kultúra, valamint a technológiai és piaci ismeretek átadásával. Az ilyen területen működő vállalkozásokra jellemző a kis sorozatú, vagy egyedi jellegű „custom design” gyártás, a magas hozzáadott-érték tartalom, továbbá a jelentős növekedési és jövedelemtermelési potenciál.

Operatív célok

- A gyógyszeripar szerepének megerősítése a térségi hightech pólusokban; a háttér és a kapcsolódó tevékenységek komplex fejlesztése, esetleges technopolisz jellegű ipari park-fejlesztés; a K+F támogatása.
- Spin-off támogatása; biotechnológiai vállalkozások letelepítése; orvosi berendezések és eszközök gyártó, és labortechnológiai fejlesztő vállalkozásainak letelepítése; a nagy növekedési potenciállal rendelkező kisvállalatok, közép- és nagyvállalatok telepítése és növekedésének támogatása.
- Értékláncban kapcsolódó, inkrementális innovációs lehetőségekre alapozott vállalkozások fejlesztése (gyógyszeralapanyag-gyártás, műszeripari beszállítás); az ipari kultúra és tudás összekapcsolása az egészségipar szereplőivel; az életminőséget és biztonságot, egészségtudatos életmódot erősítő kezdeményezésekkel.
- Az iparág és a megye (a metropolisztérség) egyetemei, tudásközpontjai, továbbá felsőfokú és speciális középszintű szakképző helyek közötti kapcsolatok erősítése, az üzleti környezet és a „puha”infrastruktúra sajátos területi szintű fejlesztési feladatainak meghatározása.

11.2.5 Gépipar

A Pest megyei gépipar részaránya, jelentősége kiemelkedő a feldolgozóiparon belül, a termelés több mint felét adja (51,5% 2010-ben). A telephely szerinti megfigyelt adatok alapján a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása (CI), a villamos berendezés gyártása (CJ), a gép, gépi berendezés gyártása (CK), valamint a járműgyártás (CL) együtt, 2011-ben, 23,5 ezer alkalmazottnak adott munkát. A

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A megye –egyéb eszköz nélkül– indirekt módon kívánja kihasználni az iparágban lévő lehetőségeket

A megye jelentős feldolgozóiparában a hazai KKV-k lehetőségei korlátozottakká váltak

gépipar teljesítménye ellentmondásos, az elektronikai ipar folyamatos, a járműgyártás időszakosan erős csökkenése, valamint a villamos berendezés és a gépgyártás növekedése; illetve általában a belföldi értékesítés jelentős visszaesése, és az exportteljesítmény egyenletes növekedése figyelhető meg. Az exportorientáció folyamatos erősödése, valamint beruházások igen jelentős mértékű volatilitása is arra utal, hogy a Pest megyei gépiparban erőteljes szerkezeti átalakulás megy végbe; a területi adatok alapján ez több térségben az ipari tevékenység leépítését, jelentős csökkenését eredményezte.

Pest megye gazdasági profiljára a szolgáltatások túlsúlya a jellemző, ennek ellenére a széles ipari bázis, a feldolgozóipar, s azon belül a gépipar a megye gazdasági versenyképességének meghatározó tényezője; a termelési kultúra, a technológia-intenzitás, az exportorientáció és a fajlagos K+F+I ráfordítások miatt. A Pest megyei gépipar az egyik legnagyobb az országban. A gépipar fejlődését, s különösen a hazai tulajdonú vállalkozások lehetőségét behatárolja a kemény piaci verseny, a tőkeerő és a kapacitások alacsony szintje, a nemzetközi versenytársak kiemelkedő termelékenysége, (folyamat és termék) innovációs képessége, K+F ráfordításai és költséghatékonysága, a gépipar növekvő szolgáltatástartalma, komplex piaci beágyazottsága, a stratégiai partnerségek, klaszterek jelentősége.

Másrészt a gépiparban találhatóak meg a hightech feldolgozóipar azon területei, szegmensei, amelyek a kitörés lehetőségét hordozzák, és amelyekre a területfejlesztés és befektetés-ösztönzés is fókuszálhat a jövőben, jelentősen bővítve a Pest megyei gépipar vállalati szereplőinek körét, összetételét, az erős és növekedésre képes közép vállalatok számát. A jelenlévő nemzetközi vállalatok pedig továbbra is lehetőséget biztosítanak arra, hogy a gépipar beszállító és szolgáltató vállalkozásai hozzáférjenek a nemzetközi piacokhoz, értékláncokhoz. Jelentős ipari szerkezetváltásra van szükség azonban ahhoz, hogy ez a lehetőség valóban fenntartható növekedést eredményezzen; beleértve a hazai gépipar és a tudásközpontok közötti kapcsolatok bővítését, az endogén erőforrások, az innováció, valamint az innovációra alapozott vállalkozások szerepének erősítését, a közvetlen európai K+F források lehívására való képességet. Fontos feladat a területfejlesztés, a befektetés-ösztönzés, valamint az innováció területi rendszerének összehangolása.

Operatív célok

- A hazai technológiai projektek összehangolása, fókusz és specializáció megteremtése, partnerségek szervezése; a nemzetközi beágyazottság és stratégiai marketing erősítése; különös tekintettel a rugalmasság, a teljesítmény, a digitális tervezés és az innovatív technológiák adaptálására; versenyképes üzleti modellek kialakítására.
- A gépipar célzott támogatása egyes területeken: mezőgazdasági gépgyártás, célgépgyártás, élelmiszeripari-, csomagolóipari gépgyártás, hűtéstechnika, energetikai gépek. Kiemelten a mezőgazdasági-gép gyártók hazai piacon történő megerősödésének támogatása; telephely- és technológiafejlesztés, a klaszterek mérethatékonyságát (scale és scope) erősítő partnerségek, új befektetések és új befektetések fókuszált ösztönzése; valamint a zöldtechnológiák, a gépipar és kapcsolódó technológiai tevékenységek (megoldások, szolgáltatások) integrált, klaszteralapú fejlesztése, technológiai parkok létesítésének ösztönzése.
- Általában a fejlett feldolgozóipar, a hightech gépipar új, illetve feltörekvő szegmenseinek támogatása, a klaszterek Pest megyei telephelyválasztásának ösztönzése; innovatív termékfejlesztések támogatása a következő lehetőségek

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A gépipar a megye gazdaságának meghatározó tényezője

Egyik fontos előrelépési lehetőség a beszállítói körbe való bekerülés

Elsősorban a specializációban illetve a feltörekvő szegmensekben lehetnek jó lehetőségeink

mentén: új alapanyagok, szenzorok és elektronika, új funkcionalitás és technikai tulajdonságok fejlesztése; elektromos közlekedéshez kapcsolódó technológiák, egészség- és biotermékek, környezetipar és energetika, intelligens eszközök és berendezések, kommunikációs eszközök. Beleértve a fogyasztói piac; továbbá az ipari felhasználású gépek és berendezések (szerszámgépek, robotika, világítástechnika, szoftverfejlesztés, digitális eszközök) szegmenseit.

- Tudástranszfer – a gépipari vállalkozások rugalmas alkalmazkodását, a termelékenység növelését, a működési költségek folyamatos csökkentését támogató fejlesztések ösztönzése, a folyamatos fejlesztés gyakorlatának erősítése; menedzsment-ismeretek és technológiák (beleértve IKT) adaptálása.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.3 Stratégiai cél: Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az M0 mentén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében.

Pest megye, az ország gazdaságfejlesztésének egyik legnagyobb fejlődési potenciállal rendelkező térsége az általunk Férihegyi Gazdasági Övezetnek elnevezett, a repülőtér tágabb környezetét magába foglaló térség. A nemzetközi repülőterek és vonzaskörzetük minden országban kiemelt jelentőséggel bírnak a gazdaságfejlesztés szempontjából, hiszen rendkívül nagy személy- és áruforgalmat bonyolítanak le, ehhez a szolgáltatások széles skálája kapcsolódik, s az értékteremtési folyamatok közül egyre több termelő- és feldolgozó kapacitás is ezekbe az övezetekbe összpontosul.

Pest megye esetében ezeket a lehetőségeket bővíti, hogy a Budapest és a megye határán lévő repülőtér egy egyébként is rendkívül dinamikusan fejlődő logisztikai övezet, intermodális csomópont része, hogy a vasúti és közúti kapcsolatrendszer, az autópályák, az M0-ás körgyűrű rendkívül kedvező fejlesztési és elérhetőségi feltételeket biztosítanak.

Mindezen adottságok kihasználására az érintett önkormányzatok, a megye és a főváros összefogásával, a gazdasági szereplőkkel történő intenzív együttműködéssel, kiemelt nemzeti szintű támogatással komplex térség- és gazdaságfejlesztési program elindítása az indokolt. Ez az ország egészének az érdeke, hiszen a fejlesztés hatásai továbbgyűrűznek, Pest megyében pedig az általános pozitív hatásokon túl, komoly lendületet adhatna a megye déli-keleti leszakadó területei felzárkóztatásának is.

Célkitűzések:

- **A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és az arra épülő Férihegyi Gazdasági Övezet újrapozicionálása, a fejlesztési területek előkészítése, a térség elismertségének és márkaerejének erősítése.**
- Az övezet által érintett térség európai, illetve kelet-európai csomóponti funkcióinak jelentős bővítése; **a „kemény” és a „puha” infrastruktúra komplex fejlesztése**, a betelepült tevékenységek kedvező összetételű bővítése, a vállalati központok és üzleti szolgáltatások letelepedése, minőségi ingatlanfejlesztések.
- Az övezethez kapcsolódó nagyobb logisztikai övezet – **M0-ás körgyűrű** és a nagytérségi hálózatok csomópontjainak – infrastrukturális és funkcionális fejlődése, az övezetben elérhető logisztikai szolgáltatások, technológiák és innovatív vállalkozások számának bővítése; a komplex logisztikában kompetens menedzsment és a szakképzett munkaerő biztosítása.

A repülőtér térségében érintett fővárosi kerületi, illetve Pest megyei települési önkormányzatok együttműködésével (2009-2011 között) a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és környezete fejlesztési és rendezési tanulmányterv keretében elkészült a „BUDAPEST LÉGIKAPUJA integrált területfejlesztési program” koncepciója. A koncepció, amely a térség kiemelkedő potenciáljainak számbavételével, a térség fejlesztésében érdekelték szempontjait is figyelembe vevő fejlesztési célok meghatározásával, a fejlesztések célterületeinek lehatárolásával, a területfejlesztés infrastruktúrafejlesztéssel összehangolt ütemezésével, valamint a megvalósítást szolgáló intézményi keretek felvázolásával megte-

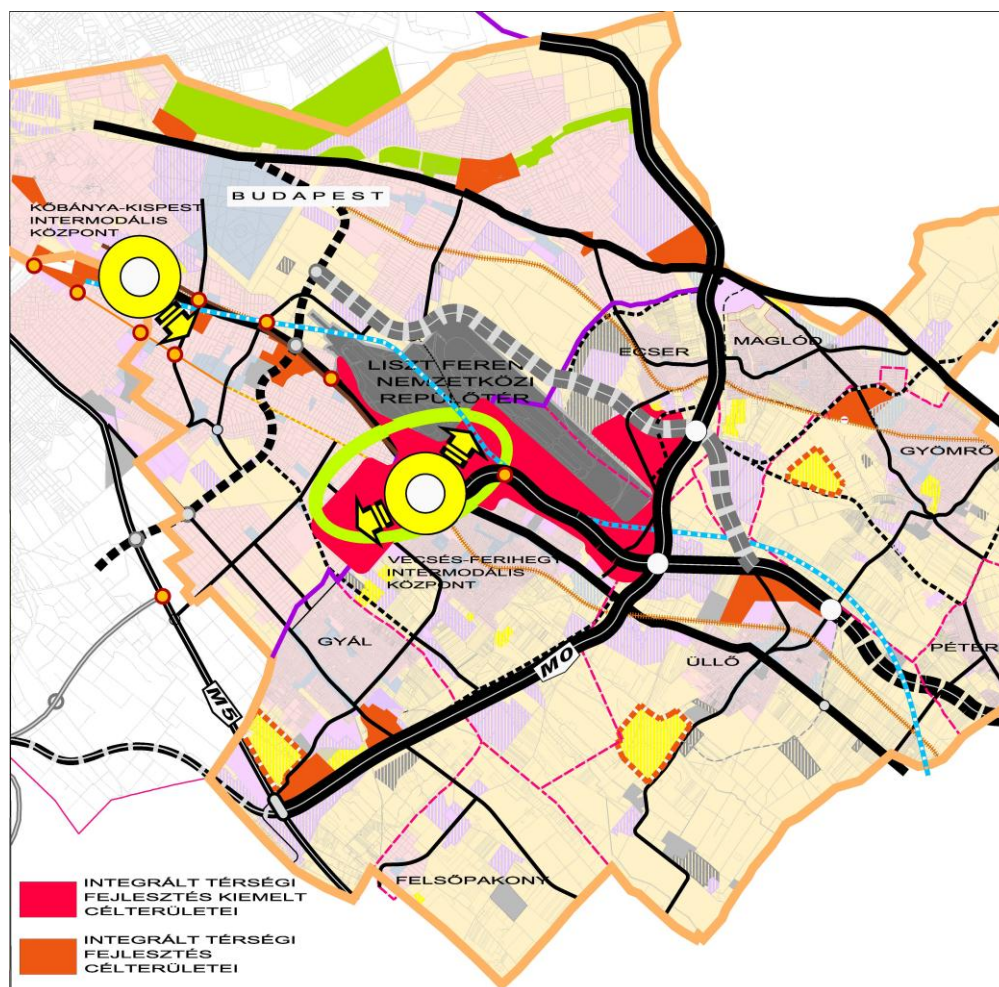
Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A nagy közlekedési rendszerek találkozási pontjai mindig magukban hordozzák a fejlődési lehetőséget

A repülőtér környékén a kedvező infrastruktúra mellett jelentős népesség is koncentrálódik a külső kerületekben és agglomerációban

remtette egy fővárosi és Pest megyei közös, integrált térségi fejlesztési program alapjait.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Az integrált térségfejlesztés célterületei a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében (9. ábra)

(A 2011-ben készült tanulmányterv felhasználásával)

- A program tartalmazza a repülőtér és térsége elérhetősége javítására vonatkozó terveket, a logisztikai-, szolgáltatási funkciók jelentős bővítéséhez nélkülözhetetlen szerkezetfejlesztési elemek megvalósításának javasolt ütemezését (kiemelten a közlekedési hálózat gazdaságfejlesztést is akadályozó elemeinek vonatkozásában), a Budapestet elkerülő VO vasútvonal logisztikai zónát erősítő módon történő fejlesztését. Tartalmazza fejlesztés szempontjából kiemelt prioritású repülőtér menti területek fejlesztésének funkciók szerint differenciált meghatározását, a XVII., a XVIII. kerület, Veszés, Üllő, Ecsér és Gyál fejlesztésre előkészített területei fejlesztésbe vonása javasolt ütemezését.
- A kiemelt program részeként a repülőtér térségében közel 700 hektár kereskedelmi-, logisztikai és gazdasági terület, közel 300 hektár településközponti vegyes terület, a gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóan 180 hektár lakóterület és mintegy 400 hektár turisztikai-, rekreációs terület összehangolt fejlesztése valósulhat meg a kiemelt integrált program részeként,

A repülőtér tágabb környezete integrált program keretében válhat nemzetközi szinten is jelentős szereplővé

egyaránt hozzájárulva Budapest keleti kapuja, mint a keleti agglomerációs térség fejlesztéséhez.

A fentiek szerint megfogalmazott programot jelen koncepcióban tágabban értelmezzük, és az M0-ás újonnan épült keleti szakaszának gazdaságfejlesztési lehetőségeinek kiaknázását is annak részének tekintjük. Az M0-ás ezen szakaszán nem elsősorban a multinacionális cégek nagyléptékű fejlesztéseinek, hanem inkább az agglomerációs települések helyi gazdaságának szereplőinek vállalkozói parkjainak fejlesztését preferálnánk, a hangsúlyt a munkahelyteremtésre helyezve.

Természetesen az övezetben nem csak kizárólag a termelő- és logisztikai típusú fejlesztések vonzására van lehetőség, az agglomeráció keleti övezetében, illetve a kapcsolódó kelet-dél pest megyei térségekben a rekreációnak, a turizmusnak, az egészségiparnak is kiváló adottságai vannak.

11.3.1 Logisztika

Pest megyének – a metropolisz régió egészének – kiemelkedően jó adottságai és lehetőségei vannak a logisztikai szolgáltatások piacán történő pozíciójának erősítése terén.

A Pest megyei logisztika mérete, minősége (szerkezete), dinamikája, valamint a nemzetközi kapcsolatok viszonylagosan nagy súlya lehetővé teszi az igen kedvező térszerkezeti pozíciók kihasználását, a szektor további fejlődését. Kifejezett erőssége a közlekedési csomóponti szerep, illetve sajátos előnyt jelent a logisztika rétegzettség: a „city logisztika”, a regionális logisztika (hazai, illetve közel-külföldre irányuló szállítmányozás), a nemzetgazdaság meghatározó feldolgozó-ipari vállalatának szolgáltató logisztika (ellátási-lánc menedzsment), valamint a kelet-európai, interkontinentális transzfer egyidejű jelenléte.

Magyarország egyik legfontosabb célkitűzése a regionális csomóponti szerep, magas szolgáltatás-tartalommal, illetve a nemzetközi transzferben egyfajta KAPU-szerep betöltése. Figyelmeztető, hogy a hazai logisztika az elmúlt évtizedben pozíciót veszített térségbeli versenytársaihoz mérten; a növekvő forgalomból csökken a részesedése. Magyarország elhelyezkedése nem jelent automatikus előnyt; változásokra van szükség – a befektetések összpontosítására, az értéktartalom növelésére, a támogató üzleti környezet fejlesztésére – a szektor fejlődéséhez, valamint a munkahelyteremtéshez. Pest megye fontos láncszeme a megújuló logisztikának; fókuszált infrastrukturális fejlesztésekkel, magas hozzáadott-értékű szolgáltatásokkal, új vállalkozások betelepítésével és a meglévő vállalkozások alkalmazkodásával, a logisztika beágyazottságának erősítésével járulhat hozzá az európai régiós logisztikai központi szerep megteremtéséhez. Kedvező alkalmat jelent a változtatásra az új észak-déli, illetve nyugat-keleti páneurópai közlekedési/gazdasági kapcsolatok fejlődése, illetve uniós szinten is támogatott fejlesztése.

A logisztikára sajátos módon jellemző, hogy a szállítmányozás, raktározás ágazat igen alacsony K+F aktivitása, valamint a raktárépítés alacsony fajlagos költsége és technológiai komplexitása miatt nem kézzelfogható a szektorra jellemző tudástartalom. Azonban a dinamikus fejlődéséhez hozzájárult az innováció, az üzleti folyamatok újratervezése, a rugalmas működés és a költségek folyamatos csökkentése, az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása, az ügyfélkapcsolatok és interfészek fejlesztése, a digitális eszközök, szenzorok bevezetése; valamint olyan üzleti modellek – generális, vagy piaci rés stratégiák – amelyek révén a logisztikai szolgáltatók mind szorosabban kapcsolódnak más iparágak működéséhez. A logisztika értékteremtő képessége a szolgáltatás vásárló gazdasági

Átfogó célok Gazdaság dinamizálása

Amennyiben növekedési pólussá válna a térség, akkor magával tudná húzni a fejlődésben lemaradó, tőle délre és keletre elterülő kistérségeket

Hiába rendelkezik magyar viszonylatban a térség kiváló adottságokkal a logisztika területén, mégis az iparágon belül csökkent részesedése a versenytársakkal szemben

tevékenységek termelékenységében mérhető, úgy a feldolgozóiparban, mint akár a kiskereskedelemben.

A logisztika fejlesztése ezért komplex feladat a területfejlesztés számára. Jelenti egyrészt a Koncepció célrendszerében, a „tér szerkezet kiegyensúlyozása és fejlesztése” átfogó cél keretében megfogalmazott fejlesztését egyes fontos infrastrukturális elemeknek, különös tekintettel a multimodális csomópontokra, a vasútfejlesztésre, egyes gyorsforgalmi utakra, a Duna hajózhatóságának megteremtésére. Továbbá kiterjed ugyanakkor a Pest megyei logisztikai övezet tervezett és koordinált fejlesztésére, pozicionálására, egy nemzetközi összehasonlításban is versenyképes portfólió „összeállítására”, amely a logisztika rétegzettségének és kapcsolódásának megfelelő lehetőséget nyújt a telephelyek, a fizikai infrastruktúra kialakítására; kiemelt gazdaságfejlesztési övezetben üzleti szolgáltató központok, vállalati központok letelepítésére, sajátos ingatlanfejlesztésekre. A hozzáadott-érték tartalom növelése tekinthető a harmadik kiemelt célterületnek; amely az itt elérhető szolgáltatások kínálatának bővítésével, stratégiaileg fontos iparági és földrajzi pozíciók megszerzésével, innovációval, új, vagy jelentősen megújult vállalkozások belépésével, a logisztikai klaszter súlyának és belső kapcsolatainak erősítésével, szervezésével; a logisztikai menedzsment és szakképzett munkaerő bővítésével, valamint a beruházások jelentős mértékű növelésével érhető el.

Operatív célok

- A logisztika teljesítményének növelése, azon belül az országon áthaladó tranzit arányának csökkentése a multimodális csomópontok fejlesztésével; az áruflowot megállító tevékenységek – lokális gyártás, ide vonzott elosztási tevékenységek gócpontjai – előtérbe állításával.
- Az M0-as mentén, a metropolisztérségbe ágyazottan, a Dabasi kistérségre is figyelemmel, kijelölni a logisztikai szolgáltatásra, fejlesztésre preferált területeket; az önkormányzati és a vállalkozói körrel partnerségben.
- Ellátási láncokhoz kapcsolódó szolgáltatások teljesítményének és pozíciójának erősítése, előrelépés az értékláncokban, az előrelépést, pozíciószerezést segítő stratégiai partnerségek, beszállítói és szolgáltatói háttér erősítése.
- Az innováció és a technológiai fejlesztések erősítése; „növekedési szegmensekre”, sajátos versenyképességi előnyökre alapozott szolgáltatások fejlesztése.
- Az erőforrások, különösen az energia és a terület fajlagos felhasználásának jelentős csökkentése; a működési hatékonyság folyamatos javítása, a költségek és a környezeti terhelés folyamatos és fenntartható csökkentése.
- A térség belső kapcsolatrendszerének, integritásának fejlesztése; a közösségi közlekedés fenntarthatóságának, a haránt-irányú közlekedés feltételeinek (közút, vasút és szolgáltatások) javítása, megteremtése.
- A logisztika „kultúrájának” fejlesztése; a tudás megosztásának ösztönzése; menedzsment és szakképzés, ágazati együttműködés, valamint a tematikus platformok révén.
- A logisztikai szolgáltatások területén jelentkező hiányszakmákra fókuszáló szakképzés és felnőttképzés megteremtése.
- A stratégiába integrálni kell az Európai Duna Makro-regionális Stratégia eredményeit, fejlesztési mozgásterét; lényeges cél a határ menti térségekben (Esztergom – Párány pólus) a logisztikai szolgáltatások közös fejlesztését, a meglévő adottságok jobb kihasználása érdekében.

A logisztika fejlesztése térszerkezeti fejlesztést, hozzáadott érték generálási fejlesztést, telephely-infrastrukturális fejlesztést és humánerőforrás-fejlesztést egyaránt igényel

Rendkívül fontos a logisztikai szakemberképzés erősítése

11.4 Stratégiai cél: A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása

Pest megye összetettségéből adódóan, a fejlett és jó adottságokkal, lehetőségekkel rendelkező, döntően a főváros közeli, agglomerációs térségek mellett a megyében számos, a megye északi-, keleti- és déli peremvidékén elhelyezkedő térség ugyanolyan problémákkal küzd, mint az ország más, fejlődésben lemaradó területei. Ezekben a térségekben él a megye lakosságának mintegy egyharmada, több mint 400 ezer fő, ez pedig egy átlagos magyar megye lakosságának felel meg.

A hagyományos térségi szerepek megváltozása, és különösen az elmúlt évek gazdasági folyamatai alapvető kihívás elé állították a megye egyes térségei településeit és közösségeiket. Az ipari tevékenységek és a helyi gazdaság leépülése, a helyi vásárlóerő csökkenése – a perspektíva bizonytalansága olyan változások, amelyek miatt a hátrányos helyzetű térségek felzárkózáshoz – a területfejlesztés korrekciója mellett – a térségi szerepek, pozíciók, fejlődési lehetőségek újragondolására is szükség van.

Fentiek miatt fontosnak tartjuk, hogy a további lemaradás megállítására programokat indítsunk ezen körzetekben, azok gazdasági-társadalmi hátrányos helyzetének javítása érdekében. Mindezt olyan körülmények között kell megtennünk, hogy a fejlett régióhoz való tartozás miatt a rendelkezésre álló források jóval szűkösebben állnak rendelkezésre, mint a hasonló helyzetű, de konvergencia régiókhoz tartozó térségek esetében.

11.4.1 Növekedés és foglalkoztatás a leszakadó térségekben

Pest megye egyes kistérségeiben olyan minőségi változások történtek, amelyek csak részben magyarázhatóak a gazdasági és pénzügyi válság közvetlen hatásaival. A térségek egy részében már korábban is hiányoztak a növekedés feltételei, illetve folyamatosan romlott az életminőség (Szobi kistérség, Nagykátai kistérség és Ráckevei kistérség déli része), valamint az önkormányzatok helyzete és a helyi közösség teljesítő képessége. Más térségekben (Aszódi, Ceglédi kistérségek), korábban kedvező tendenciák fordultak meg, a települések minden erőfeszítése, s általában kedvezőnek tekintett adottságok ellenére (gyorsforgalmi út megléte, vagy az oktatási rendszer viszonylagos fejlettsége).

Ezekben a térségekben általában jellemző a fizikai és az üzleti infrastruktúra hiányossága, a gazdaság szerkezeti problémái (a vállalkozások alacsony száma, a nagyfoglalkoztatók hiánya, a termelő és szolgáltató cégek klaszteresedésének elmaradása), valamint az agrárium és az élelmiszeripar termelésének jelentős csökkenése. Jelenleg a növekedés és a munkahelyteremtés több feltétele is hiányzik. Erősségnek tekinthető, a Szobi kistérség kivételével, a humán infrastruktúra viszonylagos fejlettsége, illetve az egyelőre még kedvezőnek mondható demográfia, és a közösségek viszonylagos integritása.

A felsorolt kistérségek – *annak ellenére, hogy Budapesthez relatív közel helyezkednek el* – 90%-ban megfelelnek a hazai hátrányos helyzetű kistérségeket leíró kritériumrendszernek. Ezzel összefüggésben megállapítható az is, hogy pusztán a piaci folyamatok (például a vállalati hitelezés, vagy a hazai piaci kereslet bővülése) és az általános gazdaságfejlesztési eszközök (például a termelékenység növelése, a K+F és az innováció támogatása, az oktatás általános fejlesztése) önmagukban nem elégségesek ahhoz, hogy e térségek bekapcsolódjanak a metropolisztérség

Átfogó célok

Gazdaság dinamizálása

A megye lakosságának mintegy négyszázezer fő él a lemaradó térségekben

A kevésbé fejlett települések leszakadásának mértéke a centrumtól való távolság arányában növekszik

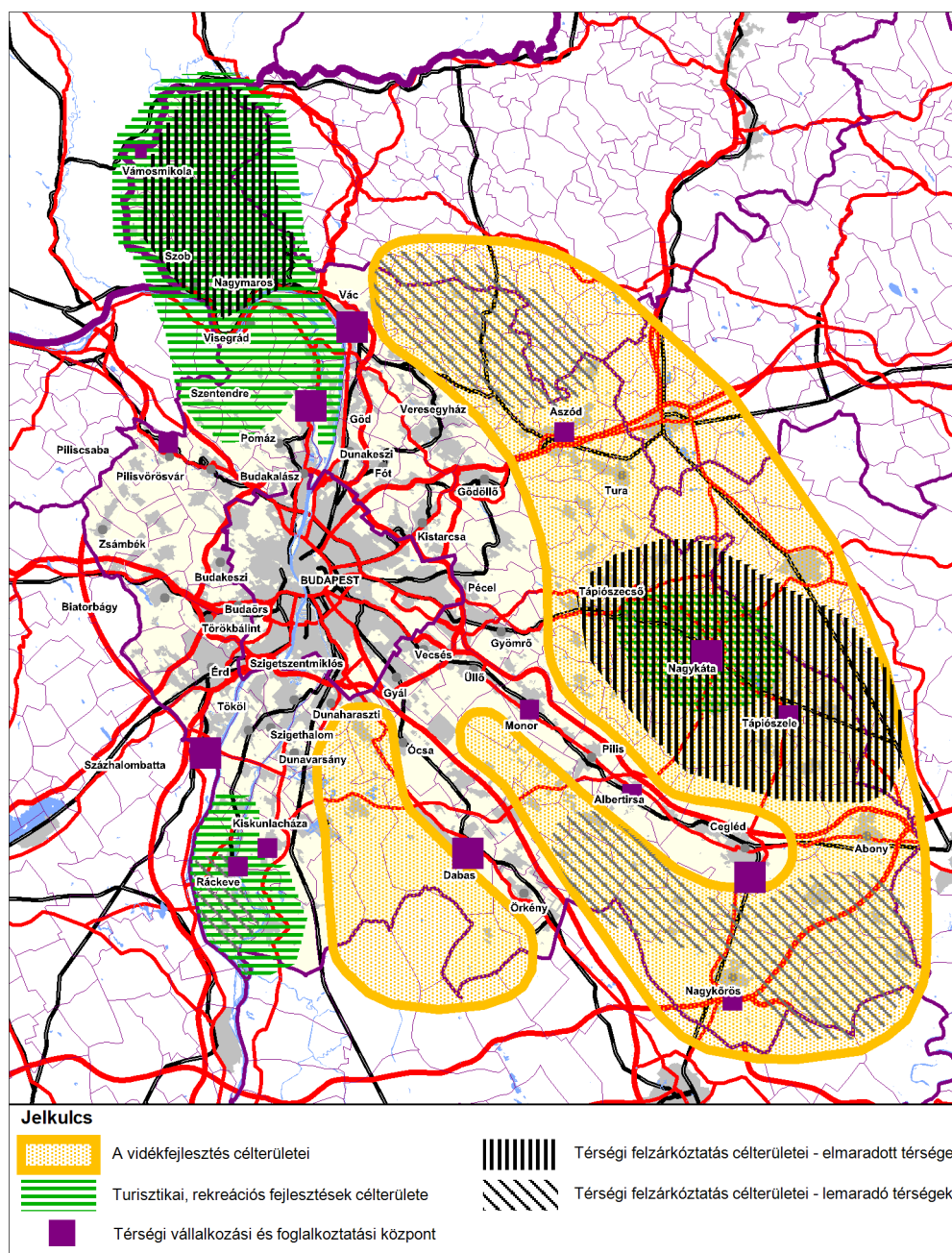
A gazdasági fejlesztés alapfeltételei is hiányoznak néhol

gazdasági és kulturális vérkeringésébe; valamint hogy helyreálljon a közösségek önszervező és innovációs képessége, vásárlóereje.

A térségben jelenlévő foglalkoztatók, vállalkozások, és szakemberek száma nem elégséges, a szakképzés szerkezete és minősége fokozottan kedvezőtlen, a munkaerőpiacra belépő fiatalok és inaktívak gyakorlatszerzésének nem adottak a feltételei, s mindenekelőtt a kistérségek jelenlegi státusza nem teszi lehetővé a megfelelő adókedvezmények, támogatási intenzitás, és egyéb más kistérségek számára elérhető eszközök alkalmazását. Jelentősebb változás nélkül az érintett kistérségekben folytatódik az elvándorlás, a népesség összetételének kedvezőtlen változása, ezzel összefüggésben fennmarad, illetve erősödik a szakemberhiány, és csökken a vállalkozási hajlandóság.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A térségekben azonos problémacsoportok jelentkeznek, melyek közül a legfontosabbak: elvándorlás, előregedő népesség, kedvezőtlen képzettségi struktúra, a vállalkozói szféra, azon belül az agrárium gyengélkedése

Kevésbé fejlett térségek fejlesztése (10. ábra)

Az érintett térségekben alapvető cél a gazdaság és a növekedés beindítása, amelynek sajátos feltételeit meg kell teremteni – különös tekintettel a helyi gazdaság, egyes ágazati célok, a közösségek szerepének megerősítése és a befektetés-ösztönzés célkitűzéseire, valamint a fizika infrastruktúrafejlesztésére. Sajátos feladatot jelent a vállalkozások fejlesztése, a tudatosabb inkubáció és telephelyfejlesztés, az ipari parkok helyzetének és szerepének újragondolása, a nagyfoglalkoztatók letelepítése és megtartása, a kistérségek adottságainak megfelelő szakképzés és felnőttképzés minőségi újjászervezése, a térség márkáépítését, valamint pozíciószerezését támogató marketingtevékenység kiemelt felkarolását, a helyi identitás erősítését – a helyi közösségi alapú kezdeményezésekkel, a partnerség elvével összhangban.

- Cél, a vállalkozások tudatos inkubációja, a vállalkozások közötti együttműködések szervezése; szorosabb, hosszán tartó és „személyre szabott szolgáltatások” fejlesztése.
- A helyi gazdaság fejlesztése a térségi erőforrásokra építve.
- A kistérségek márkáértékének és piaci pozíciójának indirekt erősítése (védjegy, minősítési rendszer stb.).
- A technológiák, módszerek, adaptálásának erősítése, az endogén innováció lehetőségeinek tudatosabb feltárása, a meglévő termelési kultúra nyomon követése, értékelése.
- A térségek adottságainak megfelelő szakképzés fejlesztése; a képzési kínálat minőségének javítása; a munkaerőpiacra belépők szakmai gyakorlatának megszerzését szolgáló egyedi, innovatív konstrukciók, megállapodások rendszerének kialakítása.
- A közoktatás rendszerének fejlesztése, az „iskolavárosok” megkülönböztetett erejének, az innovatív kezdeményezések (tehetséggondozás) alkalmazásának erősítése.
- A munkaerőpiac stabilizálása, a képzett szakmunkás, értelmiségi és menedzsment réteg megtartása, a munkahelyteremtés (nagyfoglalkoztatók) ösztönzése, valamint a diverzitás erősítése; a partnerség erősítése (például foglalkoztatási paktum).
- A közúti és a vasúti infrastruktúra fejlesztése, a fő és a ráhordó kapcsolati elemek megépítése (a térszerkezeti célokban megfogalmazottak szerint).
- Az érintett kistérségek Szabad Vállalkozási Zónaként történő kijelölése, vagy közel azonos kedvezményrendszert biztosító státusz létrehozása, különös tekintettel a Budapesttel közös statisztikai/fejlesztési régió várható fennmaradására a 2014 – 2020 időszakban.

Fentiek értelmében Pest megye fejlesztésének kiemelt célja a hátrányos helyzetű, leszakadó Szobi, és Nagykáti, valamint a fejlődésében elakadt Ceglédi, Aszódai és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása, új munkahelyek teremtése, a foglalkoztatás növelése.

Cél a gazdasági aktivitás belső erőforrásokra és egyedi adottságokra alapozott sokszínűségének növelése, a metropolisz népességének, illetve a szűkebb környezetüknek nyújtott rekreációs, kulturális és egészségügyi szolgáltatások bővítése, az előzményekből, a korábbi termelési kultúrából következő, de stabilabb értékláncbeli pozíciókkal bíró ipari, feldolgozóipari tevékenységek letelepítése.

Átfogó célok Gazdaság dinamizálása

A koncepció térségekre szabott felzárkóztatási pályát kíván bemutatni

A hiányzó infrastrukturális elemek is hátráltatják a térségek fejlődését

A fejlesztési folyamat során figyelemmel kell lenni a térségekben rendelkezésre álló humán infrastruktúra képzettségi viszonyaira és a fizikai infrastruktúra adottságaira

Cél a térségi versenyképesség erősítése, az „elrugaszkodáshoz” szükséges technológiai és innovációs kompetenciák, illetve mérethatékonyság megteremtése, az induló és a növekvő vállalkozások inkubációja. A térségek bekapcsolása a metropolisz városhálózatába, a nemzetgazdaság és a makrorégió gazdasági vérkeringésébe, a piacra jutás feltételeinek javítása, csatornáinak bővítése, piaci pozíciót erősítő integráció és stratégiai partnerségek létrehozása.

A Dél-Pest megyei térségben pedig cél a Homokhátság problémáinak Bács-Kiskun megyével közösen történő komplex kezelése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.4.2 Térségi specializáció Pest megye hátrányos és leszakadó térségeiben

11.4.2.1 Ipoly mente

Pest megye határ menti, fejlődésében elmaradott, régóta hátrányos helyzetű térsége. Az elmúlt évtizedek infrastruktúrafejlesztési, felzárkóztató programjai ellenére nem sikerült sem a térség gazdaságát, sem társadalmát stabilizálni. Miközben a terület kiemelkedő táji, természeti értékekkel, turisztikai potenciákkal rendelkezik, és az elmúlt 20 évben az alapvető műszaki infrastruktúra-szolgáltatásokban korábban megvolt különbségek is jelentős mértékben kiegyenlítődték, a helyi társadalmakban korábban indult kedvezőtlen irányú változásokat csak mérsékelni sikerült, megállítani és fordítani nem. A térség lakosságszáma rendkívül alacsony, kicsi a gazdasági aktivitás, kevés a vállalkozás és a helyben elérhető munkahely, emiatt a fiatalok elköltöznek, a települések lakossága elöregedő összetételű. Magyarország és Szlovákia EU-s csatlakozása, illetve a schengeni határok lebontása után nem fejlődtek ki azok a hálózati és gazdasági kapcsolatok, amelyek hozzájárultak volna a határ mindkét oldalán hátrányos térségek bekapcsolásához a gazdasági fejlődésbe.

Operatív célok

- „A Börzsöny program”, mint komplex felzárkóztatási akció-csomag célkitűzéseinek megvalósítása együttműködve Nógrád megyével és a határon túli területekkel is.
- A felértékelendő táji-, természeti potenciálok megőrzése és fejlesztése.
- A határmenteségből adódó hátrányok felszámolása.
- A tervezett Ipoly hidak megépítése, ezzel a térség zártságának oldása.
- A térségi közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztését akadályozó adminisztratív korlátok lebontása, Esztergom és Párkány közösségi közlekedéssel való elérhetőségének biztosítása.
- A határon átnyúló gazdasági kapcsolatok bővítése a foglalkoztatás növelése érdekében.
- A táji potenciálok kihasználása a tájgazdálkodás lehetőségeire építve.
- Az erdőgazdálkodásban lévő potenciálok fokozott kihasználása.
- A bogyós gyümölcsök termesztési hagyományainak felélesztése és a termelésre épített feldolgozó vertikum összehangolt fejlesztése (a foglalkoztatottság és a megélhetés lehetőségeinek bővítése, a megtermelt jóvődelem mind nagyobb arányának helyben tartása érdekében).
- A térségi gazdaság megerősítése.
- Szob térségi foglalkoztató központ szerepének erősítése.

Átfogó célok

Gazdaság dinamizálása

A lakosságszámhoz mérten kiemelkedően magas hazai és EU támogatások felhasználásával is csak mérsékelni lehetett a térség leszakadásának ütemét

A határon átnyúló kapcsolatok erősítésével, ezt segítő infrastruktúrák fejlesztésével a térség elérhetősége javulna, elzárt-sága oldódna

A tradicionális agrárgazdálkodás és a turizmus erősítése lehetnek a térség gazdaságfejlesztésének kulcsai

- A turizmus, a szabadidő eltöltés (Börzsönyi Kisvasút), a rekreáció sajátos formáinak fejlesztése, a szálláshelyek bővítése, minőségük javítása.
- A turizmus fejlesztését indokolatlanul akadályozó építési korlátozások felszámolása (a táji értékek megőrzésének és fejlesztésének fenntartása mellett).
- A helyi társadalmak közösségi tradícióinak fejlesztése a népesség megtartása érdekében.
- Az idősödő népesség ellátását szolgáló speciális ellátó rendszerek fejlesztése.
- A térség népességvonzó képességének növelése, a tájfenntartáshoz, a táji turisztikai potenciálok kihasználásához nélkülözhetetlen fiatalabb, aktívabb és képzettebb rétegek betelepülésének, vállalkozásainak támogatásával.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A térségre különösen jellemzőek az előregedő települések

11.4.2.2 Galga mente

Bár a Galga völgye térségi potenciáljai országos összehasonlításban kedvezőek, Budapest viszonylagos közelsége, illetve az M3 autópálya kapcsolatrendszere, a térség feltártsága jó lehetőséget jelenthetne a gazdaság és a települések fejlődéséhez, e feltételek kihasználási lehetőségei romlása következtében a térség mégsem tudta megvalósítani a korábban kitűzött területfejlesztési céljait. Néhány település kivételével a lakosság előregedő tendenciát mutat, alacsony a működő vállalkozások száma, a tradicionális mezőgazdasági tevékenységek jelentősen visszaszorultak, a természeti adottságok, turisztikai potenciálok, a termálvízben rejlő lehetőségek nincsenek kiaknázva. Gazdasági-, társadalmi mutatói a leszakadó térségek mutatóit közelítik, ezért e két területi egységből álló térség (a Felső-Galga mente és az Alsó-Galga mente) fejlesztése megyei szintű támogatást és összehangolást igényel.

Operatív célok

- A térségi potenciálokra építő gazdaságfejlesztés.
- A helyben foglalkoztatás lehetőségeinek bővítése, vállalkozási övezetek kialakítása a mikrotérségi központokban (Aszódon, Turán, és Galgamácsán).
- Az M3-as autópálya biztosította térségi gazdasági kapcsolatok lehetőségének kihasználása Bag és Aszód térségében.
- Iklad ipari hagyományaira alapozott gazdaságfejlesztés.
- Foglalkoztatást ösztönző programok kidolgozása és támogatása.
- Kis- és középvállalkozások szerepének növelése.
- Versenyképes mezőgazdaság kialakítása a Felső Galga mentén elsősorban a szántóföldi- az Alsó Galga mentén a kertészeti termelési adottságokra és tradíciókra építve:
 - területi alkalmassághoz igazodó földhasználati struktúra kialakítása;
 - az agroökopotenciál kihasználására alkalmas új, piacképes termékek előállításának ösztönzése, a gödöllői Szent István Egyetem innovációs potenciáljának széleskörű alkalmazásával;
 - az ökogazdálkodás (Galgafarm) módszereinek elterjesztése, eredményeinek széles körű hasznosítása;
 - a geotermikus energia hasznosítása elsősorban a kertészeti termékek előállításában;
 - a fiatal gazdálkodók és vállalkozásaik kiemelt támogatása az új korszerű termelési és a gazdálkodási ismeretek gyakorlatba ültetésével;
 - a termékek piacra jutásának támogatása;
 - a termelő és értékesítési szövetkezési formák támogatása.
- Természeti és környezeti adottságokhoz alkalmazkodó komplex turisztikai struktúra kialakítása, turisztikai termékcsomagok létrehozása:
 - A turai kastély turisztikai hasznosítása;
 - Az ökoturizmus fejlesztése;

Átfogó célok Gazdaság dinamizálása

A térségre jellemző az előregedő lakosságszám, a vállalkozások számának csökkenése, a mezőgazdaság visszaszorulása

Az M3-as autópálya és az ipari hagyományok nincsenek kihasználva

Megvalósítható a mezőgazdaság újra pozícionálása, alapozva a rendelkezésre álló tudásra

A térségben az öko gazdálkodás a geotermikus energiahasznosítás és a turizmus lehetnek a fejlesztendő területek

- A térségi termál potenciálok jobb kihasználása;
 - A turisztikai vonzerők elérhetőségének javítása a térségi és helyi kerékpáros nyomvonalak és létesítmények kiépítésével.
- Kulturális örökségi, épített környezeti értékek megóvása *(kiemelten Aszódon és Turán)*.
- Vonzó táj- és településképző kialakítása.
- Egészségügyi, oktatási és szociális ellátások, szolgáltatások összehangolása, együttes fejlesztése.
- Aszódi és a Nagykátai kistérség területi jelentőséggel bíró ellátó és szolgáltató szerepének újjászervezése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A térségi központok szervező erejét erősíteni szükséges

11.4.2.3 Tápió mente

Pest megye keleti belső periferiája, amely térség települései a Budapestre irányuló vasútvonal által lehetővé tett ingázás következtében növekedtek az elmúlt évszázad első felében *(eredeti népesség eltartó képességükhöz képest)*. Az 1960-as évek óta a népességszám folyamatosan csökken, a térség egész hátrányba került, erőteljesebben érzékelhetők a gazdasági válság tünetei.

A térség kívül esik azon a dinamikusan fejlődő városkörnyéki zónán, amelyen belül a főváros kedvező hatásai még érvényesülnek. A Tápió mente gazdaságának és népesség megtartó képességének gyengesége, a helyben foglalkoztatás rossz lehetőségei miatt *(eredményét tekintve)* rendkívül kedvezőtlen népességcsere zajlik ebben a térségben. Miközben a statisztikai adatok szerint a települések népesség száma stabil *(legalábbis nem csökken)*, az aktívabb, képzettebb és fiatalabb rétegek elköltöznak a térségből, húzódnak a főváros, illetve az agglomeráció felé. Helyükbe legtöbbször kevésbé képzett, sokszor alacsonyabb társadalmi státuszú rétegek költöznek *(részben Budapestre olyanok, akik nem bírják fizetni a városi lakás magas fenntartási költségeit, illetve a részleges önellátás lehetőségének hiánya miatt a magasabb megélhetési költségeket)*. Részben pedig olyanok, akik a jobb munkalehetőségek és megélhetés reményében az ország távolabbi térségeiből költöznek ide, a fővároshoz olyan közelségbe, ahonnan még elérhetők a budapesti munkahelyek, ahol az alacsonyabb ingatlanértékek még lehetővé teszik a költözést. *(A folyamat részleteiről, a helyi társadalmi átalakulásáról, illetve a népességcsere jellemzőiről a 2011. évi népszámlálás részletes adatai adnak majd képet).*

A Tápió mentén belül is eltérő adottságú és fejlesztési potenciálú települések csoportjai határolhatók le. A belső Tápió mente települései *(Mende, Süllyáp térségében)* erőteljesen agglomerálódnak. Jövőjük is a budapesti foglalkoztatási lehetőségek sokszínűségéhez kötődik. Az MO keleti szektor kiépítésével e településeken bővülnek a gazdaságfejlesztés lehetőségei is, bár az agglomeráció településeinél kisebb mértékben, de bővül a helyi gazdaság. A térségen belüli összehasonlításban stabilabbak és magasabb fejlődési potenciállal rendelkeznek a vasút által érintett települések. A Tápió mente belső periferiái a vasúttól távolabbi települések relatív hátránya erőteljesebb.

Operatív célok

- Ökotérség kialakítása, a Budapest közelségében egyre inkább felértékelendő táji-, természeti potenciálok megőrzése, fenntartható módon való kihasználása és fejlesztése.
- Az agrárgazdaság megújítása a térségi sajátosságok figyelembevételével.
- Új, alternatív kultúrák terjesztése részint a szántóföldi növénytermesztés, részint a művelési ágak vonatkozásában (ipari növények, vetőmagtermesztés, erdősítés és ültetvény-telepítés).

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A térségben aktív népességcsere történik, melynek hatására a képzettebb lakosok vándorolnak el

A térség települései a közelség ellenére sem integrálódhatnak a főváros vonzáskörzetébe, mivel az elérhetőség nem megfelelő

- A kistermelői kört integrálni képes, feldolgozó és értékesítő vállalkozások megtelepedésének, esetleg a termelők ilyen célú szövetkezeti társulásának támogatása.
- A természeti értékek védelme és fejlesztése, a gazdasági tevékenységek során az ökológiai szempontok kielégítése, a térség táji unikalitásainak, a természeti területek biodiverzitásának fenntartása.
- A táj- település- és térségmenedzselés, a térségi szemlélet erősítése, térségi integrált programok kidolgozása.
- A fejlesztésben való közös érdekek feltárása a térség településeiben, azok mentén – a korábbi sikeres közös programok eredményeire építve – a közös integrált fejlesztési programok kezdeményezése.
- A térség jövedelemtermelő képességének erősítése, ezzel a népesség megtartó képesség javítása, a kedvezőtlen népességcsera megfékezése.
- Átfogó gazdaságfejlesztés, a helyi foglalkoztatás lehetőségeinek bővítése elsősorban a mikrotérségi központokban (Nagykátán, Süllyápon, Tápiószelén).
- A térség tökevonzó képességének növelése, a tőkebeáramlás és a tőkebefektetés ösztönzése.
- A munkaerőt versenyképesé tenni oktatási, képzési – továbbképzési eszközökkel.
- A helyi gazdaság fejlesztése elsősorban a helyben foglalkoztatás lehetőségeinek bővítése a népességmegtartó és népességvonzó képesség erősítése érdekében.
- Az induló és a növekvő vállalkozások inkubációja.
- A fővárossal való korábbi egyoldalú kapcsolat helyett kétoldalú kapcsolat kialakítása, a fővárosi gazdasági térhez fűződő kapcsolatok erősítése, ennek érdekében a közúti összeköttetés minőségi javítása. (A minőségi útkapcsolat biztosítása nem csak a térségből bejáró forgalom miatt, hanem a kétirányú áruszállítás, és a fővárosból való kijutás elősegítése miatt szükséges. A légvonalban közeli, de eljutási időben mégis távoli kistérség hátránya más kistérségekkel szemben jelentősen csökkenthető a közlekedés színvonalának emelésével). A Tápió menti főút megvalósításának előkészítése, a települések belterületeit elkerülő szakaszok megvalósítása.
- A közösségi közlekedés feltételeinek fejlesztése, az elővárosi közlekedés rendszerének kiterjesztése, a vasútra ráhordó közlekedés bővítése elsősorban a belső Tápió mentén (valamint a vasút által érintett településeken).
- A vidékfejlesztés komplex eszközrendszerének alkalmazása elsősorban a térség agglomerálódó területein (Süllyápon, Mendén, Urin) kívül fekvő térségben és településeken.
- Átfogó térségi vízgazdálkodás feltételei kialakítása, a vízvisszatartás és a vízelvezetés egyensúlyának megteremtése. A felszíni vizek komplex hasznosítása mellett a vízkárok csökkentése, dombvidéki víztározók kialakítása, turisztikai hasznosítása.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A térség természeti értékei jelentősek, melyekre jobban lehetne építeni

A lakosság lemaradása jelentős az oktatás, képzés, piacképes tudás terén, amit javítani kell

-
- A turizmus térségi potenciálokat figyelembe vevő fejlesztése (lovas és kérekpáros turizmus, vadászat), a kínálat és a szolgáltatások hálózatba szervezése, a kapcsolódó vendéglátási szolgáltatások fejlesztése.
 - Helyi tradíciókra épülő társadalomfejlesztés.
 - A közművek területén meglévő infrastruktúra hiányosságok pótlása és a környezetvédelmi problémák megoldása (a megkezdett szennyvíz- és kommunális hulladék programok folytatása).
 - A térségben élők életminőségének javítása.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

11.4.2.4 Dél-Pest megye

Cegléd – Nagykőrös térségében az elmúlt évtizedekben az Albertirsa – Cegléd – Nagykőrös városok közötti tanyás térségek számítottak „kedvezőtlen adottságúnak”. A legutóbbi évek változásai, a térségi foglalkoztatásban jelentős szerepet játszó vállalkozások eltűnése, a feldolgozóipar leépülése a helyi gazdaságok megújulásának elmaradása miatt olyan helyzet alakult ki, amely miatt a térség egésze – Pest megye déli határmenti térsége – átfogó és a szomszédos megyék térségeivel összehangolt fejlesztésre szorul.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A feldolgozóipar leépülése, a könnyűipar megszűnése a térség amúgy sem túl erős gazdaságára komoly terhet ró

Operatív célok

a) Gazdasági szerkezet megújítása

- A térség ökológiai rendszerhez igazodó, egyedi, versenyképes és fenntartható gazdasági és turisztikai struktúrák kialakítása.
- Térségi adottságokra épülő ipari struktúra fejlesztése:
 - vállalkozási övezet és ipari parkok fejlesztése;
 - helyi termékvertikumok kialakítása;
 - a környezetipar fejlesztése elsősorban a megújuló energiaforrások széles körű kihasználására és hasznosítására építve;
 - új, speciális beszállítói kapacitások kiépítése a kecskeméti járműipari klaszterhez kapcsolódóan elsősorban Nagykőrös térségében;
 - egészségipar fejlesztése a ceglédi kórház bázisán a kedvező gyógyvízi adottságok kihasználására;
 - kis- és középvállalkozások szerepének növelése.
- Integrált Területi Beruházási övezet (ITI) potenciális kialakítása Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyékkel.
- A meglévő (vasútra alapuló) logisztikai potenciál kihasználása Cegléden, távolabban pedig a Budapestet elkerülő VO teherszállító vasútvonal, illetve az M8 autópálya kiépítésével erőteljesen megnövekvő gazdasági és logisztikai potenciál összehangolt kihasználása.
- Környezeti adottságoknak megfelelő tájgazdálkodás kialakítása a gödöllői Szent István Egyetem, illetve a tápiószelei Növényi Diverzitás Központ (NÖDIK) innovációs potenciáljára építve.
- A piacképes, hagyományos termékstruktúrán túl a térség agro-öko potenciálja kihasználására alkalmas új, piacképes termékek előállításának ösztönzése, erre épülő feldolgozóipari kapacitások fejlesztése:
 - a területi alkalmassághoz igazodó földhasználati struktúra kialakítása;
 - földprogram megvalósítása;
 - a fiatal gazdák (gazdálkodók) és vállalkozásaik kiemelt támogatása;
 - az új korszerű termelési és a gazdálkodási ismeretek (SZIE) gyakorlatba ültetésének támogatása;
 - a termékek piacra jutásának támogatása;

A megye egyik ITI övezete lehet a Dél-Pest megyei régió

Jó adottságok vannak agrárium, az élelmiszer gazdaság és logisztikai fejlődés terén

- a termékek helyben feldolgozásának és fogyasztásának támogatása;
- a termelő és értékesítési szövetkezési formák támogatása.
- Az egészséges élelmiszerek előállítására képes versenyképes mezőgazdaságra alapozó élelmiszer-feldolgozó ipar térségi potenciáljainak helyreállítása, a piaci pozíciók visszaszerzése.
- A geotermikus energia hasznosítása elsősorban a kertészeti termékek előállításában.
- Vidékfejlesztési központ kialakítása.
- Természeti és környezeti adottságokhoz alkalmazkodó komplex turisztikai struktúra kialakítása, turisztikai termékcsomagok létrehozása:
 - ökoturizmus fejlesztése;
 - a természeti-, környezeti terhelhetőségnek megfelelő aktív turizmus fejlesztése;
 - a falusi és agroturizmus kínálatának bővítése;
 - kulturális turizmus vonzóképességének növelése;
 - egészségturizmus fejlesztése.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A tanyás térség a vidéki és ökoturizmus célterületei lehetnek

b) Környezeti és ökológiai állapot fenntartható fejlesztése

- A környezeti állapot javítása a vízkészlettel való ésszerű gazdálkodással, a vízminőség védelmével és fenntartható használatának megvalósításával.
- Természeti értékek megóvása, fejlesztése, a táji és települési környezet védelme, fejlesztése.
- Biodiverzitás megőrzése, a természeti értékek folyamatos felmérése és védelmének biztosítása.
- Kulturális örökségi, épített környezeti értékek megóvása (*kiemelten Nagykőrös, Cegléd és Abony vonatkozásában*), ezek funkcionális fejlesztése.
- Vonzó táj- és településkép kialakítása.
- Területalkalmassághoz igazodó földhasználati struktúra kialakítása.

A Homokhátság fejlesztése során a térség környezeti állapotának javítása is megtörténhet

c) Térségi és települési infrastruktúra fejlesztése

- A térség népességének kitörési esélyeit javító külső és a belső közlekedési kapcsolatok javítása:
 - a térség külső elérhetőségének javítása a nemzetközi közúti közlekedési folyosók, a kapcsolódó országos közúti főhálózat, valamint a vasúti fővonalak fejlesztésével;
 - a térség belső kapcsolatainak javítása az alsórendű közúthálózat fejlesztésével;
 - a közösségi közlekedési létesítményei és szolgáltatásai színvonalának emelése.
- Belvízvédelmi létesítmények fejlesztése, a rendszerek rekonstrukciójának és fenntarthatóságának biztosítása.
- A kistérségi és települési infrastrukturális ellátó rendszerek megfelelő fejlesztése:
 - szennyvízkezelés és szennyvízcsatorna-hálózat fejlesztése, korszerű egyedi szennyvíz elhelyezési kislétesítmények alkalmazása;
 - települési folyékony hulladékkezelő rendszerek kialakítása;
 - települések, településrészek, ivóvíz-ellátottsági problémáinak kezelése;
 - infokommunikációs rendszerek kialakítása.

A belső közlekedési kapcsolatok javítása elengedhetetlen

- Turisztikai alap- és speciális infrastruktúra fejlesztése:
 - a turizmust kiszolgáló létesítmények színvonalának és kapacitásának növelése;
 - turisztikai marketing fejlesztése, információs rendszer kialakítása;
 - turisztikai vonzerők és a települések elérhetőségének javítása a nemzetközi, országos, térségi és helyi kerékpáros nyomvonalak és létesítmények kiépítésével;

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

d) Humánerőforrások fejlesztése

- Alap- és középfokú oktatás, valamint szakképzés térség specifikus fejlesztése *(Az alapképzés, átképzés, felnőttoktatás és a turisztikai szakmai képzés feltételeinek javítása).*
- Foglalkoztatást ösztönző programok kidolgozása és támogatása.
- Stabil egészségügyi alapellátás biztosítása, az idősok szakellátásának és gondozásának fejlesztése.
- Rekreációs és regenerációs lehetőségek feltételeinek fejlesztése. Szabadidős szolgáltatások fejlesztése.
- Civil szervezetek működésének elősegítése.

A környezeti és természeti adottságokra az egészségipar is jó eséllyel építhet

11.4.2.5 Ráckeve térségének déli része

Ráckeve térsége kedvező táji-, természeti és üdülési potenciáljai, Budapesthez való viszonylagos közelsége miatt korábban soha nem tartozott Pest megye „leszakadó” térségei közé. Az üdülési szokások megváltozása, a hétvégi házas üdülőtérletek iránti érdeklődés csökkenése, valamint a gazdaság általános válsága következtében az elmúlt időszakban megtorpant e térség – különösen annak Csepel szigeten lévő részének – fejlődése. Ezért indokolt a megyei területfejlesztési koncepcióban rögzíteni a térség felzárkóztatásának szükségességét. Amennyiben ez nem történik meg, kiváló fejlesztési potenciálok maradnak kihasználatlanok Pest megye e sajátos térségében.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

A Csepel sziget déli területe Ráckeve és térsége pozíciója is romlott az elmúlt évtizedben

Operatív célok

- A Ráckeve és Kiskunlacháza várospár központi-, (és foglalkoztatási központi) szerepének erősítése, a térségi gazdaság erősítése, a kis- és középvállalkozások szerepének növelése.
- A helyi foglalkoztatást ösztönző programok támogatása.
- Vállalkozási övezet kialakítása Kiskunlacházán.
- A kiskunlacháza-i repülőtér, mint fejlesztési potenciál kihasználása a térség gazdasága fejlesztéséhez.
- A repülőtér pozicionálását és fejlesztését segítő közúti hálózatfejlesztés: első ütemben az 51-es út várost elkerülő szakaszának, távlatban pedig a Százhalombatta – Kiskunlacháza – Dabas – Nagykáta – Hatvan új, haránt irányú kapcsolatokat biztosító országos főútnak (és a szükséges Duna hidaknak) megépítésével.
- A Százhalombattától délre fekvő Duna szakaszon olyan fejlesztési zóna kialakításának előkészítése, amely miközben alkalmas lesz az itt tervezett új kikötő, az új főút és a repülőtér jelentette kiemelkedő logisztikai potenciál kihasználására, nem veszélyezteti a Duna mente ökológiai értékei fennmaradását és az egészséges ivóvíz kitermelés lehetőségeit.
- Az elsősorban a Soroksári (Ráckevei) Dunára alapozó üdülési potenciál kihasználása az R/S/D vízparti szabad területeinek bővítésével, közcélú hasznosításával, illetve a háttérterületek fejlesztésével.
- Az R/S/D környezeti megújítására folyamatban lévő program folytatása és befejezése (a szennyezett iszap eltávolítása, a vízminőség javítását szolgáló komplex programok megvalósítása, a vízpart revitalizációja).
- Természeti és környezeti adottságokhoz alkalmazkodó komplex turisztikai struktúra kialakítása, a turisztikai termékcsoportok megújítása, minőségi szállásférőhelyek bővítése.
- A vízi sportok fejlesztése.

A Duna stratégia megvalósításában a térség komoly szerepet vállalhat

A Dunához, mint turisztikai potenciálhoz kapcsolódó további fejlesztések, a mellékág revitalizációja javítaná a kistérség helyzetét

- A dunai hajózás jelentette potenciál jobb kihasználása (elsősorban a R/S/D-n).
- A horgászat és a kerékpáros turizmus fejlesztése a háttér szolgáltatások színvonala erősítésével.
- A termál potenciálok jobb kihasználása.
- Kulturális örökségi, épített környezeti értékek megóvása *(kiemelten Ráckeven, Makádon)*.
- Vonzó településkép és a rekreációs funkciók fejlesztéséhez nélkülözhetetlen színvonalas települési környezet kialakítása.
- A térség erdőszűkségének növelése az üdülési potenciál növelése szolgáltatásban.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

Pest megye vidéki térségei fejlesztésében, de kiemelten a Szobi, és Nagykátai, Ceglédi, Aszódi és Ráckevei térségek fejlesztésében és felzárkóztatásában kiemelt jelentősége van a vidékfejlesztés országosan kidolgozott komplex eszközkészlete összehangolt alkalmazásának. A vidékpolitika *(mint azt az OTK tervezete is megállapítja)* akkor lehet hatékony, ha – *sajátosságait megtartja, de* – integrálódik a területfejlesztési politikába.

11.4.3 Az országos vidékpolitika funkciója a vidéki térségek fenntartható fejlődésének biztosítása.

Ennek fő célkitűzései és elemei Pest megye vidéki térségei vonatkozásában is relevánsak, azok alkalmazása szolgálja a megye leszakadó térségei fejlődését.

- A táj, a természeti értékek és erőforrások védelme és fenntartható használata, az ökoszisztéma szolgáltatások megőrzése, a környezetminőség javítása.
- Egészséges és biztonságos élelmiszer előállítás és ellátás.
- Megélhetés, kedvező életfeltételek és életminőség biztosítása a vidéki népesség számára.

A leszakadó térségeket a vidékpolitika, az agrárpolitika eszközeivel is segíteni szükséges

(Országos) Vidékpolitikai jövőkép

„Gazdasági funkciójukban megerősödött, a működő helyi gazdaságra, benne az európai többfunkciós, ökoszociális funkciókat *(tájfenntartás, természeti erőforrások és biodiversitás megőrzése, népességmegtartás és foglalkoztatás)* teljesítő, jó minőségű, egészséges élelmiszereket előállító mezőgazdaságra és azzal szoros kapcsolatban lévő élelmiszer-feldolgozásra, épülő, közösségeiben megújult, perspektívát nyújtó, minőségi életfeltételeket biztosító vidéki települések és térségek.”

Átfogó (országos) vidékpolitikai célkitűzések

- Város-vidék kapcsolatok megújítása a kölcsönös együttműködésre, előnyökre alapozva.
- Vidéki települések, falvak, tanyák fejlesztése, gazdasági létalapjuk megerősítése.
- Vidéki gazdaság, kiemelten az agrár- és élelmiszer gazdaság helyi gazdaságfejlesztésbe illeszkedő fejlesztése, erősítése, foglalkoztatási szerepének növelése, helyi gazdaságfejlesztése.

- Jelentős társadalmi hátrányokkal, problémákkal rendelkező vidéki térségek fejlesztése.
- Helyi, térségi vidékfejlesztési együttműködések megvalósítása.
- Vidékfejlesztés részeként cél e térségekben a mezőgazdaság fejlesztése, a helyi termékek termesztése, a helyi élelmiszer-feldolgozás, mezőgazdasági termék utak kialakítása.

Átfogó célok
Gazdaság dina-
mizálása

A vidékpolitikai célkitűzésekhez kapcsolódó középtávú fejlesztéspolitikai feladatok

- Vidéki foglalkoztatás növelése.
- Város-vidék kapcsolatok helyreállítása.
- A vidék gazdaságának több lábra állítása, helyi, térségi gazdasági autonómia erősítése. Gazdaságfejlesztési műhelyek, szervezet- és kapcsolatrendszer kialakítása, erősítése.
- A helyi termelés, feldolgozás és fogyasztás összehangolása, a gazdasági tevékenységek, tranzakciók térségen belül tartása.
- A vidéki népesség egészségügyi ellátásának fejlesztése.
- A vidéki települések, falvak közösségi szolgáltatásainak erősítése.
- A vidéki települések infrastrukturális fejlesztése, elérhetőség-javítás.
- A vidék kulturális és épített örökségének megőrzése, helyreállítása, fenntartható fejlesztése, a turizmusba való bekapcsolása.
- A vidékfejlesztés szellemi, szemléleti, kulturális megalapozása, tudás-átadás.
- A vidékfejlesztés képzési, szakmai bázisainak kialakítása, erősítése.
- Fontos a helyi termelés, feldolgozás és értékesítés összehangolására ösztönző rendszer kidolgozása. Lényeges a helyben termelt áruk és szolgáltatások helyi értékesítése adóvonzatainak átgondolása, erős csökkentése, esetleg adómentessé tétele, továbbá a bürokrácia terheinek mérséklése.
- A civil szervezetek és az önkormányzatok kapcsolatainak erősítése, feladatátvállalások ösztönzése.
- A föld és birtokpolitika rendezése.
- A vidékfejlesztés támogatási rendszerének összehangolása (hazai és EU-s források), hogy a lehetséges szinergiák egymást erősítsék.

A vidékies térségek fejlesztéspolitikájának fontos feladata a helyi termelés és értékesítés összehangolása

11.4.4 A „Nemzeti Fejlesztés 2020” munkaanyag agrárgazdaságról szóló célkitűzéseinek Pest megyére is releváns megállapításai:

Magyarországon az elmúlt húsz évben az agrárgazdaság mély válságba került, s bár az agrárium még most is jelentős szerepet tölt be a nemzetgazdaságban, súlya folyamatosan csökken, sok problémával küzd. A gazdátársadalom átlagéletkora egyre magasabb, mára minden harmadik mezőgazdasági foglalkoztatott 50 évesnél idősebb, miközben a 30 évnél fiatalabbak aránya alig éri el a 15%-ot. Nem elégséges mértékű a termelői összefogás, nagy a kisgazdaságok kiszolgáltatottsága.

Az agrárgazdaság fejlesztése nem csak Pest megye problémája, a témáról országos kitekintésű munkaanyagok is születtek

Az agrárgazdasági célkitűzésekhez kapcsolódó középtávú fejlesztéspolitikai feladatok

- A termőföldvagyron védelme, a hazai földtulajdon szerzés és használat elősegítése az uniós szabályozással összhangban lévő eszközökkel.
- Az állam kezelésében lévő nemzeti földvagyron nemzetstratégiai célokat, közérdeket szolgáló felhasználása. A fiatalok gazdálkodóvá válásának, a helyben lakó gazdálkodók földhöz jutásának segítése.
- A termőföld-kivonások korlátozása, a felhagyott területek újrahasznosítása.
- A földügyi adatbázisok egységesítése, aktualizálása.
- A természeti erőforrásokat és a biodiverzitást megőrző, a termőhelyi adottságokra építő területhasználat, termelési szerkezet és agrotechnika.
- Magasabb hozzáadott értéket előállító és nagyobb foglalkoztatást biztosító ágazatokra és gazdálkodási formákra épülő termelési szerkezet kialakítása.
- A növénytermesztés-állattenyésztés egyensúlyának helyreállítása.
- Kertészetek korszerűsítése, támogatása.
- A fenntarthatóság követelményeit teljesítő, a foglalkoztatást biztosító gazdálkodási formák, családi gazdaságok és társulásaik segítése. A középbirtokok szerepének a megerősítése, átlátható üzemszerkezeti szabályozás.
- A több lábon álló és az ökológiai gazdálkodás erősítése, GMO-mentes mezőgazdaság fenntartása.
- Az erdők egészségi állapotának megőrzése, az erdőtelepítések ütemének növelése a Nemzeti Erdőprogramban meghatározott 27%-os erdőszültség érdekében, elsősorban az őshonos, illetve az adott erdészeti tájba illeszkedő fajok alkalmazásával. Őshonos fafajokból álló természetes vagy a természeteshez közel álló erdőtársulások megőrzése, területüknek a termőhelyi tényezők függvényében történő növelése.
- Az erdők környezeti, gazdasági és szociális szolgáltatásainak hosszú távon való biztosítása többcélú, tartamos (fenntartható) erdőgazdálkodással. A fenntartható gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek és a tulajdonosi, ill. a gazdálkodói érdekek közötti összhang megteremtése.

Átfogó célok Gazdaság dinamizálása

A termőföld nemzeti kincs, a felhagyott területek újraművelése és a további termőföld kivonás megakadályozása nemzetstratégiai érdek

11.4.5 Az OTK az élelmiszergazdaság és élelmiszeriparra vonatkozó Pest megye esetében is releváns meghatározásai

A hagyományosan exportra is termelő magyar élelmiszeripar, és közvetve a magyar mezőgazdaság is, a spontán privatizáció, majd a piacliberalizáció következtében mind belföldön, mind külföldön nagymérvű piacvesztést szenvedett el, mely uniós csatlakozásunk után csak súlyosbodott. Már alapvető élelmiszerekből is részben importáló országgá váltunk. Az élelmiszer ágazatban alacsony az együttműködési készség mind horizontálisan, mind vertikálisan. Alapvető érdek a teljes élelmiszerlánc (alapanyag- feldolgozás- végtermék) újraélesztése, kiépítése, helyzetének stabilizálása, életképességének, versenyképességének növelése.

Az OTK-ban leírt meghatározásokon kívül Pest megyére még az elaprózott birtok-szerkezet is jellemző

Az élelmiszergazdaságra, élelmiszeriparra vonatkozó országos célkitűzésekhez kapcsolódó középtávú fejlesztéspolitikai feladatok

- Jó minőségű, egészséges és biztonságos élelmiszerek előállítása.
- Az élelmiszerlánc lerövidítése, élelmiszer-önellátás, belső piacok visszaszerzése, fogyasztói tudatosság növelése.
- Az élelmiszer-előállítás és -kereskedelem irányának megváltoztatása a helyi-regionális-országos ellátás-export rangsor alapján haladva.
- A termékek hozzáadott értékének és exportjuknak növelése.
- Feldolgozóipari kapacitások megőrzése, bővítése. Helyi feldolgozás erősítése.
- Az élelmiszerbiztonság magas szintű megteremtése és fenntarthatósága.

Átfogó célok
Gazdaság dinamizálása

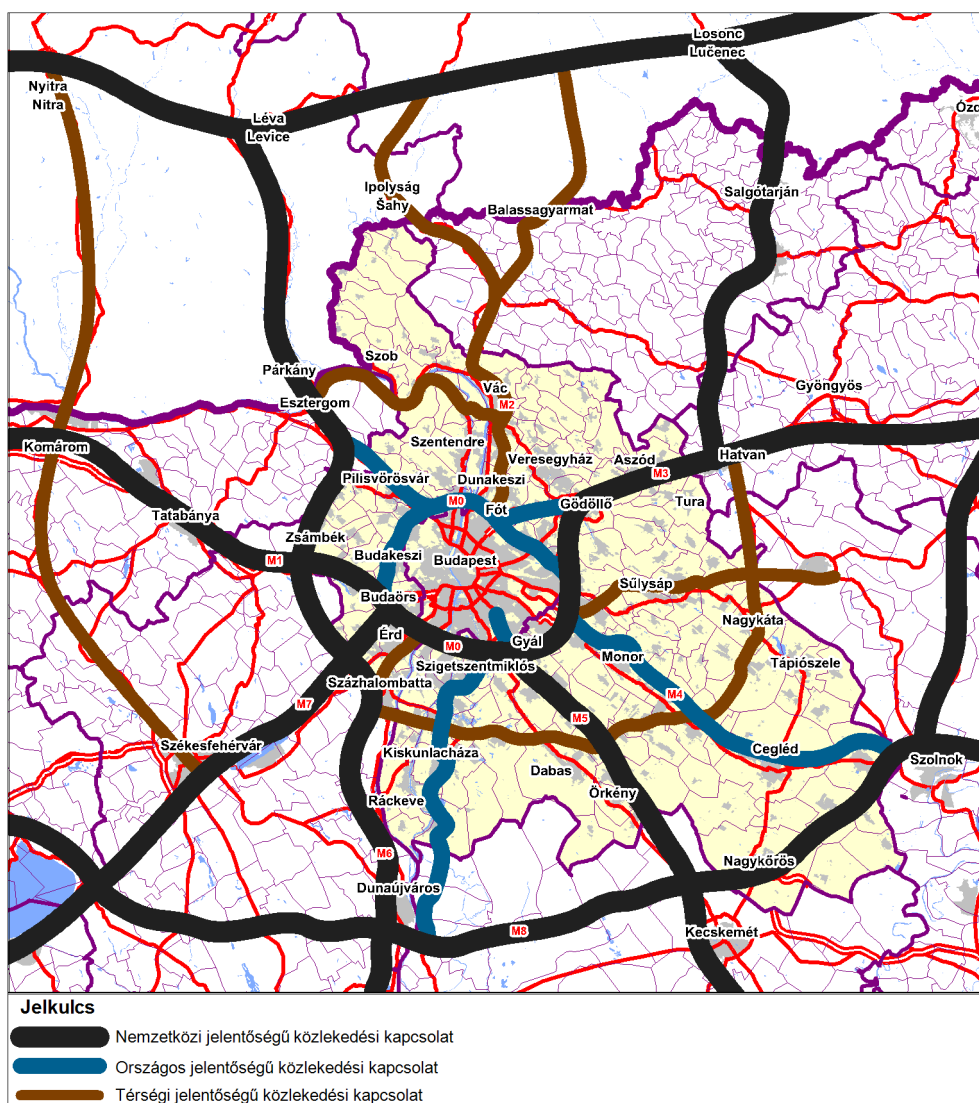
12. ÁTFOGÓ CÉL: TÉRSZERKEZET FEJLESZTÉSE ÉS KIEGYENSÚLYOZÁSA a lokális- és makrotérégi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

12.1 Stratégiai cél: Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében

A térszerkezet sajátos adottságai versenyképességi előnyt jelentenek a metropolisztérség számára; ezért a térszerkezet kiegyensúlyozott fejlesztése, a négyzethálós kapcsolatrendszer kiépítése és bekapcsolása a határokon átnyúló közlekedés – értékteremtés – folyamatába, jelentősen javítja a versenyképességet. A metropolisztérség európai, kelet-közép-európai térségekkel folytatott versenyében különös jelentőséggel bír a nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, a térség geostratégiai pozíciójának jobb kihasználása, a Dunai Régióban és a Kárpát-medencében betöltendő csomóponti szerep megvalósítása.

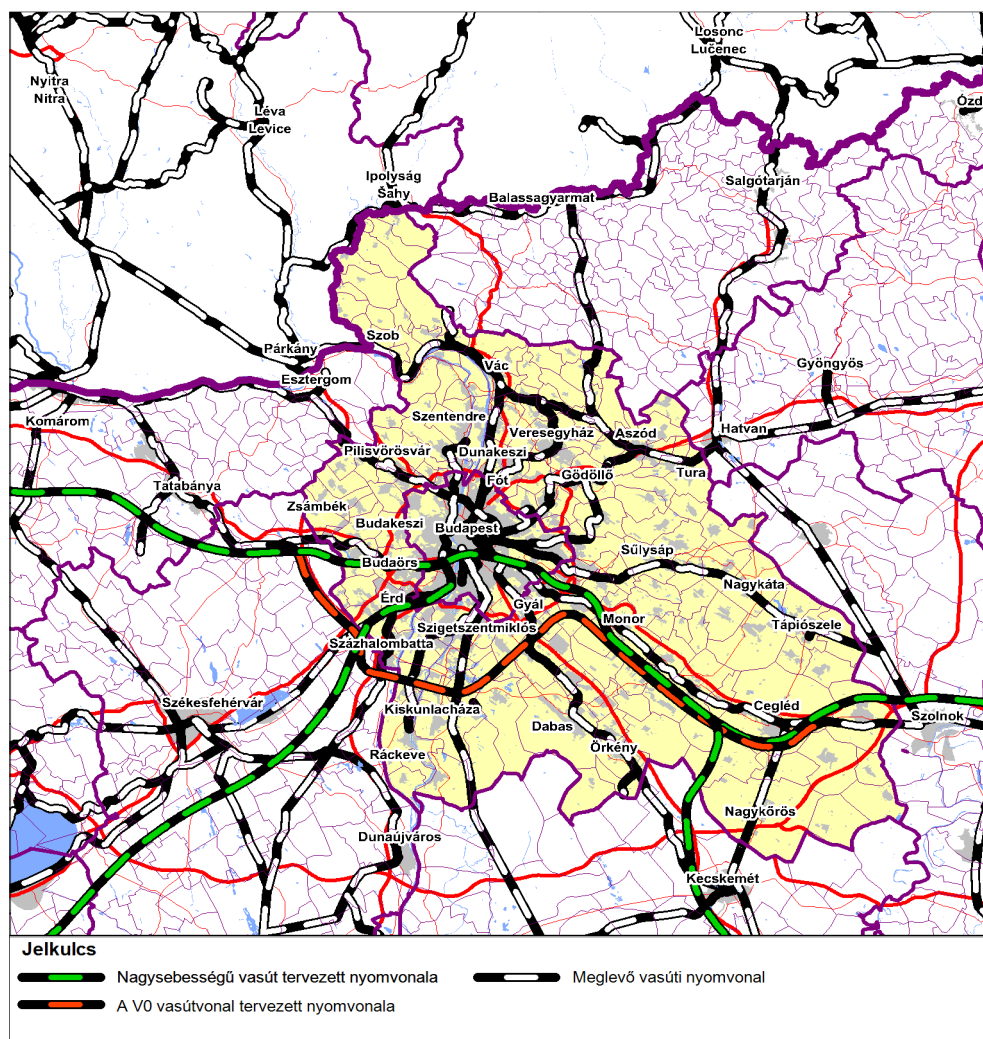
Pest megye olyan csomóponti helyzetben van, ahol az országos, és európai tranzitútvonalak is keresztülhaladnak

Pest megye tervezett közlekedési kapcsolatrendszere (11. ábra)

Pest megye – Budapesttel együttes – célja és az országgal szembeni felelőssége egy harmonizált KAPU – HÍD szerep felvállalása.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

A térség térszerkezetét meghatározó távlati vasút hálózata (12. ábra)

E szerepből a HÍD szerep a transzfer alkalmasság érvényesítése, amely alkalmasság feltételezi, hogy a térség – adottságainak felhasználásával – képes hatékonyan kapcsolódni az európai és a globális pénzügyi, kereskedelmi, gyártási, elosztási és tudományos tranzakciókhoz. E kapcsolódás egy transzferre épített közvetítő szerepkörre fejlődhet, egyfelől Európa nyugati és keleti, valamint északi és déli gazdasági térségei közötti gazdasági folyamatokban, másfelől a nemzetközi befektetői és termelőtőke mozgások és az ország területi fejlődése közötti érdekharmónizálási folyamatban. E transzfer folyamatok csak magas minőségű szolgáltatást nyújtó, valamint megbízható és kiszámítható kapcsolati, elérhetőségi, közlekedési feltételek, illetve a feltételeket hordozó multimodális infrastruktúra megléte mellett lehetnek kiterjedtek és hatékonyak. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió kiemelt jelentőségűnek tartja Magyarország jövője szempontjából a nagytérségi csomóponti (HUB) szerepkör erősítését, és e feladatban a makroregionális kapcsolati, logisztikai szerep felvállalásával kiemelt jelentőséget tulajdonít a Pest megye és Budapest alkotta központi tér ilyen irányú alkalmassága erősítésének.

Egyaránt szükség van a meglévő hálózati elemekből adódó pozíciók jobb kihasználására és hiányzó szakaszok, elemek megépítésére

Operatív célok

- A megye (és tágabb együttműködő térsége) kárpát-medencei, közép-európai, illetve európai irányú hiányzó közlekedési kapcsolatainak ütemezett megépítése, illetve a meglévő kapcsolatok fejlesztése, azok hatékonyabb kihasználása érdekében.
- A meglévő és újonnan megvalósuló egyes makroregionális alágazati közlekedési elemek egymásra épülő, együttműködő hálózati rendszerre fejlesztése, kapcsolódásaik erősítése, ezzel a megyében és térségében egy nagytérségi multimodális közlekedési háló létrehozása.
- Az egyes alágazati közlekedési elemek összekapcsolásával létrejött nagytérségi multimodális háló csomópontjaira makroregionális logisztikai – és háttér szolgáltatási – funkciók rászervezése, ezzel a megye nemzetközi áruszállítási, kereskedelmi folyamatokba való aktív, árumegállítást, hozzáadott érték termelést indukáló bekapcsolódása.

Feladatok

- A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér korábbi légi hálózati jelentőségének visszaállítása, illetve a földi hálózati rendszerekhez – elsősorban a távolsági, regionális és városi vasúti hálózatokhoz – történő hatékony kapcsolásával közép-európai jelentőségének növelése.
- A megyét keresztező két kiemelt európai vasúti áruszállítási folyosó környezetbarát és magas szolgáltatású vezetése, valamint az erre szervezhető multimodális logisztika létrehozása érdekében a V0 vasúti kapcsolat megyét is érintő megvalósítása.
- A Nyugat-Európát Kelet- és Délkelet-Európával összekapcsoló, a légi forgalommal egy magasabb szintű transzkontinentális hálót képező nagysebességű vasút (NSV) ütemezett megvalósításához a feltételek és a kapcsolódások (Budapest Kelenföldi pályaudvar és Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér) biztosítása.
- A folyót, kikötőt, illetve hajóparkját érintő összehangolt fejlesztéssel a Duna nemzetközi hajózási, kapcsolati szerepének kihasználása, ennek részeként a DILK megvalósítása, és a Szabad kikötővel való munkamegosztásának kialakítása (DILK: nagytérségi funkció és logisztika, Szabad kikötő: city logisztika).
- A közép-európai kohézió és gazdasági együttműködés erősítése, és ebben a térség, valamint az ország pozícionálása érdekében a transzkontinentális kapcsolati szerepre is alkalmas M11 gyorsforgalmi út ütemezett megvalósítása, és e kapcsolat adottságaira az Esztergom – Párkány multimodális (közút, vasút, hajózás), határon átnyúló gazdasági zóna rászervezése.
- Az M8 autópálya Veszprém – Szolnok közötti szakaszának ütemezett megvalósítása, ezzel a megye tranzitforgalomtól való részleges mentesítése, illetve az ország középső vonalában e nagyjelentőségű – TEN-T útvonalakat összekapcsoló – hálózati elemmel a központi gazdasági zóna déli irányba való kiterjesztése.
- Az M2 autópálya Budapest – Vác közötti szakaszán második pálya megépítése, valamint folytatásaként kiemelt jelentőségű főúti kapcsolat létesítése Rét-ság – Balassagyarmat – Losonc irányába, az Ipolyság és a Felvidék térségeinek jobb elérése érdekében.

Átfogó célok

Térszerkezet fejlesztése és ki-egyensúlyozása

A Nemzetközi Repülőtér övezete a kiemelt közlekedési kapcsolatokra, a rendelkezésre álló humán erőforrásra alapozva, üzleti szempontú térségfejlesztésre is kiválóan alkalmas

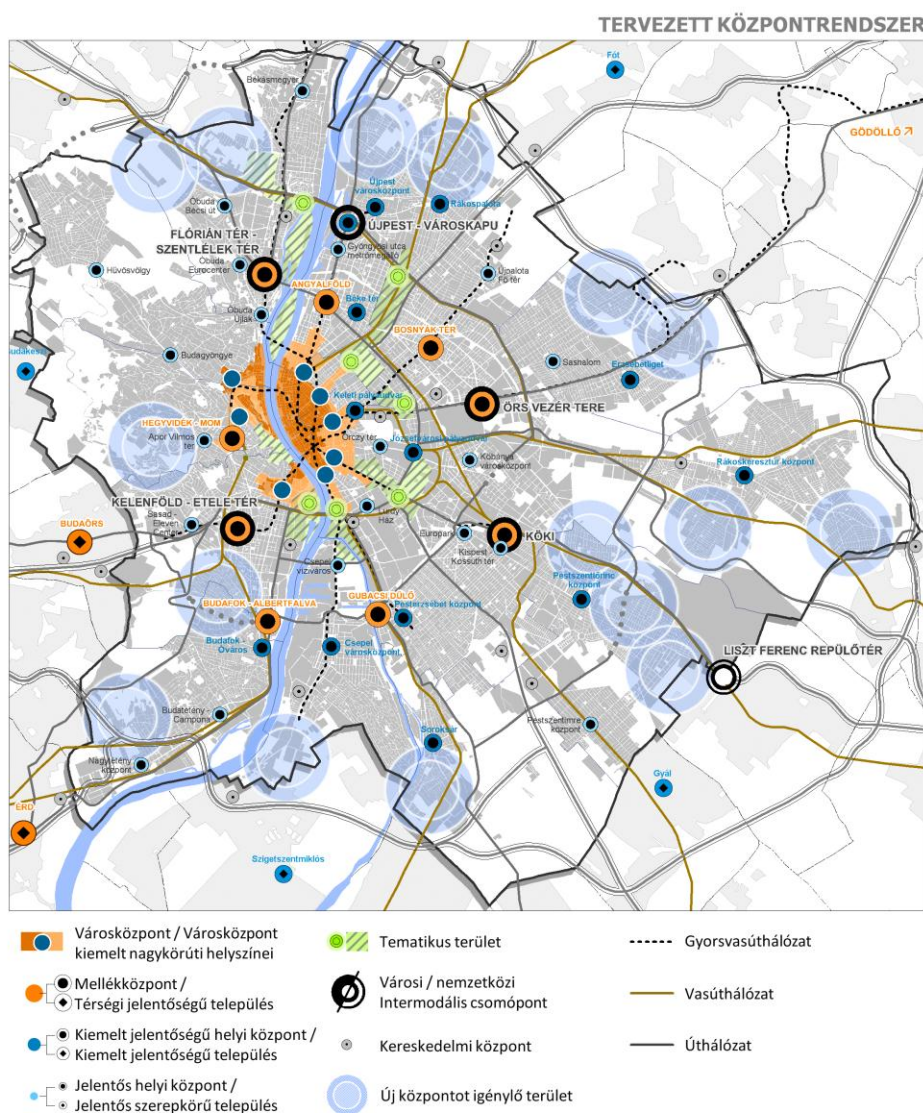
12.2 Stratégiai cél: A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzaskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést

A metropolisztérség versenyképességét ugyancsak meghatározza a térség belső integritása, különös tekintettel a Pest megyei városhálózat elérhetőségének, belső közlekedési kapcsolatrendszerének megteremtésére, a térségi központok és vonzaskörzetük közlekedésének fejlesztésére; valamint a közösségi közlekedés, elővárosi közlekedés hatékonyságának erősítése a mind kiegyensúlyozottabb mobilitás igényeinek megfelelően.

Átfogó célok

Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Pest megye és Budapest közötti közlekedési kapcsolati pontok kialakítása (P+R, B+R) sok éven keresztül csak terv és szándék maradt

Budapest tervezett fejlesztendő „kapui” (13. ábra)

Pest megye – és Budapest – együttes célja, és az országgal szembeni felelőssége egy harmonizált KAPU – HÍD szerep felvállalása. E szerepből a KAPU szerep feladata az alkalmassá válás, tehát egy olyan, európai szinten is versenyképes, erős kohéziós tér létrehozása, amely a maga gazdasági és kapcsolati potenciáljával alkalmas mind az európai fejlesztési impulzusok befogadására, mind a maga saját képességeinek, komparatív előnyeinek hasznosítására, mind képességei egy részének az ország más térségei felé való transzferálására. E feladatokra alkalmas erős gazda-

sági, kohéziós tér létrejöttének egyik alapfeltétele a teret, (a megyét) – területenként eltérő jellegű eszközökkel – kooperatív nagyvárosi térséggé szervező, hatékony belső közlekedés megteremtése. Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió az ország központi nagyvárosi térségét kiterjesztetten, a csapágyvárosokkal való együttműködésben javasolja értelmezni. Ebben az értelmezésben a megye szerepe, közlekedési rendszereinek alkalmassága a főváros és a csapágyvárosok közötti, az együttműködésnek teret nyitó közvetítésben kitüntetett súlyúvá válik.

A hatékony belső közlekedési rendszert kialakításán, illetve a hiányzó térszerkezeti elemek megépítésén túl a következő időszakban kiemelt figyelmet kell fordítani a megye leromlott úthálózatának felújítására, ezzel egy időben a közlekedésbiztonsági feltételek javítására is. Mivel a megye főúthálózatát nem csak a térség belső közlekedési igényei, hanem szinte az egész ország, illetve az átmenő nemzetközi forgalom egy része is igénybe veszi, ezért nem csak kizárólag Pest megyei érdek az úthálózat minőségének mielőbbi javítása.

Operatív célok

- A megye és térsége mai, jellemzően sugaras közlekedési – elsősorban közúthálózati – szerkezetének négyzethálós szerkezetű irányban való tovább fejlesztése, ehhez a hiányzó – elsősorban haránt irányú – elemek megvalósítása a policentrikusság és egy kiegyensúlyozott területi és gazdasági szerkezet érdekében.
- Egy, a közösségi közlekedésre, azon belül elsősorban a kötöttpályás közösségi közlekedésre alapozott integrált regionális közlekedési rendszer létrehozása a főváros és a megye (illetve annak a csapágyvárosok által behatárolt tágabb térsége) közlekedési rendszerei között az elérhetőség, az életminőség és a környezetminőség javítása érdekében.
- A megye egyes területegységei, kistérségei, városai közötti kapcsolatok, valamint a megyehatáron és az országhatáron átnyúló kapcsolatok fejlesztése a térségi együttműködés erősítése, valamint a gazdasági potenciálok kiterjesztése és a pólusképzés elősegítése érdekében.
- A megye egyes kistérségein belül a közlekedési kapcsolatok térségi, környezeti, gazdasági sajátosságok szerinti differenciált fejlesztése, a kistérségi központok időben és eszközben való jobb elérhetőségének biztosítása, a közlekedésbiztonság javítása, a kerékpározás feltételeinek javításával a közlekedés részleges humanizálása.

Feladatok

- Az S-bahn rendszerű integrált közösségi közlekedés szerkezeti, infrastrukturális és intézményi feltételeinek megteremtése a vonzáskörzettel érintett nagyvárosi térségben.
- A közlekedési kapcsolati pontok (állomások, P+R és B+R parkolók, ráhordó rendszerek) és integrációs tényezők (BKSZ intézménye, egységes jegy-, tarifa- és információs rendszer, menetrendi harmonizáció) kiemelt fejlesztése a megye teljes területén.
- Az M0 körgyűrű észak-nyugati szakaszának megvalósítása, nyugati szakasza kiemelt főútként való megvalósításának előkészítése.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Integrált regionális közlekedési rendszer létrehozása a főváros és a megye közlekedési rendszerei között

A kistérségi központok időben és eszközben való jobb elérhetőségének biztosítása, a leromlott megyei közúthálózat felújítása

Duna hidak építése Vác, Ráckeve térségében az erőforrásokat jelenleg meghaladó, de szükséges fejlesztések lesznek

- Egy újabb – az M8 Duna-híd és az M0 déli Duna-híd közötti – regionális jelentőségű Duna-híd megvalósítása Ráckeve térségében, egy köztes harántoló közúti kapcsolat részeként az M6 és az M3 autópályák között.
- A településközi kapcsolatokat biztosító mellékúthálózat felújítása, korszerűsítése, hiányzó elemeinek pótlása.
- A megye északi, Ipoly menti térsége elérhetőségének mind a hazai hálózati, mind a szlovák hálózati kapcsolódásokkal való javítása, ennek érdekében a határ átmenetek fejlesztése közúti és vasúti vonatkozásban.
- Az M4 autópálya (Üllő – Szolnok közötti szakasz) és a Tápió menti feltáró út egymással összehangolt, ütemezett megvalósítása.
- A 10-es számú főút jelenlegi nyomvonalának kiváltása egy, a településeket elkerülő regionális jelentőségű kiemelt főút új nyomvonalú megépítésével.
- A Duna váci ágát keresztező új, a térségi átjárhatóságot javító Duna-híd építése Vác térségében.
- A harántoló, településközi kapcsolatokat erősítő, valamint a kistérségi központok jobb elérhetőségét biztosító és a vasútállomásokra ráhordó autóbusz-közlekedés feltételeinek javítása a megye teljes területén.
- A kerékpáros közlekedés infrastrukturális, hálózati és eszköz feltételeinek javítása, új településközi kerékpárutak építése, az intermodalitáshoz kapcsolva állomási B+R létesítmények telepítése.
- A Duna regionális vízi közlekedésbe való bevonásához a feltételek megteremtése.
- A közlekedésbiztonság javítása a megye egy és kétszámjegyű főútvonalain, mellékútvonalain és a települések belterületein egyaránt, különös tekintettel a 3-as, 4-es, 51-es főutakra, valamint a települések területein a gyalogos közúti átkelőhelyek biztonságosabbá tételére, a hiányzók megépítésére.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Javítani szeretnénk a kerékpáros közlekedés infrastrukturális, hálózati és eszköz feltételrendszerét, valamint általában véve is a megye közlekedésbiztonsági helyzetét

12.3.1 A megye hosszú távon kívánatos térstruktúrájának kialakítása

A térszervező képesség, illetve a kapcsolatrendszer alapján három zóna alakul ki. A belső zóna gyakorlatilag Budapest agglomerációs övezetét foglalja magában. A középső az agglomerációtól mintegy 20-30 kilométernyi távolságra húzódik déli irányban, a megye kis- és középvárosi térségében. A külső pedig az európai közlekedési folyosók megyét érintő csomóponti térségeiben alakul ki az alábbiak szerint:

- **Belső, dinamikus, Budapesttel határos zóna, a megye – eltérő funkciójú és profilú településekből kialakuló – húzótersége, amely az M0 menti sávban helyezkedik el:**
 - Budai oldal: innovációs zóna, kedvező táji környezettel, amely a legjobb humánkapacitásokkal és szellemi potenciállal bíró térség. A terület a szuburbanizáció nyertese, ahol kiemelkedően magas a vállalkozássűrűség.
 - Gödöllő-Veresegyház térsége: high tech technológiai pólus.
 - Ferihegy térsége: kiemelt gazdasági, logisztikai övezet, amely technológiai pólussá (techno polisz térséggé) fejleszthető. Az ország egyik legpotensebb térsége (lehet) a bőségesen rendelkezésre álló fejlesztési területekkel. A Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérre épülő Ferihegyi gazdasági övezet legyen az agglomeráció egyik legpezsgőbb, legnagyobb kapcsolatrendszerrel bíró vállalkozási övezete, olyan csomópont, amelyen keresztül a térség a globális gazdaság egészével virágzó kapcsolatot tart fenn.
 - Budaörs (Zsámbéki-medence): innovációs pólustérség, a főváros nyugati kapuja, ahol a logisztika, az innováció és a kereskedelem együttese a meghatározó.
 - M0 keleti és déli szektora: gazdasági zóna, döntően kereskedelmi, logisztikai és ipari profillal.
- **Középső, „új” fejlesztési zóna a megye belső periferiáinak bekapcsolásával, az Ercsi – Kiskunlacháza – Dabas – Újhartyán – Pilis – Albertirsa - Nagykáta térségében:**
 - Új harántoló (kelet-nyugati irányú) közúti kapcsolat megvalósulása, amely az M6, 51. sz. főút, M5, 5. sz. főút, 4. sz. főút, M4, 31. sz. főút között teremti összeköttetést.
 - A vasúti áruszállítás gerincét az EU által középtávon támogatott V0 vasúti kapcsolat (európai áruszállítási folyosó) képezi a zónában.
 - A fejlődés feltétele a vonzó környezet megteremtése a humán infrastruktúra, az életminőség, lakókörnyezet, szolgáltatási színvonal, kultúra területén egyaránt.
- **Külső szerkezeti keret – nagyjából – a megyén kívüli térben, melyet elsősorban az M8 és M11 autópályákon keresztül a hazai, valamint a szlovákiai kapcsolatok határoznak meg:**
 - A külső zóna teszi lehetővé azt, hogy a fővárosi metropolisztérség részeként Pest megye a Közép-Európa legmeghatározóbb fordítókorongjaként működő Kárpát-medencei erőter szerves részévé váljon. Hozzájárul ahhoz, hogy Kína világgazdasági nyitásának európai irányultságai jelentős részben Pest megyén keresztül valósuljanak meg, így a nemzetközi kapcsolati háló meghatározó és megkerülhetetlen elemévé váljon.

Átfogó célok

Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Pest megye körül az agglomeráció térsége jó lendülettel és megfelelő fejlődési pályán mozog

Az agglomerációtól távolodva már hiányzik a településeket összekapcsoló gyűrű, amelynek része lehet a V0 vasútvonal is

- M8 térsége: együttműködő várostérségek, várospárok (mint pl. Cegléd–Abony–Szolnok, illetve Nagykőrös–Kecskemét) halmaza és gyorsforgalmi közúti, illetve nagysebességű és hagyományos vasúti csomóponti térség.
- M11 térsége: feladata a ma még árnyékterületnek számító Fejér megyei területek bekapcsolása, az M1–M11 térségben új gazdasági pólustérség létrehozásának elősegítése (Budaörs – Zsámbéki-medence). Emiatt a megye érdeke, hogy az M11 megvalósulása előzze meg, vagy teljesen váltsa ki az M0 nyugati szektorának kiépülését.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Az M8 építése a Ráckevei térség feltáródására és a Duna híd megépítésére is lehetőséget ad

Operatív célok

- A spontán – azaz ingatlanfejlesztői, beruházói érdekek által hajtott – szuburbanizációt váltsa fel a tervezett, koordinált térségfejlesztés, az EU elveknek megfelelően, partnerségi, szolidaritási alapon, érdekegyeztetéssel.
- A térségi terület felhasználás legyen szigorú szabályokhoz kötött, a termőföld, a természeti értékek védelme érdekében a gazdaságfejlesztés, a lakóövezetek fejlesztése elsődlegesen csak terület-rehabilitációkkal legyen lehetséges,
- Zöldmezős fejlesztésekre csak a megyei és agglomerációs fejlesztési és rendezési tervekben kijelölt területeken legyen lehetőség.
- Az agglomeráció „túlépítésének” megakadályozásával a térség legyen képes megőrizni a természeti környezetének jelentős és értékes részét, a főváros környéki „green-belt”-et.

12.3.2 A területi (területfejlesztési- és rendezési) tervezés megújítása, eszközrendszerének összehangolása a koordinált, komplex térségfejlesztés és területhasználat megteremtése érdekében

Pest megye és azon belül a Budapesti Agglomeráció most hatályos területrendezési tervének kidolgozása – aktuális és a térség egésze számára legitim területfejlesztési célrendszer hiányában – csak a korábban megfogalmazott fejlesztési dokumentumokra, illetve az országos területrendezési tervben érvényesülő értékrendszerre és célrendszerre alapozódhatott. Ezért ebben a tervezési fázisban nem valósulhatott meg a területfejlesztés és a területrendezés azon összhangja, amelyet a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény elvárásaként fogalmaz meg.

A területrendezés és területfejlesztés összehangolása nélkül nem lehetséges a kitűzött stratégiai célok megvalósítása

A fejlesztési- és a rendezési (szabályozási) eszközrendszer hatékony összehangolásának biztosításához erőteljesebb koordinációra, a területi tervezés módszertanának és eszközkészletének újragondolására, összehangolására, a fejlesztési és a rendezési tervezés gyakorlatának közelítésére van szükség.

Az érdemi, tartalmi összehangoláshoz azonban (fentiekén túl) nélkülözhetetlen a térségfejlesztés stratégiai céljainak – mindkét megközelítés szempontjait figyelembe vevő – közös meghatározása. Azt követően szükséges a legitim stratégiai célok megvalósulását biztosító és segítő (egy irányba ható, de az eltérő potenciálokkal rendelkező, eltérő fejlesztési célok szerint fejlesztendő területeket a jelenleginél differenciáltabban kezelő) fejlesztési (támogatási-, ösztönző) eszközök kidolgozása, gyakorlati érvényesítése, illetve a területrendezési szabályozási eszközkészlet bővítése (fejlesztési célterületek lehatárolása és differenciált szabályozása.)

Pest megye elkötelezett a területi tervezés hatékonysága növelését szolgáló új módszertani megoldások kidolgozása és alkalmazása mellett. A területfejlesztési

és a területrendezési tervezés összhangjának megteremtése egyaránt hozzájárulhat a megye térségei sokszínű potenciáljai és értékei védelméhez, mint az e potenciálok fenntartható módon történő kihasználásához, a megye fejlődéséhez.

Ennek érdekében biztosítani kell, hogy a védelmi övezeteken kívüli térségekben a gazdaságfejlesztés számára kellő kiterjedésű, műszaki infrastruktúra hálózattal és kapacitással jól ellátott terület álljon rendelkezésre.

Pest megye a területi és településtervezésben is elkötelezett a Budapesttel történő együttműködésben, a térségi összhang megteremtésében és a térség olyan szabályozásában, amely egyaránt figyelembe veszi a főváros, illetve annak kerületei, valamint a megye Budapest környéki települései sajátos érdekeit és szempontjait. Az összehangolt térségi tervezésnek meg kell haladnia az agglomeráció területrendezési tervének kereteit és ki kell terjednie a várostérségen belüli szektorok (fejlesztésben és rendezésben is együttműködő kerületek és települések) integrált területi- és településtervezésére is.

12.3.3 A terület felhasználás tervezésének követelményei Pest megyében

Az Országos Területfejlesztési Konceptió tervezete meghatározza azokat a területhasználati elveket, amelyek Pest megye területhasználatának alakítása során is elfogadhatók. Ezért a megyei területfejlesztési koncepció beépíti – és ezzel a megye települései felé közvetíti – ezeket az irányelveket, illetve a konkrét területhasználati változásoknál figyelembe veendő követelményeket.

Operatív célok

- A városok indokolatlan szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása. A vidékies jellegű területek környezeti, a természeti és a kulturális értékek védelme.
- A fejlesztések megvalósítása ne növelje a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájak, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területek állandó lakónépességét, a területen áthaladó tranzit forgalom mennyiségét.
- Barnamezős területek priorizálása, a beruházások tervezésénél központilag segített helykiválasztással.
- Az infrastruktúra tervezések során kerülni kell a talajpusztulást és visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket.
- A tervezési folyamatok során előtérbe kell helyezni a klímaváltozás hatásait csökkentő megoldásokat.
- Szükséges a területrendezés, területfejlesztés és ágazati politikák megelőző együttműködése a klímaváltozás kapcsán.
- Zöldmezős beruházásoknál a takarékos helykiválasztás előtérbe helyezése.
- A fejlesztések (kivéve a kombinált közlekedésre irányuló fejlesztések) megvalósítása nem növelheti többszörösére a lakott területeken, természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező térségekben a koncentrált parkolási igényeket. Prioritást kell, hogy élvezzenek azok a fejlesztési alternatívák, melyek ez utóbbit csökkentik.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

A területhasználattal kapcsolatos elveket a koncepció határozza meg, melyeket a területrendezés szabályozási eszközeivel tud érvényre juttatni

- A fejlesztések megvalósítása nem eredményezhet ugrásszerű, és a helyi lakónépességet sokszorosan meghaladó üdülónépesség megjelenését a természeti és környezeti szempontból érzékeny tájakon, kiemelt táji értékekkel (természeti és kulturális) rendelkező területeken.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Feladat

- Barnamezős területek megyei kataszterének elkészítése.
- Az agglomeráció közös tervezése, a városok és várostérségek összehangolt fejlesztése és tervezése.
- Helyi identitás erősítése a területi tervezés eszközeivel.
- A fejlesztéseknek szolgálniuk kell a szűkebb helyi környezet értékeinek megismerését és tudatosítását (mi hogyan és miért valósult meg).
- A mező- és erdőgazdálkodásban a természet közeli gazdálkodási gyakorlatot, mint fenntartható gazdálkodási módszereket kell támogatni és azt a lakosság számára megismerhetővé tenni.

12.3.4 Városok és térségük együtt tervezése, a várostérségi tervezés meghonosítása Pest megyében:

Az OTK tervezetének megfogalmazása szerint a jövőben a várostérségek (a közigazgatási határokhoz kevésbé ragaszkodó), a valós gazdasági és társadalmi kapcsolatokat érvényre juttató „funkcionális várostérségek” válnak a magyar területfejlesztési gyakorlat alapegységeivé. Pest megye fejlesztésének célja e vonatkozásban a fenntartható várostérségi fejlődés biztosítása a megye minden térségében.

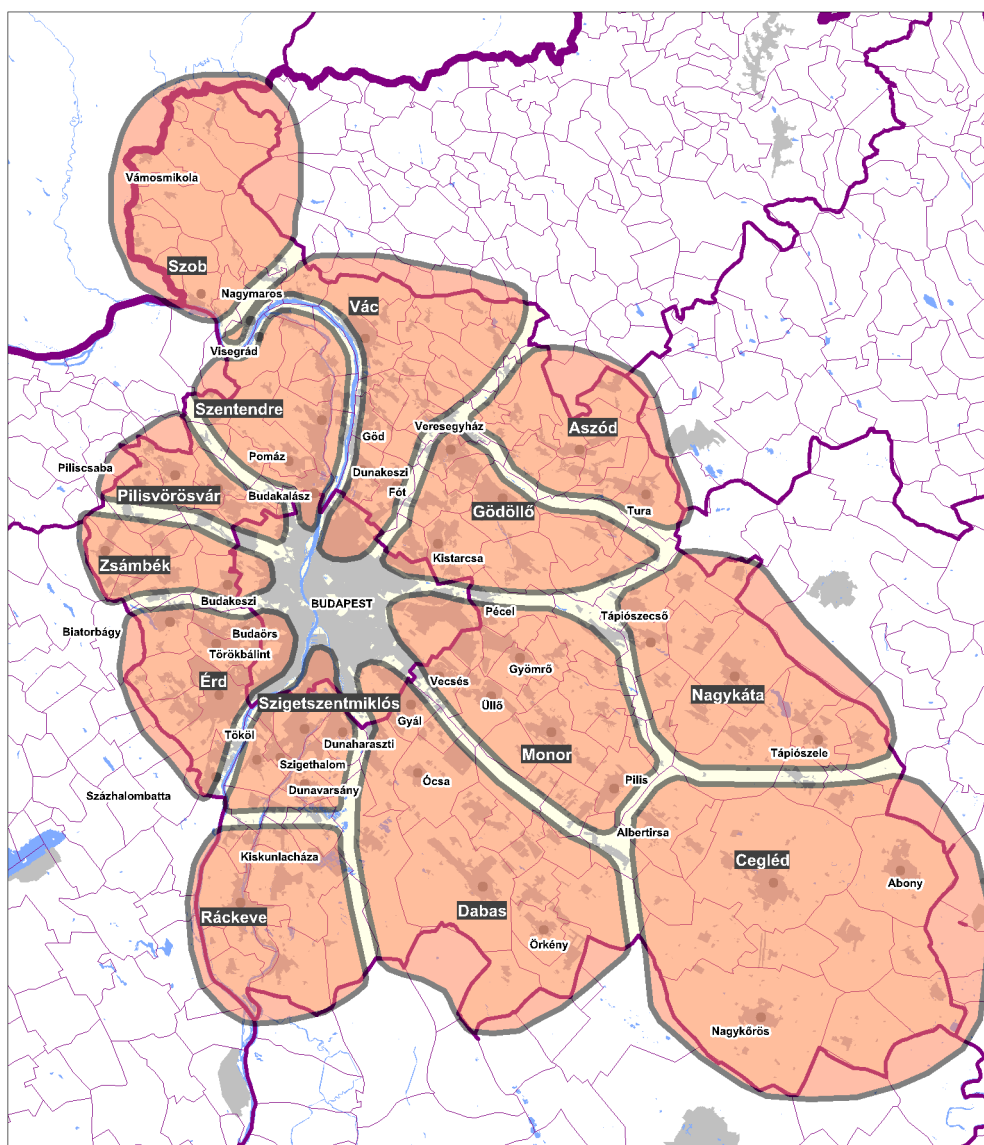
A korábbi gyakorlattal szemben a jövőben együtt kell tervezni a városok és térségeik fejlesztését

Pest megye együtt tervezendő várostérségei:

- A kiterjedésében felülvizsgálandó Budapesti Agglomeráció térségében:
 - Dunakeszi-Vác várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Gödöllő – Aszód várostérsége (délnyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Monor – Gyál – Vecsés – várostérsége (nyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Szigetszentmiklós – Dunaharaszti várostérsége (északi irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Érd – Százhalombatta várostérsége (északkeleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Budaörs várostérsége (keleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Pilisvörösvár – Piliscsaba várostérsége (délkeleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
 - Szentendre várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- A kiterjedésében felülvizsgálandó Budapesti Agglomeráción kívüli térségben
 - Dabas várostérsége
 - Nagykáta várostérsége
 - Cegléd – Nagykőrös várostérsége
 - Ráckeve – Kiskunlacháza várostérsége
- Pest megye központjai:

- kiemelt szerepkörű központok: Cegléd, Érd-(Százhalombatta), Gödöllő, Vác, Szentendre,
- térségi központok: Budaörs, Dabas, Nagykáta, Monor, Ráckeve-(Kiskunlacháza),
- kistérségi és agglomerációs központok: Aszód, Gyál, Dunakeszi-Fót, Nagykőrös, Pilisvörösvár, Szigetszentmiklós, Veresegyház, Zsámbék,
- mikrotérségi központok: Mende-Sülysáp, Örkény, Szob-(Vámosmikola), Tápiószele, Tura.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Együtt tervezendő térségek (15. ábra)

A térségi tervezéssel magukat is definiálják a kistérségek és az egymás közötti párbeszéd is erősödik

Operatív célok

- Az alapfokú ellátási funkciók biztosítása minden településen.
- A meglévő ellátási funkciók minőségének javítása.
- Az ellátó, szolgáltató és foglalkoztató központok funkcióbővítő fejlesztése.

- A közép fokú intézményi és ellátási szint elérhetősége maximum 20-30 percen belül.
- Minden 10000 feletti lakosságszámú településen az ellátási funkciók teljes körének biztosítása.
- A városi szerepkörű települések (kivéve a 6000 lélekszám alattiak) igazgatási funkcióinak bővítése.
- Települési együttműködések és településtársulások létrejöttének szorgalmazása, a meglévő együttműködési területének bővítése.
- A főváros és az agglomeráció együttműködésének fejlesztése az ellátási funkciók racionális megosztása érdekében.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

12.3.5 Pest megye várostérségei szerepe a növekedésben, fenntartható és kompakt városszerkezetek kialakítása.

Az Országos Területfejlesztési Konceptió tervezete megfogalmazza a fenntartható, integrált és a növekedést is szolgáló várostérségi fejlődést szolgáló „üzeneteket”, amelyek – mivel azok összességében a Pest megyei várostérség tervezést is megalapozzák – a megyei fejlesztési koncepciónak is részét képezik annak érdekében, hogy a nemzeti fejlesztéspolitikai stratégiai üzenetek eljussanak az egyes városi térségek szintjére.

Operatív célok

- Budapest és várostérsége (területi kiterjedésében felülvizsgált és újradefiniált agglomerációjának) összehangolt fejlesztése Budapest főváros és Pest megye önkormányzatainak együttműködésre vonatkozó stratégiai megállapodásának keretei között.
- Harmonikus város-vidék kapcsolat kialakítása a fenntartható térszerkezetért.
- A többközpontúság kiépítése nagytérségi és városszerkezeti szinten egyaránt.
- Intenzív együttműködés elősegítése a szereplők között, hogy mérséklődjenek a közlekedési távolságok, és így korlátozódjon az urbanizált területek terjeszkedése a hatékony energia felhasználás szerint.
- Fenntartható mobilitási viszonyok megteremtése a városon belüli és város körüli utazási szükséglet mérséklése érdekében, a munkahelyek, lakóövezetek, szolgáltatási és közlekedési hálózatok elhelyezkedésének optimalizálása.
- Környezetbarát, alternatív közlekedési eszközök fejlesztése (vasút, elővárosi vasút, kerékpárutak, ahol lehet vízi közlekedés és ezek kombinációi).
- Az ingázók bejárásának megkönnyítése valódi P+R közlekedési csomópontok kialakításával.
- Klímaváltozás elleni védelem előkészítése
 - A városszerkezet tagolása beépítetlen területekkel, zöldterületekkel és a természetes szellőzést biztosító zónákkal.
 - A városi zöldterületek minőségi bővítése, hálózatba szervezése.

Pest megye városi térségeinek a jövőben jobban együtt kell működniük a jobb minőségű szolgáltatások nyújtása érdekében és a hatékonyabb forrásfelhasználás miatt

- Árnyékolt felületek növelése közterületeken, parkolóknak, épületeken.
- A friss levegő áramlásának segítése és a helyi mikroklíma javítása, hűtése utcákon és tereken tudatos fa és növénytelepítéssel, tér-építészeti megoldásokkal, víztakarékos víz-elemekkel.

Átfogó célok
Tér szerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

- Viharok elleni védelem biztosítása tudatos, előre átgondolt környezetalakítással: a hirtelen kitörő, nagy erejű viharokkal, esőzésekkel és széllesekkel szemben az épületek és burkolatok anyaghasználatának kiválasztásakor, mind a vízelvezetés méretezésénél, mind a növénytelepítésben a fajok, fajták kiválasztásában. Magánberuházások esetén a barnamezős területek (használaton kívüli ipari területek) előnyben részesítése, a városi és zöldmezős beruházások háttérbe szorítása.
- Területileg integrált, komplex örökségvédelmi, értékvédelmi beavatkozások ösztönzése, fenntartható hasznosítása.
- Jövedelemtől és életkortól függetlenül használható, mozgásra, egészséges életmódra és kreativitásra ösztönző, tiszta (köz)területek.
- Egyenlő hozzáférés biztosítása a természeti, az épített és a kulturális örökségeinkhez.

Az egyes várostérségek összehangolt tervezése – a várostérségen belüli differenciált fejlesztési célrendszer meghatározása során – az együtt-tervezés és a közös érdekek érvényesítésén túl figyelemmel kell lenni azokra a belső különbségekre, amelyek az eltérő településméretből, a térség gazdaságában, foglalkoztatásában és a térségben élő népesség ellátásában betöltött eltérő szerepre utalnak. Emiatt a „városias” karakterű várostérségeknek is vannak jellemzően vidékies jellemzőkkel, sajátos potenciálokkal rendelkező települései, a vidéki karakterű várostérségeknek pedig városi karakterű központjai.

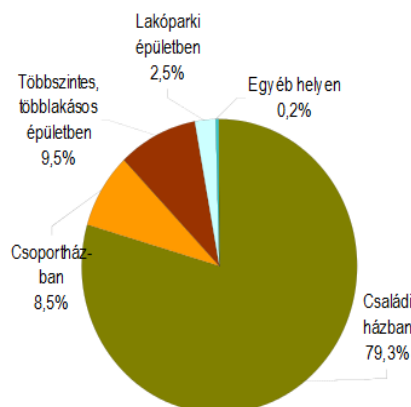
A térségek „együtt tervezése” az integrált fejlesztések lehetőségét is magával vonzza

A várostérségek együtt tervezése során teret kell nyerniük a várostérségi települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztéseknek, és csökkennie kell a települési szinten kiosztott, és a pályázati úton elérhető fejlesztési közpénzek jelentőségének. A fejlesztések a térség egészének javát kell, hogy szolgálják.

12.3.6 A lakásállomány állapota és a lakáskörülmények fejlesztése Pest megyében.

A kommunális infrastruktúra egyik eleme a lakásállomány, lakásellátottság, amely a megyében – messze meghaladva az országos átlagot – az elmúlt 10 évben évről évre erőteljesen gyarapodott. A lakásállomány növekedése országos viszonylatban a 2001-2012 közötti időszakban 7,2%-os volt, Pest megyében ennek több mint duplája, 16,3%-os. A megyében található 458 ezer lakás az országos lakásszám mintegy 10,5 %-át teszi ki. A növekedés mellé társul azonban, hogy az építkezések száma kezdetben évről évre növekedett, a válság hatására viszont a növekedés megtorpant, és az időszak végén kevesebb lakás épült, mint 2001-ben. Ezt mutatja, hogy 2012-ben – az előző évi alacsony bázishoz viszonyítva – tovább folytatódott a lakásépítések számának jelentős visszaesése, a térségben 31,4 %-kal kevesebb új lakás épült, mint egy évvel korábban. (Országosan ennél jóval kisebb mértékű, 16,6 %-os volt a csökkenés).

A lakásállomány erőteljes növekedése megtorpant és az országos átlag alá esett vissza

Az építetési körön belül tovább emelkedett a természetes személyek aránya az előző évi kétharmadról háromnegyedre, ezzel párhuzamosan a vállalkozások megbízásából épített lakásoké 33 %-ról 24 %-ra mérséklődött. Az építési formák közül a megyében továbbra is a családi házas építkezések a meghatározóak.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Az épített lakások megoszlása 2012-ben (KSH) (16. ábra)

Országosan 2001 óta több mint 100 ezerrel nőtt a "nem lakott" lakások száma (2011-ben 478 ezer lakás tartozott ide). Pest megyében, 2013 áprilisában eladásra kínált ingatlan nagyságrendileg 27.000 volt, míg bérbeadásra szánt 600.⁶

Jelentős a lakatlan lakások száma

A megye sajátos beépítési formájává váltak a szuburbanizáció intenzív időszakában elterjedt lakópark típusú lakóterületek. Ezek közé tartoznak a meglévő beépítésekhez nem szervesen kapcsolódó, önálló településrészekben kijelölt új lakóterületek, de a sűrű, társasházi típusú új beépítések is. Sok esetben környezeti konfliktusokat és intézmény ellátottsági problémákat generálnak ezek a típusú fejlesztések, mivel a többletnépesség szükséges műszaki infrastruktúrával való ellátása nem, vagy csak késve épül ki, a befogadó települések közintézményei pedig nem képesek az ugrásszerűen megnövekedett ellátási és férőhely igények kielégítésére. Ezekkel a típusú problémákkal leginkább a megye frekventált agglomerációs településeiben találkozni.

Az országos átlaghoz hasonlóan, Pest megyében is az épületállomány a legnagyobb energiafogyasztó. „A 4,2 milliós magyarországi épületállomány körülbelül 70 %-a felújításra szorul, amelyből minden tízedik esetben már új építés lenne indokolt. Az energiafelhasználás 40 %-a a rossz állapotú épületekhez kötődik, ráadásul a többlet energiafelhasználás kétharmada a fűtés és hűtés számlájára írható. Hazánkban az épületek a legnagyobb szén-dioxid kibocsátók, jelentősen megelőzve az ipart és a közlekedést is. Többször megerősített kormányzati cél az épületállomány fűtési energiaigényének 30 százalékos csökkentése 2030-ra, amivel a hazai primerenergia igény több mint 10 százalékkal szorítható vissza.”⁷

Az épületállomány energiafogyasztásának mérséklésével tízszeresére lehetne csökkenteni a primer energiát

A devizahitelek miatt bajba jutott családok egyre szélesebb társadalmi réteget jelentenek, akik megsegítése az önkormányzatok nélkül nem tud megvalósulni. Az állam és az önkormányzatok közös erővel új beruházások nélkül is, akár helyben megoldást találhatnak – nemcsak a devizahitelek miatt bajba jutott családok, személyek segítésére – az üresen álló (használt vagy új) lakóingatlanok megvásárlásával. A legjobb szándék ellenére a jelen költségvetési helyzetben nem tud realizálódni a tömeges új szociális bérlakások építése (még ha lendületet is adna az építőiparnak), különösen, ha a családokat ki kell mozdítani születési, lakó, vagy

⁶ Forrás: Otthon Centrum

⁷ Forrás: 2012-ben MMK honlapján megjelent adatok

munkahelyi környezetükből. A lakástöbblet potenciális hasznosítható állományt jelenthet.

Operatív célok

- A lakópark jellegű területek elmaradt közlekedési-, közmű- és intézményi infrastruktúra fejlesztése.
- A meglévő lakásállomány energetikai korszerűsítése.
- A lakótelepi lakásállomány korszerűsítése, energetikai rendszereinek megújítása.
- A leszakadó térségek meglévő lakásállományának minőségi fejlesztése.
- Önkormányzati lakásállomány (bérlakások) növelése, továbbá a meglévő lakások korszerűsítése, komfortfokozatának emelése, igénybe véve a szociális város-rehabilitációs programok indításának lehetőségét is.
- A használaton kívüli lakásállomány bevonása az önkormányzati bérlakás állomány átgondolt stratégia mentén végzett fejlesztésébe.
- A magánérős építkezések támogatása pénzügyi eszközökkel és a hatósági ügyintézés illetve a szabályozás egyszerűsítésével.
- A leszakadó térségekben működő jelentős építőipari-kivitelezői háttér erősítése.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Az önkormányzati bérlakások számát növelni szükséges

12.4 Stratégiai cél: Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térség és települések fejlődésének szolgálatában

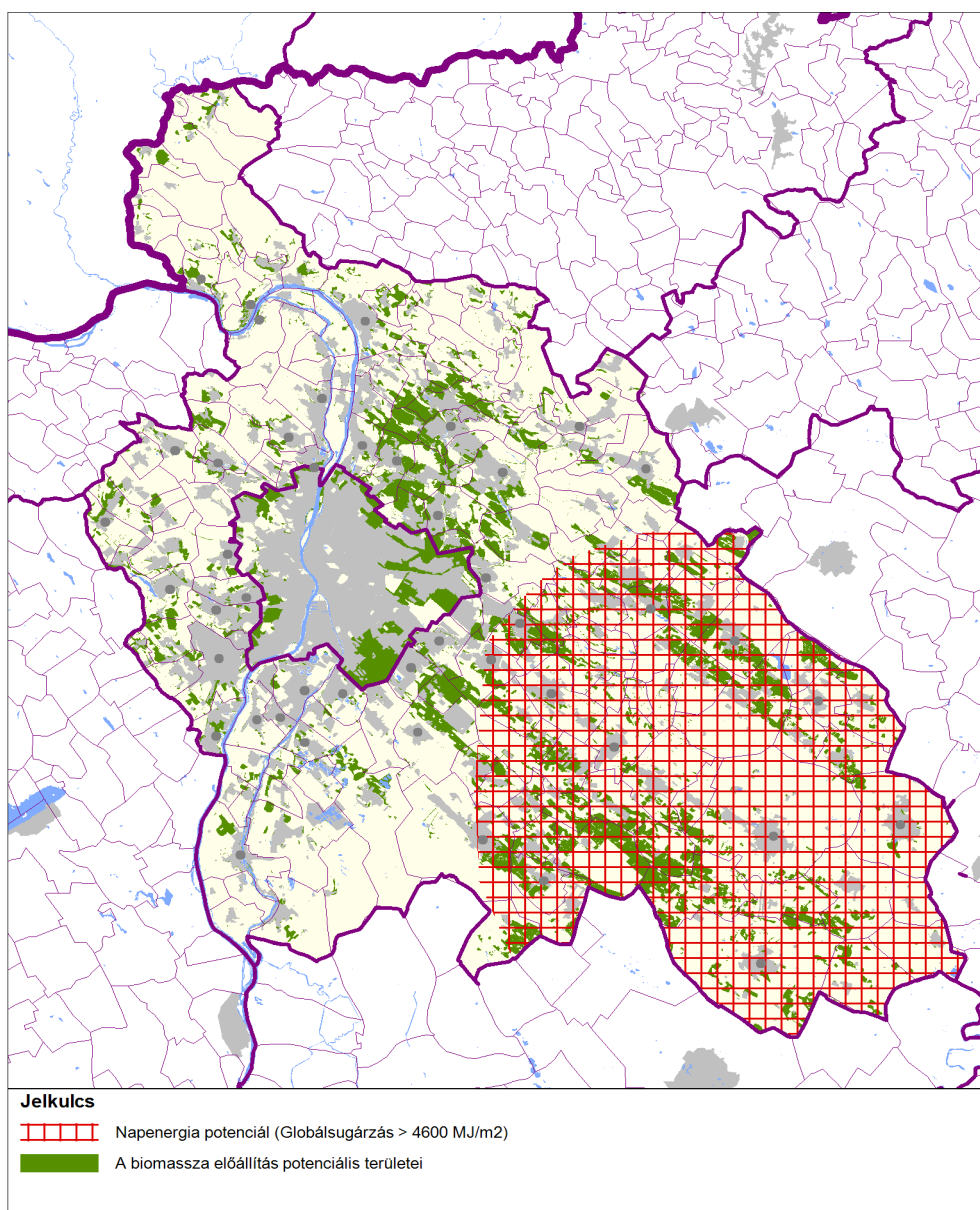
12.4.1 Az energiagazdálkodás fejlesztésének célkitűzései

Az energiahordozók árának drasztikus emelkedése, az azokhoz való hozzáférés korlátozott volta és a klimatikus változások miatti környezeti kényszer egyaránt gondolkodásunk középpontjába hozta az energiagazdálkodás racionalizálásának szükségességét.

Ennek fontos eleme hazánk EU felé tett vállalásaival összhangban a megújuló energiahordozók (nap, szél, földhő, termásvíz és biomassza) arányának megyei adottságainkra építő jelentős mértékű növelése, figyelembe véve a Nemzeti Energiastratégiai Tervben meghatározott célkitűzéseket is, melyeket 2020-ig teljesíteni kellene.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és ki-egyensúlyozása

Az energiagazdálkodás racionalizálása során a megújuló energiahordozók arányát jelentősen növelni kell

Energetikai célú biomassza termelés javasolt célterületei (17. ábra)

Ezzel párhuzamosan határozott lépéseket kell tennünk az energiahatékonyság javítása érdekében mind a lakossági-, mind a közösségi- és gazdasági energiafelhasználás terén.

A centralizált energetikai rendszerek rendkívül kitétek a szélsőséges környezeti változásoknak, katasztrófhelyzeteknek, ezért szükséges a rendszerek kisebb, decentralizált módon is működőképes egységekre való bontása, emiatt megnőtt a jelentősége a lokális energiatermelési megoldásoknak is.

Mindezen célkitűzések jelentős szemléletbeli változást tesznek szükségessé az egyének és a közösségek szintjén is. Mivel az áremelkedések és a kiszolgáltatottság mindannyiunkat fogékonyra tett a változtatásokra, a szemléletformálásra a körülmények jó lehetőséget nyújtanak.

Szem előtt tartandó az energiatermelő- és szállító hálózatok, létesítmények helyki-jelölése és telepítése során a tájképvédelmi-, természetvédelmi-, arculatformálási szempontok figyelembe vétele is.

Operatív célok

- Az ellátásbiztonság javítása.
- Az energia felhasználás csökkentése illetve annak hatékonyságának növelése.
- A megye globális fosszilis energiafelhasználásának csökkentése, megújuló energiák arányának növelése.
- A zöld energia előállítása, az annak felhasználását lehetővé tevő technológiák kifejlesztése, gyártása területén működő vállalkozások fejlesztéseinek kiemelt támogatása.
- A megújuló energiák széleskörű, komplex hasznosítása a területi adottságoknak megfelelően.
- Lakosság-, közületi-, és gazdasági energiafelhasználási szemlélet változtatása.
- Intelligens energiaellátó és elosztó hálózatok, decentralizált-, helyi energetikai rendszerek létrehozása, a meglévők átalakítása.

Feladatok

- Megyei Megújuló Energia Stratégia kidolgozása.
- Megyei Bioenergetikai Klaszter létrehozása.
- Helyi energia stratégia (SEAP) támogatása a megújuló energiák helyi adottságokra szabott kombinációjával.
- Helyi Energetikai Befektetések Mobilizálása (MLEI) segítése, hogy a SEAP-ok és a valós befektetések között lévő űr megszűnjön.
- Az energiahatékonyság növelése céljából az épületek energia auditálása, köz- és lakóépületek energetikai korszerűsítésének támogatása, hő visszanyerős szellőzés elterjedésének támogatása.
- A működő távhőrendszerbe kapcsolt hőtermelés fenntartása, korszerűsítése.
- Energetikai minősítés kiterjesztése a meglévő lakásállományra is.
- A megkezdődött panelprogramok kiszélesítése és tökéletesítése az elkészült részletes vizsgálatok alapján (Vác, Szigetszentmiklós) típustervek szerint.
- Szeméttégető mű építése Pest megyében.

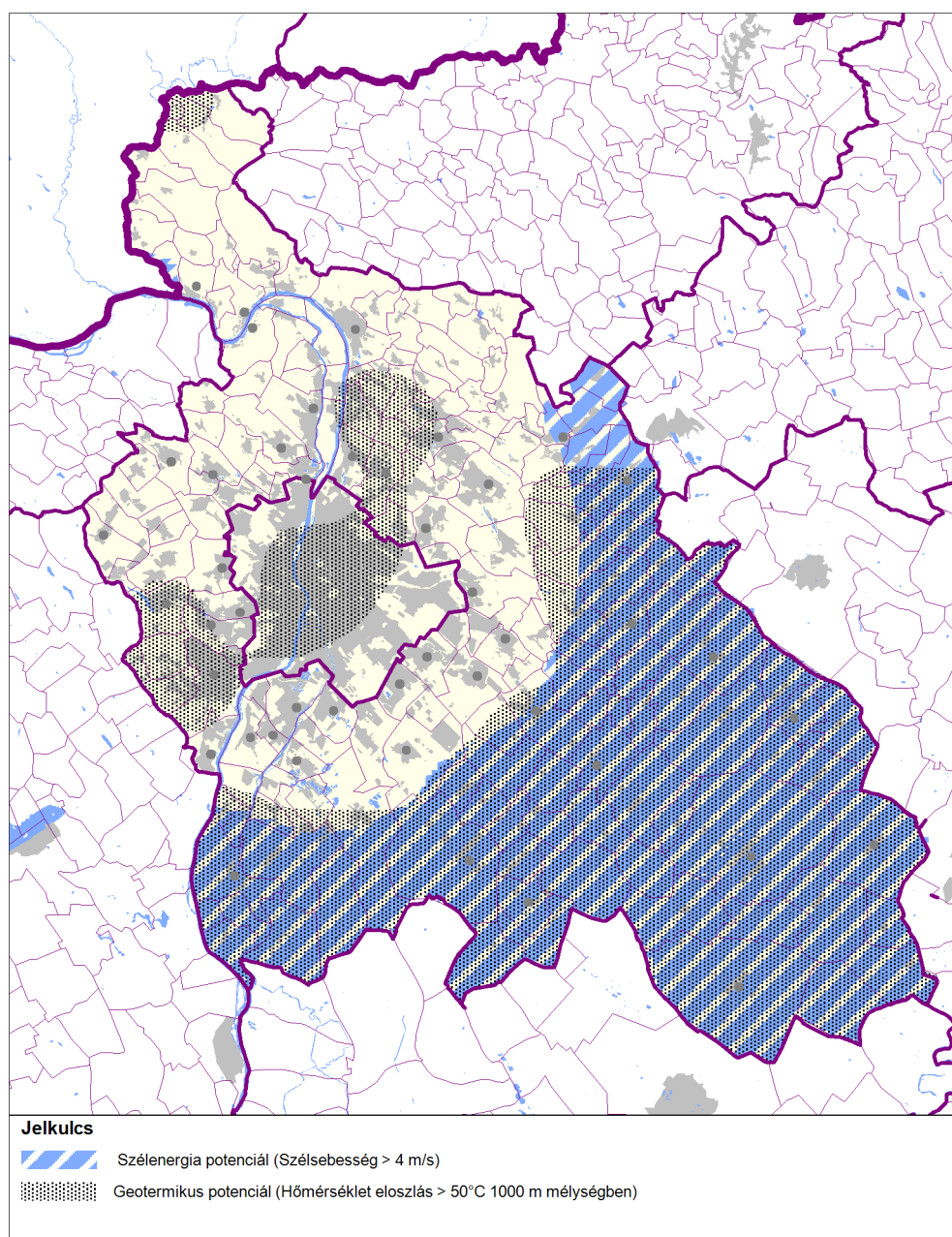
Átfogó célok
*Térszerkezet fej-
lesztése és ki-
egyensúlyozása*

*Pest megye po-
tenciális lehetősé-
geihez képest
elmaradásban van
a megújuló ener-
giákkal való terve-
zéssel*

- Mintaprojektek megvalósítása a megújuló energiahasználat elterjesztése érdekében.
- Termálvizes távhő ellátás kiépítése a kedvező adottságú településeken, a meglévő fürdők „szürkevizének” hasznosítása (Cegléd, Nagykőrös, Gödöllő).
- Megújuló energiákra épülő rendszerek kialakításának szakmai háttere megteremtésének támogatása.
- Energetikus, energiagazdász képzések és a végzett szakemberek alkalmazása városi, járási, megyei szinten.
- Szemléletformáló programok elindítása a társadalom minden szegmense számára.

Átfogó célok
Társzerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Szükséges olyan képzés, mely az energiagazdálkodással kapcsolatos mérnöki ismereteket oktatja

Szél és geotermikus energia potenciál Pest megyében (18. ábra)

12.4.2 A vízgazdálkodás fejlesztésének célkitűzései

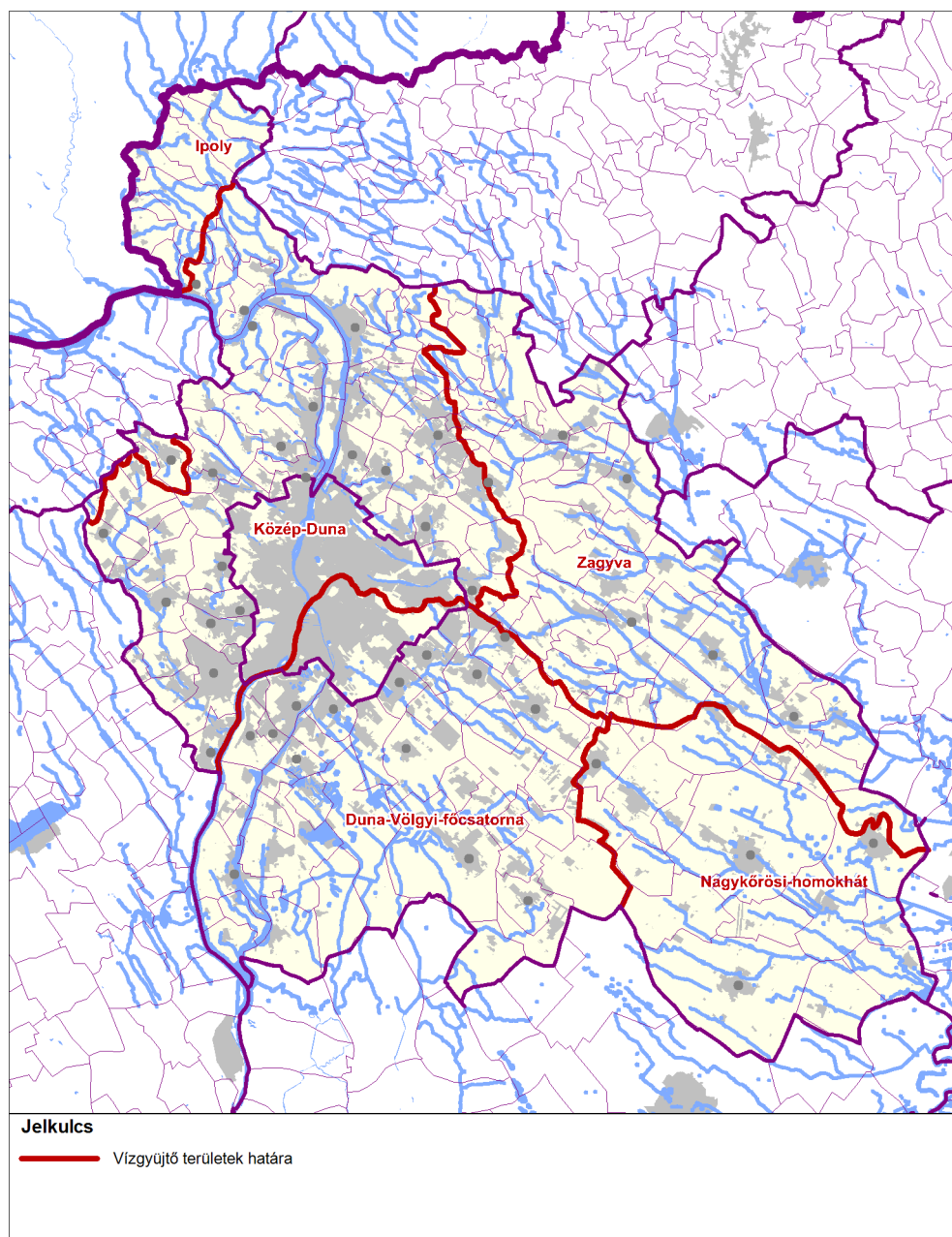
Magyarország egésze fokozottan kitett a klimatikus változásoknak, bár a Kárpát-medence bizonyos szempontból védelmet nyújt a gyors időjárás-változási jelenségek tekintetében, a felmelegedés és a vízgazdálkodás szempontjából a medence alján történő elhelyezkedés nem kedvező. Éven belül egyre sűrűbben váltakoznak az extrém csapadékos és a kiugróan száraz időszakok, ezért az előrelátó vízgazdálkodás kiemelten fontos terület.

Bár területünkön jelentős az átfolyó vizek mennyisége, elsősorban a Dunának köszönhetően, a tartalékolt vízkészletek egyre apadnak, ezért rendkívül fontos, stratégiai terület egyrészt az ivóvízkészletek védelme, takarékos használata, másrészt a térségen átfolyó vizekből, illetve a csapadékvízből a lehető legnagyobb mértékű tárolás és tartalékolás.

Átfogó célok

Társzerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Pest megye területe még a magyar kitettségénél is érzékenyebb a klímaváltozás hatásaira, különös tekintettel a vízgazdálkodásra

Pest megye vizei és vízgyűjtő területei (19. ábra)

A vezetékes vízhálózatba bekötött lakások 95%-ot elérő magas aránya mutatja, hogy komoly fejlesztések történtek az egészséges ivóvízellátás kiépítése kapcsán. Az ivóvíz döntő része felszín alatti kutakból származik. A felszín alatti vizek védelme kiemelt fontosságú. Sajnos a kiemelt víz minősége romló értékeket mutat, ami miatt fokozott erőfeszítéseket szükséges tenni a további negatív tendencia megállítására.

Pest megyében, a természeti-, táji adottságokból eredően egyaránt jelen vannak az árvízzel, a csapadékvízzel és a belvízzel kapcsolatos problémák.

Az elmúlt évtizedek csapadékszegényebb időjárása miatt tendenciaként rögzíthető a csapadékvíz elvezető rendszerek elhanyagolása, azok kiépíttetlensége, illetve a belvízelvezető rendszerek gondozatlansága, továbbá a vízjárta területek beépítése. Az időjárás szélsőségei miatt szükséges a csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítése és a meglévők felújítása, a kapacitások áttervezése, vízgyűjtők építése. Településrendezési eszközökkel meg kell akadályozni a vizek által veszélyeztetett területek beépítését.

Komoly probléma a megyében a lakossági csapadékvíz szennyvízcsatornahálózatba történő bekötése, emelve a tisztítás költségeit, rontva annak hatékonyságát, esetenként és időszakosan a működőképességét. Programokat szükséges indítani a lakossági csapadékvíz-gyűjtés hatékony és egészséges körülmények közötti elterjesztésére, a csapadékvíz háztartási hasznosítására.

Ugyancsak célszerű megoldásokat találni a szennyvíztisztítókból kikerülő tisztított víz településen belül történő öntözési célú hasznosítására.

Operatív célok

- A rendszeresen belvízjárta területek, illetve az árvíz által veszélyeztetett területek – vízügyi tanulmányok alapján történő – lehatárolása, azok beépítése a településrendezési tervekbe.
- Komplex megyei ár-és belvízvédelmi programok kidolgozása és megvalósítása.
- A veszélyeztetett települések csapadékvíz, illetve belvíz-elvezető rendszerének kiépítése és folyamatos jó karbantartása.
- Vizes adottságok és lehetőségek idegenforgalmi célú (üdülés, sportolás, szabadidő eltöltés) hasznosítását előtérbe helyezni a vízpartok rendezésével (Duna, kavicsbánya tavak), fokozottabb mederkarbantartással, vízfolyások revitalizációjával, tározó tavak létesítésével, a vízkeret irányelv figyelembe vételével.
- A megye valamennyi településének beépített és beépítésre szánt területén a vezetékes vízellátottságot teljes körűvé kell tenni.
- Vízbázisok védelmét szolgáló, a még meg nem állapított hidrogeológiai védőterületek kijelölése és annak jogi rendezése, különösképpen a Dunai kavicsteraszkok vízbázisai esetében.
- A kitermelt vizek vízkezelésénél a vízminőségi elvárások biztosíthatósága.
- Szennyvízelvezetés fejlesztése, a rákötési arány drasztikus növelése és a szennyvíz-kezelés kapacitásának és a tisztításra kerülő szennyvizek növelése, a tisztított szennyvíz öntözési célú hasznosításának elterjesztése.
- A csatornázatlan települések esetében csatornahálózat kiépítése.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Az ivóvíz minőségének megőrzése nemzetstratégiai fontosságú feladat

A csapadékvíz elvezetésének és a tisztított szennyvíz felhasználásának javítása az egész megyében fejlesztendő

A szennyvízhálózatokra való rákötést minden eszközzel gyorsítani kell

- Tisztítatlan szennyvízbevezetések megszüntetése.
- A csapadékvíz-gyűjtés, tárolás, és felhasználás lakossági és közületi programjainak elindítása és elterjesztése, a szennyvízhálózatra való csapadékvíz-rákötések visszaszorítása.
- A csapadékvíz elvezetés során a vízgyűjtők vízminőség-védelmének biztosítása.
- Patakok, kis vízfolyások rendezetté tétele.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Feladatok

- Az un. egy kutas települések, forráson alapuló vízbázisú települések, a sziget-szerűen egyedi helyi ellátással rendelkező települések regionális hálózati rendszerhez való csatlakozási lehetőségének előkészítése.
- A megye alföldi zónájában túl hosszú hálózattal csatlakozó települések többoldali térségi, regionális összekötésének megoldási lehetőségét is vizsgálni kell.
- A határértékeket meghaladó szennyezettségű ivóvizek szennyezettségét határérték alá kell csökkenteni, vagy más vízkivételről kell gondoskodni.
- Az egyéni kezdeményezésű helyi, szakszerű szennyvízpótló berendezések, megfelelő befogadó esetén az egyedi kisberendezések alkalmazásának támogatása.
- Szennyvíziszapok biztonságos utóhasznosításának kialakítása.
- Lefolyás nélküli bányatavak védelme, hasznosítása.
- Arzénnal szennyezett vízbázis esetén arzénmentesítési programok indítása, trágyakezelési rendszerek fejlesztése, ésszerű szabályozása.
- Társadalmi tájékoztatás a tudatos vízgazdálkodási szemléletről.
- Az egyéni vízgazdálkodás erősítése az ivóvíz pazarlásának megszüntetése érdekében.
- A csapadékvizek tudatos kezelésének elterjesztése – helyben tárolás – locsolás, wc öblítés... talaj-vízháztartás növelése.
- A hirtelen nagy mennyiségű csapadék tárolására helyi, várostérségi csapadékvíz-tározók építése.
- Meglévő árvízvédelmi védvonalak, védművek fenntartása, felújítása ahol szükséges újak építése.
- Fővédvonalak állapotának részletes felmérése és folyamatos állagmegóvása, a nyomvonalak geodéziai és jogi rendezése.
- Hullámterek beépítésének szigorú tiltása.
- A folyóvizek telkének, partvonalának és az árvízvédelmi fővédvonalnak a rendezése.

Az ár- és belvízvédelem felülvizsgálata, a csapadékvíz elvezetés és tárolás a megye szinte minden települését érintő feladatok

12.4.3 A környezet védelme, zaj- és rezgésvédelem célkitűzései

Pest megye ipari szerkezete miatt nem rendelkezik olyan szennyező anyag kibocsátással, ami veszélyeztetné az itt élők egészségét. Jellemzően a legnagyobb környezeti terhelést a közlekedési ágazat gerincvonalai okozzák a szállópor megjelenése mellett.

Operatív célok

- A környezeti levegő jelenleg jellemzően jó minőségének védelmei és megőrzése.
- A védendő lakó- és természeti környezetet zavaró új, ténylegesen illetve potenciálisan légszennyező források létesítésének megakadályozása.
- A szennyező gazdasági tevékenységeknél cél az „elérhető legjobb technika” bevezetése.
- Az ipari létesítmények, depóniák, bányák, mezőgazdaság poremissziójának – a reális lehetőségeken belüli – csökkentése az ipari, növénytermesztési és állattenyésztési szagmissziók mérséklése.
- A nagy forgalmú országos főutak tervezett nyomvonalain várható közúti forgalom zaj- és rezgésterhelésének mérséklése, de legalább szinten tartása.
- A kibocsátások (emisszió) csökkentése.
- Az érintettség és a konfliktusok csökkentése (immisszió).

Feladat

- A légállapotról vonatkozó térségi jellemzők és tendenciák megállapíthatósága érdekében térségi immissziós monitoring-hálózat kiépítésére van szükség.
- A korszerűsítendő vasúti vonalak mentén legalább passzív akusztikai védelem kialakítása.
- Pályázati források igénybevétele a közlekedés korszerűsítésére.
- Környezetvédelmi díjakkal a környezetbarát technológiák, illetve rendszerek támogatása.
- Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás, környezetbarát közlekedési módok népszerűsítésére.
- Passzív akusztikai védelem támogatása.
- A konfliktusok csökkentése megfelelő térszerkezet kialakításával.

12.4.4 Talaj- és földvédelemmel összefüggő célok

Pest megye kiemelt értéke a termőföld. Sokáig nevezték Budapest éléskamrájának a területet, amely pozícióból erősen veszített a megye. Nem csak a pozícióvesztést, mint gazdasági tényrt szükséges azonban megállapítani, hanem a termőföldet fenyegető veszélyt is, ami a kiszáradásban, a felszín alatti vizek mélyebbre húzódásában ölt testet.

Operatív célok

- A megye fontos természeti potenciálját képező termőföld minőségének védelme, termékenységének megőrzése és javítása.

Átfogó célok

Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

A lakóterületek gyors ütemű terjeszkedését nem követte a közlekedési tengelyek mentén épített zaj, rezgés és por elleni védősávok kiépítése

A minőségi termőföld korlátozottan áll rendelkezésünkre és nem bővíthető, ezért védelme elsődleges cél a jövő generációinak szempontjából

- A mezőgazdasági területek agro-ökopotenciáljának megőrzése és növelése érdekében cél a területre legalkalmasabb művelési ág megválasztása.
- A parlagterületek visszaszorítása, újra művelés alá vonásának támogatása.
- Vegyszerfelhasználás csökkentése a szükséges minimumra.

Átfogó célok
Tér szerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Feladatok

- A termőtalaj javítása érdekében a szükséges talajvédelmi és vízgazdálkodási eljárások alkalmazása és létesítmények megvalósítása.
- A deflációnak vagy erózióknak kitett területeken kiemelt figyelmet kell fordítani a talajok megkötésére, közte az erdősítésre vagy legalább a talajborítottságot biztosító cserje-, gyepszintű növényzet megtartására, telepítésére.
- Az erózióknak kitett és mezőgazdaságilag művelt dombsági területeken a talaj degradáció veszélyének csökkentése a cél a művelés szintvonalakkal párhuzamosan (lejtésirányra merőlegesen) végzésével vagy teraszozással.

12.4.5 Hulladékgazdálkodás

A hulladékgyűjtés minden településen megoldott és bezárásra kerültek a korszerűtlen és környezetszennyező lerakók is. Azonban a hulladék hasznosítása, a válogatási kapacitás és a szelektív hulladékgyűjtés aránya elmarad a tervezett értékektől.

Tény továbbá, hogy nem sikerült valamennyi bezárt hulladéklerakót rekultiválni, ami az uniós támogatások várható elmaradása miatt tovább terheli a környezetet.

Operatív célok

- Azoknak a fejlesztéseknek, intézkedéseknek a preferálása, amelyek elősegítik a keletkező hulladékok mennyiségének csökkenését.
- A szelektíven gyűjtött és/vagy válogatott hulladékok minél hatékonyabb újrahasznosítása.
- A hulladék felhasználási és újrahasznosítási arányának növelése.
- Lakossági szemléletformálás, amely kiterjed a tudatos vásárlásra és fogyasztásra, a hulladékok szelektív gyűjtésére már a háztartásokban, az újrahasznosított anyagokból készült termékek preferálására, a környezetbarát technológiák előnyben részesítésére.
- A bezárt vagy bezárandó hulladéklerakók rekultivációjának mielőbbi elvégzése.
- A megye területén üzemelő térségi jelentőségű hulladéklerakókat hosszú távon is alkalmassá kell tenni a keletkező hulladékok befogadására és ártalmatlanítására.
- Az illegális hulladéklerakás megakadályozása, meglévő lerakók felszámolása.
- Potenciális szennyező források felszámolása.
- Köztisztaság javítása.
- Területi együttműködések kialakítása a kapacitások kihasználása érdekében.

A hulladék napjainkra már szabályozott körülmények között kerül elhelyezésre az egész megyében, újrahasznosítása azonban alacsony szintű

Feladatok

- Lakossági kampányok indítása.

- Újrafeldolgozáshoz kapacitások kiépítése.
- Hulladékhő, illetve a hulladékból előállítható villamosenergia hasznosításához projektek előkészítése és indítása.
- Szennyvíztelepeken keletkező biogáz energetikai hasznosítása, a szennyvíz-iszap elhelyezésének megoldása.
- Állati hulladékgyűjtő központ kialakítása.
- Dögművek rehabilitációja.
- Hulladékgazdálkodási díjpolitika fejlesztése a keletkező, és ártalmatlanításra kerülő hulladék csökkentéséért.
- Környezeti nevelés, lakossági szemléletformálás a környezettudatos fogyasztói viselkedés érdekében.
- Hulladékgazdálkodási adatbázis létrehozása a nyomon követhető és jól tervezhető hulladékkezelésért.
- Újrahasznosítási ágazat támogatása, minősítő rendszer létrehozása az ösztönzés érdekében.
- A közszéferá példamutató magatartásának továbbfejlesztése a hulladékgazdálkodás terén.
- Nemzetközi tapasztalatcsere a legjobb gyakorlat megvalósítása érdekében.
- Kármentesítési programok megvalósítása más forrásból támogatott beruházásokkal összevontan (integrált területi beruházások).
- Köztisztasági stratégia kidolgozása a hatékony, és számon kérhető feladatellátás érdekében.
- Szigorú hatósági fellépés az illegális tevékenységek (hulladéklerakás, rongálás) elkövetőivel szemben.
- Közösségi részvétel erősítése a közterületek rendben tartására.

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

A szennyvíziszap, a hulladék hasznosítása a lerakó és tisztító kapacitások kiépülésével teret fog nyerni a jövőben

12.4.6 A még biológiaiilag aktív felületek és a védett területek hálózatoságának erősítése

A megye természeti, táji arculatát a viszonylag kis területen nagy táji, természeti változatosság, sokszínűség határozza meg. Jelentős kiterjedésű védett területekkel és változatos táji, természeti értékekkel rendelkezik. Ebben az erősen urbanizált és a sugaras rendszerű hálózati elemekkel átszőtt térben alapvető fontosságú az ökológiai térszerkezet területének és állapotának megőrzése és fejlesztése a biodiverzitás megőrzésére vonatkozó EU-s irányelvek érvényesítése, a „zöldinfrastruktúra” elemeinek beillesztése a területi és települési tervezésbe. A megye területfejlesztési-üdülési szempontból is fontos potenciált jelentő tájakkal, területekkel rendelkezik (Börzsöny, Dunakanyar, Gödöllői-dombság, Budai hegyek), amelyek hosszú távú megőrzése természet- és tájvédelmi, valamint turisztikai érdekből egyaránt nélkülözhetetlen.

Az urbanizáció terjedése együtt jár a zöldfelületek csökkenésével

Operatív célok

- Új zöldfelületek kialakítása, meglévők növelése.
- Meglévő zöldfelület intenzitásának fejlesztése.
- Szabad területekkel tagolt települések, városközpontok kialakítása.

- Városi terek rehabilitációja és a fenntartás színvonalának javítása.
- A zöldterületek megfelelő nyilvántartása.
- Barnamezős területek átmeneti hasznosítása zöldfelületként (a távlati terület felhasználás megvalósulásáig).

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

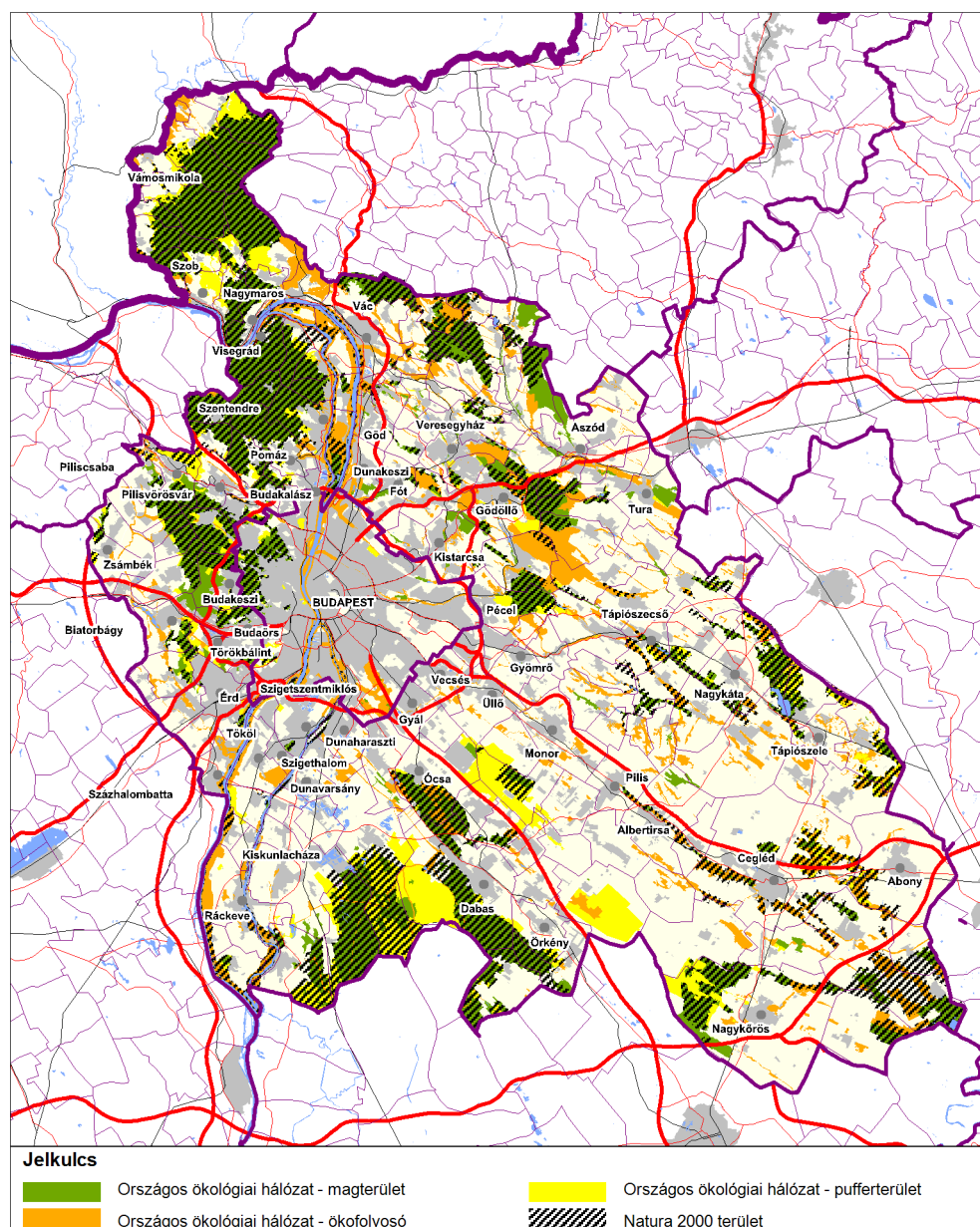
Feladatok

- Növényállományok, vízfelületek létesítésének ösztönzése.
 - Az erdőtelepítések kezdeményezése, támogatása.
 - A biológiai aktív felületek kompenzációja.
 - A zöldfelületi arány megfelelő jogi szabályozása.
- A fák és fasorok védelmének megerősítése a szabályozási környezetben.
 - Kampányok indítása fasorok és zöldfelületek létesítésére az érintett lakosság és külső szponzorok bevonásával.
- Környezeti nevelés a környezettudatosság érdekében.
- Magánszektor bevonása a zöldterületi fejlesztésekbe.
- Az új lakóterületeknél a zöldterületek létesítésének ösztönzése.
- Közösségi részvétel erősítése a zöldterületi fejlesztéseknél.
- Közösségi kertek támogatása.
- Zöldterületi fejlesztések más forrásból támogatott beruházásokkal összehasonlítva (integrált területi beruházások).
- A zöldterületeken jelentkező bevételek visszaforgatása azok fenntartására és fejlesztésére.
- Közterület-használat megfelelő szabályozása.
- A zöldterületek tulajdonosi és kezelői hátterének rendezése.
- Önkéntes és közmunka programok a zöldterületek fejlesztésére és kezelésére.

A zöldterületek növelését a köz és magánszféra bevonásával, akár hatósági előírásokkal is segíteni kell

12.4.7 A megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése

Átfogó célok
Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

A megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése (20. ábra)

A megye tájszerkezetének alakítása szempontjából elsődleges a megye ökológiai hálózati rendszerének kiteljesítése, a rendelkezésre álló elemek összekapcsolásával, illetve kiegészítésével. Az ökológiai hálózat legértékesebb és legmagasabb szinten védett elemei az országos jelentőségű védett természeti területek, a megye területén elhelyezkedő nemzeti parki területek, tájvédelmi körzet és természetvédelmi területek, kiegészülve a másodlagos, megyei szintű ökológiai elemekkel, amelyeket a helyi védettségű területek és valamennyi, az elsődleges hálózathoz nem tartozó természeti terület, meglevő és tervezett ökológiai- és zöldfolyosó együttese képez. Az ökológiai folyosók a megye természetföldrajzi sajátosságainak megfelelően elsősorban az erdőkhöz, vízfolyásokhoz, extenzív gyepekhez kapcsolódnak. Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő megyei szintű alkotórészek egymáshoz és az országos hálózathoz is kapcsolódva képeznek rendszert. E rendszer célja, hogy a megye minden regionális szinten értelmezhető és jelentős meglevő és tervezett természeti, természetszerű, természet-közeli és renaturált

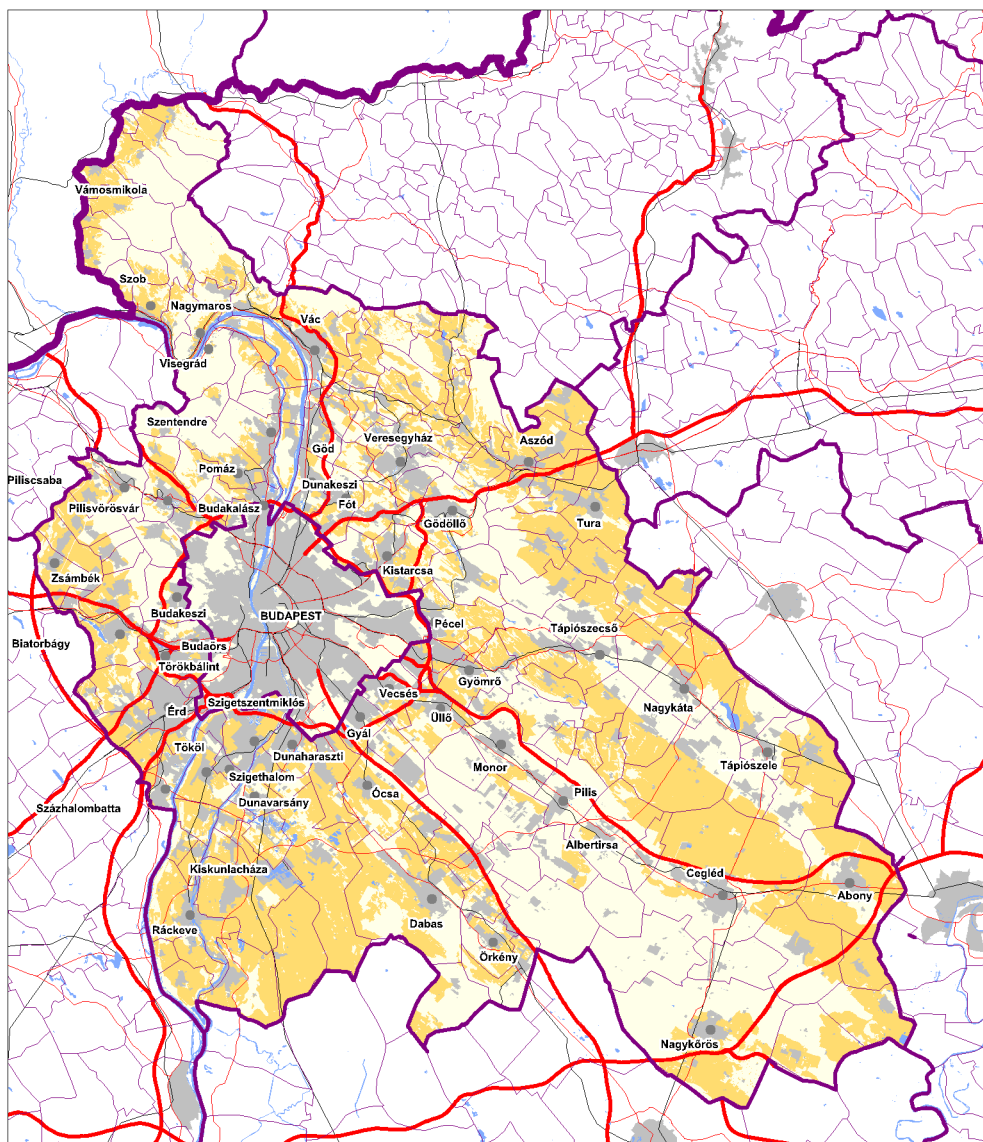
Az ökológia rendszerek akkor működnek megfelelően, ha méretük okán önfenntartók és önszabályozók, ebben tud segíteni a szigetszerű magterületek összekötése

területét magába foglalja, függetlenül ezek jelenlegi és tervezett védettségi szint-jétől és tulajdonviszonyaitól.

Az ökológiai hálózat országos elemeit kiegészítő legfontosabb megyei szintű hálózati elemek az alábbiak:

- erdőterületek (meglevő erdők és tervezett erdősítések);
- helyi védettségű természeti területek;
- kisvízfolyások (patakok, erek, stb.) medrei és parti sávjai, valamint egyéb vízfelületek (holtágak, tavak, tározók);
- gyepterületek;
- extenzív műveléssel fenntartandó mezőgazdasági területek;
- zöldfolyosók (táblahatárokhoz és települési területekhez illeszkedő védő zóldsávok, véderdő telepítések).

Átfogó célok
Térszerkezet fej-
lesztése és ki-
egyensúlyozása

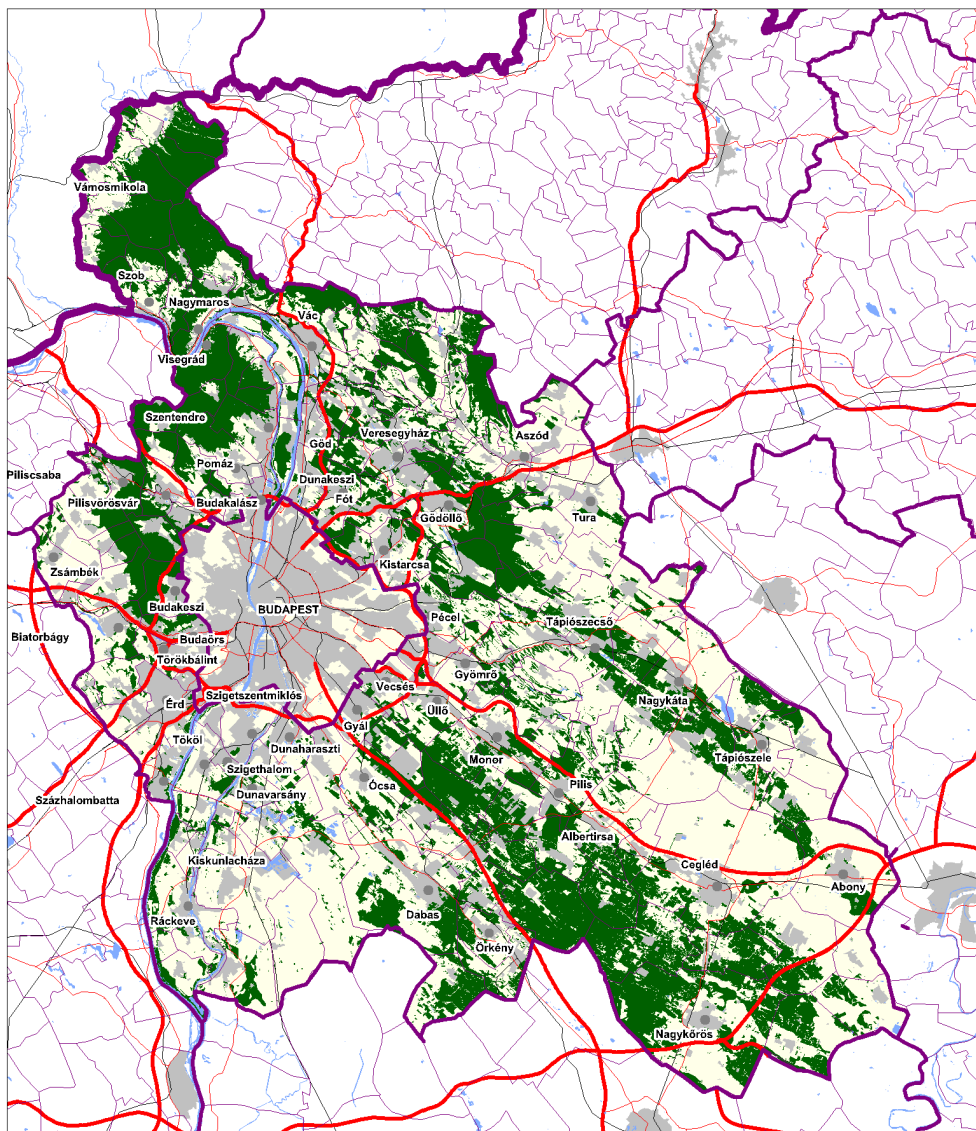
Pest megye nem véletlenül volt Budapest éléskamrája, hiszen az átlagnál jobb termőhelyi adottságokkal rendelkezik

Az országos átlagnál jobb, kiváló termőhelyi adottságú termőföldek (21. ábra)

A megye mezőgazdasága – elsősorban az alföldi részeken – jó termőhelyi adottságokkal rendelkezik, amely tekintélyes termelési tradíciókkal, intenzív kertészeti

kultúrák jelenlétével, meglévő agrárinfrastruktúrával és agrár-innovációs központok jelenlétével kiegészülve biztos alapot nyújt az agrárgazdaság gazdaságon belüli pozíciójának erősítéséhez. A gazdaságfejlesztés stratégiai célja a helyben történő foglalkoztatás erősítése az önellátás. Ennek alapja a természeti erőforrások fenntartható kihasználását, hasznosítását szem előtt tartó tájgazdálkodás és mezőgazdasági művelés. A különösen értékes, magas termékenyséű szántók megmaradása elengedhetetlen. A gyomfajokkal fertőzött területek megtisztítása és újbóli művelés alá vonása, vagy a tájegységre jellemző gyepek és legelők területek térnyerése szükséges.

Átfogó célok
Tér szerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása

Különösen értékes, összefüggő erdőterületek találhatóak a középhegységi részekben, melyek azonban romboló hatásoknak vannak kitéve a beépítések növekedésével

Erdőterületek Pest megyében (22. ábra)

A dombsági és középhegységi területek a megye magas erdősültségű részei. Ezek egyben a megye legértékesebb erdőállományai. Az alföldi területek erdői inkább foltszerűek. A megye erdőségei a főváros és az agglomerációs települések rekreációs területeiként is pótolhatatlanok. A megyei turisztikai célok megalapozására is tekintettel a Budai-hegység, Pilis, Börzsöny erdőterületeit védeni kell, kiváltképp a terjeszkedő beépítésekkel szemben. Települési szinten a természetes állományok mellett a véderdősávok, a beépített területeket tagoló erdők védelme a cél.

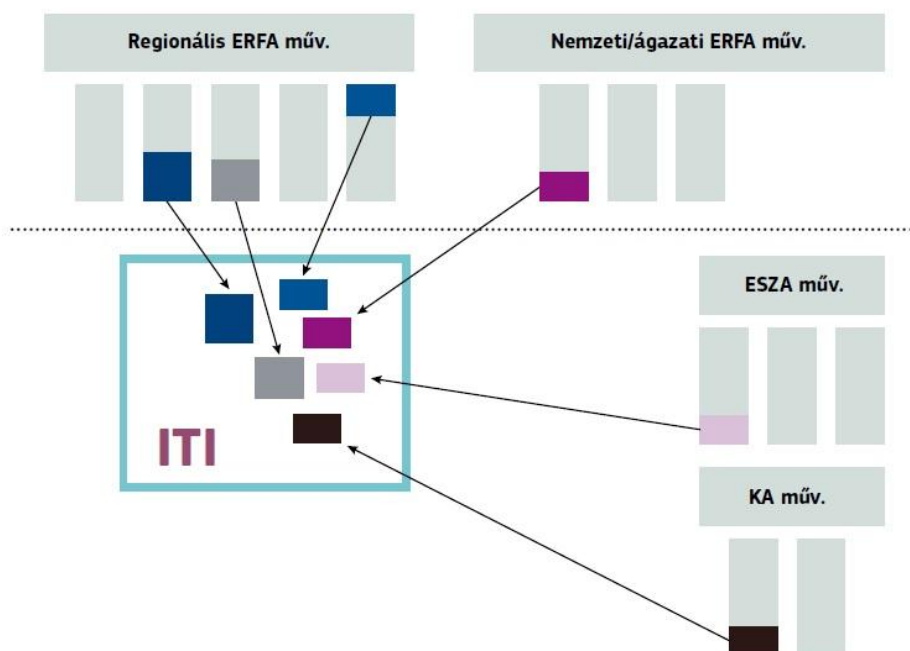
13. Stratégiai cél: Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság komplex fejlesztése

Amint a 45. oldalon látható ábrán is feltüntettük, ez egy különleges stratégiai cél. A stratégiai cél alkalmas arra, hogy a fejlesztési koncepció elfogadása után ITI (Integrált Területi Beruházás) típusú programmá kerüljön továbbfejlesztésre.

Az integrált területi stratégiák létfontosságúak az Európa 2020 stratégia által célul kitűzött intelligens, fenntartható és inkluzív Európa megvalósítása szempontjából.

Integrált átfogó célok
Duna stratégia,
Homokhátság

Az Integrált Területi Beruházások nagyobb térségek fejlesztésére alkalmas, összetett csomagok

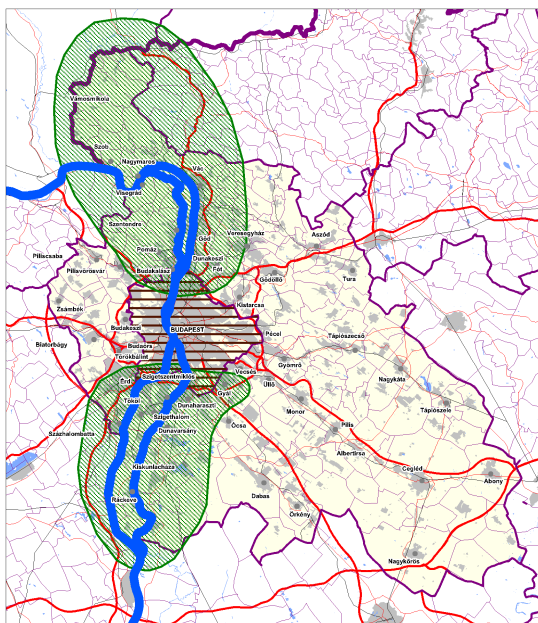
Integrált Területi Beruházások felépítése (23. ábra)

Mint a 14. sz. ábrán is látható, az ITI-k több alapból is „gyűjthetnek” forrásokat programjaik megvalósításához. Ez a típusú integrált megközelítésmód, ami véleményünk szerint igazán tud javítani a Homokhátság Pest megyéhez tartozó településeinek fejlődésében, továbbá alkalmas arra, hogy a Duna stratégiában megfogalmazott elvek és prioritások megyei szintre átvihetők legyenek.

13.1 Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása

A Duna évezredek óta számtalan lehetőséget nyújt az itt élők számára, döntően ennek köszönhetően alakult ki az ország központi térsége is éppen ezen a helyen. A Duna Pest megye egyik olyan kiemelkedő „kincse”, értéke, amelyre jobban kell építenünk a jövőben. Ezzel egy időben problémák is fakadnak a Dunamenti létezésből, gondoljunk csak a rendszeresen jelentkező áradásokra, vagy arra a tényre, hogy ahogyan az ország egészét, úgy Pest megyét is kettévágja a Duna. A Duna jobb-és bal partja mentén elterülő térségek, az itt található települések adottságai, sajátosságai emiatt nagymértékben eltérnek egymástól, kevés valamint elégtelen átjárási lehetőség a különbségeket hosszú távra is konzerválja. A megyei Duna stratégia megvalósításával (kapcsolódva az EU-s és a nemzeti hasonló

A Duna ismert márkanév, nemzetközi víziút, sportolási lehetőség, turisztikai, rekreációs cél, továbbá több országot összekötő tengely

Duna stratégia célterületei (24. ábra)

jól lehetne hasznosítani a területfejlesztésben is. Meggyőződésünk, hogy a Dunának meghatározó szerepe lehet Magyarország, és benne Pest megye Kárpát-medencében betöltendő térszervező erejének, pozíciójának erősítésében is.

Operatív cél

- A Duna, mint nemzetközi- és belföldi vízi út fejlesztése, a Duna menti közlekedési lehetőségek jobb kihasználása, a Dunához kapcsolódó-, hiányzó közlekedési hálózati elemek megépítése, a környezetbarát kereskedelmi és turisztikai hajózás fejlesztése, az áruszállítás, a logisztika és a kapcsolódó szolgáltatások terén meglévő lehetőségek jobb kihasználása:
 - A Duna és a közúti közlekedés kapcsolatának erősítése.
 - A Duna, mint vízi út alkalmassá tétele a nemzetközi- és belföldi áruszállításra.
 - A Dunai személyszállítás feltételeinek megteremtése.
 - Új hidak (közúti, vasúti, gyalogos) építése.
 - Kikötők, kompok és a kapcsolódó közlekedési infrastruktúrák komplex fejlesztése.
 - Logisztikai kapacitások bővítése a kikötőfejlesztésekhez kapcsolódóan.
 - A Duna menti és az azt keresztező kerékpáros- és gyalogos közlekedés, vasúti közlekedés fejlesztése.
 - Légi közlekedési kapcsolat erősítése – hidroplán leszálló pálya és kikötő – létesítésének feltételeinek megteremtése a Dunán, vagy annak közelében, a turisztikai hajókikötők kapcsolatának biztosítása.
- Duna, mint turisztikai potenciál erősítése:
 - Jó szomszédsági viszony, a határok (ország/megye) átjárhatóságának javítása.
 - A Limes és a Dunakanyar turisztikai potenciáljában rejlő lehetőségek jobb kihasználása.
 - A sport célú hajózás és a kapcsolódó infrastruktúra helyzetének javítása (kikötők, csónakházak, javító-és üzemanyag töltő bázisok kialakítása, fejlesztése).

fejlesztési programokhoz) azt szeretnénk elérni, hogy a Duna, mint ökológiai, közlekedési, turisztikai, kulturális tényező súlyának, fontosságának megfelelően legyen kezelve. A Duna menti együttműködések (mind a megyén belüliek, mind a megyehatáron-országhatáron átnyúlóak) szorosabbá váljanak, segítve a Dunamenté társadalmi-, gazdasági és a térszerkezeti megújulását egyaránt.

A Duna egy olyan kapocs, amely európai léptékben is összekötni képes országokat, tájakat, embereket, az ebben rejlő lehetőségeket felelős, ökológiai szemléletű megoldásokkal és gazdálkodással

Integrált átfogó célok
Duna stratégia,
Homokhátság

A Wekerle terv és a Duna stratégia összekapcsolódik oly módon, hogy mindkettő az országhatáron átnyúlva, egy nagyobb kontextusba helyezi el Magyarországot

Pest megyének a Duna mint víziút és mint turisztikai potenciál is egyaránt fontos

- A dunai strandok, szálláshelyek, kempingek, vendéglátóipari létesítmények fejlesztése.
- Sport célú egyesületek, szervezetek programjainak támogatása.
- A horgászturizmus feltételeinek javítása.
- A természeti örökség, a vizes élőhelyek bemutatása, ökológiai szolgáltatások erősítése.
- Duna SPA – a Duna menti gyógy-potenciálok harmonizált fejlesztése.
- Duna Régió Főutcája – a vízparti sáv élmény-szerűvé tétele, Duna-völgyi panoráma út kialakítása.
- Tematikus utak kidolgozása.
- A dunai identitás erősítése a természeti és épített örökségek védelmével, egyéb kulturális-, történelmi örökségek, hagyományok megőrzésével.
- Dunai Tudományos klaszter és kutatási tér fejlesztése.
- Duna-völgye tudástár létrehozásának támogatása.
- A Duna vízgazdálkodási lehetőségeinek kihasználása:
 - Mezőgazdasági területek öntözési lehetőségének bővítése, fenntartható, versenyképes mezőgazdaság vízgazdálkodási feltételeinek biztosítása.
 - A klímaváltozásra való felkészülés a Duna vízgyűjtőjén, hőszigetek minimalizálása.
 - Duna menti Zöld Gazdaság erősítése.
 - Árterületek erdő és vadgazdálkodási lehetőségeinek kihasználása.
 - Dunai vízgyűjtő-gazdálkodás – a jó ökológiai állapot elérése, a Duna-vízgyűjtőn lévő felszín alatti vizek jó állapotának biztosítása.
- A Duna természetes élővilágának védelme és a Duna-menti területek természetvédelme:
 - Az élővíz értékeinek, a part menti területek biodiverzitásának megőrzése és növelése.
 - a Nagymarosi vízlépcső elmaradása miatti ökológiai károk csökkentése.
 - A Duna és mellékvízfolyásai vizes élőhelyeinek rehabilitációja.
- Árvízvédelmi, katasztrófavédelmi feladatok elvégzése:
 - Összehangolt árvízvédelem – árvízvédelmi előrejelző, monitoring rendszerek állapota, azok továbbfejlesztése.
 - Vízvédelmi infrastruktúra fejlesztése.
 - Klímaváltozás hatásainak mérséklése.
- 8. Lakófunkciók a Duna mentén – biztonságos Duna térség:
 - Minőségi lakóterületek kialakítási lehetőségének megvizsgálása a Duna szűkebb vonzáskörzetében, kiemelt figyelemmel az Ipoly-mente térségre (Szobi kistérség).
 - Lakóhajók elhelyezésének lehetőségei – parkok a Dunán.
 - A Duna térség közbiztonságának javítása.
 - Az energia-ellátás biztonságának javítása.

Integrált átfogó célok

*Duna stratégia,
Homokhátság*

A vízi sportok, extrém vízi sportok, a Dunára alapozott újszerű turisztikai megközelítésmódok növelhetik a térség márkaértékét

A Duna élhetővé tételének egyik eszköze lehet funkciójának kiterjesztése

Feladatok

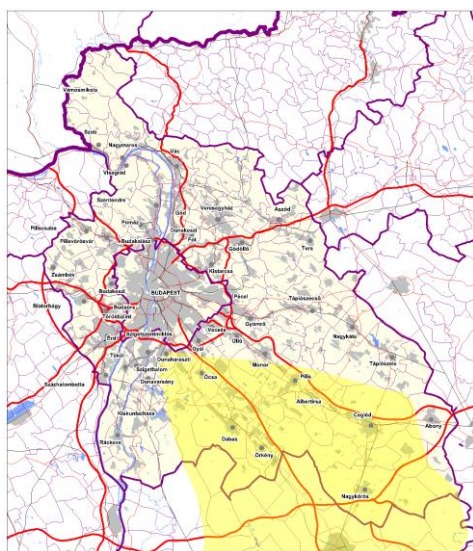
- A Stratégia elkészítése, figyelembe véve a már elkészült, a Dunával kapcsolatos fejlesztési dokumentumokat illetve az egyes ágazati fejlesztési programokat.

- Budapest Dunára vonatkozó elképzeléseinek és a Pest Megyei Duna Stratégia lehetséges kapcsolódási pontjainak feltérképezése, azok összhangjának megteremtése,
- A Duna-térség köz- élet- és vagyonbiztonságának javítása érdekében a bűnözés elleni közös fellépés összehangolása, vízi sürgősségi központok létrehozása.
- Az energia-ellátás biztonságának javítása érdekében a megújuló energiahasznosításra vonatkozó stratégiák és kutatási együttműködések, valamint kistérségi megújuló energia rendszerek létrehozása.

Integrált átfogó célok
Duna stratégia,
Homokhátság

13.2 Homokhátság komplex fejlesztése

A Homokhátság komplex fejlesztésének programja megvalósítása régóta várat magára, hiszen az érintett megyék már mintegy nyolc évvel ezelőtt térségi fejlesztési tanácsot hoztak létre annak ügyeinek kezelésére. Sajnos, mindezidáig megfelelő nagyságrendű források nem álltak rendelkezésre a program elindításához.

Homokhátság területe a megyében (25. ábra)

A klímaváltozás, a térség vízgazdálkodási helyzetének gyors romlása, és az emiatti gazdasági-társadalmi problémák határozott fellépést igényelnek, s a problémák csak az érintett megyék és települések összefogásával, komplex megközelítéssel oldhatóak meg.

Pest megye örömmel állapítja meg, hogy az országos döntéshozók is felismerték az éghajlatváltozásból következő veszélyeztetettséget, ami különösen a Homokhátság területét érinti.

A Duna-Tisza közén kialakult sajátos jellegzetességű terület környezeti kitettsége okán kiemelt figyelmet igényel

Operatív célok

- A megváltozott éghajlati feltételekhez való gazdálkodási formák elterjesztése.
- Erózió és defláció elleni védekezés.
- A mezőgazdasági termékszerkezet átalakítása.
- A parlagon hagyott területek művelésbe vonása.
- A homokhátság vízgazdálkodási problémáinak átfogó rendezése; Vízutánpótlás, vízviszatarlás.
- A klímaváltozás hatására a térségben az átlagnál nagyobb mértékű felmelegedés ellensúlyozása.

Feladatok

- Fejlett agrotechnikai módszerek elterjesztésének támogatása.
- Termesztési és fajtakisérletek támogatása.
- Képzési programok indítása a változó környezethez való alkalmazkodás és tájhasználat kapcsán.

- Agrár- és technológiai termékfejlesztés, együttműködésben megvalósuló agrár- és élelmiszer-feldolgozó fejlesztések a tanyasi térségekben.
- Védett területeken földhasználat-váltások; esetlegesen földvásárlás.
- Termelékenység és foglalkoztatás növelése, élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése, turizmusfejlesztés.
- Alternatív gazdasági lehetőségek kihasználásának fejlesztése.
- Műszaki infrastruktúrafejlesztés (közlekedés; elektromos hálózatos infrastruktúrafejlesztések; megújuló energetikai rendszerek; információs-technológiai fejlesztések; települési vízi közműfejlesztések).
- Humán erőforrás fejlesztés.
- Egyéb – intézményi, jogi háttér – fejlesztések.
- A termőtalaj javítása érdekében a szükséges talajvédelmi és vízgazdálkodási eljárások alkalmazása és létesítmények megvalósítása; (víztározók, öntözőrendszerek).
- Környezeti adottságokhoz illetve azok változásához alkalmazkodó földhasználat kialakítása. Kiemelten szárazságtűrő és alternatív növények termesztésbe vonása, a monokultúrák csökkentése.

Integrált átfogó célok

*Duna stratégia,
Homokhátság*

13.2.1 A tanyás térségek fenntartható fejlesztése

A sajátos adottságú vidékies térségtípusok mind Pest megyében, mind a szomszédos megyékben külön fejlesztési feladatot jelentenek mind az ellátás, mind az esélyegyenlőség szempontjából.

Pest megyében sok középváros, kisváros és falu térségére is jellemző az ökológiai, gazdálkodási, társadalmi és településrendszerként is kultúrtörténeti jelentőséggel bíró tanya jelenléte, amely fejlődéstörténeti sokszínűséget mutat, és különböző problémák felszámolásával állít feladatot. A megye számára természeti és kulturális táji értékekben is gazdag területeken speciális társadalmi, szociális, infrastrukturális, ellátási problémákra kell megoldást találni a gazdasági fejlesztés mellett az értékmegővítés és fenntarthatóság szempontjait is figyelembe véve.

A Homokhátság fejlesztésében az itt jellemzően megjelenő tanyás térségekre is hangsúlyt kell helyezni

Operatív célok

- Átfogó, megfelelően differenciált célokat és beavatkozási területeket felvázoló tanyafejlesztési program kialakítása az eltérő természeti, táji adottságok és környezeti érzékenység figyelembe vételével.
- Népeség helyben tartása, új típusú (lakó, üdülő, rekreációs) funkciók támogatásával.
- Elérhetőség javítása.
- Infrastruktúra, vízpótlás, vízvisszatartás rendszerének fejlesztése.
- A helyi adottságokhoz illeszkedő versenyképes agrártermék-struktúra kialakítás táji értékekhez igazodó –akár bio– gazdálkodással.
- Természeti degradációs folyamatok megállítása.
- Mezőgazdasági termelés biztonságának segítése.

Feladatok

- Tanyakutatási-fejlesztési vizsgálatok a teljes körű helyzetértékelés birtokában.
- Ingatlanpiaci, birtok- és üzemviszonyok rendezése.
- A települési eltérések figyelembe vételével távmunkaprogramok kialakítása.
- Szociális és egészségügyi ellátás, közbiztonság javítása.
- Civil ellátás fejlesztése, tanyaközpontok hasznosítása.
- Speciális alapok létrehozása, pályázati források leosztására irányuló lobbitevékenység.

Integrált átfogó célok

*Duna stratégia,
Homokhátság*

14. A KONCEPCIÓ CÉLRENDSZERÉNEK KÜLSŐ ÉS BELSŐ KOHERENCIÁJA

Terv-dokumentumok	Tervdokumentum céljai	Pest megye területfejlesztési koncepciójának kapcsolódó céljai és a kapcsolat erőssége
Új Széchenyi Terv (2011-2013)	Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program	Tm3+++
	Zöldgazdaság-fejlesztési Program	Tf4+
	Otthonteremtési Program	Tm1+
	Vállalkozásfejlesztési Program	Gd1+++ Gd2+++ Gd4++
	Közlekedésfejlesztési Program	Tf1+++ Tf2+++ Öfp1++
	Tudomány – Innováció Program	Tm4+++
	Foglalkoztatási Program	Tm4+ Gd1+++
Nemzeti Vidékstratégia (2012-2020)	A vidéki munkahelyek megőrzése, gyarapítása	Gd1++ Gd4+++ Öfp1++ Öfp2+++
	A vidéki népesség megtartása, a demográfiai egyensúly helyreállítása	Tm1+ Tm4+ Gd1++ Gd4+++ Öfp1+ Öfp2++
	Az élelmezési és az élelmiszerbiztonság szavatolása, a kiszolgáltatottság megszüntetése	Gd4+++
	Agrár- és élelmiszergazdaságunk életképességének növelése, piaci pozícióinak javítása, a növénytermesztés és az állattartás egyensúlyi arányának helyreállítása	Gd4+++ Öfp2++++
	Az ivóvízbázisok védelme, a vízkészletek, a talajok továbbá a természetes élővilág és a tájak megőrzése, a környezetbiztonság növelése	Tf4+++

	Helyi erőforrásokra és rendszerekre is támaszkodó energiaellátás, energiabiztonság, a kiszolgáltatottság csökkentése	Tf4++
	A vidéki életminőség javítása, a vidéki gazdaság több lábra állítása	Gd4+++
	A város és vidéke szoros kapcsolatának helyreállítása	Gd4++ Tf2++ Tf3+++
Nemzeti Fenn- tartható Fejlődé- si Stratégia (NFFS) (2007)	A természeti értékek védelme, (a természetes ökoszisztémák működőképességének megőrzése)	Tf4+++ Öfp1++ Öfp2+++
	Felkészülés a klímaváltozásra, (az üvegházhatású gázok légkörbe való kibocsátásának csökkentése és a változó időjárási és éghajlati hatásokra való felkészülés)	Tf4+ Öfp2+++
	A fenntartható vízgazdálkodás (a takarékos, értékvédő gazdálkodás)	Tf4++ Öfp2++++
Növekedési Terv (2011)	A sikerhez gyökeresen új, a jövőből kiinduló szemlélet, és a valóság talaján álló, de a jövőbeni célokat középpontba állító, következetes stratégia kell. Ennek a stratégiának a végrehajtásával Magyarország pozitív fordulatot ér majd el a gazdasági felzárkózás, a társadalmi felemelkedés és középösztályosodás, valamint a közbizalom és a tudástőke felhalmozása, a demográfiai folyamatok, és a népegészség javulása terén	Tm3+++ Tm4+++ Gd1++ Gd2+++ Gd4+ Öfp1++
	Importkiváltó gazdaságpolitika a termelésben	Gd2+++
	Importkiváltó gazdaságpolitika a felhasználásban	Gd1++
	Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése	Gd1++ Gd2+++ Gd3++
Nemzeti Fejlesztés 2020 (2012)	Gazdasági növekedés, versenyképes, exportorientált, innovatív gazdaság	Gd1++ Gd2+++ Gd3++
	Gyógyuló és gyógyító Magyarország, egészséges társadalom (egészség- és sportgazdaság)	Tm3+++
	Öngondoskodó, élhető és életképes vidék, egészséges élelmiszer-termelés és ellátás	Gd4+++ Öfp2++
	Kreatív és tudástársadalom, korszerű gyakorlati tudás, K+F+I	Tm4+++
	Közösségi megújulás, értéktudatos és szolidáris társada-	Tm1+++

	lom, roma integráció	
	Biztonság, korszerű és hatékony nemzeti közszolgáltatások, jó állam	Tm2+ Tm3+ Tm4+
	Stratégiai erőforrások nemzeti megőrzése, fenntartható használata, környezetbiztonság	Tf4+++ Öfp1+
	Az ország makroregionális gazdasági és térszerkezeti csomópont	Tf1+++ Tf2+ Öfp1++
	Növekedésünk motorjai: városok, kiemelt térségek és befektetési övezetek	Gd3+++ Tf3++
	Vidéki térségek értékalapú felemelése	Gd4+++
	Egységes és integrálódó társadalom és gazdaság, egyenlő létfeltételek az ország egész területén	Tm1++ Tm2++ Tm4++ Gd4+
	Mobilitás, az elérhetőség megújuló rendszerei és kapcsolt terei	Tf1+++ Tf2+++
Európa 2020 stratégia	Foglalkoztatás: a 20–64 éves korcsoportba tartozó lakosság 75%-ának foglalkoztatása	Gd1+++ Gd2+++ Gd3+++ Gd4++
	Innováció: az EU GDP-jének 3%-át kell kutatásra és fejlesztésre fordítani	Gd2+++
	Éghajlatváltozás: a „20/20/20” éghajlattal, illetve energiával kapcsolatos célkitűzések elérése	Tf3++ Tf4++ Öfp2+++
	Oktatás: az iskolából lemorzsolódók arányát 10% alá kell szorítani, továbbá a 30–34 éves korú lakosság legalább 40%-a rendelkezzen felsőfokú vagy azzal egyenértékű végzettséggel	Tm4++
	Szegénység: a szegénység visszaszorítása azáltal, hogy legalább 20 millió ember esetében csökken a szegénység vagy kirekesztődés kockázata	Gd4++++

A Koncepció céljai és a táblázatban alkalmazott rövidítések:

A kapcsolat erősségét a keresztek száma jelzi.

Tm1 - A szociális biztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése.

Tm2 - Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.

Tm3 - Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra.

Tm4 - Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése.

Gd1 - A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudás intenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.

Gd2 - Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése.

Gd3 - Makro regionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az MO mentén a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében.

Gd4 - A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykátai illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi és Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása.

Tf1 - Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében.

Tf2 - A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.

Tf3 - Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése.

Tf4 - Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában.

Öfp1 - Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása.

Öfp2 - Homokhátság komplex fejlesztése.

15. IDEGEN KIFEJEZÉSEK MAGYARÁZATA

Agglomerációs térség: A budapesti agglomeráció Budapest főváros körül kialakult településtömörülés, mely a magyar fővárost és a vele szorosan együtt élő, gazdasági, infrastrukturális, munkaerő piaci és szolgáltatási tekintetben egymásra utalt településeket foglalja magában. A budapesti agglomerációhoz hivatalosan tartozó 81 település felsorolását a budapesti agglomeráció területrendezési tervét rögzítő 2005. évi LXIV. törvény tartalmazza.

Agglomeráción túli területek: Jelen dokumentumban a budapesti agglomerációs gyűrűn kívül eső, de Pest megye határán belüli településeket értjük agglomeráción túli területek alatt; amely tartalmazza a Fővárostól távolabb eső városközpontokat, valamint a vidékies térségek legnagyobb részét.

Csapágyvárosok: Budapesttől távolabbi, „gyűrűszerűen” elhelyezkedő középvárosok, technológiai, gazdasági (feldolgozóipari) és tudományos központok, melyek önmagukban is életképesek, saját vonzáskörzettel rendelkeznek – funkcionális várostérségek – így a körülöttük lévő teret alakítják és térségeik, valamint a nemzetgazdaság számára növekedési motorként funkcionálnak. Pest megye területfejlesztési koncepciója alapvető célkitűzésként határozza meg a központok közötti haránt-irányú kapcsolatok erősítését.

HUB: Regionális központ, csomópont. A közlekedésben, illetve a logisztikában hasonló (de nem teljesen azonos) tartalmú kifejezés, mint a KAPU; azaz jelenthet olyan logisztikai központot, amely egy nagyobb térség – makro-régió – számára szolgálat, illetve a térségben a nemzetközi kereskedelem csomópontja. Nyilvánvalóvá teszi egy régió, illetve metropolisztérség szakosodását és komparatív előnyét egy meghatározott területen. HUB létrejöttét elősegítheti a nemzetközi szolgáltató központok, a nemzetközi vállalatok ún. „osztott szolgáltató központjainak” (shared services centers) leteleptetése; másrészt a technológiai szektorra, illetve az innovatív vállalkozásokra általában jellemző klaszterek fejlődése.

KAPU: Kontinentális, transzkontinentális tranzitforgalom tekintetében kiemelt jelentőséggel bíró nagyterégi, illetve makro-régiós központ; olyan szállítási csomópont, amely kedvező elhelyezkedésével, infrastruktúrájával, és szolgáltatásaival kapcsolatot hoz létre a globális gazdaság nagy gazdasági térségei között. Potenciálisan bármely jelentősebb metropolisztérségből lehet KAPU, illetve a legtöbb metropolisz betölt ilyen szerepet; mégis jellemző, hogy a legismertebb ilyen központok ott jönnek létre „természetes” módon, ahol egy egységes gazdasági térség, piac – például az EU – fizikai „bejárata”, vagy „kijárata” található az egyes nagy gazdasági térségeket összekapcsoló korridorok mentén. Alkotó elemei: intermodális központok és jelentős méretű logisztikai klaszter, beleértve a logisztikát támogató üzleti szolgáltatásokat (pénzügyi közvetítés, nagykereskedelem), valamint a logisztikát használó tevékenységek (feldolgozóipar). Kapu-városok – „gateway cities” – lehetnek nem csak a jelentősebb tengeri kikötők, nemzetközi repülőtér, de például „vásárvárosok”, kulturális központok is.

K+F (K+F+I): kutatás – fejlesztés, magában foglalja az ismeretanyag (beleértve az ember, a kultúra és társadalom tudását) növelése érdekében végzett kreatív munkát, valamint a létrejövő ismeretanyag új alkalmazások kidolgozásához történő felhasználását. A K+F keretében három fajta tudományos tevékenységet különböztetünk meg, az alapkutatást, az alkalmazott kutatást és a kísérleti fejlesztést. Makro-gazdasági jelentősége: a K+F-re fordított jövedelmek megmutatják, mennyire hajlandóak a piaci szereplők feláldozni a jelenbeli anyagi jólétüket a jövőbeli helyzetük biztosításáért cserébe. Használatos a K+F+I rövidítés is, ahol az I = innováció, azaz új, vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás) vagy eljárás, új marketing-módszer, vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése.

Klaszter: Jelen anyag szóhasználatában a klaszter kifejezés alatt a kifejezett üzleti (iparági) klasztert értjük, ahol üzleti klaszternek tekinthető az egymással kapcsolatban álló vállalkozások, beszállítók és egyéb intézmények, illetve ezek földrajzi koncentrációja. A klaszter – mint szervezet – jelenthet ezen kívül társulást, egységbe tömörülést, összefogást, szövetkezést is; azaz a klaszter társult tagok gazdasági együttműködését, azonos üzleti érdekek és célok elérése érdekében történt közös képviselő létrehozását (például értékesítési hálózat kialakítását).

Konvergencia régiók: Azok a régiók, ahol az egy főre jutó GDP kevesebb az EU-25 átlagának 75%-ánál. Ezek a régiók az Európai Unió regionális politikájának 1. fő célkitűzése („A legelmaradottabb régiók támogatása és fejlesztése”) alá tartoznak. A közép-magyarországi régió kivételével Magyarország összes régiója e kategóriába tartozik.

Megapolisz: Kiemelkedő lélekszámmal (>10 millió) bíró nagyvárosok, illetve metropolisztérségek.

Metropolisztérség: Budapest és Pest megye várostérsége, nagyvárosi régiója például metropolisz, de egy metropolisz létrejöttének nem előfeltétele a több milliós népesség. A térségi integráció mértéke és jellemzői alapján néhány százezres várostérségek is metropolisznak tekinthetők. A meghatározás fontos kritériuma, hogy ezek a részek szorosan összekapcsolódnak, integrált módon működnek a gazdaság, a közmű-, közlekedési és egyéb infrastruktúrák, továbbá a munkaerőpiac és a lakáspiac tekintetében. A metropolisztérség alapesetben egy sűrűn lakott városi magból, többé-kevésbé egybefüggően épített városi térségből – agglomeráció – valamint egy alacsonyabb népsűrűséggel bíró, karakterében nem feltétlenül városias környező területből áll. (Pl. Ruhr-vidék, Bécs-Pozsony várospár (CENTROPA), Felső-Szilézia Metro).

Multimodális / intermodális: A közlekedésben az intermodalitás a különböző közlekedési módok egymáshoz illesztése egy utazási láncon belül, mint például a P + R (parkolás és közösségi közlekedéssel történő utazás). A multimodalitás a különböző közlekedési módok különböző utakhoz történő igénybe vétele (például kerékpárral történő munkába járás és taxival való operatív utazás). A koncepcióban az intermodális logisztikai szolgáltató központ kifejezés is használatos. Ez utóbbi olyan logisztikai központot jelent, amely legalább kettő közlekedési, szállítási mód – jellemzően a közúti kapcsolat mellett vasúti, vízi, légi kapcsolódás – kiszolgálására képes telephellyel, infrastruktúrával és szolgáltató vállalatokkal rendelkezni, és amely így biztosítja a szállított áru raktározása mellett az átrakodást, disztribúciót, valamint további hozzáadott értékkel bíró szolgáltatások működésének feltételeit.

Stakeholder: (érintett, érdekelt személy) fogalom alatt mindazokat az egyéneket, csoportokat, szervezeteket értjük, amelyek hatással vannak a vállalkozás, a szervezet működésére. Ide tartoznak a szervezet tagjai és a külső környezet szereplői. A stakeholder menedzsment az érintettek vonatkozásában konkrét cselekményeket eredményez.

Szuburbanizáció: az a folyamat, melynek során a városközpontok népessége csökken, de a külső területein elhelyezkedő részek népessége növekszik.

Alkonyipar: Alkonygazdaság, a növekvő arányú időszedő népesség kulturális, rekreációs, közösségi aktivitásának megfelelő szolgáltatások, ellátások, lehetőségek biztosítása, életminőségének javítása. Komplex ágazat (hasonlóan a kreatív iparhoz, vagy az egészségiparhoz), amely a közszolgáltatások, a versenyszféra által kínált szolgáltatások széles körét fogja át. A területfejlesztésben szorosan kapcsolódhat a humán infrastruktúra ágazataihoz (egészségügyi, valamint szociális ágazatok), másrészt az egyes (elsősorban vidéki) térségek gazdasági szerepkörének újragondolásához, akár integrált módon, a rekreációs, turisztikai és szabadidő-gazdaság területeihez kapcsolva.

Brand: márka, márkanev, esetleg védjegy, különösen olyan, amely egy terméket vagy szolgáltatást (illetve egy származási helyet, például országot, régiót, kistérséget, települést) jól felismerhetően azonosítani tud.

GYELV elemzés: Angol rövidítéssel SWOT; a „gyengeségek”, „erősségek”, „lehetőségek”, „veszélyek” – felmérésén alapuló eszköz, amely a stratégiai tervezést támogatja, a stratégia (belső tényezők) és a piaci folyamatok (külső tényezők) közötti kapcsolat módszeres vizsgálatát segíti; támogatja a helyes célmeghatározást, és az odavezető út feltérképezését. Gyengeségek: belső tényezők, amelyek „nem jól” működnek, de lehet rá befolyás, hogy jobb legyen; erősségek: belső tényezők, amelyek jól működnek és lehet rá befolyás, hogy még jobban működjenek, lehetőségek: olyan adottságok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de számunkra kedvezőek; veszélyek: olyan korlátok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, csökkentik a siker esélyét, kockázatot jelentenek.

Magterület: A Területrendezésben olyan kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan természetes vagy természet-közelbeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont. A területfejlesztésben átvitt értelemben is használatos, mint „gazdasági”, „technológiai”, „turisztikai” magterület, amely általában olyan „gócpontot” jelöl, ahol az adott kategóriába tartozó tevékenységek, illetve teljesítmények jelentős térbeli koncentrációja figyelhető meg; és így húzóerőként szolgálhatnak egy nagyobb térség számára.

Abszorpciós képesség: A területfejlesztésben használt jelentésében egy régió – jelen esetben Pest megye – képessége arra, hogy a rendelkezésre álló pénzügyi forrásokat (például európai uniós fejlesztési forrásokat) ténylegesen le tudja kötni, szabályszerűen fel tudja használni meghatározott üzleti vagy társadalmi célok érdekében végzett tevékenységek, beruházások támogatására.

Benchmarking: Módszer, amely lehetőséget nyújt sikeresnek tekinthető megoldások átvételére, alkalmazására; összehasonlítva egyrészt a vállalat üzleti folyamatait – stratégiáját és teljesítményét – másrészt az adott ágazat, iparág, szakma, vagy más szempontok szerint kiválasztott szereplő, referenciának tekintett teljesítménymutatóit. A benchmarking nem abszolút célok, vagy egy fejlettségi szint meghatározását jelenti, hanem a vállalkozás – jelen esetben a régió, illetve Pest megye – viszonylagos eredményességének értékelését, amelynek alapja a más szereplőkkel, pontosabban a „kiváló megoldásokkal” való összehasonlítás, beleértve az eredményhez vezető egyes döntések, célok, stratégiai prioritások szisztematikus értékelését.

City logisztika: A citylogisztika a belváros szervezett áruellátásának, szabályozott tehergépjárműforgalmának együttes megvalósítása; rokon értelmű a városi logisztika, amely a citylogisztika kibővített fogalma; s magába foglalja a belvárosi logisztikát, a városi, a városkörnyéki, urbanizálódó térség logisztikai ellátását, kiterjed az agglomeráció optimális működésének támogatására, beleértve a kereskedelmen túl a személyek áramlását, az információk és szervezetek közötti kapcsolatokat, hatásokat. A sűrűn beépített, a teherforgalom és az árurakodást számára nehezen megközelíthető, raktározási szempontból korlátozott kapacitásokkal rendelkező terület és népesség ellátása sajátosan összetett feladat, egyben szakosodási lehetőség, amely sajátos üzleti modellt igényel a szolgáltatóktól. A területfejlesztésben kiemelt jelentőséggel bíró feladat a citylogisztika és a személyforgalom integrált fejlesztése; a városközpont és az agglomeráció egészére kiterjedő módon.

Co-creativ rendszer: A Co-creation egy olyan stratégia, amely kifejezetten középpontba állítja az adott szervezet és a fogyasztók/ügyfelek közötti együttműködést, a két fél közötti kapcsolat minőségi újragondolását, a termék és szolgáltatás által nyújtott hozzáadott érték együttes erőfeszítéssel történő létrehozását. A stratégiai megközelítésében a piac nem egyszerűen egyedi értékesítési tranzakciók helyszíne (ahol a vállalat aktív, a fogyasztó passzív alanyok) hanem egyfajta fórum, ahol a cégek és az aktív fogyasztók/ügyfelek együttműködnek, kölcsönösen tanulnak, megosztják, összevegyítik, és megújítják egymás erőforrásait és képességeit; új szolgáltatásokat hoznak létre.

Emisszió: Levegőterhelés, az adott légszennyező forrásból időegység alatt kijutó szennyezőanyag mennyisége, amely a környezetre és az egészségre valószínűsíthetően káros hatást gyakorol. Mértékegysége: kg/h.

„Exit” stratégia: Az „exit” stratégia, „exit” terv, vagy „stratégiai visszavonulás” azt a helyzetet írja le, amikor valaki (egy természetes, vagy jogi személy) valamilyen módon feladja tulajdonrészét egy vállalatban, vagy a vállalat egy részében (például értékesíti a tulajdonában álló értékpapírokat), annak érdekében, hogy az adott vállalkozásba befektetett tőkét visszaszerezze. Az elmúlt néhány évtized alatt a gyors növekedéssel kecsegtető technológiai vállalkozások finanszírozásának, illetve általában a kockázati tőkefinanszírozás egyik leggyakrabban alkalmazott formája lett a tudatosan tervezett „exit” alapú finanszírozás. A jelentősebb növekedési potenciállal kecsegtető új (start-up) vállalkozásokat a vállalkozás életciklusának kezdeti szakaszában finanszírozzák, a befektetés megtérülését pedig nem az üzleti eredmény, hanem a tulajdonrész értékének növekedése biztosítja.

Green-belt: Zöld övezet, gyűrű. A területrendezésben és területfejlesztésben meghatározott besorolás, kategória. Létrehozásának célja, hogy megőrizze a városias területek szomszédságában elhelyezkedő nagyobb kiterjedésű, természeti állapotban megmaradt, vagy mezőgazdasági művelés alatt álló területeket. Használatos a „zöld út”, vagy „zöld ékek” kifejezés is, amely sokkal inkább lineáris, tehát nem egy városmag, illetve urbánus terület körül övszerűen elhelyezkedő övezetet, hanem a városi, városias területbe benyúló azon keresztül vezetett útvonalat, vagy „éket” ír le.

IKT ipar: Infokommunikációs ipar; az informatikai (számítástechnikai) és telekommunikációs iparágak együttes elnevezése.

Immisszió: Az emisszió mérésekor egy adott forrás kibocsátására szorítkozunk, például egy olyan helyen mérve egy gyárkémény kéndioxid kibocsátását, ahol a teljes mért mennyiség a gyárkéményből származik. A levegő terheltsége a környezetbe behatolt (innen az „immisszió” szó) szennyeződések együttese, például a gyárak, autók, tömegközlekedési eszközök együttes hatása a környezetre.

Inkubáció: Az üzleti inkubáció kifejezetten az induló vállalkozások fejlesztésének eszköze, amely részükre komplex szolgáltatásokat és többnyire működési (inkubációs) teret is nyújt. Az eszköz alkalmazásának köszönhetően jelentősen csökkenthető a kezdő vállalkozások bukási aránya, javítható az innovációs teljesítményük és gyorsítható a növekedésük.

Innovációs voucher: Innovációs utalványrendszer, amely jellemzően mikro- és kisvállalkozások számára biztosít pénzügyi támogatást egyes, meghatározott innovációs szolgáltatások igénybevételéhez, és így hozzájárul a technológia-transzfer erősítéséhez. Európában első alkalommal Hollandia Limburg tartományában alkalmazták 1997-ben, majd több ország alkalmazta országos és regionális szinten; hazai alkalmazásra példa az INNOCSEKK és az INNOCSEKK Plusz támogatási program.

Invazív: Az idegenhonos növények, vagy állatok néhány esetben hirtelen és tömegesen elterjednek, ezzel rövidebb-hosszabb időre felborítják a korábban kialakult természetes ökológiai egyensúlyt. Megjelenésükkel képesek kiszorítani az őshonos növényeket, vagy állatokat, mert nincs természetes kártevőjük, vagy ragadozójuk.

Living laboratory: „Living lab” olyan „felhasználó-központú” nyílt innovációs ökoszisztéma, amely egyidejűleg több K+F és innovációs folyamatot menedzsel, méghozzá a közszféra, a versenyszféra és egyes közösségek sajátos partnerségében; jellemzően területi alapon (egy településen, városban, várostér-ségben, vagy régióban). A koncepció lényegét tekintve egy szisztematikusan felépített „co-creative” rendszer, ahol az érintettek – intézmények, vállalkozások, s mindenekelőtt maguk az emberek – új ötleteket, lehetőségeket, koncepciókat, technológiákat, szolgáltatásokat hoznak létre együtt, kutatnak és vizsgálnak meg, és értékelnek a gyakorlatban (valós élethelyzetben) megszerzett tapasztalatok alapján.

Pilot projekt: Egy projekt akkor „pilot”, ha egy adott terméket, vagy szolgáltatást csak egy szűk csoport számára mutatnak be, mégpedig azzal a céllal, hogy a projekt fogadtatásának szisztematikus megfigyelése alapján következtessenek annak várható piaci működőképességére, illetve eredményességére. Nem feltétlenül csak innováció esetében merülhet fel pilot projekt, de a leggyakrabban ilyen esetekben alkalmazzák, és a területfejlesztésben is rendszerint ilyen szöveggörnyezetben használják.

Rekultiváció: A rekultiváció vagy újraművelés, az emberi beavatkozás miatt elpusztult természeti környezet, vagy terület újrahasznosításra való alkalmassá tétele. Szemétbánya rekultiváció esetén Magyarországon azt a tevékenységet értjük, mely során tervezetten, megfelelő technológia alkalmazásával helyben elhelyezésre, vagy engedélyezett lerakóba átszállításra kerül, a korábban ellenőrizetlen módon elhelyezett ipari, vagy lakossági hulladék.

Rural sourcing: A vállalati tevékenységek, folyamatok kiszervezésének – „outsourcing” – egy sajátos válfaja, amely a metropolisztérségek bizonyos vidéki területei számára jelenthet fejlődési lehetőséget. A kiszervezés azt jelenti, hogy egy adott vállalat számára költséges, vagy fontos, de nem hatékonyan ellátott tevékenység, folyamat – IT, ügyvitel, ügyfélszolgálat, termelés, fejlesztés – ellátását átveszi egy adott területre szakosodott szolgáltató. A vidéken elhelyezett fejlesztő központok sajátos versenyképességé-

nek alapja a képzett szakértők és a frissen végzett egyetemisták rendkívül hatékony és rugalmas közösége.

Economies of scale: Mérethatékonyság, az egységnyi kibocsátásra jutó költségek folyamatosan csökkennek a növekvő kibocsátással, mivel a kibocsátással együtt változó költségek mellett a vállalat állandó (fix) költségei értelemszerűen változatlanok maradnak, számos esetben a működési hatékonyság is javul a növekvő mérettel, ezért a változó költségek is csökkennek. A mérethatékonyság nem csak, sőt nem elsősorban egyes termékek gyártása tekintetében bír jelentőséggel, hanem több tevékenységre kiterjedően (economies of scope). Egy klaszter, a regionális innovációs rendszer, illetve a térség egésze (amennyiben erős belső kohézióval bír) is profitálhat a mérethatékonyságból, amennyiben a termelési és szolgáltatási tevékenységek, beleértve az innovációt is, összekapcsolódnak. Különösen látványos ez a mérethatékonyság a jelentősebb logisztikai központok, klaszterek esetében.

Shop floor: A tulajdonképpeni üzemterület a feldolgozóiparban – gépterem – ahol a munkaerő a gépeken dolgozik; illetve a kiskereskedelemben az a boltterület, ahol a termékeket eladják a vásárlóknak (ellentétben az irodaterülettel, vagy más terekkel, amelyek a menedzsment számára nyújtanak elhelyezést). Eredeti jelentéstartalmában ez az elkülönítés a kék- és fehérgalléros munkavállalók elkülönítését fejezte ki.

Spinoff és spinout vállalkozás: Kutatási/egyetemi spinoff (spinout) vállalkozás elsősorban egyetemokről, felsőoktatási intézményekből, közfinanszírozású kutatóhelyekről kiváló – kiperdült, kiröppent, kirajzott – technológiaintenzív vállalkozást jelent. Azaz olyan technológiai transzfer alapján megalapított új vállalkozást, amelyre igaz a következő megállapítások valamelyike: új cég, amelyet közfinanszírozású intézmény, vagy egyetem alkalmazottja alapított; amely technológiáját egyetemtől, vagy más közfinanszírozású kutatóintézetektől nyerte licenc-eljárás keretében; amelyben egyetem, vagy más nemzeti kutató laboratórium tőkerészesedéssel vesz részt; amelyet közfinanszírozású kutatóintézet alapított. A vállalati stratégiai menedzsmentben egy „spinout” azt az esetet jelöli, amikor egy vállalat leválaszt magáról egy üzletágot; vagy, általánosságban, a vállalat (szervezet) egy része függetlenné válik az anyavállalattól; miközben az eszközök, a szellemi tulajdon, a technológia, és/vagy a termékek (szolgáltatások) meghatározott körét viszi magával.

Startup cég: Egy „startup vállalkozás” (vagy csak „startup”) olyan, új alapítású vállalkozás (néha csak partnerség, vagy átmeneti időre létrehozott szervezet), amely egy piaci célú, de még folyamatban lévő kutatási és fejlesztési tevékenységet folytat; és amelyet kifejezetten azzal a szándékkal hoztak léte, hogy kialakítsák az adott innovációnak megfelelő, működőképese üzleti modellt. A leggyakrabban a gyors és kiemelkedő növekedési lehetőséget hordozó (tudás intenzív, innovatív, alacsony kezdeti tőkeigénnyel rendelkező) vállalkozásokra használják a kifejezést. TDM szervezetek: Turisztikai Desztinációs Menedzsment (desztináció = fogadó terület)

TISZK: Térségi Integrált Szakképző Központ

16. ÁBRAJEGYZÉK

<i>A metropolisztérség szerkezete, csapágyvárosok, térségi központok (1. ábra)</i>	11
<i>Térségi központrendszer (2. ábra)</i>	13
<i>Magyarország kapcsolati tengelyei (forrás: Nemzeti fejlesztés 2020) (3. ábra)</i>	15
<i>Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió célrendszere (4. ábra)</i>	45
<i>A megújuló energiahordozók megoszlása 2010-ben és a 2020-ra elérendő célok Magyarországon (5. ábra)</i>	54
<i>A gazdaságfejlesztés speciális célterületei Pest megyében (6. ábra)</i>	91
<i>Az építőanyag-ipar fejlesztési területei (7. ábra)</i>	102
<i>A gazdaságfejlesztés speciális célterületei (8. ábra)</i>	107
<i>Az integrált térségfejlesztés célterületei a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér térségében (9. ábra)</i>	115
<i>Kevésbé fejlett térségek fejlesztése (10. ábra)</i>	119
<i>Pest megye tervezett közlekedési kapcsolatrendszere (11. ábra)</i>	137
<i>A térség térszerkezetét meghatározó távlati vasút hálózata (12. ábra)</i>	138
<i>Budapest tervezett fejlesztendő „kapui” (13. ábra)</i>	140
<i>Pest megye területhasználatának korlátozás alá eső területei (14. ábra)</i>	143
<i>Együtt tervezendő térségek (15. ábra)</i>	148
<i>Az épített lakások megoszlása 2012-ben (KSH) (16. ábra)</i>	151
<i>Energetikai célú biomassza termelés javasolt célterületei (17. ábra)</i>	153
<i>Szél és geotermikus energia potenciál Pest megyében (18. ábra)</i>	155
<i>Pest megye vizei és vízgyűjtő területei (19. ábra)</i>	156
<i>A megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése (20. ábra)</i>	163
<i>Az országos átlagnál jobb, kiváló termőhelyi adottságú termőföldek (21. ábra)</i>	164
<i>Erdőterületek Pest megyében (22. ábra)</i>	165
<i>Integrált Területi Beruházások felépítése (23. ábra)</i>	166
<i>Duna stratégia célterületei (24. ábra)</i>	167
<i>Homokhátság területe a megyében (25. ábra)</i>	169

17. KÉSZÍTŐK, KÖZREMŰKÖDŐK NÉVSORA

Témafelelős:

Kuszák Miklós

Popovics Gábor, dr.

Készítették:

Bonyhády Elek

Kontra Jenő, Dr.

Faragó Júlia

Kuszák Miklós

Fülöp Rudolf, dr.

Ligeti Ádám

Gauder Péter

Molnár László

Gordos Tamás, dr.

Obreczán Ferenc

Hágen Tímea, dr.

Popovics Gábor, dr.

Hermann Judit

Oroszi Zsuzsanna

Kállay László, dr.

Pölöskei Gáborné

Kánai Gergely

Schindler-Kormos Eleonóra

Károlyi János

Schuchmann Péter

Kása-Richlach Mónika, dr.

Szabóné Pányi Zsuzsanna

Kezán András

Wolf Péter

Minőségbiztosítás:

Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal

Pro Régió Ügynökség